
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00102779 6

DET KONGELIGE TEATERS HISTORIE

ROBERT NEIIENDAM

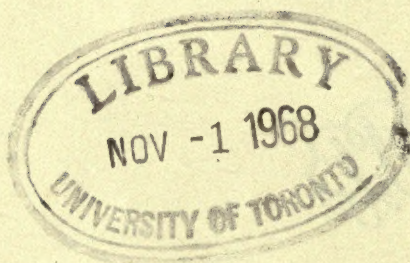
DET KONGELIGE TEATERS HISTORIE

III

1878—1882

V. PIOS BOGHANDEL — POVL BRANNER
NØRREGADE — KØBENHAVN — 1925

S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI. KØBENHAVN.
251076

I de tidligere Bind af dette Værk fortaltes bl. a. om den nuværende Teaterbygnings Tilblivelse og om de Kampe, der førtes, for at Teatret kunde bestaa som Statsinstitution. Den ydre Strid var undertiden saa larmende, at den borttog Interessen fra Virksomhedens Kerne. Men i de fire Sæsoner, hvis Historie skildres i nærværende Bind, gled Teatret mere og mere ud af den politiske Diskussion. Med Byggegælden forsvandt det Stridspunkt, som paa uretfærdig Vis svækkede Omdømmet.

Sæsonerne 1878—1882 var en betydningsfuld Periode, en broget Mangfoldighed med mange Relationer til Nutidens Kunst. »Et Dukkehjem« fremkom, just da Oehlenschlägers 100=Aarsdag var fejret ved en Mindefest, som efter Wilhelm Wiehes Bortgang havde Farvellets Karakter. Det hjemlige Drama blev nu væsentligst repræsenteret af Heises og Richardts Musikværk »Drot og Marsk«, medens Kaalund betragtede sin Eftervaarsdigtning »Fulvia« som en Kontraprøve mod Tidens Virkelighedskunst. Ibsens Indflydelse var overvejende, og det nyttede ikke, at Censorerne Molbech og Bøgh stræbte at dæmme op for det realistiske Gennembruds Mænd. Digtning og Scene stod i et befrugtende Forhold til hinanden. Naturalisterne prægede i stigende Grad Repertoiret, og de tog C. Hostrup til Indtægt, da han efter mange Aars Tavshed atter viste sig paa Kamppladsen. Foruden dansk og norsk dyrkedes især fransk dramatisk Literatur; undertiden gjorde Chefen, Kammerherre Fallesen, Teatret til en Lydscene af »Théâtre Français«, medens Englands Skuespil udelukkende var repræsenteret af Shakespeare og tysk Aandsliv kun kendtes gennem Musikken. Rige Episoder, der udvidede den hjemlige Horisont, betegnede Signora Ristoris, Sarah Bernhardts og Coquelins Gæstespil.

For Værkets Hensigt og Metode er tidligere gjort Rede. Den langsomme Udgivelse forklares bl. a. af de store Forstudier i Arkiv og Bibliotek. Forfatteren takker atter Direktionen for Carlsbergfondet og Formanden for »Selskabet for dansk Teaterhistorie«, Hr. Generalkonsul Johan Hansen, for Støtte til Udgivelsen og udmærket Forstaaelse af Værkets Idé.

8. Oktbr. 1925.

Robert Neiiendam.

INDHOLD

HUNDREDE EN OG TREDIVTE SÆSON

1. SEPTBR. 1878—7. JUNI 1879.

(260 ORD. FORESTILLINGER + 5 EKSTRAFORESTILLINGER)

SEPTEMBER.

S. 1. Ambrosius (10).
M. 2. De to Armringe. (1. Akt). Barselstuen (**150**).
(En Frue: Frk. Augusta Lønborgs første Optr.).
Ti. 3. **Græshoppen og Myrerne** (1). Alferne (97).
O. 4. Græshoppen og Myrerne (2). Skandinavisk Quadrille. Kjærlighed og Lykketræf (14).
To. 5. Kjærlighed og Lykketræf (15). Pontemolle (30).
F. 6. Barselstuen (151). Divertissement af »Troubadouren«.
L. 7. Et Compagniskab (26). Alferne (98).
S. 8. Ambrosius (11).
M. 9. Græshoppen og Myrerne (3). Skandinavisk Quadrille. Kjærlighed og Lykketræf (16).
Ti. 10. Et Compagniskab (27). Pontemolle (31).
O. 11. De to Armringe (1. Akt). Barselstuen (152).
To. 12. Græshoppen og Myrerne (4). Alferne (99).
F. 13. Et Compagniskab (28). De Usynlige (38).
L. 14. **Et ungt Menneske** (1). Kjærlighed og Lykketræf (17).
S. 15. Ungdom og Galskab (162).
M. 16. Et ungt Menneske (2). Alferne (**100**).
Ti. 17. Ambrosius (12).
O. 18. Et ungt Menneske (3). De Nygifte (65).
To. 19. Ungdom og Galskab (163).
F. 20. De Nygifte (66). Alferne (101).
L. 21. Græshoppen og Myrerne (5). Intriguerne (88). Pontemolle (32).
S. 22. Kongen har sagt det (16).
M. 23. De Usynlige (39). Pontemolle (33).
Ti. 24. Et ungt Menneske (4). De Nygifte (67).
O. 25. **Drot og Marsk** (1).
To. 26. Barselstuen (153). Skandinavisk Quadrille.
F. 27. Ambrosius (13).
L. 28. Ungdom og Galskab (164).
S. 29. Drot og Marsk (2).
M. 30. Et Compagniskab (29). Intriguerne (89). La Ventana (108).

OKTOBER.

Ti. 1. Kongen har sagt det (17).
O. 2. **Inden Døre** (1).
To. 3. Drot og Marsk (3).
F. 4. Et ungt Menneske (5). Intriguerne (90). Fra Siberien til Mo=skou (23).
L. 5. Inden Døre (2).
S. 6. Ambrosius (14).
M. 7. Kongen har sagt det (18).
Ti. 8. Ungdom og Galskab (165).
O. 9. Inden Døre (3).
To. 10. De Usynlige (40). Intriguerne (91). La Ventana (109).
F. 11. Drot og Marsk (4).
L. 12. Barselstuen (154). Bacchusfesten (12).
S. 13. Inden Døre (4).
M. 14. Drot og Marsk (5).
Ti. 15. Farinelli (125). Bacchusfesten (13).
O. 16. Don Juan (203).
To. 17. Inden Døre (5).
F. 18. Farinelli (126). Bacchusfesten (14).
L. 19. Kongen har sagt det (19).
S. 20. Ambrosius (15).
M. 21. A=ing=fo=hi (25). Farinelli (127).
Ti. 22. Drot og Marsk (6).
O. 23. De Nygifte (68). De Usynlige (41).
To. 24. Et Compagniskab (30). Farinelli (128).
(Medlemmer af Rigsdagen har første Gang fri Adgang til Teatret).
F. 25. Kjærlighed og Lykketræf (18). Kermessen i Brügge (57).
L. 26. Drot og Marsk (7).
S. 27. Inden Døre (6).
M. 28. Ambrosius (16).
Ti. 29. Kjærlighed og Lykketræf (19). De Usynlige (42).
O. 30. Ambrosius (17).
To. 31. **Gift** (1). Kermessen i Brügge (58).

NOVEMBER.

F. 1. Martha (19).
L. 2. Gift (2). Farinelli (129).
S. 3. Drot og Marsk (8).
M. 4. Gift (3). Fra Siberien til Moskou (24).
Ti. 5. Et Compagniskab (31). Kermessen i Brügge (59).
O. 6. Gift (4). Græshoppen og Myrerne (6). Intriguerne (92).
To. 7. Ambrosius (18).

F. 8. Gift (5). Violinspil af *Pablo de Sarasate*, som fremkaldtes. Et Compagniskab (32).
L. 9. Mellem Slagene (22). A=ing=fo=hi (26). Violinspil af *Pablo de Sarasate*, som fremkaldtes.
S. 10. Ambrosius (19).
M. 11. De Nygifte (69). Kermessen i Brügge (60).
Ti. 12. Inden Døre (7).
O. 13. Tryllefløiten (57).
To. 14. Kjærlighed og Lykketræf (20). Farinelli (130).
F. 15. Inden Døre (8).
L. 16. Ambrosius (20).
S. 17. **Vaarluft** (1). Farinelli (131).
M. 18. Tryllefløiten (58).
Ti. 19. Vaarluft (2). Fruentimmerskolen (60).
O. 20. Drot og Marsk (9).
To. 21. A=ing=fo=hi (27). Et Compagniskab (33). Bacchusfesten (15).
F. 22. Vaarluft (3). Farinelli (132).
L. 23. Martha (20).
S. 24. Ambrosius (21).
M. 25. Ungdom og Galskab (166).
Ti. 26. Farinelli (133). **I Carnevalstiden** (1).
O. 27. Vaarluft (4). Kjærlighed og Lykketræf (21). Intriguerne (93).
To. 28. Inden Døre (9).
F. 29. Alferne (102). I Carnevalstiden (2).
L. 30. Postillonen i Longjumeau (31).

DECEMBER.

S. 1. **Erik den Fjortende** (1).
M. 2. Farinelli (134). I Carnevalstiden (3).
Ti. 3. Postillonen i Longjumeau (32).
O. 4. Ambrosius (22).
To. 5. Erik den Fjortende (2).
F. 6. Inden Døre (10).
L. 7. Vaarluft (5). Kermessen i Brügge (61).
S. 8. Tryllefløiten (59).
M. 9. Erik den Fjortende (3).
Ti. 10. Martha (21).
O. 11. Ambrosius (23).
To. 12. Sparekassen (107). I Carnevalstiden (4).
F. 13. Kongen har sagt det (20).
L. 14. Alferne (103). Fra Siberien til Moskou (25).
S. 15. Ambrosius (24).
M. 16. Postillonen i Longjumeau (33).
Ti. 17. Tryllefløiten (60).

O. 18. Erik den Fjortende (4).
To. 19. Vaarluft (6). Alferne (104).
F. 20. Drot og Marsk (10).
L. 21. [Ingen Forestilling paa Grund af Prinsesse Thyras Formæling med Hertug Ernst af Cumberland.]
(Emil Poulsen udnævnt til Ridder af Dbg.)
S. 22. Inden Døre (11).
M. 23. Martha (22).
To. 26. Gjenboerne (98).
F. 27. Erik den Fjortende (5).
L. 28. Sparekassen (108). I Carnevalstiden (5).
S. 29. **Familien Fourchambault** (1).
M. 30. Alferne (105). Bacchusfesten (16).

1879. JANUAR.

O. 1. Ambrosius (25).
To. 2. Don Juan (204).
F. 3. Gjenboerne (99).
L. 4. Familien Fourchambault (2).
S. 5. Samfundets Støtter (22).
M. 6. Familien Fourchambault (3).
Ti. 7. Sparekassen (109). Blomsterfesten i Genzano (2. Afd.).
O. 8. Gjenboerne (100).
To. 9. Postillonen i Longjumeau (34).
F. 10. Familien Fourchambault (4).
L. 11. Inden Døre (12).
S. 12. Familien Fourchambault (5).
M. 13. Gjenboerne (101).
Ti. 14. Samfundets Støtter (23).
O. 15. Farinelli (135). Blomsterfesten i Genzano (2. Afd.).
To. 16. Familien Fourchambault (6).
F. 17. Sparekassen (110). Pontemolle (34).
L. 18. Ambrosius (26).
S. 19. Røverborgen (86). (Sekonddanser Walbom debuterer som Camillo). (Virginie Montis Dødsdag).
M. 20. Skikkelige Folk (35). (Suzanne: Frk. Lange ɔ: Fru Koefods første Optræden).
Ti. 21. Familien Fourchambault (7).
O. 22. Erik den Fjortende (6).
To. 23. Martha (23).
F. 24. **Et Solglimt** (1). Valkyrien (60).
L. 25. Tryllefløiten (61).
S. 26. Familien Fourchambault (8).
M. 27. Don Juan (205).

Ti. 28. Et Solglimt (2). Valkyrien (61).
O. 29. Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Ambrosius (27).
To. 30. Skikkelige Folk (36).
F. 31. Trylleflöiten (62).

FEBRUAR.

L. 1. Don Juan (206).
S. 2. Et Solglimt (3). Vaarluft (7). Kong Salomon og Jørgen Hattemager (87).
M. 3. Farinelli (136). Pontemolle (35).
Ti. 4. Røverborgen (87).
O. 5. Samfundets Støtter (24).
To. 6. Et Solglimt (4). Sparekassen (111).
F. 7. De Nygifte (70). A=ing=fo=hi (28). Intriguerne (94).
L. 8. Et Solglimt (5). Vaarluft (8). Pontemolle (36).
S. 9. **Jeannettes Bryllup** (1). Alferne (106).
M. 10. Familien Fourchambault (9).
Ti. 11. Tannhäuser (18). (Sufflør J. A. Kørners Dødsdag).
O. 12. **Mands Mod** (1). Polka. Jeannettes Bryllup (2).
To. 13. Røverborgen (88).
F. 14. Mands Mod (2). Valdemar (144).
L. 15. Skikkelige Folk (37).
S. 16. Ambrosius (28).
M. 17. Mands Mod (3). Polka. Kong Salomon og Jørgen Hattemager (88).
Ti. 18. Mands Mod (4). Valdemar (145).
O. 19. Postillonen i Longjumeau (35).
To. 20. Familien Fourchambault (10).
F. 21. Tannhäuser (19).
L. 22. Erasmus Montanus (112). Jeannettes Bryllup (3).
S. 23. Kjøbmanden i Venedig (30).
M. 24. Erasmus Montanus (113). Jeannettes Bryllup (4).
Ti. 25. Familien Fourchambault (11).
O. 26. Ambrosius (29).
To. 27. Kongen har sagt det (21).
F. 28. Kjøbmanden i Venedig (31).

MARTS.

L. 1. Martha (24).
S. 2. **Det gamle Hus** (1). Mands Mod (5). Jeannettes Bryllup (5).
M. 3. Det gamle Hus (2). Sparekassen (112).
Ti. 4. Don Juan (207).
O. 5. Kjøbmanden i Venedig (32).

To. 6. Det gamle Hus (3). Mands Mod (6). Conservatoriet (91).
F. 7. Røverborgen (89). (Pauline Funck ɔ: Fru Fallesens Dødsdag).
L. 8. Gjenboerne (102).
S. 9. Ambrosius (30).
M. 10. Røverborgen (90).
Ti. 11. A=ing=fo=hi (29). Kjærlighed og Lykketræf (22). Intriguerne (95).
O. 12. Kjøbmanden i Venedig (33).
To. 13. Erik den Fjortende (7).
F. 14. Farinelli (137). Conservatoriet (92).
L. 15. Røverborgen (91).
S. 16. Kjærlighed og Lykketræf (23). Farinelli (138).
M. 17. Inden Døre (13).
Ti. 18. Alferne (107). Conservatoriet (93).
O. 19. Kjøbmanden i Venedig (34).
To. 20. Gjenboerne (103).
F. 21. Ambrosius (31).
L. 22. Kjøbmanden i Venedig (35).
S. 23. Familien Fourchambault (12).
M. 24. Et Solglimt (6). De Fattiges Dyrehave (86). Conservatoriet (94).
Ti. 25. Ambrosius (32).
To. 27. Tannhäuser (20).
F. 28. Skikkelige Folk (38).
L. 29. Det gamle Hus (4). Mands Mod (7). Kjærlighed og Lykke=træf (24).
S. 30. **En Skjærsommernatsdrøm** (1).
(Puk: Frk. Ida Berthelsens Debut).
M. 31. Ambrosius (33).

APRIL.

Ti. 1. Det gamle Hus (5). Erasmus Montanus (114).
O. 2. En Skjærsommernatsdrøm (2).
To. 3. De Fattiges Dyrehave (87). Pontemolle (37).
F. 4. En Skjærsommernatsdrøm (3).
L. 5. Tannhäuser (21).
S. 6. En Skjærsommernatsdrøm (4).
M. 7. Kjøbmanden i Venedig (36).
Ti. 8. En Skjærsommernatsdrøm (5).
(10. April: Signe Giebelhausen f. Winsløws Dødsdag).
M. 14. Lady Tartuffe (13).
Ti. 15. Inden Døre (14).
O. 16. En Skjærsommernatsdrøm (6).
To. 17. Ambrosius (34).
F. 18. Familien Fourchambault (13).

L. 19. Kjøbmanden i Venedig (37).
S. 20. En Skjærsommernatsdrøm (7).
M. 21. Op. Faust (75). (Mefistofeles: Aage Foss' Debut). (Siebel: Frk. Nanna Rosenstands Debut).
Ti. 22. Et Solglimt (7). Farinelli (139).
O. 23. De Usynlige (43). Fjernt fra Danmark (127).
To. 24. Drot og Marsk (11).
F. 25. Op. Faust (76).
L. 26. En Skjærsommernatsdrøm (8).
S. 27. Op. Faust (77).
M. 28. Lady Tartuffe (14).
Ti. 29. Op. Barberen i Sevilla (130).
O. 30. Eftersommer (9). Fjernt fra Danmark (128).

MAJ.

To. 1. En Skjærsommernatsdrøm (9).
F. 2. Hans Heiling (85).
L. 3. Ambrosius (35).
S. 4. En Skjærsommernatsdrøm (10).
M. 5. Wilhelm Tell (78).
Ti. 6. Lady Tartuffe (15).
O. 7. En Skjærsommernatsdrøm (11).
To. 8. Jægerbruden (140).
F. 9. Ambrosius (36).
L. 10. Lady Tartuffe (16). (Kammersanger Simonsen udnævnt til Ridder af Dbg.).
S. 11. En Skjærsommernatsdrøm (12).
M. 12. Mands Mod (8). Polka. De Nygifte (71).
Ti. 13. Eftersommer (10). Fjernt fra Danmark (129).
O. 14. Et Compagniskab (34). Sparekassen (113).
To. 15. De Usynlige (44). Polka. Intriguerne (96).
F. 16. Fruentimmerskolen (61). La Ventana (110).
L. 17. Et Compagniskab (35). Farinelli (140).
S. 18. En Skjærsommernatsdrøm (13).
M. 19. En Skjærsommernatsdrøm (14).
Ti. 20. Jægerbruden (141).
O. 21. Fruentimmerskolen (62). Fjernt fra Danmark (130).
F. 23. Wilhelm Tell (79).
L. 24. En Skjærsommernatsdrøm (15).
S. 25. Ambrosius (37).
M. 26. Hans Heiling (86).
Ti. 27. En Skjærsommernatsdrøm (16).
O. 28. Familien Fourchambault (14).

To. 29. Farinelli (141). Blomsterfesten i Genzano (2. Afd.).
F. 30. Lady Tartuffe (17).

Ti. 3. Juni: Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Ambrosius (38).
O. 4. Juni: Afskedsforestilling for *Wilh. Wiehe*, som fremkaldtes: Hakon Jarl (3. og 4. Akt).
(Einar: Wilh. Wiehe junr.'s sidste Optræden).
Embedsiver eller Hr. og Fru Møller (75). Epilog.
(5. Juni: Kr. Mantzius' Dødsdag).
F. 6. Juni: Afskedsforestilling for *Fru Levinsohn*, som fremkaldtes: Regimentets Datter (106).
L. 7. Juni til Indtægt for *C. Hostrup:* Gjenboerne (104).
(1. Spidsborger: Julius Döckers sidste Optræden).

[I Efteraaret 1878 sang Simonsen ved et Par filharmoniske Koncerter i Hamborg.

I April—Juni 1879 optraadte Augusta Schou blandt italienske Sangere som Marguerite af Valois i »Hugenotterne« paa Covent Garden i London samt medvirkede ved flere Koncerter, bl. a. i Krystal-Paladset og hos Dronning Victoria.

I Juni—Juli turnerede i danske og skaanske Byer bl. a. Christophersen, Erhard Hansen, Jastrau og Frk. Bournonville i Forbindelse med det svenske Sangerpar Willman bl. a. med »Regimentets Datter« paa Programmet.

16. August blev paa Initiativ af Skuespillerne Frederik Christensen, Julius Larsen og Emil Bugge *Skuespillerforeningen* stiftet. Formaalet skulde være at oprette en Syge- og Begravelseskasse samt et Alderdomsforsørgelsesfond for Medlemmer fra alle danske Teatre. Paa Stiftelsesdagen var Kassebeholdningen 4 Kr. og 10 Øre. Severin Abrahams blev valgt til Formand].

Statsrevisorerne Balthazar Christensen og Sofus Høgsbro begyndte Rigsdagsaaret med at gøre Blæst af forskellige Poster paa Teatrets tidligere Regnskaber. Skønt alle vidste, at Kassen ikke evnede at udrede Renterne af Gælden til Sorø Akademi, skrev de to Herrer diktatorisk: »Det paahviler Ministeriet at stille Theatrets Udgifter saaledes, at Finanslovens Bud kan fyldestgøres, en Pligt, hvorfra ialtfald kun Lovgivningsmagten, men ikke Ministeriet kan løse«. Snart bebrejdede d'Hrr. Chefen, at han havde benyttet sin Ret til midlertidig at laane Driftskapital hos Sorø Akademi, og snart dadlede de

ham, fordi han ikke havde gjort det. Mod dette politiske »Knips i Lommen« holdt Fallesen i Landstinget en fortræffelig Tale, hvori han mindede om det gamle Ord »Tager Du Hatten op, faar Du Prygl, og lader Du den ligge, faar Du ogsaa Prygl« — det vil sige, naar man i det Hele taget tager imod Prygl, men det gør man undertiden ikke«. Punkt for Punkt tilbageviste han Statsrevisorernes Kritik og konkluderede med en Bemærkning om, at det var d'Hrr.s Pligt at repræsentere »den rene Retfærdighed« — uden at tage politiske Hensyn. Under Debatten maatte Fallesen retlede ikke faa skæve Opfattelser. Særlig karakteristisk var den, som Gaardejer Anders Clausager fremsatte, da han bebrejdede Chefen, at han i Stedet for at leje Scenemøbler lod disse forarbejde paa Teatrets Snedkerværksted. Skønt Besparelsen ved denne Foranstaltning var evident, mente Gaardejeren, at den i Længden var upraktisk, »fordi Møblerne jo efterhaanden blev gamle«. Det var aabenbart ikke gaaet op for den brave Kritiker, at Skuespil kræver Møbler fra de forskelligste Tidsaldre og af det forskelligste Udseende.

I Sommeren 1878 bestemte Kultusminister Fischer sig endelig til at forelægge den kommende Rigsdag et Forslag, der gik ud paa at faa Gælden betalt af Statskassen. Han havde tidligere kredset om denne Plan, men ikke vovet at fremsætte den (jvfr. II pag. 44). For nu til Gengæld at byde Venstre noget, der i hvert Fald havde Nyhedens Interesse, agtede han at afskaffe Abonnementet og nedsætte Priserne. Men Fallesen protesterede heftigt: Det var ikke Teatrets Opgave stadig at spille »Kassestykker« af »Ambrosius«-Typen, og ophævedes Abonnementet, forjog man Institutionens gamle Venner, som hjalp den med at frede om et gennem mere end hundrede Aar erhvervet Repertoire. Heldigvis opgav Ministeren sine Eksperimenter uden samtidigt at opgive Forslaget, til Grund for hvilket der laa det naturlige Ræsonnement, at Staten hellere maatte betale Gælden paa én Gang fremfor at udrede de 58,000 Kr. om Aaret, som efter den nye Ordning stod opført paa Budgettet til Afdrag og Renter (jvfr. II pag. 187). Men da Folketinget opløstes om Efteraaret, og nye Valg blev udskrevet, var Forslagets Skæbne ukendt. Forinden havde Redaktør Bille søgt at formilde Rigs-

dagsmændenes Sind ved at slaa et Slag for deres fri Adgang til Tilskuerpladsen, »siden de nu havde faaet det højst byrdefulde og i og for sig uhensigtsmæssige Arbejde at skulle følge med Teatret og sætte sig ind i alle dets Enkeltheder«. Gratis Adgang kunde rimeligvis gives uden Indtægtstab, da det var statistisk oplyst, at der i Sæsonen 1876—77 stod 41 pCt. og i 1877—78 endog 47 pCt. af Pladserne i første Parket ledige. Ministeren indrømmede, at Tanken nu burde realiseres — den var forlængst gennemført i andre Lande. Nogle Dage senere (24. Oktbr.) stillede Fallesen gennem Formændene første Gang 25 Billetter til Raadighed. I Begyndelsen var der en Del Uvilje mod »Gaven«, og enkelte Folkerepræsentanter sendte endog Billetten tilbage, ja, »Morgenbl.« paastod, at det overhovedet kun var Højre, som gik i Teatret. Bladet opdagede dog snart Medlemmer af Moderationen i Parkettet og meddelte deres Navne, indtil en af disse, Arvefæster Rasmus Olsen fra Maribo, fremkom med den Oplysning, at »Morgenbl.«s radikale Venner, for Eks. Hans Hansen, Menstrup, og Redaktør Poulsen, Svendborg, fornuftigvis ogsaa benyttede Fribilletterne. Saa blev der stille om Sagen. Da intet Parti in pleno vedtog et Afslag, men overlod Medlemmerne at handle efter Behag, lærte Rigsdagsmændene snart at sætte Pris paa den ugentlige Teateraften. Ved Sæsonens Slutning fik Billetkassereren endog 100 Kr. af Folketingets Kasse som Tak for sin Ulejlighed, og paa Forslag af Bille blev det vedtaget at nedsætte Budgettets kalkulerede Indtægt med 1500 Kr. som et Ækvivalent for det Tab, Teatret muligvis led.

Aaret kunde kaldes »Smaanyhedernes« Sæson — der opførtes nemlig ikke færre end seks nye Enaktere indenfor de tre Kunstarter. Den første var *»Græshoppen og Myrerne«* (La Cigale chez les Fourmis), et Alderdomsarbejde af Scribes Medarbejder Ernest Legouvé, der tidligere havde skaffet Teatret de store Sukces'er »Dronning Marguerites Noveller« (1851) og »Kamp og Sejr« (1859); hans Medforfatter var nu Eugène Labiche, og Oversættelsen var besørget af Dr. med. Conrad Krebs. Titlen lød besynderlig i danske Øren, men et fransk Publikums Tanke henledtes straks paa La Fontaines Fabel om Græshoppen, der ved Vintertid bad den sparsommelige Myre

om Hjælp, men fik til Svar, at da den havde bortsunget Indsamlingens Tid, maatte den sulte nu. Legouvé anvendte imidlertid Fablen paa en Maade, der var modsat dens gængse moralske Betydning, idet han i sin konstruerede Bagatel, der ikke savnede Elskværdighed, lod Letsindighedens Repræsentant sejre totalt over Sparsommelighedens. Denne Forandring oprørte Molbech. Hans Sympati var ganske paa de filistrøse »Myrers« Side, og han levnede ikke »Græshoppen« nogen Ære: »Det hele overfladiske Raisonnement,« skrev han, »har for mig en Bismag af Franskmændenes vie facile«. Altsaa burde Stykket ikke opføres. Men Fallesen var af en anden Mening. Han havde Brug for en klædelig Ungpigerolle til sin Protegé, Frk. Lund, hvis Evner han desværre bedømte forkert. Hun ejede ikke Udtryk for det naive Skælmeri og ubevidste Koketteri, som gør saadanne franske Teateringenuer ligesaa pikante som usandsynlige. Men Stykkets Udførelse ved Brødrene Poulsen og Frk. Nielsen morede som Helhed, og hvis Fru Hennings havde spillet den unge Pige, var »Græshoppen og Myrerne« sikkert blevet opført mere end seks Gange. —

Skolebestyrer Johannes Helms' Lystspil paa rimede Vers i én Akt *»Et ungt Menneske«* opførtes anonymt, men Forfatteren blev opdaget, og da Stykket kort efter udkom, bar det hans Navn. Paa Grund af sit venskabelige Forhold til Helms bad Molbech sig fritaget for at afgive nogen Censur — vel at mærke efter at han privat havde meddelt Forfatteren Stykkets Mangler, uden at han havde villet tage Hensyn til Censors Raad. Docerende Vidtløftighed svækkede dette lille Arbejde, hvis lette Vers »Morgenbl.« træffende sammenlignede med de »humoristiske Viser, der fremvoksede saa frodigt for en Snes Aar siden medens Chiewitz, Helms og Adolph Reche var unge«. Handlingen drejede sig om en kolerisk Konsul (Wiehe), som havde oplevet Begejstringen i 1848, og som nu vredes over Ungdommens trætte Væsen efter 1864. For at faa Liv i sit Hjem tilbyder han gennem Avisen et Menneske »med uforfalsket Ungdom« Plads. En kvik Pige (Fru Hennings) søger Stillingen og løser den Opgave, som Konsulen egentlig havde tiltænkt et Mandfolk: Husets Søn (Jerndorff) skifter Ham, idet hans blaserte Væsen forvandles til opbrusende Ungdommelighed. Men Kon-

sulens Eksperiment interesserede ikke i tilstrækkelig Grad Publikum, skønt Stykket fik en solid Udførelse. »Et ungt Menneske« opførtes kun fem Gange. —

Stort bedre gik det ikke cand. jur. Sophus Bauditz' første sceniske Arbejde *»Mands Mod«*, Skuespil i én Akt, der foregik i en jysk Købstad Anno 1700 og behandlede et novellistisk Sujet om en ung, kæk Adelsmand (Jerndorff), som ved en elsket Kvindes Hjælp (Frk. Dehn) bringes til at overvinde en Modløshed, der bemægtiger sig ham i Livets afgørende Øjeblikke. Men Ynglingens Mangel paa Selvtillid savnede dramatisk Forklaring, og det vundne Mod tog sig heller ikke helt paalideligt ud. Men trods mangelfulde psykologiske Motiveringer for Figurernes Handlinger mente Molbech, at Stykkets gode Egenskaber, navnlig dets »ret stemningsfulde Tone« vilde gøre sig gældende paa Scenen, og derfor tilraadede han Opførelsen. Under denne tog Bifigurerne, tre glade Drankere, som Rosenkilde, Cetti og Olaf Poulsen spillede, Interessen bort fra Stykkets gammelkendte Tanke, at Kærlighed kan gøre Dreng til Mand. »Mands Mod« opførtes otte Gange. —

To begyndende norske Forfattere fik ogsaa en Plads, som maatte synes rundhaandet, hvis man tænkte paa den Modstand, der mødte Bjørnsons og Ibsens første Arbejder (jvfr. I pag. 146 ff.). Molbech fraraadede ganske vist Antagelsen af Carsten Kiellands Skuespil i én Akt *»Vaarluft«*, fordi det var uklart i dramatisk Henseende, men Fallesen overhørte hans Dom, da han — ikke med Urette — mente, at Stykket vilde falde i Publikums Smag. Det indeholdt nemlig en sentimental Effektsituation, hvori en Fader (Wiehe) endelig vedkender sig sin »uægte« Søn (Jerndorff), der elsker Stykkets unge Pige (Frk. Lund). Hun repæsenterede »Vaarluften« i Hjemmets Væv af Fortielse sammen med en gammel, snakkesalig Onkel, som Rosenkilde laante sit pudsige, gnavent-elskværdige Lune. Stykket var et typisk Epigonarbejde, spækket med Reminiscenser fra Samtidens norske og franske Dramatikere, men skønt Pressen gav det en ublid Medfart, opførtes det otte Gange. Redaktør Wille hævdede, at det ikke var Nationalscenens Sag »at holde Spejlet for spirende norske Smaatalenter for at de kunne se deres Fejl og muligvis forbedre sig«. Dette Opdragerværk

henvistes til Christiania Teater, og først naar Forfatterne havde overskredet den Linje, der skiller Dilettantisme fra Kunst, burde deres Arbejder faa Plads i det kgl. Teaters Repertoire.

Fra Bergen kom ligesom »Vaarluft« den lille Situation »Ved Solnedgang«, hvis Titel blev forandret til *»Et Solglimt«*. Stykket var anonymt, men skyldtes den norske Forfatter Nordahl Rolfsen. Det gav et stemningsfuldt Billede af Holbergs sidste Leveaar, hvori Sagnet om hans Ungdomsforelskelse i Christianssand var benyttet til at kaste en kort Refleks af Kærlighedens Poesi ind i den gamle Pebersvends Studereværelse. Holberg (E. Poulsen) faar i Fiolstræde Besøg af en ung Pige (Frk. Dehn), der vil være Skuespillerinde; hun aflægger Prøve som Leonore i »Maskerade« sammen med Skuespiller Als (Jerndorff) og bliver antaget. De Unge elsker hinanden, og Holberg giver sit Minde til deres Forbindelse, da det under Samtalen har vist sig, at hun er Datter af den Kvinde, »som altid er usynlig tilstede paa Bunden af hans Sind«. Den lille Handling var naiv og uden historisk Hjemmel, men ikke uden poetisk Følelse. Emil Poulsens Spil var mere aandfuldt end Rollen: Med Arbiens Holberg-Maske samlede han en Mængde Enkeltheder til et lille, skarpt Billede af en sygelig og irritabel Gamling, hvis uvilkaarlige Stemningsudbrud røbede Digteren. »Et Solglimt« oplevede elleve Opførelser i to Sæsoner og blev siden benyttet af Casino ved Holbergfesten i 1884. —

Det Held, som fulgte Opførelsen af Emile Augiers Skuespil »Giboyers Søn« (jvfr. II pag.19 ff.), gav Fallesen Lyst til at spille to Arbejder af samme Forfatter i denne Sæson — ejendommeligt nok hans første og hans sidste Skuespil. *»Gift«* (La Ciguë), Lystspil i to Akter, fremkom 1844 paa »Odéon« og virkede ikke alene ved sin Poesi, men tillige ved sit Støttepunkt i Livets ideale Magter som en frigørende Kontrast til Tidens øvrige Skuespil. Augier skildrer med Lune, hvorledes en Athenienser (E. Poulsen) omvendes fra et tomt Samliv med letfærdige Venner ved en skøn Slavindes Kærlighed (Fru Eckardt), og Handlingen udformes paa en ejendommelig Maade gennem en dobbelt Væddestrid. Men hans egentlige Hensigt var under den antikke Maske at rette bidende Slag mod sin egen Tids blaserte Egoisme. Saaledes virkede Stykket i Frankrig, men ikke i Kjø-

benhavn, hvor det tværtimod, som C. Thrane skrev, gled »ganske venligt forbi«. Hovedgrunden til, at det mistede sit Salt, var den, at H. P. Holst — ganske imod Forfatterens Hensigt — førte det ind paa sikker antik Grund ved at forvandle Augiers Alexandrinere til den græske Komedies oprindelige Versemaal, Trimetret. Denne Ombytning, fra Originalens gratiøst legende Rytmer til det strenge, majestætiske Metrum, taalte Satiren ikke. Komikken vilde ikke fænge, skønt A. Rosenkilde og Olaf Poulsen tolkede den paa farceagtig Vis i Vennernes Skikkelse; Fru Eckardt var pragtfuld at skue i det græske Klædebon, men Spillet savnede sjælelig Vibration, og mellem disse Omgivelser kunde Emil Poulsen, trods sine fine Udtryk baade for Livstrætheden og Fornyelsen, ikke redde Opførelsen. »Gift« gaves kun fem Gange.

Der var 34 Aar mellem »Gift« og *»Familien Fourchambault«* (Les Fourchambault), hvis poetiske Værdi var ringere, men som viste Augiers dramatiske Teknik paa Højdepunktet. I intet af disse Stykker nøjedes han med at røre Tilskuerne eller med at faa dem til at le, men stræbte at belære dem. »Familien Fourchambault«, Skuespil i fem Akter, handler om, hvorledes en »uægte« født Søn (Wiehe) redder sin Fader (O. Poulsen), der forlængst har glemt ham, fra økonomisk Ruin og ved sit Højsind ydmyger Husets legitime Søn (E. Poulsen). Konflikten mellem Faderens materialistiske Familie og den hjertensgode, illegale Søn førte til nogle bevægede Optrin, hvori Augiers hvasse Satire og frejdige Kraft aabenbarede sig. Han tog det ikke saa nøje med en Kende falsk Sentimentalitet eller overdreven Ædelhed, naar blot Situationerne »bed«. Rørende Scener, for Eks. hvor den forladte Moder (Frk. Nielsen) forlanger, at Sønnen skal hjælpe den Mand, der bedrog hende, vekslede med Øjeblikke, hvor Replikken knaldede som Revolverskud, særlig i Hovedscenen mellem Halvbrødrene, som Got og Coquelin aîné spillede paa »Théâtre Français«. Dèr opførtes Stykket første Gang i April 1878 og gjorde uhyre Lykke under Udstillingen, og derfra vandrede det over Alverdens Scener, ogsaa de nordiske, inden det — oversat af H. P. Holst — naaede frem i Kjøbenhavn. De Anmeldere, som ikke havde set den franske Opførelse, var særdeles tilfreds med Fremstillingen. Men Pa=

riserfarere syntes, at den savnede Lethed og den rette Forde=ling mellem Lys og Skygge. Teatrets Mangel af en talentfuld Sceneinstruktør var overmaade følelig i en saadan Komedie, der krævede Udarbejdelse af Enkelthederne. Emil Poulsen mild=nede — fordanskede — Stykkets unge Libertiner; Olaf Poulsens urolige Frodighed havde ikke let ved at finde Udtryk for en gammel, svag Provinskøbmand, der beherskes af sin tankeløse Ægtehalvdel. Til denne Karakter savnede Fru Nyrop Lune, og Frk. Lund — Husets forfængelige Datter — var stadig ikke Herre over sin Diktion. I tidligere Aar vilde Wiehe have passet bedre end nogen anden dansk Skuespiller til den altfor brave Søn med det tunge Drag i sit Sind, men nu var hans Nedgangs=tid inde med Hæshed og Usikkerhed i Følge. Alligevel virkede »Familien Fourchambault« ved sin egen folkelige Kraft, skrevet som det var af en Mester i scenisk Appel. Stykket opførtes fjorten Gange.

Fra Frankrig kom ogsaa i Fru Sophie Trojels Oversættelse André Theuriets Lystspil i én Akt *»Det gamle Hus«* (La vieille Maison), der lovpriste landlig og gammeldags Hygge i Modsæt=ning til et uroligt higende Hovedstadsliv. Men Handlingen var uden scenisk Interesse og Tonen saa sødlig, at endog en Senti=mentalitetens Ven som Molbech tilraadede »en behersket Ud=førelse«. Stykkets Tilværelse var afsluttet med fem Opførelser, skønt Olaf Poulsen gav en dygtig Studie efter Phisters Figurer i Gammelmandsfaget. Pressen begyndte nu at vende sin Brod mod Fallesens Sympati for nette Smaastykker, hvis Mængde ingenlunde bødede paa Boniteten. Men heldigvis bød Sæsonen ogsaa paa større Forestillinger.

Deriblandt var cand. teol. Carl Bahnsons Tragedie i fem Akter *»Erik den Fjortende, Konge af Sverig«*, som blev indle=veret i Lindes Chefstid, men først naaede frem over to Aar senere. Molbech syntes, at Forfatteren i sin Skildring af den sindssvage Konge var blevet hængende i Sygdommens Symp=tomer uden at trænge ind til dens Naturgrund, det egentlig Sjælelige. Men da Dialogen var dramatisk i sin Knaphed, og Stykket bar Præg af »poetisk Syn paa Historien«, burde Teatret opføre det, trods Svagheder i Figurtegningen. Censor var over=bevist om, at Arbejdets gode Egenskaber vilde træde kraftigere

frem paa Scenen end vèd Læsningen. »Erik den Fjortende« burde have baaret Betegnelsen »historisk Skuespil«, ikke »Tra=gedie«, thi Handlingen bevægede sig med Troskab indenfor den historiske Ramme, men det tragiske Moment, den dybe Liden=skab, var just, hvad Arbejdet savnede. Den eftertænksomme Intelligens, der skabte Stykkets fortrinlige Eksposition, havde hverken Fantasi eller Kraft nok til senere at male med Stoffets blodrøde Farver. Handlingen var i altfor høj Grad bygget alene paa den sindssyge Konge, som der skulde Emil Poulsens Dyg=tighed til stadig at holde paa Sprængpunktet, men Skikkelsen var uden tragisk Højhed, og Omgivelserne, selv Karin Maans=datter (Agnes Dehn) og Jøran Persson (Jerndorff), rummede ingen ejendommelig Karakteristik. »Man saa' nok af blinkende Kaarder, men mærkede for lidt til den ubøjelige Skæbnes Fin=ger«, skrev »Berl. Tid.« Tragedien trættede Tilskuerne i den noget »Ha=stemte« Udførelse, den fik, hvad der gav Kjøben=havnerne Anledning til at forandre Titlen til »Erik den Træt=tende«. Men naar Forfatterens senere Biograf, Ernst v. d. Recke, siger, at »Stykket blev slaaet ihjel af en daarlig Vittig=hed«, bygger han paa et ugrundet Skøn. Pressen anerkendte tværtimod i ualmindelig Grad Stykkets gode Egenskaber, dets solide Anskuelighed og navnlig dets lykkelige Mangel paa for=loren Billedpragt, og alle var enige i, at Fallesen havde handlet rigtigt, da han besluttede at opføre dette Debutarbejde. Publi=kum holdt sig heller ikke uvilligt tilbage, men lod, trods »Am=brosius«=Feberen, den røde Lygte lyse to Gange af de syv, Styk=ket opførtes; man beundrede ikke mindst Gyllichs Dekorationer og Emil Poulsens Kong Erik=Maske, et Laan fra Grev Rosens berømte Billede. Med Forventning saa' Pressen hen til Carl Bahnsons næste Arbejde, — som aldrig fremkom, skønt »Erik den Fjortende« endog forskaffede ham det Anckerske Legat. Trods den Opfordring til Fortsættelse, der laa i denne Aner=kendelse, var Forfatterens Selvkritik og Inerti uovervindelig. —

Paa Fru Heibergs Initiativ havde Teatret i 1870 spillet Fru Magdalene Thoresens Skuespil »Et rigt Parti«, som Publikum var tilfreds med — det opførtes ti Gange — men som Kritikken tog ublidt paa, fordi der var et Misforhold mellem Stykkets tynde Handling og Dialogens blomstrende Sprog. I 1876 kasse=

rede Fallesen hendes historiske Skuespil »Christoffer Walken=dorf og Hanseaterne«, hvilket gik Forfatterinden nær til Hjerte, men Smerten modnede hende til at skrive *»Inden Døre«*, Skue=spil i tre Handlinger, der betegnede et Fremskridt i Retning af Naturlighed i Dialogen. Handlingen var som skaaret ud af Op=lysningstidens moraliserende Skuespil: En despotisk Fader (Cetti) kan ikke enes med sin dygtige Søn (Jerndorff). Den Gamles Tyranni brydes med den Unges Selvstændighedsfølelse, og Forholdet inden Døre bliver yderligere utaaleligt derved, at Sønnens Kæreste (Lydia Sørensen) spiser Naadsensbrød i Hu=set, da hendes Fader er bortrømt som Fallent. Bruddet kommer, de Unge staar i Færd med at forlade Hjemmet, da den Bort=rømte (Wiehe) pludselig vender tilbage fra Amerika som en Krøsus og tilbyder dem Hjælp. Forsoningen udgaar fra Mode=ren (Frk. Nielsen), hvem det lykkes først at omvende Skurken, en utro Kontorbetjent (E. Poulsen), som har næret Fjendskabet mellem Fader og Søn; dernæst faar hun Bugt med sin Mands Haardhed, saaledes at Stykket kan ende med en Fest, ved hvil=ken han lægger Grundstenen til de Unges fremtidige Hjem. Rammen omkring dette Indhold, et Købmandshus i en norsk Handelsby, og Situationernes Udformning bar tydeligt Præg af Paavirkninger fra »En Fallit« og »Samfundets Støtter«, men Karaktertegningen var ført helt ud i Folkekomedien. Derfor lød Molbechs Dom meget betinget: Stykket vilde hverken faa kunstnerisk eller økonomisk Betydning for Teatret. Fallesen var imidlertid ikke blind for, at det indeholdt et Stof, som kunde levendegøres af dygtige Skuespillere, og han saa' derfor paa trods af Regulativet bort fra, at Stykket var udkommet et Aar førend, det blev spillet i Kjøbenhavn. Folkekomediescenerne mellem Fader og Søn, den obligate, hjemvendende Amerikaner, Skurkens Uheld og Handlingens opbyggelige Udløb sikrede »Inden Døre« Publikums Tilslutning. Pressen bemærkede, at Fru Thoresen skyldte Skuespillerne stor Erkendtlighed; den dygtige Udførelse slog en Bro over det Usammenhængende i Komedien og gav ikke Flertallet af Tilskuerne Stunder til at opdage dens Skrøbeligheder og psykologiske Usandhed. Emil Poulsen var ukendelig som Kontorbetjenten — fra Forfatter=indens Side en Kopi af Dickens Uriah Heep. Hans listende

Gang og hans hyklende Gavtyvefjæs med de lumske, plirrende Øjne efterlod et Indtryk af Uhygge, som Olaf Poulsen vendte til Latter, naar han i en Birolle som en velnæret, godmodig Mægler bevægede sig i Luntetrav. »Inden Døre« blev spillet fjorten Gange, men det naaede ikke over i den følgende Sæsons Repertoire.

Sæsonens Lyspunkt indenfor Skuespillet var ubetinget Op=førelsen af *»En Skærsommernatsdrøm«* (Midsummernights dream), Shakespeares romantiske Lystspil i fem Akter fra om=kring 1600, skrevet som Festspil rimeligvis til en højfornem Vel=ynders Bryllup, et ungdommeligt Fantasispil af lyrisk og komisk Gratie, der nu for første Gang blev levendegjort paa den dan=ske Scene i H. P. Holst's Bearbejdelse, i hvilken der efter tysk Mønster var tilvejebragt Enhed mellem anden, tredie og fjerde Akt, og for hvilken Oehlenschlägers Oversættelse fra 1816 laa til Grund. Stykket er ikke noget egentligt Skuespil, men en Række yndefulde Scener, en skøn, vittig Leg i Sommernattens Kogleri. Vægten hviler slet ikke paa Personkarakteristikken, der er ganske blød i sine Omrids, men udelukkende paa den lyriske Stemning. Skuespillerne er som Instrumenter i Meste=rens Haand: De skal udtrykke romantisk Elskov, Naturfølelse, let Sorg og tindrende Lykke, kaad Skæmt og barok Komik. Til denne poetiske Drøm, hvor paa Drømmes Vis Virkeligheden blander sig med Digt, havde Gyllich malet smukke Dekoratio=ner; navnlig betog hans Eventyrskov med Alfedansen i Maane=skinnet med de feagtige Farvebrydninger, som for første Gang fremkaldtes af elektriske Lysapparater. Af stor Betydning for det harmoniske Totalindtryk, Forestillingen efterlod, var Op=førelsen af Mendelsohn=Bartholdys melodiøse Musik, som kend=tes fra Klaverudtog og Koncertsale, men som først kom til sin fulde Ret i Sammenhæng med Digterværket. Klassisk Form=sans i Forbindelse med romantisk Stemningsfylde karakterise=rede disse Toner, som dannede Grundlaget for Komponistens Berømmelse. Alfeeventyrets Uro, al Legen med Guder og Men=nesker, Fryden og Smerten, afmales i denne Musik, der mod Slutningen samles i den pompøse Bryllupsmarch. Intet Digter=værk har faaet en mere kongenial musikalsk Ledsagelse. For=uden Tonerne havde Stykkets lyriske Element en mægtig Alli=

Rendegarn
(Olaf Poulsen)

eret i den sceniske Udstyrelse og de fantasifulde Dragter, som skyldtes Maleren Pietro Krohn, der her brød sig en ny, for hans Fremtid betydningsfuld Vej. Han havde bl. a. det Indfald at lade Danserindernes Skørter falde i naturlige, bløde Folder i Stedet for som hidtil at lade dem strutte i Tarlatan=Stivhed, der mindede om de kortskørtede Englebørn i Toppen af en Kransekage. De elskende Par spilledes med vanlig Dygtighed af Fru Eckardt, Frk. Dehn, Emil Poulsen og Jerndorff; Fru Nyrop var for tung i sin Deklamation som Oberon, Frk. Lund for kjøbenhavnsk i sin Udtale som Titania, hvorimod Frk. Ida Berthelsen (jvfr. II pag. 40) havde en velomtalt Debut som Puk, skønt hendes Fremstilling savnede Sindets Trolddom og ikke hævede sig over den velinstruerede Balletdanserindes for=standige Gengivelse af Digterens Ord. Blandt de komediespil=lende Haandværkere var Rosenkilde diskret=morsom i Tøm=mersvenden Snips Rolle, medens Olaf Poulsen havde udstyret Væveren Rendegarn med en Rigdom af professionelle Bevæ=gelser, der virkede uhyre komisk i Rollens forskellige Skikkel=ser. Han var vidunderlig i sin Geskæftighed, den jordiske Bag=grund for Fantasiens Spil, det bedste Hoved blandt Omgivel=serne og overbevist om sin egen Fortræffelighed. Stor Jubel vakte hans Paafund i Komediescenen, hvor han — der ligger død paa Jorden — flyttede sig i det Øjeblik, Thisbe falder om, for at hun ikke skal komme til at ligge ovenpaa ham. Pressen betegnede Opførelsen som en Begivenhed, der her i Landet kun kunde finde Sted paa det kgl. Teater; endog Venstres Or=gan »Morgenbl.« bragte en Tak til Chefen og opfordrede Pu=blikum »til at se et af Kunstens uopnaaede Mesterværker«. Erik Bøgh bebrejdede H. P. Holst, at Oversættelsen manglede Shakespeare'sk Kolorit; medens Edv. Lembcke i sin Oversæt=telse lod Puk sige:

»Bonden slap den tunge Plov,
snorker trygt paa haarde Puder«,

var Holst mere galant i sin Omtale af den Stand, der nu havde Magten i Folketinget og gratis Adgang til Teatret:

»Bonden har forladt sin Plov,
hviler sine trætte Lemmer«.

Flere Blade spaaede, at Stykket vilde holde sig længe paa Re=

pertoiret. Spaadommen gik i Opfyldelse. Aar efter at Dekora⸗tionerne var falmede og Iscenesættelsen forældet, vedblev Olaf Poulsen med sin frodige Nyskabning fra 1879 at holde Liv i »En Skærsommernatsdrøm«. Først i 1917 spillede han Rende⸗garn for 129de og sidste Gang. —

Blandt Repriserne i 1878—79 var ogsaa en Shakespeare⸗Fore⸗stilling, nemlig *»Købmanden i Venedig«* (The merchant of Venice), der senest i Edv. Lembckes Oversættelse blev opført i det gamle Teaters sidste Sæson. Blandt de nye Rollehavende udmærkede kun Wiehe sig som Antonio, et smukt Billede af en menneskekærlig, selvbevidst Mand. Wiehes Kamp for at holde sig oppe i sin syge Tilstand faldt harmonisk sammen med Køb⸗mandens forpinte Sind i Retsakten. Derimod styrkede hans Efterfølger som Bassanio, Adolph Jensen, ikke Forhaabningen om, at han vilde faa Værdi for Nationalscenen. Emil Poulsens Shylock var vokset i Beherskelse siden den sidste Opførelse. Han lagde Vægten paa Figurens jødiske Lidenskabelighed, Ha⸗det og Hævnfølelsen, og der var gribende Momenter i hans Spil under Retshandlingen, men hans Opfattelse udelukkede, at Shylock efter Dommen kunde rejse sig igen; slagen for alle Ti⸗der hviskede han den sidste Replik: »Jeg beder Jer, lad mig gaa min Vej«. Fjorten Opførelser lagdes til de tidligere; fra Premièren i 1828 til 1883 blev »Købmanden i Venedig« spillet 43 Gange. — Ved Genoptagelsen af *»Barselstuen«*, sidst opført 1875, blev Fru Sødring stærkt savnet; hendes Efterfølger som Gedske Klokkers, Frk. Franziska Hansen, kopierede vel hendes Ydre og imiterede Stemmen, men Lunet, hvormed Fru Sødring havde forgyldt hvert Ord, kunde hun ikke efterligne. Forøvrigt vakte Frk. Elga Betzonich i Stine Isenkræmmers Rolle for første Gang Opmærksomhed som Holberg⸗Skuespil⸗lerinde. Det samme kunde ikke siges om Frk. *Caroline Chri⸗stiane Louise Augusta Lønborg* (født 3. Febr. 1857), der debu⸗terede som den »fornemme« Frue, men var saa angrebet af Angst, at hun tabte Herredømmet over sin ranke Skikkelse og sine Midler. Trods Dannelse og Lyst havde Frk. Lønborg heller ikke Heldet med sig i sine næste Roller, Hippolita i »En Skær⸗sommernatsdrøm« og Camilla i »Besøget i Kjøbenhavn« (1880), og trak sig derfor tilbage til Privatlivet. — Heibergs Eventy⸗

komedie *»Alferne«* var ikke spillet siden 1872, men nærmede sig stærkt sin 100 Opførelse. Stykket gaves nu i delvis ny Rollebesætning og med en prægtig ny Dekoration til Alferiget, malet af Gyllich, men det fantastiske Element stillede større Krav, end H. P. Holst's Instruktion kunde opfylde, og af de Spillende var det egentlig kun Rosenkilde (Grimmemann) og O. Poulsen (Mannegrim), som havde den rette Eventyrfantasi over deres Skikkelser. Erik Bøgh bemærkede, at Lydia Sørensen (Marie) og Elith Reumert (Henrik) snarere repræsenterede Lyriken fra 1878 end Romantiken fra 1835; de var begge unge og nydelige, men ingen af dem naaede op i den poetiske Sfære, hvor Stykket foregaar. Og just fordi den rette Stemning manglede i Fremsigelsen af Versene, foreslog »Dagbl.«, at Teatret burde forkorte Stykket. — Marivaux' Komedie i tre Akter *»Kærlighed og Lykketræf«* (Le jeu de l'amour et du hasard) var 1806—30 opført 13 Gange i en fra Tysk oversat Lokalisation under Titlen »Lige for Lige«, men blev nu præsenteret i en af den norske Literaturhistoriker Hartvig Lassen foretaget Bearbejdelse, som nylig havde gjort Lykke paa Christiania Teater. Denne karakteristiske Komedie fra en Periode i det 18. Aarh., da Sansen for det Monumentale veg Pladsen for det antydede Pikanteri, havde for nordiske Tilskuere en yderligere Tiltrækning derved, at den gav Lejlighed til Sammenligning med Holbergs »Henrik og Pernille«; de to Komedier havde Forbilleder tilfælles, men blev vistnok skrevet uafhængigt af hinanden. Men trods Ligheden i Motiverne er der stor Forskel i Behandlingen, den saftige Holberg'ske Komik er erstattet af en Række følelsesfulde Situationer og fint beregnede Ord. Intrigen er bygget paa Forklædning, der dog ikke, som i »Henrik og Pernille«, sker uden, men tværtimod med de rette Vedkommendes Vidende, idet Elskeren (Jerndorff) lader sin Tjener (O. Poulsen) spille Herre, for at han selv i Tjenerens Skikkelse kan iagttage sin ubekendte Brud (Fru Eckardt). Men hun kopierer straks Idéen; medens hun lader sin Kammerpige (Fru Hilmer) agere Frøken, ifører hun sig selv hendes Dragt. Disse Forklædninger mellem Herskabet giver Anledning til nogle yndefulde Scener, til hvilke Kærligheden mellem Tjenestefolkene danner det burleske Modstykke. Komedien er en Dans af sirlige Ord;

de Optrædende skal paa den eleganteste Maade lege Skjul med deres Følelser. Skønt ingen af Skuespillerne tidligere havde levendegjort en »Marivaudage«, magtede de Formen og Tempoet. Fru Eckardt (Silvia) var let og pikant, Jerndorff (Dorante) virkede stilfuld, og Olaf Poulsen og Fru Hilmer agerede under stor Moro den franske Henrik og Pernille. »Kærlighed og Lykketræf« opførtes femten Gange i to Sæsoner. — *»Genboerne«* (jvfr. II pag. 29 ff.) genopførtes 2. Juledag med flere nye Rollehavende, blandt hvilke den vigtigste var Olaf Poulsen som v. Buddinge. Han holdt Figuren saa nær som muligt til den af Mantzius skabte Type, og hele Pressen billigede Kopien: »Rollen hverken kan eller skal udføres i nogen anden Stil«, skrev Erik Bøgh. Olaf Poulsens Parodi paa Selskabsdannelsen var dog grovere end Kr. Mantzius', og han savnede Forgængerens livsalige Gemytlighed, naar han fortalte v. Buddinges Løgne, men til Gengæld overgik han ham i Deklamationsscenen og som den søvnige Beundrer af Madam Smidts Sangkunst. Hidset af Publikums Jubel blev hans Spil i Aarenes Løb fra kunstnerisk Maadehold ført ud i straalende Karikatur. Men allerede nu blev det beklaget, at den yngre Generation forgrovede Effekterne; det stærke Bifald forekom den Tilskuer, der erindrede de Gamles Spil, som »en Utaknemmelighed« (Edv. Brandes). Frk. Franziska Hansen havde ikke større Held med Kobbersmedemadammen end nys med Gedske Klokkers, og Rollen gik derfor snart tilbage til Fru Phister, der i sit Spil lagde an paa Konens Dumhed, ikke som Fru Sødring paa hendes hjertevindende Egenskaber; Fru Hilmer var derimod i sit rette Element som Amalie, og Hostrup gav Frk. Betzonich den Kompliment, »at han aldrig havde set Rikkes Rolle spillet bedre«. Hendes Talent havde her fundet sit rette Leje. Paa et Spørgsmaal,

Løjtnant v. Buddinge
(Kr. Mantzius)

som »Dags=Telgr.« fremsatte, »om Stykket nu ikke var forældet uden dog at være tilstrækkelig gammelt til at staa som Billede af en svunden Tid«, svarede Publikum afgjort Nej. »Genbo=erne« bevarede stadig sin Tiltrækningskraft, men — Komedien havde kun indbragt Hostrup 1944 Kr. for 104 Opførelser, siden den i 1846 kom frem paa Nationalscenen, altsaa ikke 20 Kr. pr. Gang. For de første syv Opførelser, som var private Sommer=forestillinger, fik han hverken Antagelseshonorar eller Betaling, og da Stykket nu engang var kommet trekantet ind i Repertoiret, benyttede senere Direktører sig iflg. Regulativet til at honorere ham paa særlig ubillig Vis. Økonomisk skadede det Hostrup meget, at hans Komedier i Reglen først blev opført af Studenter eller paa Privatscenerne. Ti Skuespil, deriblandt Arbejder som vil leve, saalænge dansk Teater bestaar, indbragte ham i over en Menneskealder kun ca. 21.000 Kr., medens Teatret (indtil 1881) betalte 10.670 Kr. alene for »Ambrosius« og 7639 Kr. for »Bertran de Born«. Ved at arrangere en Forestilling til Indtægt for Digteren, der nylig havde været syg, søgte man nu at bøde noget paa denne mangeaarige Usømmelighed. Initiativet udgik dog ikke fra Fallesen, men da det rygtedes, at Direktør Th. Andersen vilde realisere en Hostrup=Velgørenhedsforestilling paa Casino med Kr. Mantzius som v. Buddinge, protesterede Rosenkilde og Brødrene Poulsen øjeblikkeligt imod, at »Genboerne« blev udlaant til en anden Scene. Inter=

Løjtnant v. Buddinge
(Olaf Poulsen)

esserne krydsedes nu, og for at undgaa Strid besluttede Fallesen at stille det kgl. Teater til Disposition. Ministeriet bifaldt hans Indstilling, men det valgte Tidspunkt var meget uheldigt: Efter at to Afskedsforestillinger havde lagt Beslag paa hele Teaterinteressen, gaves »Genboerne« den 7. Juni for daarligt Hus og under en trykket Stemning, thi Kr. Mantzius var død to Dage forud. Resultatet blev, at Hostrup ikke fik stort mere end 1000 Kr., som han forøvrigt allerede havde modtaget som Forskud fra Direktør Andersen. Dog lod han i Foyeren opslaa en »Tak til alle de ærede Skuespillere og Skuespillerinder og andre Assisterende ved denne Forestilling, fordi de paa denne Maade ville komme en forhenværende Teaterforfatter til Hjælp i trange Tider«.

Paa Grænsen mellem Skue- og Syngespil stod de Forges, St. Georges' og Leuvens *»Farinelli«* (Farinelli ou Le bouffe du roi), som Heiberg i sin Oversættelse fra 1837 kaldte Lystspil. Det gaves senest 1873, ved hvilken Lejlighed Kammersanger Christian Hansen sidste Gang udførte sin Glansrolle, og det var nu Fallesens Mening, at Simonsen skulde løfte Arven, men da han i Vrede over at maatte gøre sin Pligt i »Drot og Marsk« (jvfr. pag. 29 f.) undslog sig, faldt Valget paa Jerndorff. Han havde efterhaanden været sat paa meget udsatte Poster, men ingen vanskeligere end denne, hvor Kravet var at fremstille den bedaarende Romancesanger Carlo Broschi, som ved sin dejlige Røst og sin charmerende Personlighed vandt en indflydelsesrig Stilling ved det spanske Hof under Ferdinand den Sjette. Jerndorff klarede imidlertid Skærene, omend Tilskuerne, skrev Erik Bøgh, havde Vanskelighed ved at forstaa, »at saa store Resultater kunde naaes med saa beskedne Midler«. Emil Poulsen var den tungsindige Konge, og Olaf Poulsen fik som Livlægen Gil Perez atter Lejlighed til at give en Kopi af en sin store Læremesters Figurer. Stykkets naivt-romantiske Indhold og de sødlige Melodier af »forskellige Komponister« gjorde atter Indtryk paa det ukritiske Publikum, saaledes at 49 Opførelser kunde lægges til de tidligere 124 indtil Udgangen af Sæsonen 1883—84. Genoptagelsen gavnede altsaa Kassen, men »Morgenbl.« havde alligevel Ret, da det hævdede, at »Farinelli« nu uden Tab for Kunsten kunde overlades til de private Teatre.

Operaen blev i denne Sæson beriget med et Hovedværk i dansk Musikhistorie. Det var *»Drot og Marsk«*, tragisk Sangdrama i fire Akter, paa hvilket Peter Heise og Christian Richardt havde arbejdet siden August 1875. Det dramatiske Indhold i Kæmpeviserne om Erik Glipping, Marsk Stig og Fru Ingeborg havde fristet adskillige Forfattere til scenisk Behandling. Foruden Hauchs Tragedie »Marsk Stig« (1850) kendte vor Scene et Sørgespil af C. J. Boye og en Tragedie af Oehlenschläger med dette Emne, men intet af disse Arbejder bevarede en Plads paa Repertoiret gennem Tiderne. I mere end tyve Aar havde Stoffet groet i Heises Sind. Carsten Hauchs Tragedie fremkaldte 1856 hans første Komposition for Orkester, Ouverturen »Marsk Stig«, der tidligst opførtes i Musikforeningen, og hvis indledende Adagio senere blev anvendt som Forspil til »Drot og Marsk«. Heise stod alle Dage i Gæld til Hauchs Værk, som Christian Richardt efter hans Ønske lagde til Grund for sin Operatekst. Da Censor Molbech i Decbr. 1875 bedømte denne ubetinget rosende, fremhævede han navnlig dens poetiske Stemning og de skønne lyrisk-romantiske Enkeltheder: »At Stykket ved Siden af sin specielle musikalske Brugbarhed tillige er en smuk Digtning, hvori en hjemlig Sprogtone med Klang af Folkevisen er heldig anslaaet og gennemført, giver det naturligvis forhøjet Værd, ogsaa for Komponisten«. Næsten to Aar senere, 1. Novbr. 1877, blev Musikken antaget, og medens Heise havde travlt med Indstuderingen — endog Korprøverne ledede han selv — udsendte Richardt i Marts 1878 sin Tekst, som han tilegnede Komponisten og med Rette kaldte »Digtning af Digtning og Meget mit Eget«. Motiver fra Folkeviserne er med Behændighed flettet til en yndefuld Ingemann'sk Idyl, der ender med Hauch'sk Tragik. Dog lod han — ligesom Hauch — ikke Marskens Hustru være den af Kongen voldtagne, men forførte Kvinde. Denne Forandring af Arild Huitfeldts Beretning svækkede vel Værdien af Marskens og Fru Ingeborgs Hævnfølelse, men den bidrog til Skildringen af Kongen som en nordisk Don Juan. Heise ønskede, at han skulde virke »elskovsglødende, uimodstaaelig sanselig«, saaledes at det blev forklarligt, at baade Kulsvierpigen Aase, som efter Ingemanns Forbillede i »Erik Menveds Barndom« var indført i Handlingen, og Marskens

Marsk Stig Andersen
(N. J. Simonsen)

Fru Ingeborg
(Doris Erhard Hansen)

Hustru kaster sig i hans Arme. Publikum modtog Christian Richardts Digtning med stor Interesse; førend Musikken var kendt, udkom andet Oplag, hvad ikke tidligere hændte nogen dansk Operatekst. I Maj 1878 var Indstuderingen færdig, men Opførelsen blev klogelig udskudt til Slutningen af Septbr.

Og saa oprandt da den Aften, hvor dansk Tonekunst blev beriget med et udødeligt Værk, som bragte Komponisten hans største og sidste Sejr. Heise havde i Grunden alle Dage været en maskeret Dramatiker i sin Kunst; allerede en halv Snes Aar forud havde han kunnet give den scenisk erfarne Henrik Hertz adskillige Raad angaaende den dramatiske Bygning i deres Syngestykke »Paschaens Datter«, og »Drot og Marsk« betød den afgørende Svingning i hans Udvikling fra Romance- til

Operakomponist. Musikken var i alle de bærende Scener af monumental Art, svulmende i sin Livskraft, tragisk i sin Højhed, rig paa erobrende Skønhed og karakteriserende Træk. Richardts og Heises Muse lignede hinanden; der var den lykkeligste Overensstemmelse mellem Toner og Tekst i disse romantiske Billeder, disse Syner fra Landets tidlige Historie: Festen paa Skanderborg og Mødet paa Viborg Thing mellem Kongen (Emil Poulsen) og den sejrrige Marsk (Simonsen), der er vendt hjem til sin forførte Hustru (Fru Erhard Hansen), Undsigelsen, de Sammensvornes Møde i Nattens Mulm, Fru Ingeborgs Afsked med Marsken, Kongen, der i sin Dødsnat forvildet forfølger Aase (Fru Keller) og endelig Hævnens Fuldbyrdelse i Finderup Lade. Værket sluttede med det skønne Kor, Vaadesangen; det var først senere, man fandt paa at stryge denne pompøse Afslutning for at lade Handlingen ende med Kongens Drab. Pressen betonede straks, at man her stod overfor et modent Værk, det mest værdifulde siden »Liden Kirsten«s Fremkomst (1846). Nogle Anmeldere anvendte — ligesom da Lange-Müllers »Tove« opførtes (jvfr. II pag. 163) — den Wagner'ske Alen, men Maalet vilde ikke rigtig passe. Emil Gigas maatte for Eks. nøjes med at konstatere, at Heise ikke brugte Ledemotiver, men heller ikke nærede »nogen Fordom mod den ældre Stils kombinerede Numre«. Ved sin dybe Oprindelighed egnede »Drot og Marsk« sig ikke til Sammenligninger. Det kunde i al Almindelighed siges, at Heise som Komponist var i Slægt med Schubert og Schumann, men selvstændig og ejendommelig og dertil saa dansk som alt, hvad der har sin Rod i Folkevisepoesien. Alle haabede, at »Drot og Marsk« vilde danne Fundamentet til en Række nationale Sangdramer, og Heise lovede, at der i hans næste Værk skulde komme »mere Musik«. Men Løftet blev ikke indfriet, thi Døden standsede ham. Det oprørte med Rette Christian Richardt, at Teatret ikke fandt Lejlighed til at højtideligholde hans Minde.

Heise, Emil Poulsen og Balletdirigent Gade ledede Iscenesættelsen, som blev støttet af Gyllichs stemningsfulde Dekorationer; navnlig var Interiøret i Finderup Lade kongenialt med Musik og Tekst. Erik Glippings Parti havde Heise skrevet for Nyrops Stemme, men da Sangeren hørte, at han skulde »slaas

ihjel af Simonsen«, forlangte han en Forandring, som Heise hverken kunde eller vilde gaa ind paa. Nyrops Forstand havde ingenlunde samme Værdi som hans Røst. Men efter at Syngemester Gerlach havde strøget Partiets høje A'er, vovede Emil Poulsen sig i Lag med Opgaven, hvad der fik stor Betydning for Værkets Sceneheld. Skønt Stemmen kun trængte igennem, naar Kapelmester Paulli dæmpede Orkestret, forlenede han Opførelsen med en egen Glans, som med ham gik tabt for Værket og aldrig siden er vundet tilbage. Prægtig saa' han ud i sit kongelige Skrud med de springende Løver paa Brystet, og han havde just det »Kast i sit Øje, som gør al Troskab kold«. Hans musikalske Fornemmelse og Situationsfølelse opvejede Tabet af Partiets Tenorsødme, men det kunde ikke nægtes, at Emil Poulsens Levendegørelse af den danske Folkevisekonge blev en farlig Baggrund for Operisternes traditionelle Spil, og da Heise ikke havde givet dem Anledning til »Bravursang«, vejede deres vokale Overlegenhed ikke op mod hans udpenslede Tekstbehandling og Udtryk for Letsind og Lidenskab. Fru Erhard Hansen ejede ingen sjælelig Ømhed i sin Hengivelse, og Pressen greb Lejligheden til at paatale Simonsens ensartede Aktion — han imponerede ved sin Tilsynekomst i Rustningen, men var i Begyndelsen kun i Undsigelsesscenen paa Højde med Opgaven — og Christophersen forsøgte ingen Karakteristik af Ranes lumske Væsen. Denne Kritik krænkede i saa høj Grad de to Sangere, at de blev enig om ikke oftere at udføre Partierne. Christophersen begik endog den Overilelse at udsende en offentlig Erklæring, inden han havde meddelt Chefen sin Beslutning, men det lykkedes dog i Tide at faa stand-

Kong Erik
(Emil Poulsen)

set Simonsens Tilkendegivelse. Dog, da Fallesen havde styrket deres vaklende Begreber om Pligt, blev Oppositionen uden Følger, ja, den endte endog med, at de begge offentlig erklærede, at det var Bladene, som paaduttede dem »Tanker og Motiver«, de aldrig havde næret. Hverken Marsken eller Rane skiftede Fremstiller ved de to og tyve Opførelser, som »Drot og Marsk« opnaaede indtil 1885. Julie Schow overtog derimod nogle Gange Aases Parti efter den dertil bedre udrustede Fru Keller, hvilket ikke var til Gavn for Helheden. —

Efter denne Anstrengelse nøjedes Operaledelsen med at lade den spanske Violinvirtuos *Pablo de Sarasate* optræde to Gange mod et Honorar af 500 Kr. pr. Aften og levede forøvrigt paa det tidligere Repertoire. En lille Undtagelse fra de gammelkendte Værker dannede dog V. Massés Syngestykke i én Akt *»Jeannettes Bryllup«* (Les Noces de Jeannette), som fremkom 1853 paa »Opéra comique« i Paris; Teksten skyldtes Barbier og Carré og var oversat af A. Zinck. Grunden til at opføre denne af Auber paavirkede Bagatel maatte søges i de nydelige Sange, der ved deres lyse og lette Karakter egnede sig for Augusta Schous Stemme. Hendes Udførelse af Romancen, medens hun syr paa sin Brudgoms Trøje, og af Nattergalearien med dens Koleraturpassager blev hilst af stort Bifald, og da hun til Medspillende havde Olaf Poulsen (Jean), hvis Humør forplantede sig til Publikum, gjorde Operetten Lykke, trods dens banale Libretto og dens barnlige Handling om en Brudgom, der løber fra Vielsen, men som tilsidst indfanges af sin Kæreste. Indtil Udgangen af Aaret 1881 var »Jeannettes Bryllup« opført 26 Gange.

»Røverborgen« havde hvilet siden 1860, og Ferslev (Almalrik) og Frk. Bournonville (Husholdersken) var nu de eneste tilbageblevne fra den sidste Opførelse. Det gamle Syngestykke havde bevaret sin Navnkundighed, som især skyldtes Kuhlaus friske, af Mozart paavirkede Bebudelse af musikalsk Skov- og Ridderromantik. Jens Baggesens Angreb paa Oehlenschlägers naive Tekst billigedes stadig af Publikum, som ofte lo »paa de gale Steder« over disse ædle og uædle Røvere, tapre Riddere og dydsirede Møer. Navnlig var Jastrau (Aimar) og Julie Schow (Adelaide) slemme, naar de talte, men de sang ligesom Simon-

sen (Kaptajnen) og Fru Levinsohn (Juliane) deres Partier med vanlig Dygtighed. Betydeligst af alle virkede Schram som Mal≈colm, en Skurk med Galgenhumor, paa en Gang uhyggelig og forsoren, fremkaldende baade Frygt og Latter. Mere stilfærdig komisk var Rosenkilde som den gamle Ridder Bernard. En Danser forsøgte sig samme Aften som Sanger, idet Arnold Walbom (jvfr. I pag. 127) debuterede i den dydige Røver Ca≈millos Parti. Røsten havde en køn Basklang, og Tekstudtalen var tydelig, men Stemmens beskedne Omfang vilde hindre ham i at faa en Fremtid som Operist. »Røverborgen« gaves kun seks Gange, hvilket med de tidligere Opførelser fra Premièren i 1814 blev 91 Gange ialt. Et Angreb paa Ledelsen stod i et pudsigt Forhold til denne Reprise. Blandt Teatrets unge Sangere var Frederik Brun en af dem, der havde mindst at bestille, og da han heller ikke udførte noget Parti i »Røverborgen«, benyttede hans Fader, M. V. Brun, sin Anmelderstilling til at frakende Fallesen Forstand paa Musik og til at hævde, at Kapelmester Paulli var for frygtsom »til at sætte noget igennem«. Derfor fik Skuespillet »med knusende Overvægt« Lov til at brede sig paa de andre Kunstarters Bekostning. »Drot og Marsk«≈Sæsonen var just ikke det rette Øjeblik til at sige Ledelsen Ubehagelig≈heder, og Fallesen beviste da ogsaa med tørre Tal, at den gamle Regel om to Operaaftener hver Uge var overholdt i hans Chefstid trods Sygemeldinger og andre Vanskeligheder. An≈greb og Forsvar førtes anonymt, men Fallesen lod overlegent skinne igennem, at han vidste, hvem hans Modstander var: »*Eet* ungt Menneske,« skrev han, »nemlig Operaens yngste Te≈nor, har ogsaa efter vor Formening hidtil haft meget for lidt at bestille.« Det var den eneste Indrømmelse, han gjorde.

Sidst paa Sæsonen debuterede *Aage Hjalmar Foss* (født 3. April 1853) som Mefistofeles i »Faust«. Han tilhørte en gammel dansk Slægt og havde været Landmand, inden han hos V. Biele≈feldt og Carl Helsted fik sin smukke Baryton uddannet med Operaen som Maal. Han var en høj, køn Mand, med et scenisk Ansigt, men hans Debutrolle var uheldigt valgt, ikke alene fordi den var en af Schrams Mesterværker, men fordi Partiet laa for dybt for Foss' bløde Stemme. Dog, midt i Ensformigheden var der noget i hans Spil, som vidnede om Evne. Det varede tre

Aar, inden Teatret atter gjorde Brug af hans kønne Stemme, nemlig til Don Bazile i »Barberen i Sevilla«, men om et Gennembrud kunde der ikke blive Tale, da Foss savnede Buffo-Lune. Det var navnlig hans Anvendelighed i Skuespillets Smaaroller, som betingede hans Ansættelse fra Juli 1882. Samme Aften debuterede som Siebel Frk. *Nanna Marie Andrejette Rosenstand* (født 3. Juli 1856), en Søster til Maleren Vilh. Rosenstand. Hun vakte straks Opmærksomhed ved sin lille nydelige Skikkelse, sin friske, klare Sopran, som hun beherskede musikalsk, og sin tydelige Tekstbehandling. Det klædte hende at synge, og Publikum og Presse gav hende en hjertelig Modtagelse. —

Om *Balletten* skulde faa en Fornyer i Daniel Krum var stadig et aabent Spørgsmaal, ogsaa efter hans andet Arbejde, én Akts Vaudeville-Balletten *»I Carnevalstiden«*. Ligesom i »Bacchusfesten« (jvfr. II pag. 174) stræbte han kun at underholde Publikum en halv Timestid med en Spøg, der ikke var original, men laant fra en paa Folketeatret opført Operette »Nürnbergerdukken« (La poupée de Nuremberg). Handlingen foregik Anno 1600 og drejede sig om en Forveksling mellem en Nürnbergerdukke og en ung Pige (Frk. Westberg), som har taget Dukkens Klæder paa, men dens væsentligste Indhold bestod af Maskeradeforberedelser, under hvilke de Optrædende viser, hvorledes de vil udføre deres Partier paa Karnevalet. Her glimrede Fru Tychsen (tidligere Frk. Scholl, i 1876 gift med Kaptajn V. E. Tychsen) og Emil Hansen i en Kineserdans, og Krum gennemførte med Virtuositet en Mefistofigur. Dansene var udarbejdede i Bournonvilles Skole og støttedes af Axel Grandjeans Musik og Vilh. Pachts Kostymer, men det Hovedindtryk, Arbejdet efterlod, var alligevel saa spædt, at »I Carnevalstiden« kun opførtes fem Gange.

Forøvrigt levede Balletten paa det »Reservefond«, som Bournonville havde skabt (jvfr. II pag. 93). I *»Pontemolle«*, sidst opført 1876, vakte Vald. Prices Gladiatorkamp som Regimentstamburmajoren stærkt Bifald; Fru Tychsen og Frk. Flammé var nu de unge Romerinder og kappedes i fremragende teknisk Færdighed og Aplomb, men savnede begge Skønhedens

Naadegave. I »*Konservatoriet*«, der sidst blev givet 1877, op⸗førte de ligeledes som de to Danserinder en sand koreografisk Væddekamp. »*Kermessen i Brügge*«, der havde hvilet siden 1876, fik ogsaa en Renæssance i kunstnerisk Forstand, men samlede ligesom de øvrige Balletter kun daarligt Hus. M. V. Brun forklarede dette Faktum saaledes: »Balletten er den op⸗voksende Slægt for poetisk, for anstændig, for ideal; den er ikke lasciv nok for en blaseret Tid, som kræver Realisme i alle Kunstbrancher, i alle Livets Forhold«.

Den spæde, serafiske Ynde mistede iøvrigt sin nydeligste Repræsentant, idet Virginie Monti (jvfr. II pag. 40), til hvem Bournonville og Fallesen nærede de største Forventninger, døde af Brystsyge i sit syttende Aar. Men det var ikke det eneste smertelige Tab, Sæsonen bragte: Samme Dag, Universitetet fejrede sin 400⸗aarige Stiftelsesfest, tog Teatret Afsked med den vigtigste Bærer af Oehlenschläger⸗Repertoiret, Wilhelm Wiehe (jvfr. I pag. 52 f.). Skønt han ikke var fyldt 53 Aar, havde hans Helbred længe været usikkert, og Dr. Silfverberg erklærede nu, at den Øjensygdom (»graa Stær«), som for flere Aar siden be⸗røvede ham Synet paa venstre Øje, i den senere Tid havde an⸗grebet det højre, saaledes at der var Grund til at frygte for fuldstændig Blindhed. Wiehes prægtige Hoved, der før sad saa smukt paa hans mandige Skikkelse, ludede nu forover, og hans søgende Udtryk passede slet ikke til hans aabne Natur. Den 24. April 1879 opgav han Kampen og skrev til Kongen:

»... Jeg vover til denne min Begjæring om Afsked at knytte en allerunderdanigst Tak til Deres Majestæt for den Naade og Interesse, De stedse har viist min kunstneriske Virksomhed. Dette og den Sympathi, jeg har været saa lykkelig at vinde hos Publikum, vil altid være mig i kjær Erindring og være mig et Beviis paa, at min Stræben som Kunstner ikke har været frugtesløs. Det er derfor ogsaa kun med Overvindelse, jeg har taget Beslutningen om at forlade den Scene, paa hvilken jeg i en Aarrække har virket sammen med saa mange fortrin⸗lige Kunstnere«.

Wiehes Afgang vakte almindelig Beklagelse. Allerede i 1876 havde Edv. Brandes skrevet, at Skuepladsen kun ejede én Kunstner, som magtede at bevæge sig paa den jambiske Ko⸗

turne, og dette Forhold forandrede sig ikke siden. Vel var Sætningen, »ved Førsteopførelsen var Hr. Wiehe stærkt indisponeret«, næsten blevet til en staaende Cliché i Pressen, men man satte saa høj Pris paa hans indre Evner, at man gerne bar over med hans ydre Brist. Kunstneren med den varme Begejstring, der ogsaa foldede sig ud i et kammeratligt Lag, havde ikke let ved at underordne sig det daglige Livs Vedtægter: »Kan De forstaa,« sagde han til en yngre Ven, »at jeg, naar jeg har været Helt paa Scenen, kun vanskeligt kan gaa lige hjem i min Seng? Naar jeg saa kommer ud paa det mørke, sludfulde Kongens Nytorv, er Modsætningen for stor. Drikker jeg mig da et Glas Champagne, bliver jeg ung, som da jeg var 16 Aar, og saa drikker jeg det.« Efterhaanden var denne Foryngelse blevet en sørgelig Nødvendighed for ham.

Wilh. Wiehe som Hakon Jarl
(Efter Tegning af Carsten Ravn)

Det var et højtideligt Øjeblik, som unge Tilskuere ikke glemte, da Wiehe sidste Gang udslyngede Hakon Jarls Ord til Kong Olaf (E. Poulsen): »Som Du ser mig her, ser Du det sidste Glimt, den sidste Gnist af gammel nordisk Kraft og Helteliv«. Publikum forstod det dybt personlige i denne Replik og bragte Wiehe en stormende Hyldest. Bagefter spillede han Titelrollen i »Hr. og Fru Møller« og tilsidst sagde han i H. P. Holsts Epilog:

»Er min Begejstrings Ild end ikke slukt,
saa er dens Olie dog snart forbrugt
og det er Hvilen, jeg nu længes efter«.

Wiehes Kunst bares af Inspiration. Hans Spil var, naar enkelte Roller som Steensgaard i »De Unges Forbund« undtages, ikke udstyret med de mange Smaatræk, hvormed den senere Tids Kunstnere karakteriserede deres Figurer. Wiehe greb Rollen i dens Hovedlinjer og lagde sit eget Jeg ind i den. Og dette Jeg med dets Varme og Aabenhed fængslede altid og overbeviste, naar det faldt sammen med Rollens Karakter. Paa det sejrede han som ung i Norge, saaledes at Henrik Ibsen kunde kalde hans niaarige Virksomhed deroppe »en Mission« og give ham den Ros, at han havde øvet »ubestridelig Indflydelse paa den norske nationale Scenes Fremgang«. Hans Stemme, hvis Skønhed var den smeltende Kraft, greb ogsaa Fremmede fra Lande udenfor Skandinavien: Paa det danske Teater saa' den navnkundige engelske Forfatter Edmond Gosse første Gang i Wiehes Personlighed »et helstøbt scenisk Talent røre sig i sin Modenheds fulde Lethed og Kraft«. Han var et fantasifuldt Naturbarn, der ikke nærede Interesse for boglige Studier. Paa Kostymet lagde han ingen synderlig Vægt, Maskering anvendte han saa lidt som muligt, og Forandring af hans dejlige Røst vilde Publikum vist have frabedt sig. Det Svar var karakteristisk for hans Kunst, han engang gav en ung Skuespiller, der bad ham om at gennemgaa en Rolle: »Jeg forstaar mig slet ikke paa det! Jeg kan ikke sige til nogen Anden, saadan og saadan skal det og det siges og gøres, for det siger jeg ikke til mig selv«. Han var Skuespilleren af Guds Naade, der gav sig Følelsen og Fantasien i Vold. Dette forklarer den Troværdighed, der var i hans Spil. Han kunde fylde de tommeste Ord.

En Mængde Blomster og Laurbærkranse dalede paa Afskedsaftenen for hans Fod. Dronningen sendte ham en prægtig Buket, til hvilken der var knyttet en Diamantring med Kongens Navnetræk, og Personalet gav ham et kostbart Sølvdrikkehorn. Kassen indeholdt 6584 Kr., og Pensionen blev udregnet til 2581 Kr., men da Wiehes Indtægt i de senere Aar havde været c. 7000 Kr., indgav han snart efter et Andragende om Pensions-

forhøjelse, hvilken Ministeren dog »for Følgernes Skyld« næ=rede Betænkelighed ved at udvirke. Wiehes beskedne Indtægt medførte, at han maatte give en Aftenunderholdning paa Folke=teatret, hvor han for sidste Gang viste sig og fremsagde en Epilog af Carl Ploug (6. Maj 1882).

Medens hans Datter Johanne (jvfr. II pag. 31), senere Fru Winkel, forblev ved Teatret, tog Wiehe sin unge Søn Wilhelm (jvfr. II pag. 62) med sig, da han gik. Han havde været uheldig i flere mindre Roller og trængte til Udvikling under andre For=hold. Efter nogle Provinsaar blev han paa Privatscenerne et blegt Udtryk for den Romantik, som tilførtes vor Skuespilkunst fra Norge gennem Oldefaderen, Michael Rosing, hvis Ansigts=træk i nogen Grad genfandtes hos Wilhelm Wiehe d. y. Han havde en Helts Skuldre, men et Barns Sjæl. Stemmen var stærk og smukt sløret i Moll, men hans Tale manglede aande=lig Flugt og Snille. —

Fru Levinsohns (jvfr. I pag. 106 f.) Helbred havde længe været upaalideligt. Hun besad vel sin skønne Sopran i fuldt Behold og havde endog i denne Sæson forøget sit Repertoire med Juliane i »Røverborgen«, men en Underlivssygdom tvang hende alligevel til at give op. Den 20. April 1879 ansøgte hun Kongen om Afsked »mest af Hensyn til Theatret og mine Kunstfæller, der ikke kan være tjent med en Sangerinde, hvis Tjeneste det saa lidt kan gjøre Regning paa, dernæst af Hen=syn til Publikum, hvis Gunst jeg i saa rigt Maal har kunnet glædet mig ved og som meget let kan irriteres ved de idelige Forandringer i Repertoiret, som mit upaalidelige Helbred maa afstedkomme, og endelig af Hensyn til mig selv, hvem det i høi Grad piner ofte at maatte gribe forstyrrende ind i Theatrets Virksomhed«. Da hun ved sin Afskedsforestilling sang Maries Farvel til Kammeraterne i »Regimentets Datter«, delte Tilhø=rerne hendes indre Bevægelse. Fra Logen tilkastede Dronnin=gen hende en Buket; tidligere paa Dagen havde hun sendt hende et Guldarmbaand med Brillanter ledsaget af en egen=hændig Skrivelse, hvori det meddeltes hende, at hun var ud=nævnt til Kgl. Kammersangerinde. Majestæterne markerede derved, at de ønskede oftere at høre hendes Stemme, selv om

hun ikke længer var knyttet til Operaen. Afskedsforestillingens Indtægt beløb sig til 4602 Kr., og hendes Pension blev udregnet til 1496 Kr. C. Thrane gav hende denne Hilsen med til Privatlivet: »Hun var en ægte musikalsk Natur; det fremlyste altid af hendes Sang, thi dens Magt beroede ikke paa den skønne Klang alene, men paa den Forstaaelse af Musikken, som gav Foredraget Beaandelse og Frihed«.

Endnu en, men langt mindre vigtig Afgang fandt Sted fra Operaen. Julius Døcker (jvfr. I pag. 103 f.) havde i flere Aar klaget over ikke at faa nye Partier, »der for en scenisk Kunstner er det samme som Brødet«. »Dersom man strax ved min Ansættelse havde sagt mig«, skrev han i 1876 til Kultusminister Fischer, »at min Virksomhed ved Theatret skulde blive, som den har været, saa havde jeg, der dengang var ung, havde Tillid til mig selv og var opmuntret ved Publikums og Pressens saagodtsom eenstemmige Bifald, neppe indladt mig paa et saadant Engagement«. Grunden til, at han kun i ringe Grad blev benyttet, var dog ikke Chikane, men beroede paa, at hans Stemme tidligt mistede det for en Operasanger nødvendige Omfang. Man forsøgte saa at skaffe ham en Virksomhed i Skuespillet, men hans Skikkelser vedblev at være Operafigurer, og han erkendte selv, at han befandt sig »under et stærkt Tryk«, naar man tvang ham bort fra hans egentlige Kunst. Kr. Mantzius' Sejre ude i Landet gav imidlertid Døcker Mod til at træde i hans Fodspor, og snart vandt han ved sit nydelige Romanceforedrag og sine Oplæsninger en Tilfredsstillelse, som Teatret ikke ydede ham. Han bad derfor om at faa sin Pension, som androg 1085 Kr. om Aaret. Døcker vedblev Aarhundredet ud at fortsætte den af Mantzius knyttede Forbindelse mellem Højskolen og Teatret, ikke alene som en sympatetisk Fortolker af vore Digtere, men ved selv at grundlægge en Skole, der uddannede Studenter fra hele Landet og samtidig var et Hjem for dem. —

Fallesen gennemførte ogsaa i denne Sæson enkelte Smaaforbedringer (jvfr. II pag. 100). Hver Lørdag fik Balletbørnene Adgang med en Lærer til Logen over Kongelogen, og paa

Folketingsmand Fr. Bajers Initiativ blev den Ret til Fribilletter, som var tilstaaet Privatteatrenes Personale, udvidet til ogsaa at gælde Provinsens Skuespillere. Fra Juni 1879 tillod Chefen Kommunen nogle Sommereftermiddage at afholde offentlige Koncerter fra Teatrets Loggia; derimod afslog han et Tilbud fra »Kjøbenhavns By og Hustelegraf« om at oprette Billetudsalg i Forstæderne, saaledes at Publikum derfra »ved direkte Tele=fonkorrespondance« kunde købe Billetter i Hovedkontoret.

Gennemsnitsindtægten pr. Forestilling i 1878—79 var lidt højere end sidste Aar, nemlig 2622 Kr., og det samme gjaldt Abonnementet, som ved 210 Forestillinger indbragte 1068 Kr. pr. Aften. Sæsonen var den første, hvori Teatret ikke modtog noget direkte, men derimod et camoufleret Statstilskud under Form af »Underbalance« (jvfr. II pag. 185). Denne beløb sig til c. 55.000 Kr., fordi den samlede Udgift var c. 779.000 Kr. og Indtægten kun c. 723.000 Kr.; dog, Underskudet skyldtes ikke et for stort Forbrug til Driften, men fremkom ene som Følge af, at Fallesen for første Gang i Teatrets Historie havde betalt Renter og Afdrag paa Gælden, saaledes som Finansloven for=langte. Status havde altsaa bevaret den lyse Karakter, der karakteriserede Fallesens tidligere Regnskabsaar, men han ad=varede dog mod at nære den Opfattelse, at Teatret vilde kunne bære sig selv, hvis Gælden blev betalt. »Driften vil efter al Rimelighed i Længden behøve et aarligt Tilskud af omtrent 30.000 Kr.«, skrev han til Ministeriet.

Men — jo nærmere Fallesen kom Balancen, desto større »financielle Opgaver« stillede Folketinget til ham. Skønt C. Berg erkendte, at den »økonomiske Bestyrelse af Teatret i det sidste Aarstid havde opfyldt hans Forventninger«, strøg han Chefens Repræsentationsudgifter, nedsatte Kontoen for Byg=ningens Vedligeholdelse og tillod ham kun at bruge 3000 Kr. til nye Ansættelser, skønt han havde forlangt den dobbelte Sum. »Det er Belønningen for den udviste Økonomi«, udbrød Falle=sen bittert i Landstinget. Endnu mere urimeligt var det at nægte ham 10.000 Kr. til Ombygning af den saakaldte »Koncertsal« i Magasinbygningen (jvfr. II pag. 100). Den var hidtil ved Hjælp af Lærred gjort nogenlunde brugbar som midlertidig Prøvesal og Korsyngeskole, men skulde nu forandres saaledes, at den 14

Alen høje Sal blev delt i to Etager, hvorved bl. a. Balletbørnene kunde opnaa at faa et Skolelokale, der, sagde Fallesen i Landstinget, »vilde nærme sig den tarveligste Almueskoles Udstyrelse«. Da Rigsdagen samtidig tilstod Højskolerne en stor Bevilling, laa det nær for Chefen at raillere over, at man gik saa barbarisk frem mod »det lille Lam, som hedder det kgl. Teaters Læseskole«. Dog, Modstanden kølnede ikke hans Iver. Det laa ham navnlig stærkt paa Sinde at faa en dramatisk Elevskole oprettet, og han anmodede derfor i Januar 1879 Brødrene Poulsen og Jerndorff om at indstudere nogle Skuespil med Teatrets Unge, men da han ikke kunde byde Lærerne nogen Betaling for deres Arbejde, maatte Planen indtil videre bortfalde.

Midt i dette Tovtrækkeri mellem en initiativrig Chef og et uvilligt Folketing skete en Begivenhed, der bevirkede et vigtigt Fremskridt. Som meddelt (pag. 9) havde Ministeren foreslaaet, at Staten skulde betale Gælden. Skønt C. Berg fandt Tanken logisk, var han af politiske Grunde imod den, hvilket havde til Følge, at Forslaget faldt med 56 mod 31 Stemmer. Men heldigvis billigede en Del Venstremænd ikke Bergs Holdning, og blandt disse udmærkede især Dr. Winther sig. Ved Tillægsbevillingsloven genoptog han Forslaget, dog med den Ændring, at Pengene, naar de var tilbagebetalt, skulde frugtbargøres til Prioritetslaan i Landejendomme, navnlig til Gaard- og Husmænd. Denne Lokkemad kunde en Repræsentant som Th. Nielsen ikke staa for, skønt han nogle Aar i Forvejen havde villet »lukke Butikken« (jvfr. II pag. 104). Og for at berolige dem, der ikke gerne saa' nogen Velvilje mod Teatret, tilføjedes det, at Staten havde Ret til Skadesløsholdelse fra Teaterkassen, hvis dens Budget blev forandret. Dr. Winther bad Tinget om ikke at betragte Forslaget som en Genganger, men som »et lille venligt Væsen, der vilde gøre Godt, hvis det kunde faa Lov dertil«. Bille forstod ikke, at Winther var bange for Spøgelse-Betegnelsen, thi »en Genganger kan, som bekendt, ikke kvæles«. Det skete da heller ikke, skønt Berg og hans Nærmeste var heftige Modstandere, thi ved anden Behandling vedtoges »den lille Lysalf«, som Forslaget kaldtes mellem Rigsdagsmændene, med 38 mod 30 Stemmer, blandt hvilke baade Bojsens og Hørups Nej var. Følgen blev, at den utrættelige Berg ved tredie

Behandling stillede Krav om at lade Forslaget udgaa, fordi Tinget ikke var fuldtalligt, da Afstemningen fandt Sted. Hans Modstand gav Anledning til en livlig Debat, under hvilken navnlig Holstein-Ledreborg forlangte, at Teatret skulde betale Gælden selv — ellers vilde det bare stille nye, kostbare Fordringer til Statskassen. Modsat ønskede Lucianus Kofod at bringe Sandhed ind i de Ord, der er prentet over Hovedindgangen: »Folket rejste denne Bygning under Christian IX«. Afstemningen var meget spændende og sprængte Partirammerne. Men Berg sejrede ikke. Efter at hans sidste Forhindring var overvundet med 40 mod 37 Stemmer, indtraf det historiske Øjeblik, da Folketinget vedtog at lade Statskassen betale 1.270.300 Kr. til Sorø Akademi — saa stor var Summen blevet med Renter og Rentes Rente. Desværre forlangte Loven ogsaa, at Beholdningen fra Sæsonen 1877—78, c. 45.000 Kr., skulde bruges ved Tilbagebetalingen, og det nyttede ikke, at Fallesen klargjorde, hvilken slet Økonomi det var at fratage ham dette Beløb: »De Varer, for hvilke vi efterhaanden give 50.000 Kr. i Kjøbenhavn, naar de købes i Stumper og Stykker i 30—40 Butikker, kunne vi have for det halve Beløb ved at købe dem paa en Gang mod kontant Betaling i Udlandet«. Et saadant fagligt Indlæg, der tilsigtede en virkelig Besparelse, gjorde dog ikke den allerringeste Virkning.

Resultatet af Forslagets Gang gennem Landstinget kunde ikke være Tvivl underkastet, men alligevel fremkom Gaardejerne Hauerslev og Clausager med en for deres Standpunkt karakteristisk Modstand. Den første holdt paa, at Teatret burde overgaa til Privatdrift, fordi det var Genstand for Uvilje hos den største Del af Befolkningen, og den anden hævdede, at dets Betydning for Landet var »mildest talt forsvindende«. For at underbygge denne Paastand tilføjede han frejdigt, at han ikke havde følt sig »løftet, opbygget eller udviklet« ved at overvære Forestillingerne. Hertil svarede Fallesen overlegent, at det ikke kunde falde ham ind at benytte det høje Landstings Sal til at udtale sig om Kunstens Betydning som Opdragelsesmiddel: »Jeg gaar ud fra, at det er Noget, som Alle er paa det Rene med, og de, der ikke er det, taler jeg ikke for«. Endelig den 29. Maj 1879 var Loven færdig fra Rigsdagen. Og i Kraft

af den forsvandt fra det aarlige Regnskab ikke alene Mindet om de af altfor smaa Bevillinger fremkaldte »Overskridelser« fra 1874, der foraarsagede Rigsretsanklagen mod Ministrene Hall og Worsaae, men ogsaa Erindringen om Udgiften til det nedrevne Komediehus' sidste, uskønne Ombygning i 1857. Teatret blev altsaa til Fallesens Glæde befriet for et stadigt tilbagevendende Stridspunkt, hvori han ingen Andel havde, og som paa uretfærdig Vis svækkede dets Omdømme.

HUNDREDE TO OG TREDIVTE SÆSON

30. AUG. 1879—2. JUNI 1880.

(260 ORD. FORESTILLINGER + 4 EKSTRAFORESTILLINGER OG 4 FORESTILLINGER AF RISTORIS SELSKAB)

30. Aug. Til Indtægt for Ballettens private Pensionsfond: Musikalsk Divertissement. Valdemar (146).

SEPTEMBER.

M. 1. Tordenveir (24).
Ti. 2. Tryllefløiten (63).
O. 3. Ambrosius (39).
To. 4. Tordenveir (25).
F. 5. En Skjærsommernatsdrøm (17).
L. 6. **Naar Møbler flyttes** (1). Valdemar (147).
S. 7. [Rigoletto blev aflyst paa Grund af Frk. *A. Schous* Sygdom, og det lykkedes ikke at opføre en anden Forestilling i Stedet.]
M. 8. Ambrosius (40).
Ti. 9. Tordenveir (26).
O. 10. Naar Møbler flyttes (2). Amphitryon (32).
To. 11. Naar Møbler flyttes (3). Amphitryon (33).
F. 12. Eftersommer (11). Fra Siberien til Moskou (26).
(P. Heises Dødsdag).
L. 13. Don Juan (208).
S. 14. En Skjærsommernatsdrøm (18).
M. 15. Eftersommer (12). Amphitryon (34).
Ti. 16. Naar Møbler flyttes (4). Valdemar (148).
O. 17. Ambrosius (41).
To. 18. **Rigoletto** (1).
F. 19. Rigoletto (2).
L. 20. Tordenveir (27).
S. 21. Amphitryon (35). Jeannettes Bryllup (6).
M. 22. **Svalen** (1). Valdemar (149).

Ti. 23. Rigoletto (3).
O. 24. Tryllefløiten (64).
To. 25. En Skjærsommernatsdrøm (19).
F. 26. Tordenveir (28).
L. 27. Svalen (2). Amphitryon (36).
S. 28. Op. Faust (78). (Margarethe: Fru Schønbergs Debut).
M. 29. Kjærlighed og Lykketræf (25). Fra Siberien til Moskou (27).
Ti. 30. Svalen (3). Amphitryon (37).

OKTOBER.

O. 1. Hans Heiling (87).
To. 2. En Skjærsommernatsdrøm (20).
F. 3. Lady Tartuffe (18).
L. 4. Op. Faust (79).
S. 5. Forestilling af *Signora Ristori*, som fremkaldtes: Medea.
M. 6. Lady Tartuffe (19).
Ti. 7. Kl. 12. Forestilling af *Signora Ristori*, som fremkaldtes: Maria Stuarda.
— Kl. 7. Ambrosius (42).
O. 8. Forestilling af *Signora Ristori*, som fremkaldtes: Maria Antoinetta.
To. 9. Svalen (4). Napoli (177).
F. 10. Op. Faust (80).
L. 11. Kl. 12. Forestilling af *Signora Ristori*, som fremkaldtes to Gange: Elisabetta, Regina d'Inghilterra.
— Kl. 7. Rigoletto (4).
S. 12. En Skjærsommernatsdrøm (21).
M. 13. Naar Møbler flyttes (5). Amphitryon (38). (Kronprinsen, Prinsen af Wales og Storfyrsttronfølgeren med Gemalinder besøger om Formiddagen Teatrets indre Lokaler).
Ti. 14. Kjærlighed og Lykketræf (26). Kermessen i Brügge (62).
O. 15. Op. Faust (81). (Caroline Lehmanns Dødsdag).
To. 16. Lady Tartuffe (20).
F. 17. Jægerbruden (142).
L. 18. Eftersommer (13). Farinelli (142).
S. 19. En Skjærsommernatsdrøm (22).
M. 20. Tryllefløiten (65).
Ti. 21. Lady Tartuffe (21).
O. 22. Jeannettes Bryllup (7). Kermessen i Brügge (63).
To. 23. Op. Don Juan (209).
F. 24. Jeannettes Bryllup (8). Amphitryon (39).
L. 25. **Faraos Ring** (1). (Stærk Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød).

S. 26. Faraos Ring (2). (Stærk Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød).
M. 27. Rigoletto (5).
Ti. 28. Faraos Ring (3). (Stærk Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød).
O. 29. Faraos Ring (4). (Stærk Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød). (Sufflør Bøje fejrer 50 Aars Jubilæum).
To. 30. Op. Faust (82).
F. 31. Faraos Ring (5). (Stærk Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød).

NOVEMBER.

L. 1. Jægerbruden (143).
S. 2. Faraos Ring (6).
M. 3. Faraos Ring (7).
Ti. 4. Iphigenia i Aulis (30).
O. 5. Svalen (5). Napoli (178).
To. 6. Faroas Ring (8).
F. 7. Op. Don Juan (210).
L. 8. En Skjærsommernatsdrøm (23).
S. 9. Faraos Ring (9).
M. 10. **Gnisten** (1). Farinelli (143).
Ti. 11. Gnisten (2). Amphitryon (40).
O. 12. Iphigenia i Aulis (31). (Signora Ristori optræder to Aftener paa Casino).
To. 13. Naar Møbler flyttes (6). Eftersommer (14). Jeannettes Bryllup (9).
F. 14. Kl. 12. Oehlenschlägers Mindefest. Ouverture til »Palnatoke« af P. Heise. »Guldhornene« med Musik af I. P. E. Hartmann, fremsiges af Emil Poulsen. Tale af Professor, Dr. Rasmus Nielsen. Sang af H. P. Holst til Musik af A. P. Berggreen, synges af Teaterpersonalet.
— Kl. 7. Kjartan og Gudrun (9).
L. 15. Faraos Ring (10).
S. 16. Ambrosius (43).
M. 17. Op. Faust (83).
Ti. 18. Kjartan og Gudrun (10).
O. 19. Hans Heiling (88).
To. 20. Faraos Ring (11).
F. 21. Pernilles korte Frøkenstand (83). Pontemolle (38).
L. 22. Lady Tartuffe (22).
S. 23. Gnisten (3). Ungdom og Galskab (167).
M. 24. Kjartan og Gudrun (11).
Ti. 25. Eftersommer (15). Farinelli (144).

O. 26. Faraos Ring (12).
To. 27. Gnisten (4). Valdemar (150).
F. 28. Tartuffe (80). Dansedivertissement.
(Pas de deux — Militærpolka). (Hans Becks Debut).
L. 29. Naar Møbler flyttes (7). Elskovsdrikken (46).
S. 30. En Skjærsommernatsdrøm (24).
(August Bournonvilles Dødsdag).

DECEMBER.

M. 1. Pernilles korte Frøkenstand (84). Jeannettes Bryllup (10).
Ti. 2. Jægerbruden (144).
O. 3. Farinelli (145). Fra Siberien til Moskou (28).
To. 4. Pernilles korte Frøkenstand (85). Skatten (141).
F. 5. Kjartan og Gudrun (12).
L. 6. Gnisten (5). Amphitryon (41).
S. 7. Faraos Ring (13).
M. 8. Naar Møbler flyttes (8). Elskovsdrikken (47).
Ti. 9. Don Juan (211).
O. 10. Faraos Ring (14).
To. 11. Kjartan og Gudrun (13).
F. 12. Gnisten (6). Valdemar (151).
L. 13. Pernilles korte Frøkenstand (86). Skatten (142).
S. 14. Gnisten (7). Dansedivertissement. Amphitryon (42).
M. 15. Tartuffe (81). Dansedivertissement.
Ti. 16. Naar Møbler flyttes (9). Ungdom og Galskab (168).
O. 17. Ambrosius (44).
To. 18. Gnisten (8). Napoli (179).
F. 19. Kjærlighed og Lykketræf (27). Skandinavisk Quadrille. Skatten (143).
L. 20. Wilhelm Tell (80).
S. 21. **Et Dukkehjem** (1). (Emmy: Valborg Jørgensens første Optræden i en Talerolle).
M. 22. Faraos Ring (15). (Tabut: Adolph Jensens sidste Optr.).
Ti. 23. En Skjærsommernatsdrøm (25).
F. 26. Scapins Skalkestykker (142). De Fattiges Dyrehave (88).
(Waldemar Kollings 25 Aars Jubilæumsdag).
L. 27. Kjærlighed og Lykketræf (28). Fra Siberien til Moskou (29).
S. 28. Et Dukkehjem (2).
M. 29. En Skjærsommernatsdrøm (26).
Ti. 30. Wilhelm Tell (81).

1880. JANUAR.

To. 1. Et Dukkehjem (3).
F. 2. Ungdom og Galskab (169). Dansedivertissement.
L. 3. Kjartan og Gudrun (14).
S. 4. Et Dukkehjem (4).
M. 5. Scapins Skalkestykker (143). De Fattiges Dyrehave (89).
Ti. 6. **Mignon** (1).
O. 7. Amphitryon (43). Intriguerne (97).
To. 8. Et Dukkehjem (5).
F. 9. Ambrosius (45).
L. 10. Gnisten (9). Valdemar (152).
(Medlemmer af Rigsdagen aflægger om Formiddagen Besøg paa Teatret).
S. 11. Mignon (2).
M. 12. Et Dukkehjem (6).
Ti. 13. Tartuffe (82). Jeannettes Bryllup (11).
O. 14. Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: En Skjærsommernatsdrøm (27).
To. 15. Mignon (3).
F. 16. Et Compagniskab (36). Farinelli (146).
L. 17. Et Dukkehjem (7).
S. 18. **Mercadet** (1). (Justin: Oddgeir Stephensens første Optræden).
M. 19. Mignon (4).
Ti. 20. Mercadet (2). (Mericourt: F. A. Cettis sidste Optr.).
O. 21. Gnisten (10). Brudefærden i Hardanger (96).
To. 22. Tove (9).
F. 23. Et Dukkehjem (8).
L. 24. Et Compagniskab (37). Napoli (180).
S. 25. Mignon (5).
M. 26. Mercadet (3).
Ti. 27. Barselstuen (155). Dansedivertissement.
O. 28. Et Dukkehjem (9).
To. 29. Scapins Skalkestykker (144). Brudefærden i Hardanger (97).
F. 30. Mignon (6).
L. 31. Mercadet (4). Dansedivertissement.
(100 Aarsdagen for »Fiskerne«s Førsteopførelse).

FEBRUAR.

S. 1. Et Dukkehjem (10).
M. 2. Naar Møbler flyttes (10). Ungdom og Galskab (170).
Ti. 3. Et Dukkehjem (11).
O. 4. Barselstuen (156). Dansedivertissement.

To. 5. Gnisten (11). Mercadet (5).
F. 6. Et Solglimt (8). Valdemar (153).
L. 7. Hans Heiling (89).
S. 8. Naar Møbler flyttes (11). Gnisten (12). Jeannettes Bryllup (12). (100 Aarsdagen for Dr. Ryges Fødsel).
M. 9. En Skjærsommernatsdrøm (28).
Ti. 10. Pernilles korte Frøkenstand (87). Et Compagniskab (38).
O. 11. Et Dukkehjem (12).
To. 12. Mignon (7).
F. 13. Gnisten (13). Mercadet (6).
L. 14. Mignon (8).
S. 15. Naar Møbler flyttes (12). Mercadet (7). Dansedivertissement.
M. 16. Mignon (9).
Ti. 17. De Usynlige (45). De Fattiges Dyrehave (90).
O. 18. En Skjærsommernatsdrøm (29).
To. 19. Et Dukkehjem (13).
F. 20. Besøget i Kjøbenhavn (55). Jeannettes Bryllup (13).
L. 21. En Skjærsommernatsdrøm (30).
S. 22. Et Dukkehjem (14).
M. 23. Wilhelm Tell (82).
Ti. 24. Besøget i Kjøbenhavn (56). Musikalsk Divertissement. (ved Henrik Westberg). (Christian Hansens Dødsdag).
O. 25. Efteraarssol (31). Regimentets Datter (107).
To. 26. Besøget i Kjøbenhavn (57). Musikalsk Divertissement. (ved Henrik Westberg).
F. 27. Gnisten (14). Brudefærden i Hardanger (98).
L. 28. Mignon (10). (Wilhelm Meister: Henrik Westberg som Gæst).
S. 29. Efteraarssol (32). Regimentets Datter (108).

MARTS.

M. 1. Besøget i Kjøbenhavn (58). Musikalsk Divertissement. (ved Henrik Westberg og Frk. Nyeland).
Ti. 2. Mignon (11). (Wilhelm Meister: Henrik Westberg som Gæst).
O. 3. Barselstuen (157). Blomsterfesten (2. Afd.).
To. 4. Et Solglimt (9). Et Compagniskab (39). De Usynlige (46).
F. 5. Efteraarssol (33). Regimentets Datter (109).
L. 6. Et Dukkehjem (15).
S. 7. Misanthropen (6). Jeannettes Bryllup (14).
M. 8. Et Dukkehjem (16).
Ti. 9. Hans Heiling (90).

O. 10. Barselstuen (158). Musikalsk Divertissement.
(ved Henrik Westberg; sidste Optr.).
To. 11. Wilhelm Tell (83).
F. 12. En Skjærsommernatsdrøm (31).
L. 13. Besøget i Kjøbenhavn (59). Polka.
S. 14. **Den skjulte Skat** (1). Regimentets Datter (110).
M. 15. Mignon (12).
Ti. 16. Et Dukkehjem (17).
O. 17. Misanthropen (7). **Aditi** (1).
To. 18. Efteraarssol (34). Farinelli (147).
F. 19. Mignon (13). (Mignon: Frk. Rosenstands sidste Optr.).
L. 20. Misanthropen (8). Aditi (2).
S. 21. Den skjulte Skat (2). Regimentets Datter (111).
M. 22. Misanthropen (9). Aditi (3).
Ti. 23. Den skjulte Skat (3). Regimentets Datter (112).
M. 29. Ambrosius (46).
Ti. 30. Misanthropen (10). Aditi (4).
O. 31. Et Solglimt (10). Farinelli (148).

APRIL.

To. 1. En Skjærsommernatsdrøm (32).
F. 2. Misanthropen (11). Aditi (5).
L. 3. Et Dukkehjem (18).
S. 4. Ambrosius (47). (A. W. Thornams Dødsdag).
M. 5. Barselstuen (159). Dansedivertissement.
Ti. 6. Tannhäuser (22).
O. 7. Misanthropen (12). Aditi (6).
To. 8. Jægerbruden (145).
F. 9. Gnisten (15). Aditi (7).
L. 10. Lady Tartuffe (23).
S. 11. Op. Faust (84). (Margarethe: Signora Campobello som Gæst).
M. 12. En Skjærsommernatsdrøm (33).
Ti. 13. Op. Faust (85). (Margarethe og Valentin: Signora og Signor Campobello som Gæster).
O. 14. Misanthropen (13). Aditi (8).
To. 15. Lady Tartuffe (24).
F. 16. Don Juan (212). (Don Juan og Zerlina: Signor og Signora Campobello som Gæster).
L. 17. Et Dukkehjem (19). (Efter Kongens Ønske havde ti af Prof. Nordenskiölds Ledsagere hver Aften gratis Adgang, medens »Vega« laa paa Rheden).
S. 18. Don Juan (213). (Don Juan og Zerlina: Signor og Signora Campobello som Gæster; sidste Optr.).

M. 19. Ambrosius (48).
Ti. 20. Stor Staahei for Ingenting (18).
O. 21. En Skjærsommernatsdrøm (34).
(Titania: Frk. Lund ɔ: Fru Sechers sidste Optræden).
To. 22. Misanthropen (14). Aditi (9).
F. 23. Den skjulte Skat (4). Murmesteren (63).
L. 24. Besøget i Kjøbenhavn (60). Dansedivertissement.
(Camilla: Frk. Lønborgs sidste Optr.).
S. 25. Stor Staahei for Ingenting (19).
M. 26. Efteraarssol (35). Fra Siberien til Moskou (30).
Ti. 27. Et Dukkehjem (20).
O. 28. Misanthropen (15). Aditi (10).
(Emil Poulsen udnævnt til kgl. Skuespiller fra 1. Juli).
To. 29. Et Compagniskab (40). De Fattiges Dyrehave (91).
F. 30. Stor Staahei for Ingenting (20). Dansedivertissement.
(Pas de deux — La Lithuanienne).

MAJ.

L. 1. Den skjulte Skat (5). Farinelli (149).
S. 2. Den pantsatte Bondedreng (41). Recensenten og Dyret (195).
M. 3. Stor Staahei for Ingenting (21). Dansedivertissement.
Ti. 4. Lady Tartuffe (25).
O. 5. Ambrosius (49).
To. 6. Søstrene paa Kinnakullen (46). Bacchusfesten (17).
(Ulrikka: Frk. Antonsens Debut).
F. 7. Den pantsatte Bondedreng (42). Recensenten og Dyret (196).
L. 8. Den hvide Dame (144).
S. 9. Den pantsatte Bondedreng (43). Recensenten og Dyret (197).
M. 10. Søstrene paa Kinnakullen (47). Musikalsk Divertissement.
(ved Signora Scrivani).
Ti. 11. Gnisten (16). Murmesteren (64).
O. 12. Den pantsatte Bondedreng (44). Recensenten og Dyret (198).
To. 13. Stor Staahei for Ingenting (22). Musikalsk Divertissement.
(ved Signora Scrivani).
F. 14. Tordenveir (29).
M. 17. Ambrosius (50).
Ti. 18. Den pantsatte Bondedreng (45). Recensenten og Dyret (199).
O. 19. De Usynlige (47). Polka. Skatten (144).
To. 20. Et Solglimt (11.) Søstrene paa Kinnakullen (48).
F. 21. Den forvandlede Konge (13). Bacchusfesten (18).
L. 22. Tordenveir (30).
S. 23. Misanthropen (16). Aditi (11).
M. 24. Don Juan (214). (Zerlina: Frk. Schrøders Debut).

Ti. 25. Den forvandlede Konge (14). Bacchusfesten (19).
O. 26. Den skjulte Skat (6). Murmesteren (65).
To. 27. Don Juan (215).
F. 28. Et Dukkehjem (21).
L. 29. Stor Staahei for Ingenting (23). Dansedivertissement.
S. 30. Samfundets Støtter (25). (Lona Hessel: Fru Louise Jacobsons sidste Optræden).
M. 31. Den pantsatte Bondedreng (46). Recensenten og Dyret **(200)**.

1. Juni: Til Indtægt for Ballettens Pensionskasse: »August Bournonville«. Et Folkesagn (104).
2. Juni: Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Den pantsatte Bondedreng (47). Recensenten og Dyret (201).
(Viva: Fru Schønbergs sidste Optr.).

[I April—Maj optraadte Augusta Schou atter blandt italienske Sangere paa Covent Garden i London.

De samme Operister, som sidste Aar dannede et Selskab, gav i Juni atter Forestillinger i danske og skaanske Byer, bl. a. med et Udtog af »La Traviata« paa Programmet.

I Juni gav Olaf Poulsen, W. Kolling, Fru Tychsen, Krum m. fl. Forestillinger i danske Provinsbyer. Emil Poulsen optraadte i Juni som Ambrosius, Konsul Bernick, Shylock og Helmer paa Bergens nationale Scene].

1. Juli ansattes *Pietro Krohn* som Økonomiinspektør og Kostymier.
6. Juli døde *J. D. Bauer*.
12. Juli fik *M. V. Brun* Bevilling til Oprettelse af Dagmarteatret.

Teateraaret 1879—80 var en begivenhedsrig Sæson. Meget af det Arbejde, som ydedes i dens ni Maaneder, fik Betydning paa længere Sigt. Aaret blev ikke alene mærkeligt ved Signora Ristoris Gæstespil og ved Opførelsen af »Et Dukkehjem«, men det lykkedes for første — og eneste — Gang Chefen at slutte Regnskabet med et Overskud.

Om Formiddagen den 14. Novbr. samledes i Teatret et festklædt Publikum med Landets Notabiliteter i Spidsen i Anledning af 100-Aarsdagen for Adam Oehlenschlägers Fødsel. Scenen forestillede en Søjlehal, hvorigennem man saa' Akropolis; inde i Hallens Baggrund stod Digterens laurbærkransede Buste, medens Husets Kunstnere var samlede i Forgrunden. Efter at Heises Ouverture til »Palnatoke« var spillet, fremsagde Emil

Poulsen »Guldhornene« til Hartmanns Musik, hvorpaa Professor, Dr. Rasmus Nielsen traadte frem paa en Talerstol og sagde Dagens festlige Ord:

»Denne Hal, disse Lys, dette festlige Stævne tyder jo paa, at her er et Noget, som gjerne vilde komme til Orde; det lever stille i Alles Sind, det søger tilbage i Fortidens Spor, det samler Tankerne omkring Erindringens Kilder. Vi vide, hvad det er: et Minde, et hundredaarigt Minde. Og dette Minde taler om? En Gave fra Himlen, Geniets Barn, de dybe Følelsers Tolk, Adam Oehlenschläger, en Riddersmand i Skjønhedens Rustning, en kronet Digter for det danske, ja for Nordens Folk: ser Skikkelsen hist, forklaret i Mindet!

Skulle vi nu begynde med at opregne denne Mands Fortjenester, hvilke og hvormange de ere? Det ser besynderligt ud; men vi maa sige det, som det er, han har nok ingen Fortjeneste. Rosen dufter, Nattergalen slaar, Kilden risler; det forfrisker os, det er saa velgjørende, men er det en Fortjeneste af Rosen eller Nattergalen eller Kilden? Solen rejser sig i kongelig Pragt, Natten flygter i Angst, og Taagerne vige; det opliver os, det er saa velgjørende; men er det en Fortjeneste af Solen? Straalerne hilse den kolde Jord med Foraarsbudskab, at nu skal det Døde staa op, og Livet begynde; det forynger os, det er saa velgjørende; men er det Solstraalernes Fortjeneste? Dersom Rosen, Kilden, Nattergalen, Solen og dens Straaler havde en talende Sjæl, saa vi kunde spørge dem ad: hvorfor gjøre I dette? da vilde de vel svare: det er i vor Natur, vort Væsens Lov; vi gjøre, hvad vi maa, vi kunne ikke andet. Og dette Svar lyder og gjenlyder i Sjælene; thi Digteren og Konstneren, ja Alle, som oprigtig staa i Aandens Tjeneste, ville paa det samme Spørgsmaal give samme Svar: det er i vor Natur, vort Væsens Lov; vi gjøre, hvad vi maa, vi kunne ikke andet. Forlanger man Bevis, en Ildprøve, som godtgjør, hvor sandt det er: nu vel, her er Correggio. I Miskjendelsens bitre Øjeblik, da Modet svigter ham, og det er, som skulde Haabet slukkes, siger han stille, besluttet:

Velan, saa vil jeg aldrig male mer.
Gud ved, jeg gjorde det ej for at glimre;
Jeg gjorde det, som Bien gjør sin Celle,
Som Fuglen bygger i et Træ sin Rede...

altsaa af indre Drift, af uvilkaarlig Trang; han kunde ikke andet! Hvor det smerter ham at sige Farvel til sin kjære Konst; han føler det, som skulde han fornægte sit bedre Jeg og gjøre Vold paa sin Natur, Sjælen vaander sig i saadanne Prøvelser; som Alrune i Æventyret, naar dens Rod oprykkes, giver den et Skrig saa klagende, at det kan gjøre et Menneske vanvittigt. Det er ikke blot Smaatalenter og Halvbegavede, der nu og da blive usikre om deres egentlige Kald;

nei, Tilværelsen føier det som oftest saa, at netop Genierne, de store Begavelser, faa kritiske Øieblikke. Og hvorfor? Jeg tror, det er fordi de ret skulle indse, at de ikke vilkaarlig have kaldet sig selv, men ere henviste til at gjøre, hvad de maa, og ikke kunne andet. Først da bliver det dem indlysende, hvor umuligt det er at fornægte Kaldelsen, naar de se — om end gjennem Taarer — det store Segl, Nødvendighedens Segl, paa Kaldsbrevet. Tør vi tvivle om, at ogsaa en Oehlenschläger har kjendt slige kritiske Øieblikke?

Men, kunde maaske Nogen indvende, hvis det virkelig er saa, at Genierne, Digterne, Konstnerne kun gjøre, hvad de maa, af Nødvendighed, saa skylde vi dem jo ingen Tak, om end deres Virksomhed er nok saa velgjørende. Lad et Barn føle Trang til at takke Rosen og Nattergalen; ingen fornuftig Borger falder paa at foreslaa en Tak-Adresse til Solen paa Grund af dens mange Velgjerninger. Det Nødvendige vil modtages, som det er; kun det Gode, der udøves med Villie, med fuld Frihed, fortjener Tak. Fremsat i denne Form, er Indvendingen næppe farlig. Hvis en ædel Kvinde gav en Mand sin rige Sjæl, sit fulde Hjærte, og denne saa svarede: ja, din Kjærlighed, adlet af Skjønhed, Uskyld og Ynde, er mig uendelig velgjørende; men da jeg nu ved, at Du kun elsker mig, fordi Du nødvendig maa, og ikke kan andet, saa skylder jeg Dig ingen Tak; mon man da ei vil finde, at en saadan Tale tyder paa Afsindighed? Enhver forstaar, at der er Forskjæl mellem blind Naturnødvendighed og den Nødvendighed for Sjæl og Aand, hvori Friheden lyser. Nei, bagved Indvendingen staar noget Andet; vi mene at hædre den store Digters Minde ved at drage det frem.

Den geniale Nødvendighed, mener man, melder sig i Regelen med uimodstaaelig Lyst, og Tilfredsstillelsen af denne Lyst er ubeskrivelig Nydelse. Da nu den høieste Nydelse umulig kan findes i den virkelige Verden, som den er, saa skaber Digteren, Konstneren, i Kraft af Fantasiens Magtfuldkommenhed en anden, skiønnere, høiere Verden, og nyder begejstret sin egen Skabelse: Kommer og ser — Idealernes Verden! Han indbyder os til ogsaa at nyde. Unægtelig er der noget Frigjørende, Forfriskende og Vederkvægende i at se disse høie Skikkelser, de rene Former og klare Farver, og saa denne Leg, dette Spil af Lys og Skygge, Smil og Taarer, Liv og Død, et Spil saa sindrigt, at Smertens vilde Skrig endog opløse sig i Harmoni og Fortvivlelsen selv finder Lindring; her er Visdom i Alt, Opmærksomhed for Alt, en Omhu for det Mindste, ja for det Allermindste, en Styrelse, der i det Hele som i det Enkelte synes langt at overgaa det virkelige Forsyn efter Naturens Orden. Skade, at hele Herligheden ligger i Indbildningen; thi Indbildning er en berusende Vin. Vi kunne forfriskes ved Indbildninger, naar de nydes med Maade; men vi kunne ikke leve af Indbildninger. Det er denne Adskillelse af Virkelig-

hedens og Fantasiens Verden, der ved Oehlenschlägers Optræden stod som en gabende Kløft, en Kløft, der maatte udfyldes. Men hvorledes skulde dette vel kunne ske?

Sammenfatte vi Jord og Himmel, Luft og Hav, med Alt, hvad vi der forefinde, under Benævnelsen den virkelige Verden, medens vi derimod henføre Sindets Verden, den Verden af Følelser, Forestillinger, Tanker og Længsler, vi bære i os selv, under den billeddannende Fantasis Omraade, da maa vi vistnok sige, at Virkelighedens eller Tingenes Verden i det Udvortes danner en skarp Modsætning til Indbildningernes og Forestillingernes Verden i vort Indre; men denne indre Verden har dog sin Virkelighed, og vort hele sjælelige Liv vidner om uophørlig Vexelvirkning mellem de to Verdener. — Hvad er Sjælen? Man kan sammenligne den med en Strengeleg, et Instrument, naar man kun ikke glemmer, at det er en Strengeleg, der lytter til sine egne Toner, et Instrument, der bearbeider sine egne Stemninger, at Sjælen, med andre Ord, er et selvvirksomt, levende Væsen.

Dersom nu de mange forskjælligartede Indtryk fra den udvortes Verden altid virkede harmonisk paa Sjælen, da vilde der være lutter lyse og klare Billeder derinde, og disse Billeder og Forestillinger vilde bevæge sig rhytmisk, Følelser og Tanker vilde hæve sig, stige, synke og atter stige som i skjønne, om end uhørlige Melodier. Men Omverdenen med den grove Virkelighed er en hensynsløs, en ubehjælpsom Musikant. Den griber i Strengelegen med plumpe Fingre, den rusker og river i Strengene saa blindt, at Harmonien forstyrres, og Instrumentet gaar af Stemning. Det forstemte Sind anstrænger sig for at gjenoprette Ligevægten; men Sagen er forviklet. Thi som man i Naturlæren taler om Lydbølger, Varmebølger og Lysbølger, saaledes kan man i Sjælelæren tale om Følelsesbølger, bølgende Forestillinger og Tankebølger. Sjælens Strenge ere jo legemlige Nerver. Nerverne zitre og svinge; de bølge som den tonende Luft, som den varmende, lysende Æther. Nu kan man forestille sig, hvor pinligt det er, naar Strømmene gaa imod hverandre, krydse hverandre, afbryde hverandre saaledes, at den ene Bølge overskyller den anden og den rhytmiske Bevægelse forstyrres; der opstaar Knuder, Hvirvler og meningsløse Brydninger; Sindet føler sig trykket, forpint: Nedslagenhed, Mismod, Livslede har heri sin dybere Grund. Her trænges til en Hjælp; men hvori skal Hjælpen bestaa? Væsenligt deri, at Dissonanserne opløses, deri, at Grundaccorder med rene Overgange i Takt, i Rhytme og Melodi igjen bringe Følelsernes Flod til uhildet Strømning; deri, at det Meningsløse fjærnes, og de forvirrede Forestillinger kaldes til Orden. Det er ei blot til Lyst, det er til sjælelig Hjælp, til virkelig Lægedom for det mismodige, fortrykte Sind, at Digteren synger:

Aldrig de smaalige Sysler mod Jorden dig bøie,
Vend til de store Bedrifter dit undrende Øie.

Kummer og Armod og Kval ei din Taare kun vinde,
Ogsaa ved Livets uskyldige Leg bør den rinde,
Vindenes Suk,
Blomsternes vinkende Buk,
Pigernes salige Smil og ved Tidernes Minde.

Her er Takt og Rhytme, Harmoni og Melodi.

Ja, vil man maaske sige, naar det, hvad her er antydet, kunde blive rigtig udviklet, saa vilde Poesiens velgjørende Indflydelse paa Sindet, som vi jo alle erkjende, vistnok blive paavist; men Kløften mellem den indvortes og udvortes Verden er dermed ingenlunde udfyldt; den udfyldes kun ved Villie og Handlekraft. Poesien kan aabne Idealiteternes straalende Himmel, kan lulle os ind i søde Drømme og vugge os i Stemninger; men hvad der for den haarde, mangekantede Virkeligheds Skyld maa fordres, Villie og Handlekraft, kan den ikke give. — Vi maa da spørge, om Villie og Følelse, Villie og Fantasi, Villie og Lidenskab ikke skulde have Noget med hinanden at gjøre. Hvad formaar en Villie, forladt af Følelse og Fantasi og Lidenskab? Den selvbestemmende Villie bevæger kun, idet den bevæges, den griber kun, idet den selv er greben; først da v i l l e vi ret kraftigt, naar vi erkjende og føle, at vi m a a ville. Den kolde Forstand kan i tvivlsomme Tilfælde udfinde, hvad det egentlig er, vi helst burde ville; men Villien faar intet Opsving, den er mat, en vingestækket Fugl, der ei formaar at hæve sig fra Jorden. Forstanden kan erkjende, at Maalet er et Ærens Maal og at der til Maalets Opnaaelse kræves Mod; men i Forstandens kolde Form ere Ære og Mod kun døde Begreber, og Villien anstrænger sig forgjæves med at blæse Liv i det Døde. Saa trænger Sjælen atter til en Hjælp; og hvorfra skulde Hjælpen vel komme, dersom Aanden ikke havde et Ord, der kunde vække Følelsen, reise Lidenskaben og tænde en Gnist i Villien? Det er Digterordet, Fantasiens Ord, der giver Sjælen Vinger. Idet Maalet bliver anskueligt i Fantasi, kommer det Sjælens Øie nær, saa nær, at det derved ligesom griber den Handlende i Brystet og drager ham til sig. Nu har Villien Fart, den Feige selv maa blive modig. Ogsaa Modet, Villien, Handlekraften har sin Rhytme og sin Melodi. Det er ei blot til Lyst; det er til Sjælesundhed, til Vækkelse af Villiekraft og mandig Daad, at Digteren lovsynger »Melodiens Almagt«:

Ja, Melodi, du toner Mod og Varme,
Og Broderkjærlighed i Mandens Barm,
Stærkt spænde sig de senefulde Arme
Og slaa med Kæmpeværldens hele Harm.
Forfærdet, blegnende Tyranner vige,
Marseillerhymnen vandt de franske Krige
Og Frihedshymner evig vinde vil,
Saalænge Mod og Frihedsaand er til.

I denne Aand, paa denne Vis har Oehlenschläger stræbt at ud-jævne Kløften mellem den udvortes og indvortes Verden, idet han har stræbt at gjøre Poesiens Sag til en Livets Sag. Han kunde tale Lidenskabernes Sprog fuldttonende, rent, uden Stammen og Famlen; men han forstod ogsaa at holde det Tøilesløse i Ave, eller rettere: han forstod at vise os de Fornuftens og Virkelighedens Skranker, mod hvilke Lidenskaberne bryde sig som fraadende Bølger mod Klip-pemure. Hakon, Palnatoke, Gudrun, Dina, ja, Apollo og Muserne ere hans Vidner, at han aldrig legede letfærdig med Lidenskabernes Ild, aldrig søgte Poesiens Ideal i Vrag af sprængte Naturer, i søn-derrevne Sjæles vilde Jammer. Han erkjendte Grænsen, den Skjøn-hedens Grænse, som i Virkeligheden ogsaa er en Sandhedens Grænse. Han var ikke en Digterindividualitet, som uden Interesse for den virkelige Verden kun sang i Sorgløshed om hvadsomhelst, der be-vægede hans Sind. Han har taget Sagen alvorlig; han har betragtet sit Digterliv som en væsentlig Del af Folkets Liv. Han har lyttet til Folkets Aandedræt, han har fornummet dets varme rislende Blod og følt dets Hjærte banke; han har mærket sig ikke blot, hvad der lys-nede paa Overfladen, men ogsaa, og det fornemmelig, hvad der rørte sig dybere inde. Han gjorde ikke *Folke-Aanden* til et Slagord, der kan betyde Allehaande; men han levede, digtede, virkede i Folkets Aand; eller rettere: det var denne Aand, der levede, digtede, virkede i ham.

Det var i Aarhundredets Morgen, det var i dundrende Kamp, at Aanden steg op fra Kongedybet og gav ham Indvielsens Daab. Med denne Indvielse har han i mere end en Menneskealder levet, digtet og virket for sit Folk; han har elsket dette Folk, har inderlig gjennem-levet dets Sorger og Glæder, dets Seire og Tab, dets Frygt og For-haabning. Han var ikke Helt, han løftede ikke Sværdet og vandt ingen Seire; han var kun Digter — han har jo ingen Fortjeneste. Men skulde han derfor ikke have Betydning? Mig tykkes, at der er en Betydning, en stor, selvgyldig Betydning, som i Aandens og Fri-hedens Navn veier op imod udvortes Fortjenester, og at dette er hans Livs Betydning. Han var ikke Helt, men derfor dog ikke ube-kjendt med Farer; han havde aandeligt Mod til at være med, hvor det gjaldt. Han saa, hvor Horizonten mørknedes, og tunge, sorte Uveirsskyer trak op over Danmarks Sletter, over Norges Fjælde; men han undveg ikke Faren; han var aandelig med i Kampen. Han var ombord, da Statens Skib arbeidede tungt i de brusende Søer; han hørte den fjendtlige Torden, han saa, hvad Lynene splintrede; men han klynkede ikke, han forsagede ikke, han holdt sig nær til de Behjærtede, der aldrig gik paa Accord, den faste Stok, der ei vilde stryge vort gamle Flag, saalænge en Mand kunde røre en Arm, saa-længe der var en Kardus at putte i Munden paa en Kanon. Tør vi tvivle om, at det Aandens Mod, der lyste af hans begeistrede Ord,

har haft Betydning for Krigerens Mod? Tør vi tvivle om, at de Tapre, der saa Kammeraterne falde, fornam et indre Blivende, et Noget, som ikke falder, naar de i Kampens Storm hørte Digterens klare Røst:

Et ved jeg, som urokket stod
I Tidens Ebbe, Tidens Flod,
Ulænket, fri for alle Baand,
Og det var — *nordisk Aand.*

Saa føler Folket, at det skylder ham Tak, og ærer sig selv ved at ære hans Minde. Vel er det nu saa, at Slægterne dø, at Mindets Kranse visne; thi, siger den gamle græske Sanger, »ligesom Træernes Blade, saaledes er Menneskenes Slægter, Bladene strøes af Blæsten paa Jord, men naar Skovene grønnes, myldre de atter fra Grenene frem ved Vaarens Igjenkomst; saaledes Menneskenes Slægter, en fødes, en anden forsvinder«. Meget vil forandre sig i Tidernes Løb. Men er der Sandhed i det, hvad vor Digter har følt, er der i et Folks Væsen og Charakter, trods alle Omskiftelser og udvortes Forandringer, noget Blivende og Uforanderligt; tør vi stole paa, hvad hans Øie saa, da han nærede *Et*, »som urokket stod i Tidens Ebbe, Tidens Flod, ulænket, fri for alle Baand«, at det virkelig er — »nordisk Aand«, saa lad kun Kransene visne og Tiderne skifte; om hundrede Aar vil Folket bringe sin Digter nye Kranse, friske Kranse. Dog, ogsaa de ville visne! Ja, lad dem visne! Vi vide med ham og han med os, at hvad der paa Jorden blomstrer og visner, er i Forkrænkeligheds Form et Billede af et Uforkrænkeligt, et Aandens Symbol paa det Uvisnelige. Lauren snor sig om hans Tinding, han er en kronet Digter; saa henter Egeløv fra Nordens Skove, bedugger hvert Blad med Taknemmeligheds Taarer, og flætter ham endnu en Krans, thi denne kronede Digter var i Sandhed en Folkets Digter, ja, en af de Store; der var i ham en Sjæl af Folkets Sjæl, et Hjærte ret som Folkets Hjærte, en Aand af Folkets Aand. Se, hvor hans Aasyn lyser, forklaret i en stille Glans! Det er et Skjær, et Skin — det er Gjenskin af en uvisnelig Krans, en Krans af evige Stjærner«.

Da det længe vedvarende Bifald, som Rasmus Nielsens Talekunst henrev Publikum til, døde hen, sang man en Sang af H. P. Holst, og efter at Carl Ploug havde udbragt et »Leve Oehlenschlägers Minde«, sluttede Festen. Men ude paa Torvet samlede to Musikkorps, som havde spillet i Gaderne, Tusinder af Mennesker, og Kl. 2 sang Operaens Solister og Koret fra Loggiaen en Sang af Edvard Lembcke ledsaget af Hartmanns Musik fra Slagkoret i »Olaf den Hellige«. Til Festkomitéen ind-

løb telegrafiske Hilsener fra de andre nordiske Hovedscener. Teatret og Oehlenschlägers Statue var smykket med Guirlan≈der, og om Aftenen blev Bygningen — ligesom flere Ejen≈domme i Nærheden — illumineret og oplyst af Gasfakler.

Inden Tæppet gik op om Aftenen, sang Publikum nogle Vers af Carl Andersen, atter lød et Leve for Digterens Minde, — men dermed var Festen egentlig forbi. Thi Opførelsen af *»Kjartan og Gudrun«*, der havde hvilet siden 1850, virkede ikke opstemmende. Valget af denne Tragedie var efter Wiehes Af≈gang dikteret af Nødvendigheden, thi skønt den ved sit psyko≈logiske Indhold og sin faste Komposition kunde regnes til Mesterværkerne, stiller den forholdsvis beskedne Krav til Skuespillerne. Alligevel blev Opførelsen kun respektabel: Emil Poulsen var vel ung og kraftig at skue som Kjartan, men for Oehlenschlägers Lyrik fandt han aldrig det rette Udtryk; det samme gjaldt i endnu højere Grad Jerndorff som Olaf Trygva≈son og Fru Eckardt som Ingeborg, og i Frk. Dehns Spil som Gudrun sporede Pressen en tydelig, men ingen klædelig Paa≈virkning af Ristori, der nylig havde gæstet Teatret. Erik Bøgh beklagede, at Fru Nyrop ikke udførte Rollen. Netop fordi hun ypperligt fremstillede Hjørdis, en af Ibsens tidligste Kvinde≈skikkelser fra Sagatiden, havde det været interessant at se hen≈des Udførelse af Gudrun, som var Oehlenschlägers sidste Kvindefigur fra samme Periode. Siden dublerede Fru Nyrop Rollen nogle Gange, men fik ikke noget samlet Billede frem.

Efter Forestillingens Slutning bragte Kunstnere og Studenter Digterens Statue et Fakkeltog og sang nogle Vers af Carl Ploug. Tilsidst kastedes Faklerne i et Baal, hvor de brændte ud — som en Allegori paa den Skæbne, der i de følgende Aar ventede Oehlenschlägers Tragedier. Dog, endnu var Forstaaelsen af hans Betydning saa stærk, at Dagen blev fejret som en national Festdag med Lukning af Skolerne og Procession til Digterens Grav. De andre Teatre deltog ogsaa i Hyldesten. Medens Casino genoptog »Aladdin« med Forspil af Holger Drachmann, opførte Folketeatret »Mindets Krans for Danmarks store Dig≈ter«, en Række Tableauer, som blev August Bournonvilles sid≈ste Arbejde. De bestod af Situationer fra Oehlenschlägers Værker og indlededes med en Prolog af Sophus Schandorph.

Ogsaa udenfor Hovedstaden fejrede man Dagen ved Foredrag eller Mindeforestillinger af de rejsende Selskaber, og Festens nordiske Karakter blev stadfæstet gennem den Deltagelse, de andre Nationalscener viste. Christiania Teater opførte »Axel og Valborg« med Prolog af Hartvig Lassen, samme Forestilling gaves af den finske Nationalscene i Helsingfors, medens det svenske Teater spillede »Hakon Jarl«. I Stockholm opførte det nye Teater »Axel og Valborg«, det dramatiske Teater »Ærlig=hed varer længst« og det store Teater »Kjartan og Gudrun«, der hos os naaede ti Opførelser i to Sæsoner. Da Ministeriet udbad sig Oplysning om, hvilke Mænd som havde gjort sig særlig fortjent af Oehlenschläger, indstillede Fallesen H. P. Holst, Kristian Arentzen og F. L. Liebenberg, der alle i Dagens Anledning blev dekorerede. Men han forbigik Wiehe, og Mini=steren havde ikke Indsigt nok til at gennemskue denne Uret. Til Gengæld sendte en Kreds af Beundrere ham en oldnordisk Guldring, ledsaget af dette Digt:

»Tiden løber saa snelt af Sted
Ungdom svinder og Kræfter med.
Et dog bliver tilbage:
Daad og Ry fra de unge Dage!«

— Det kunde se ud som et Symbol, at Henrik Ibsens Skue=spil *»Et Dukkehjem«* fremkom, just da den sidste store Oehlen=schläger=Skuespiller var forsvundet, og den sidste Fakkel fra Mindefesten var brændt ud. Første Gang, Titlen nævntes of=fentligt, var i en Notits i »Dags=Telgr.« 18. Oktbr. 1879. For=lagsboghandler Hegel agtede netop i de Dage at indsende Styk=ket til Teatret, og den 8. Novbr. afgav Molbech sin Censur. Han fattede sig dennegang i Korthed: »Det er en i dramatisk og psykologisk Henseende lige fortrinlig Skildring af en ægte=skabelig Collision, hvis gradvise Indledning man følger med spændt Interesse lige til den sidste Scene, hvor Baandet brister. At jeg finder selve Opløsningen ikke blot piinlig og utilfreds=stillende, men til en vis Grad psykologisk uforklarlig, kan ikke forandre min Mening om Skuespillets Brugbarhed for Scenen, og jeg indstiller det ubetinget til Antagelse«. Den 12. Novbr. tiltraadte Fallesen Censors Dom, men det varede noget, inden Købsbetingelserne kom i Orden. Chefen søgte nemlig — støt=

tet af det forældede Regulativ — at hindre »Et Dukkehjem«s Udgivelse i Danmark og Opførelse i Udlandet inden Stykkets Fremkomst paa det kgl. Teater, men Ibsen vilde absolut ikke gaa ind paa dette urimelige Forlangende. Belært af pinlige Erfaringer i sine Ungdomsdage troede han, at Kravet dækkede over en indirekte Afvisning og spurgte (i et Brev af 14. Novbr.) sin Forlægger, om Folketeatret ejede en Skuespillerinde, til hvem man turde betro Noras Rolle. Hegel lod nu kort Fallesen vide, at Dr. Ibsen maatte have en hastig Afgørelse; Skuespillet skulde for Julemarkedets Skyld udkomme den 4. Decbr., og dersom Chefen ikke vilde gaa ind herpaa, agtede Ibsen at »disponere over sit Arbejde paa anden Maade«. Saa nær var Teatret ved at gaa Glip af dette banebrydende Drama, men heldigvis bøjede Fallesen sig; han havde kun villet skaane Forfatteren og Teatret for det Indtægtstab, der efter hans — ganske urigtige — Mening »vilde flyde af den tidlige Udgivelse«. Et Forsøg paa at faa Ibsen til at sælge Stykket for 4000 Kr. én Gang for alle mislykkedes ogsaa; Ibsen foretrak klogelig at blive honoreret procentvis, og allerede ved den 10. Opførelse havde han tjent næsten hele Beløbet, der ved den 25. Gang var steget til c. 9000 Kr. For de senere Opførelser fik han iflg. Regulativet intet Honorar.

Større Held havde Fallesen med at sætte Fart paa Indstuderingen, hvorved Teatret fik Æren af at blive den første Scene i Verden, som opførte »Et Dukkehjem«. Det lykkedes ham ogsaa — hvad der vilde være utænkeligt i vore Dage — at bevæge de fleste Redaktioner til ikke at anmelde Skuespillet, da det forelaa i Bogform. Pressen syntes, den skyldte Teatret det Hensyn ikke at tage »Duften« af Nyheden. Endelig oprandt den store Aften, en af de mest betydningsfulde i Teatrets nyere Historie. Stykket gjorde et mægtigt, om end forskrækkende Indtryk. Intet af Ibsens Værker fremkaldte her som andetsteds i Verden en saa langvarig Diskussion. Det var mindre en Debat af æstetisk-kritisk Art end selve Emnet, der satte Sindene i Bevægelse. Ibsen ramte dybt, fordi han skar i levende Kød.

Handlingen var ganske enkel: Ægteskabet mellem Bankdirektør, Advokat Helmer og hans Hustru Nora er tilsyneladende

lykkeligt, men i Grunden tomt og parat til at falde sammen ved et Pust fra Virkeligheden. Af en Samtale mellem den unge, barnagtige Frue og en Veninde, Fru Linde, erfarer Tilskuerne, at Advokaten for nogle Aar siden har været farligt syg, og da Lægerne erklærede, at han maatte gøre en Rejse til Syden, laante Nora i al Hemmelighed de nødvendige Penge og indbildte sin Mand, at hun havde faaet dem af sin Fader. Laangiveren, Sagfører Krogstad, forlangte imidlertid Faderens Kaution, men da den Gamle laa dødssyg, vilde hun ikke forurolige ham ved at begære hans Underskrift, men tilføjede den selv paa Gældsbeviset med en Dato, som Faderen ikke oplevede. Da Sagføreren er en blakket Eksistens, opsiger den nye Direktør, Advokat Helmer, ham fra hans Stilling i Banken, men han véd at hævne sig ved at fremlægge det falske Dokument for Fruen og true hende med Vanære og Straf, hvis hun ikke bevæger sin Mand til at betro ham en højere Stilling end den opsagte. Nora kan, ulogisk, som hun er, ikke begribe, at det rene Motiv til hendes Forbrydelse ikke frikender hende; dog i Ulykken tvivler hun ikke om, at Helmer, naar han faar Sagen at vide, vil blive hendes Æres Ridder og paatage sig Skammen. Men dette Offer vil hun ikke, han maa bringe; derfor tænker hun paa Selvmord for at redde hans Lykke og Ære. Hemmelighedens Aabenbaring gennem et Brev fra Sagføreren gør imidlertid et helt andet Indtryk paa Helmer, end hun havde ventet; i sin brutale Heftighed vælter han en Lavine af Bebrejdelser over hende og har ingen Sans for hendes Lidelser, men tænker kun paa at redde sit Rygte. Under denne Scene kommer Hjælpen uventet, idet Veninden, der har været Sagfører Krogstads første Kærlighed, har bevæget ham til at sende det farlige Dokument tilbage. Da Æren er frelst, tilgiver Helmer sin letsindige Kone i egoistisk Selvglæde og værdig Vigtighed. Alt skal nu være »godt« igen ... men da indtræder Forvandlingen. I sin Lidelse har Nora gennemgaaet en Udvikling og lært sin Mand at kende. Hun oprøres, da hun mærker, at han betragter alt det, der sjæleligt er sket, som ikke indtraadt. Det sangvinske Element i hendes Sind forvandles til overlegen Klarhed, og i isnende Ro dissekerer hun nu deres Samliv med dets Mangel paa Tankeudveksling. Helmer er blevet en fremmed for hende. Handlin-

gen ender med, at hun forlader Hjemmet og Børnene for ude i Livet »at opdrage sig selv«.

Det var navnlig denne Slutning, som vakte saa megen Dis=kussion. Var det ikke bedre at ofre Sandheden for en Akkord af Hensyn til Børnenes Fremtid? Havde Nora overhovedet Ret til at forlade dem for sin Udviklings Skyld? Ibsen havde rejst et imponerende Spørgsmaal, men hvor stod Digteren selv? »Det var maaske bedre for Stykket, om disse Børn ikke havde existeret«, spurgte C. Thrane. Selv en af Kvindesagens For=kæmpere, Fru Elfride Fibiger, vilde have, at Nora et Øjeblik efter sin Bortgang skulde komme pænt tilbage »ganske stille og undseeligt«. Man snakkede og stredes i det Uendelige om Problemet, og der var Selskaber, hvor Værten slog en Plakat op over Døren med Paaskriften: »Her maa ikke tales »Dukke=hjem««. Medens Carl Ploug i »Fædrl.« erklærede Stykket for at være et Angreb paa Ægteskabet, opfattede Topsøes »Dagbl.« det som værende af »moraliserende Karakter«. Ploug var Tals=manden for de moralsk forargede og skaffede sin Uvilje Luft ved at insinuere, at Ibsen blot lod Nora gaa fra Hjemmet for at faa en effektfuld Slutning, hvilken Digteren vilde have for=smaaet, hvis han havde haft »vi ville ikke sige en kristelig Op=fattelse af Ægteskabet, men blot den, som er den lovlige i hele den civiliserede Verden«. Dog, ogsaa heri blev han modsagt af »Dagbl.«, der vel bebrejdede Digteren, at han borteskamoterede Moderkærligheden, men alligevel ikke ønskede en forandret Afslutning: »Hvor flad og flov vilde ikke let en Udjevning efter denne Spænding været kommet til at tage sig ud? Tænk blot paa sidste Akt af »En Fallit««. Saaledes stod Opfattelse mod Opfattelse. Erik Bøgh stillede sig an som Psykolog og er=klærede, at Noras sjælelige Forvandling var en Umulighed: »Nora har kun vist sig som en lille nordisk »Frou=Frou«, og en saadan forvandles ikke i et Nu til en Søren Kierkegaard i Skørter«. Den fiffige Teaterskribent ønskede aabenbart den »lykkelige« Udgang paa Stykket, som tilsvarende entrepre=nante Teaterdirektører fik gennemført paa tyske Scener, men som Ibsen kaldte »en barbarisk Voldshandling«. Retsløs, som var han paa tysk Grund, foretrak han at øve Volds=handlingen selv, saaledes at Nora ikke kom ud af Huset, men

af Helmer blev tvunget hen i Døren til Børnenes Sovekammer; her veksledes et Par Replikker, hvorefter Nora sank sammen, idet Tæppet faldt. Dog, denne Forandring blev naturligvis ikke brugt i München, hvor Digteren selv overværede Prøverne. Men i Wien anvendte Direktør Laube den paa Stadtteatret efter først at have konstateret, at Publikum ikke vilde se Stykket med den oprindelige Slutning. Og paa Residenzteatret i Berlin »uddybedes« den yderligere: Trods den sene Nattetime kom Børnene fuldt paaklædt ind i Stuen, Forældrene hulkede, indtil Nora greb dem, og Tæppet faldt.

Det almindelige, for ikke at sige det middelmaadige Standpunkt var at give Helmer Ret og kalde Nora hysterisk. Hendes Smaaløgne og hendes Ekstase i Udtryksmaaden fældede hende. Denne Opfattelse nærede for Eks. det dannede Borgerskabs Talerør, P. Hansen, som skrev: »Overrasket bliver Tilskueren i en aldeles eminent Grad ved i Slutningen af Stykket at erfare, at det ikke er Nora, men Helmer, der er den Brødefulde, den Strafværdige«. Modsat var Helmer for Edv. Brandes »den velopdragne juridiske Kandidat, Senior i Studenterforeningen, Aandsaristokraten uden Aand, hoven-konservativ halvt af Overbevisning, halvt af Klogskab, indifferent, men havende alle det gode Selskabs Meninger ... det er ham, der har følt sig fornærmet over »Samfundets Støtter« og raabt paa Skandale over »Leonarda««. Brandes troede ikke uden Grund, at det æstetiske Publikum hyldede Helmerske Anskuelser, men naar han deraf sluttede, at man ikke vilde se Stykket, var han paa Vildspor. Med Rette tog han »Et Dukkehjem« til Indtægt som »et Indlæg i Striden mellem de Reaktionære i Danmark-Norge og Fremskridtslitteraturen ... et Slag mod dem, der tro at kunne indskrænke Poesien i den konventionelle Morals Skranker«.

Men de forskellige Opfattelser forhindrede ikke, at alle var enige om at beundre det Mesterskab, hvormed Stykket var bygget. Som en mageløs Illusionist havde Ibsen med digterisk Betænksomhed udnyttet Stoffet saaledes, at alle Handlingens Forudsætninger kom frem paa den naturligste Maade. Den foregik indenfor et Par Døgn i samme Dagligstue mellem faa Personer og dens Traade spandtes til en Række Samtaler af den højeste Virkning mellem Mennesker, som Tilskuerne syn-

tes at kende fra Livet. Tonen og Milieuet var besynderligt dansk, hvilket bragte den Antagelse viden om, at der til Grund for Stykkets Fabel laa en frit behandlet Begivenhed i et dansk-norsk Ægtepars Livshistorie, og Ibsen bekræftede siden denne Formodning. Den rige Skiften mellem Lys og Skygge i første Akt og Tusmørkestemningen, under hvilken Samtalen finder Sted mellem Nora og den dødssyge Husven, Dr. Rank, fremkaldte en Spænding, der steg fra Scene til Scene og ikke udløstes, før Porten efter Noras Bortgang blev slaaet i Laas. »Jeg har aldrig før set et helt Publikum i den Grad rystet ud af dets hverdagsagtige Omgangsformer og Væremaade uden ved en stor betydningsfuld Begivenhed,« skrev Redaktør Secher, »men maaske var dette Stykkes Opførelse heller ikke langt fra at være en saadan i vort sociale Liv«.

For mange Ældre betød Stykket derimod den rene Negativisme. Blandt dem var Fru Heiberg. Den gamle Frue havde selv i sine unge Dage danset Noras Tarantel under andre Omgivelser (nemlig i H. P. Holst's italienske Komedie »Gioacchino«), men nu glædede hun sig over, at Teatret »oven paa al den triste psykologiske Visdom« genoptog »Recensenten og Dyret«, saaledes at Publikum paany kunde drikke af Glædens Kilde. Hun havde dog selv oplevet den Lykke at faa sit Navn knyttet til nye Mesterværker, hvori der var Skikkelser, som svarede til hendes øjeblikkelige Udvikling. Den samme sjældne Lod tilfaldt nu Fru Hennings og Emil Poulsen, og for dem begge betød »Et Dukkehjem« det afgørende Gennembrud til den kommende Periodes Virkelighedskunst. Det er tvivlsomt, om Fremstillingen var blevet bedre, hvis Fallesen havde anmodet Ibsen om selv at sætte Skuespillet i Scene i Stedet for, hvad E. Brandes beklagede, »at nøjes med Etatsraad Holst's vitterlige Udygtighed«. Stykkets jernfaste Konstruktion, dets Klarhed og Knaphed, beredte ikke Instruktøren nogen vanskelig Opgave; Replikkerne, hvoraf ikke én var overflødig, men havde sin bestemte Hensigt, faldt Skuespillerne ligesaa mundret paa Læberne, som Ordene lød naturligt i Publikums Øren. Fru Hennings havde et Par Aar tidligere spillet Selma i »De Unges Forbund«, Ibsens Forstudie til Nora (jvfr. II pag. 83), men nu, da hun stod foran den ny, imponerende Opgave, vilde hun søge Hjælp hos sin

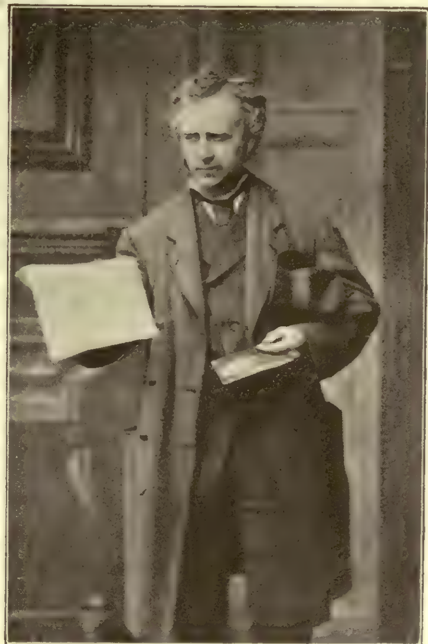
Advokat Helmer
(Emil Poulsen)

Nora
(Fru Hennings)

Doktor Rank
(Peter Jerndorff)

Sagfører Krogstad
(Sophus Petersen)

gamle Lærer F. L. Høedt. Mesteren i Replikkunsten kunde imidlertid ikke modtage den ny Tid, der her bankede paa; syg og nedbrudt bladede han febrilsk i Rolleheftet og gav det hastigt tilbage: »Det kan jeg ikke, Du maa selv«. Folk troede at der laa et umaadeligt Arbejde bag Fru Hennings' Nora, men der kom Roller i hendes Kunstnerliv, som krævede langt større Slid. Hun havde Skikkelsens Ydre, dens fortryllende Egenskaber og dens spillende Væsen — det var, som om den flagrende, ubekymrede Nora sprang ud af hendes indre Natur. Men Samtiden forbavsedes, da hun voksede ud af Ingenuen og ogsaa fandt sande Udtryk for Noras stigende Uro, Rædselen, den stumme Fortvivlelse og Opløsningens Kulde. Fru Hennings spændstige Energi gav Ordene den rette nervøse Fart; de blev til en Leg paa Afgrundens Rand. Mange udmærkede Skuespillerinder har siden delt Nora i to Skikkelser uden rigtig indre Forbindelse. Det samme gjorde ogsaa Verdens første Nora, idet hun i Opgørsscenen blev til et dømmende Menneske, men siden modererede hun sit Spil: Hun var kommet til den Overbevisning, at Nora ikke forlader Hjemmet, fordi hun dømmer sin Mand, men fordi hun frem for alt vil staa frit og udvikle sig til et selvstændigt, ansvarligt Menneske. Spørgsmaalet om Børnene bliver foreløbig af underordnet Betydning under den Fart, Katastrofen har givet hendes Viljesretning.

Paa mangfoldige Teatre blev Helmer kun en Baggrund for Nora, men ved Førsteopførelsen var de jævnbyrdige. Emil Poulsens Figur var en ny Skikkelse paa Scenen, men desto bedre kendt fra Livet: Et Normaleksemplar af den saakaldte dannede Mand, gengivet med haarfin Forstaaelse af Digterens Mening. Hver lille Nuance fik han frem i Røst og Gang, i Blikkets Skiften og i den Tavshed, der siger mere end Ord. Han havde set Figuren i hele dens typiske Almindelighed og i sit eget æstetiske, noget reaktionære Naturel fundet beslægtede Træk, der tog sig ud som et Konglomerat af Træk, hentet fra mange Individer. Helmer blev ikke alene en smaalig Egoist og en forloren Skønhedsdyrker, men ogsaa i flere Henseender en brav Mand.

Paa Højde med Emil Poulsen og Fru Hennings kom ingen af de andre Rollehavende. Jerndorff var i Begyndelsen for blød,

næsten slimet, og ikke betydelig nok som Dr. Rank, men senere trak han Farverne op, saaledes at han kom til at virke paa en Gang diskret og dristig; Sophus Petersen og Agnes Dehn var begge let melodramatiske i deres Spil som Sagfører Krogstad og Fru Linde, og de fjernede sig derved mærkbart fra Stykkets Grundtone. Et af de smaa Børn blev fremstillet af Valborg Jørgensen, den senere udmærkede Danserinde.

Indtil Udgangen af 1889 naaede »Et Dukkehjem« 50 Opfø=relser; 9. Febr. 1907 gaves det for 100 og sidsteGang med Fru Hennings som Nora. Skønt Førsteforestillingen fandt Sted paa den allerdaarligste Besøgstid, et Par Dage før Jul, indeholdt Kassen 4.699 Kr. — det største Beløb nogen Ibsen=Première hidtil havde indbragt. Dagen efter sendte Fallesen Fru Hen=nings en skriftlig Tak og telegraferede til Dr. Ibsen i München: »Succés *immense*. L'interprétation en général excellente. Nora Création admirable de Madame Hennings; elle y apporte une intelligence, une grâce, un art hors ligne. Mes félicitations sincères«. Paa et Telegram fra Hegel svarede Ibsen, at han var »Kammerherre Fallesen og alle øvrige vedkommende me=get takskyldig for den iver, hvormed indstuderingen maa være blevet fremmet. Nu vilde jeg blot ønske, at bladanmel=derne rigtig tilbunds måtte forstå stykket; kritiken er hos os ofte i hænderne på folk, som endnu ikke besidder den fornødne modenhed til fra alle sider at kunne forklare og bedømme et literært arbejde«. —

Da Molbech skulde have »Ambrosius« opført, kæmpede han en fortvivlet Kamp for at komme Ibsens »Samfundets Støtter« i Forkøbet (jvfr. II pag. 148 f.), og nu, da hans nyeste Skuespil *»Faraos Ring«* var i Færd med at løbe af Stabelen, gjaldt hans Modstand et Værk af Bjørnstjerne Bjørnson. »Faraos Ring« fik derved en forgrenet, men ikke meget flatterende Historie, der dog var mere interessant end selve Stykket. Den 20. Marts 1879 havde Forlagsboghandler Hegel indleveret Manuskriptet til Bjørnsons seneste Skuespil »Leonarda«, som Molbech nogle Dage senere indstillede til Forkastelse. Fallesen fulgte hans Raad, men skønt det gjaldt et Værk af den nordiske Ungdoms Digter, vakte Kassationen ikke øjeblikkelig Opsigt. Det var først, da »Leonarda« med Held var blevet spillet paa norske,

svenske og tyske Scener, at Afvisningen begyndte at beskæftige Pressen. Overalt blev Stykket bedømt som et løst bygget, men poetisk værdifuldt Arbejde, og i München priste Kritiken dets »sædelige Alvor« i Modsætning til Tidens »slibrige Produkter«. Ethvert nyt Budskab udefra om Opførelserne fremkaldte stigende Forundring over Afvisningen.

Den 11. Septbr. 1879, altsaa et halvt Aar efter Kassationen, udkom Stykket i Bogform. Holger Drachmann anmeldte det og benyttede Lejligheden til at angribe Molbech, som sammen med Fru Hennings, Pietro Krohn og Frederik Rung opholdt sig i Dresden, hvor »Faraos Ring« skulde have sin Førsteopførelse. Dette Arbejde var allerede Aaret forud antaget af Fallesen, og just i de Dage, da Molbech afviste »Leonarda« — og for Resten ogsaa Alexander Kiellands tidligste Lystspil »Hans Majestæts Foged« samt stud. polyt. Henrik Pontoppidans første Skuespil »Hjemvé« — antog Chefen endnu et Værk af Censor, nemlig »Dante«, som I. L. Heiberg i 1851 havde refuseret. Forfatteren til »Ambrosius« var med andre Ord kommet paa den grønne Gren.

Drachmanns Angreb var friskt i Formen, men unøjagtigt i Enkelthederne; det drejede sig i Grunden mere om det umulige: at fælde »Ambrosius« end om det mulige: at forsvare »Leonarda«. For at Censor ikke bagefter skulde kunne klage over et »Overfald«, meddelte han ham privat, hvad han havde i Sinde, men da Molbech ikke reagerede, foer Drachmann atter frem, denne Gang skarpere bevæbnet, og hævdede, at det æstetiske System ved det kgl. Teater var forældet: »Det er *frisk* Blod, vi savner; det er et Kildespring ud af selve den moderlige Jords Skød, det er Forfatterpersonligheder, som ikke slæbe femti Aars Æstetik og Literatur med sig til deres Arbejdsbord og præsentere os Oehlenschläger og Hertz i 2. Oplag, det er Forfattere, som dels selv have undergaaet Skæbner og paa samme Tid have beholdt Umiddelbarheden og Friskheden . . . Og saa kasseres »Leonarda« af en Mand, som har den Autoritet at have skrevet »Ambrosius«, som har anbefalet »En Opvækkelse«, som er Digter, fordi hans Forgængere have været Digtere, som er Censor, fordi han er en meget dannet Mand, som indvarsler en ny Æra, der kun er en gammel Æra, som vil

være glemt om en Snes Aar, men som for Øjeblikket har Da⸗merne med sig. Og den, som har Damerne med sig, regerer Kjøbenhavn. Men den, som har Ungdommen med sig, regerer de kommende Mænd. Og Professor Molbech har *ikke* Ung⸗dommen med sig, fordi han ikke har Ungdom i sig«.

Paa et Møde mellem Fallesen, H. P. Holst og Molbech be⸗stemtes det ikke at svare direkte paa Drachmanns Angreb. Der⸗imod skulde Molbech vise Redaktør Ploug sin Censur, saaledes at Anmeldelsen af »Leonarda« i »Fædrelandet« kunde faa dens Præg. Dette skete prompte nogle Dage senere. Da Bjørnson havde vist sig at være for stor til de Nationalliberales Bour⸗geoisi⸗Alen, knæsatte Partiet ham ikke længer som Ungdom⸗mens Digter. I Clemens Petersens Dage skabtes hans Ry af det Blad, der nu kaldte hans seneste Skuespil et »afjadsket Ar⸗bejde«, skrevet paa Grundlag af en »letfærdig Livsanskuelse«; det var derfor »fuldkomment forsvarligt at lukke det ude fra vor Nationalscene«. Meningsfællerne haabede aabenbart, at Sagen dermed var afgjort.

Men de gjorde Regning uden Vært. Thi oppe i Kultusmini⸗steriets inderste Kontor sad Teatrets øverste Myndighed, Mini⸗ster Fischer. Han havde ikke glemt Molbechs Afvisning af »Helene« og af Forslaget til Forandringer i Censurembedets Administration (jvfr. II pag. 178 ff.). Ved nu at give Ordre til, at Dommen over »Leonarda« skulde trykkes, ydmygede han Censor og fik selv et vist Ry for aandeligt Frisind. Der var saa⸗vist ingen Grund til at prise ham derfor, thi intet laa den tørre Matematiker fjernere end at blande sig i en literær Strid; han handlede blot som en snu Politikus.

Offentliggørelsen fandt Sted i »Berl. Tid.« og vakte stor Opsigt:

»Hoslagt har jeg den Ære at tilbagesende »Leonarda«, Skuespil i 4 Handlinger af Bj. Bjørnson. Indholdet af dette besynderlige Stykke er følgende:

I en mindre Søstad, formodentlig i Norge, lever der en Dame, som kalder sig Fru Leonarda Falk og er Eierinde af et Teglværk. Hun maa antages at være 30—35 Aar gammel, har boet i Byen i flere Aar, drevet sit Teglværk, opdraget sin Søsterdatter Aagot og ført en ulastelig Vandel. Kun har hun ikke søgt Kirken (fordi hun »ikke vil lyve«) og overhovedet holdt sig noget tilbage, hvorved hun har stødt

Biskoppen og Byens Honoratiores for Hovedet. Hvem er hun? Hvorledes har hendes Fortid været? Hvem var hendes Mand? Har hun overhovedet været gift? Disse Spørgsmaal have i længere Tid svævet omkring i Byluften, og da hun engang for sin unge Søsterdatters Skyld ønsker at indtræde i Byens musikalske Forening, bliver hendes Ønske afslaaet, og Bispens Søstersøn Hagbart, som er theologisk Kandidat, yttrer ved den Lejlighed offentlig, at hun er »et tvetydigt Fruentimmer«. Saaledes er Situationen ved Stykkets Begyndelse, men om Enkelthederne faar man først Underretning lidt efter lidt, i Løbet af de to første Akter.

I *første Akt* er Leonarda rideklædt og venter »General Rosen«. Denne Mand, som i den amerikanske Borgerkrig har svunget sig op til General og endnu er i Tjenesten, har under sin Permission gjort en Reise til Europa, hvor han oprindelig kom fra, har i nogen Tid opholdt sig i Byen og paa forskellig Maade vakt Forargelse, bl. a. ved sin fortrolige Omgang med Leonarda, i hvis Hus han er en daglig Gjæst. Man faar at vide om ham, at han er tapper og »seer udmærket ud«, men ogsaa at han er udsvævende og drikfældig. Under hans korte Samtale med Leonarda erfarer man, at han har en vis Tilbøielighed for hende, men at den ikke gjengjældes, og hun viser ham bort med de Ord: »Jeg rider ikke idag med en Mand, som var fuld igaar«. Dermed forsvinder han foreløbig fra Skuepladsen og afløses af Hagbart, som bringer L. den overraskende Efterretning, at han, der paa det haardeste har krænket hende og skyet hendes Omgang, nylig har forlovet sig med hendes Søsterdatter Aagot. L. bliver i højeste Grad oprørt, vil neppe lade ham tale ud og viser ham forbittret Døren. Knap er han borte, saa kommer Aagot og bekræfter hans Udsagn. Men hun fortæller tillige, at han har angret sin Adfærd imod L., har erkjendt hendes fortræffelige Egenskaber og er villig til at give hende enhver Opreisning. L. bliver bevæget og giver sit Samtykke, og hermed ender første Akt. Dialogen i denne er ret livlig, men Akten indeholder ingen egenlig Exposition, ingen interesserende Indledning til fremtidig Handling, neppe nok en svag Antydning af en mulig forestaaende Conflikt.

I *anden Akt* er man i Bispens Huus. Denne geistlige Alvorsmand, der iøvrigt er tegnet med konventionelle, i ingen Henseende eiendommelige Træk, har samtykket i sin Brodersøns Forbindelse med Aagot, men erklærer under en længere Samtale med Hagbart, at han paa ingen Maade vil have noget med Tanten at gjøre, og at han har meddelt hende dette i et Brev. Hagbart søger forgæves at omstemme ham, understøttes heri, men ligeledes forgjæves, af en gammel »Oldemor«, der repræsenterer det baglænds Fremskridt og (som en gjenopstanden Fru Gyllembourg i »de to Tidsaldre«) taler Tolerancens Sag, og forlader omsider Scenen »for at gaa sig en Tour«. Bispen modtager derpaa Besøg af et Par intetsigende Bipersoner, som bifalde

hans Optræden overfor Leonarda, men forresten staae udenfor Handlingen og forlade Scenen, da L. træder ind. Her, som paa flere Steder, erindres man iøvrigt om »Samfundets Støtter«. Nu følger en varm Samtale imellem Bispen og L., under hvilken han erklærer, at han vel ikke kan nægte hende sin Agtelse, men dog ikke kan optage hende i sin Omgangskreds. Hun forsøger at bevæge ham, beder ham om at hjælpe hende til at »forsone hendes Fortid« (uden imidlertid at underrette enten ham eller Tilskuerne om, hvad denne Fortid gjemmer), bønfalder, knæler — men Alt forgjæves. Da kommer pludselig Aagot. Hun har læst Bispens Brev til L. og er ude af sig selv. Hun vil ikke »sælge sin Pleiemoder for at komme ind i Familien«, og da Hagbart i det Samme kommer tilbage fra sin Tour og ikke synes hende at tage ivrigt nok Parti for den Forurettede, saa udbryder hun: »Hans Opførsel er til større Skam end min; thi det er ikke mig, han elsker!« Efter denne, for Vedkommende ikke mindre end for Tilskuerne høist overraskende Oplysning forlader Bispen og Hagbart Scenen, og Aagot vender sig grædende til Tanten med følgende Tilbud: »Ved Gud, Tante, elsker du ham, saa tag ham!« — Bum! siger man uvilkaarlig til sig selv efter denne dramatiske Vending, der kommer ligesaa uventet, som et pludseligt Kanonskud. »Barn!« raaber Leonarda. »Saa!« svarer Aagot. »Lad os ta' hjem!« — »Ja«. Dermed er Akten ude, og man trænger unægtelig til et Ophold for at sunde sig ovenpaa dette. Det er altsaa Meningen, at Hagbart ikke elsker Aagot, som han har friet til, men L., som han ikke har friet til, og at vi nu, midt i Stykket, først er naaet til den egentlige Handlings Begyndelse. Men er det ogsaa virkelig sandt? Er det ikke blot et Indfald af Aagot, hvem Digteren har faaet til at løbe med Liimstangen. Man maatte jo dog have mærket Overgangen; thi at Hagbart virkelig har elsket Aagot, er der slet ingen Grund til at tvivle om. Nej, det maa være et Indfald, men det kan maaske blive farligt, som en Gnist, der lidt efter lidt voxer til Gløð og Flamme. Saa er det altsaa denne Udvikling, vi i det Følgende skal være Vidne til. Vi skal see, hvorledes Digteren løser det Problem, at lade een Kjærlighed døe og en anden opstaae af dens Aske. Men hvad saa? Thi at L. paa sin Side ikke elsker Hagbart, derom kan der efter hele hendes Optræden ikke herske Skygge af Tvivl. Efterat man under Mellemakten har raisonneret saaledes, gaar Tæppet op for

Tredie Akt. Ny Overraskelse! Ingen Overgang! Hagbart kommer, seer og seirer. Med høistemt Følelse, som en ny Romeo, hilser han sin Leonarda — Julie, der uden at ane Uraad eller i det mindste uden at lade sig mærke dermed, gaar og plukker Æbler i sin Have. Den derpaa følgende Samtale er et erotisk Fyrværkeri i Bjørnsonsk Stiil. Digteren bevæger sig, som bekjendt, i Dialogen meget hyppig paa den skarpe Grændse imellem det Ophøiede og det Parodiske og

hælder snart til den ene, snart til den anden Side. Her, som flere Steder, frygter jeg at det Parodiske paa Scenen let kan faae Overvægt. »Skridt for Skridt er det kommet,« siger han. (Skade, at man ikke har seet nogle af disse Skridt, tænker Tilskueren). »Du elsker mig, jeg vidste det før jeg kom hid«.(Bare vi Andre havde vidst det med, tænker Tilskueren). »Aagot ledede mig ind til dig — det kunde ikke være anderledes«. (Ikke? tænker Tilskueren. Hvis altsaa L. »leder ham ind« til en Tredie, og denne til en Fjerde — saa kan det ikke være »anderledes«). »Hvert Ord af din Sjæl suger min i sig«. (Fy! tænker Tilskueren). L. indrømmer efter nogen Modstand, at hun elsker ham; men hun er »angst for det Grændseløse i sin egen Kjærlighed« og beder ham om at forlade hende. »Gaa — vær skjøn!« Og Hagbart gaaer. L. »staaer en Stund i stor Henrykkelse«; derpaa kommer Aagot, som har opholdt sig en 14 Dages Tid paa en Sæter, eller rettere et Sanatorium, thi hun er deroppe bleven helbredet for sin Skinsyge. Den store Natur har vist hende det Smaalige i slige menneskelige Svagheder, hun har sammenlignet Situationen med den tilsvarende i Scribes »Bataille de dames«, giver Hagbart Ret og afstaaer ham, men udbryder alligevel tilsidst: »Gud, hvor jeg elsker ham!« Her overvældes L. af sin Sindsbevægelse, og medens Aagot henter Draaber, kommer Kudsken og faaer Ordre til strax at hente General Rosen.

Fjerde Akt begynder med en Scene imellem Bispen og Leonarda. Hun er reiseklædt, og man overraskes paany ved at erfare, at hun, skjøndt hun elsker Hagbart og elskes af denne, vil forsage og reise bort for bestandig og lade Aagot beholde Hagbart. Paa Bispens fornuftige Indvending, at disse to jo ikke elske hinanden, svarer hun: »Aagot elsker ham. Og da de begge elsker mig, saa tænkte jeg... at de fandt hverandre i deres fælles Kjærlighed til mig.« (Ad modum: Naar to Størrelser er ligestore med en og samme tredie, er de indbyrdes ligestore, tænker Tilskueren). L. siger derpaa Farvel, det engelske Dampskib, med hvilket hun vil reise, er i Sigte; men før hun forlader Scenen, beredes der os endnu en Overraskelse, som Digteren har gjemt pour la bonne bouche. Hun reiser nemlig i Følge med den udsvævende og drikfældige General Rosen, som er — hendes fraskilte Mand! At Generalen, som »ærbødig« byder hende Armen og fører hende ud, er »iført en elegant Reisedragt og seer udmærket ud«, kan neppe udslette det ubehagelige Indtryk af en falsk og forskruet Tankegang, der ender i en næsten modbydelig Konklusion, i et fornyet ægteskabeligt Samliv uden Kjærlighed, som virker frastødende og oprørende. Hvor langt sandere og klarere er Scribes Opfattelse, som Forf. selv drager frem til Sammenligning. I »Bataille de dames« ofrer den elskende Kvinde sig selv, men *kun* sig selv; de to Unge elske hinanden og faae Intet at vide om hendes Offer. Hun reiser bort,

simpelthen og uden Fraser; men hun kaster sig ikke i Armene paa en Mand, som hun foragter. Her er Forsoning og Afslutning, stille, veemodig Resignation paa den ene Side, heel og fuld Lykke paa den anden; for ikke at tale om, at den rigtige og smukke Grundtanke tilz lige er udviklet i en interessant, spændende og ægte dramatisk Handz ling. I Bjørnsons Skuespil er der Intet af alt dette. L. ofrer ikke blot sig selv, men ogsaa en Anden, den Mand, som elsker hende, ja, maaz ske en Tredie, Aagot, hvis hun og Hagbart indgaa Ægteskab og blive ulykkelige, og Indklædningen er derhos tør, eensformig, uden dramaz tisk Forvikling, uden klar Motivering, interessante Situationer og virz kelig Afslutning. Naar »Oldemor« til Slutning lyser Velsignelsen over Stykket med de Ord: »Saa de store Følelsers Tid er vendt tilbage!« — saa troer jeg, at enhver sundt tænkende Tilskuer vil sige ved sig selv: »Dette er ikke store *Følelser*, men kun store *Ord*.«

Af ovenstaaende Analyse vil det formentlig være tilstrækkelig klart, hvorfor jeg for min Deel ikke kan anbefale »Leonarda« til Anz tagelse«.

Offentliggørelsen af dette persiflerende Referat, som Molz bech smykkede med Betegnelsen »Analyse«, ramte Censor ulægeligt. Ethvert Skuespil risikerede at blive reduceret til Latterlighed, hvis det skulde bedømmes efter denne karikerende Metode, der maatte føles som en personlig Krænkelse af den Forz fatter, hvem Teatret skyldte »De Nygifte«, »Maria Stuart«, »En Fallit« og »Mellem Slagene«. En Censor, der godkendte Opføz relsen af for Eks. »En Opvækkelse« eller »Mands Mod« og kasz serede »Leonarda«, var let at kritisere, og foruden Drachmann undlod Schandorph og Edv. Brandes ikke at benytte Lejligz heden. Som gammel Militær rykkede Kammerherre Fallesen frem til Undsætning og erklærede, at det alene var Teaterchez fen, der bar Ansvaret for, hvilke Stykker, som blev antaget eller afvist. Men det hjalp ikke. Ingen kunde mere være i Tvivl om, hvem der havde det aandelige Ansvar. Ganske vist tiltraadte foruden Carl Ploug ogsaa Erik Bøgh og P. Hansen helt eller delz vis Censors Dom, men de vovede dog ikke at forsvare Censuz rens Form.

For Molbech kom Offentliggørelsen højst ubelejligt, thi kort efter skulde han have Première paa »Faraos Ring«, der mod Forventning ikke havde gjort Lykke paa Hofteatret i Dresden. Det farlige i hans Dobbeltstilling traadte nu skarpt frem. Det

er uheldigt, naar en Direktør er udøvende Skuespiller, men det er endnu værre, naar en Censor samtidig er dramatisk Forfatter. Kun et udmærket Arbejde vilde have været i Stand til at bære hans Autoritet frelst gennem Brændingen, men »Faraos Ring« var med sine fem lange Akter en Folkekomedie i Jules Vernes Maner — »Jorden rundt« var nylig opført paa Casino — isprængt med Reminiscenser baade fra Sardou og »Aladdin«, der ogsaa i de Aar tilhørte Amaliegadescenen. Handlingen drejede sig om en vantro Ingeniør (E. Poulsen) og en kristen Kunstner (Jerndorff), der er indtaget i samme unge Pige (Fru Hennings), hvis Fader er kjøbenhavnsk Fabrikejer (Rosenkilde). Ingeniøren lokker baade Fader og Datter ud paa en Rejse til Ægypten for undervejs at vinde Pigens Hjerte, men Heldet vil, at Kunstneren støder sammen med Rejseselskabet i Faraos Land og forlover sig med hende. Da Ingeniøren mærker, at hans Plan strander, lukker han som en anden Noureddin sin Rival inde i en Kongegrav og vælter Stenen for Indgangen. Dèr oplever Kunstneren i Drømme en Fremstilling paa ulasteligt formede Vers af Eventyret om Kong Faraos Ring, og naar dette Handlingens Symbol er endt, opdager han et røvet Skrin i Sarkofagen. Da Tyven (Carl Price) kommer for at hente sit Rov, vil Kunstneren ikke udlevere Skrinet og faar derfor et Dolkestød, men i det samme befries han af Politisoldater. Handlingen slutter med, at Kunstneren, som Alle troede var død, vender tilbage med en Lykkering paa Fingeren, just da Ingeniøren er paa Nippet til at nyde Frugten af sin Forbrydelse. Findelønnen har gjort ham til en rig Mand, saaledes at han kan redde Fabrikejeren fra en økonomisk Ruin, der skyldes Ingeniørens Hensynsløshed. Skurken taber altsaa, og Helten vinder. Moralen er ikke til at tage Fejl af i denne besynderlige Blanding af et Tidsbillede, et Forbrydermelodrama og et romantisk Skuespil, som Molbech havde tænkt som et Slag mod Fritænkeri og materialistisk Livsanskuelse.

»Leonarda« og »Faraos Ring« havde intet med hinanden at gøre, men Afvisningen medførte en Sammenligning, der ikke var til Molbechs Fordel. De to Skuespil repræsenterede ikke den periodiske Strid mellem Romantik og Realisme, men derimod den bestandige Kamp mellem Inspiration og Beregning.

Det laa nær at mistænke Molbech for at have benyttet sin Stilling til at slukke et Lys, hvis Flamme overstraalede hans eget. Selv om Emnet i »Leonarda« var novellistisk og Udviklingen flygtig mellem de dramatiske Punkter, saa var til Gengæld den Afveksling af Stilhed og Storm, der levede i Replikkerne, en Digters Værk. Stykket er et Forsvar for den fraskilte Kvinde »mellem Sommer og Høst«, et stemningsfyldt Kærlighedsdrama, flimrende i sin Virkning, men bydende en moden Kunstnerinde Lejlighed til at yde alle Skuespilkunstens tildigtede Egenskaber. Det vidner om Bjørnsons varme Tro paa Livets gode Magter; han efterlyser en anden og bedre Samfundsaand, der rummer større Tolerance og tager mere Hensyn til Individets indre Værd, til Karakteren og Personligheden. »Aldrig havde han skrevet et Stykke, hvori han nøjere havde vejet hvert Ord«, erklærede han selv. Dermed vilde han ikke forsvare Stykkets Teknik — det hører i dramatisk Henseende til hans svage Arbejder — men han mente, at Personerne ved deres Tale var løftet op i en højere Sfære; Dialogen virker undertiden som Musik og giver Figurerne et virkelighedsfjernt Præg, som uden Tvivl vilde have tiltalt Molbech — hvis Stykket ikke havde baaret Bjørnsons Navn.

Censors Skuespil var derimod kun en Række smukt arrangerede Tableauer, en Folkekomedie uden det Fond af Naivitet og Lune, som den folkelige Komedie kræver. Derfor turde Erik Bøgh ikke spaa Stykket Sceneheld, hvis det var blevet opført paa Casino. Molbechs kølige, afklarede Lyrik druknede i al den ydre Pragt, som skyldtes Gyllichs og Pietro Krohns sammenstemte Smag. I denne Opvisning af Sceneteknik, farverige Dekorationer med brogede Optrin, brillante Lysvirkninger og et bevægeligt Bagtæppe, blev Skuespillerne næsten til Mannequins, men det lykkedes alligevel Fru Hennings og Rosenkilde at faa et Par levende Mennesker ud af deres lidet interessante Roller. »Faraos Ring« fandt ingen Støtte i Pressen, naar »Berl. Tid.« undtages; selv »Fædrelandet« indrømmede, at Stykket savnede den Sikkerhed i Anlæg og Udførelse, som udmærkede »Renteskriveren« og »Ambrosius«, og »Morgenbl.« efterlyste vittigt en Offentliggørelse af Molbechs Censur. Den udeblev naturligvis — af gode Grunde. Derimod samledes alle

i Anerkendelse af Frederik Rungs smukke, men ikke meget situationsprægede Musik.

Meningskampen mellem Bjørnsons Tilhængere og Molbechs Venner, som rasede i Teatret under de fem første Opførelser, reddede »Faraos Ring« fra at falde til Jorden. Fallesen havde i Tide forudset Spektaklerne og anmodet Politidirektøren om, at Forordningen i Anledning af »Lygtemænd«s Udpibning maatte være gældende (jvfr. II pag. 12). Huset blev de første Gange udsolgt til dobbelte Priser, og efter at der under Premièren havde lydt en Del Bifald og Hyssen, isprængt med enkelte »Bum!« eller »Fy!«, brød Uvejret løs efter sidste Akt, en Larm af Klappen og Piben; midt under Stormen udbragte Student Frederik Grundtvig et »Molbech leve«, hvorved Støjen forøgedes, og da den ikke lagde sig efter Gongong=Slagene, sprang en Politimand op og raabte »Stop«! Dermed standsede Tummelen, som Bjørnson havde overværet fra en tilbagetrukket Plads.

Molbechs Behandling af »Leonarda« beskæftigede ogsaa Pressen i Christiania, hvis »Dagbl.« bragte et vittigt Referat af »Ambrosius« i Censors Stil, og en Aften morede den literære Ungdom sig med at pibe i Teatret under Opførelsen. Da Molbech just paa samme Tid blev Ridder af Nordstjernen, opfattede Bjørnsons Tilhængere Udnævnelsen som en af Kong Oscar mod ham rettet Handling, hvilket foranledigede den svenske Ordenssekretær Lagerheim til at meddele, at Kongen bifaldt Udnævnelsen den 30. Septbr., medens Molbechs Censur først blev offentliggjort den 3. Oktbr.

Da Sensationen havde lagt sig, forsvandt »Faraos Ring« i Arkivet; den femtende og sidste Opførelse fandt Sted kort før Jul. Længe forinden havde Fallesen strøget 4. Akt, fordi den trættede mest. Men han gav ikke Bjørnson Oprejsning ved at spille hans seneste Skuespil »Det ny System«, som udkom kort efter »Leonarda«. Det skete først ti Aar senere. Derimod tillod Chefen, at det omstridte Skuespil maatte opføres paa Folketeatret, hvis Privilegium ellers kun lød paa Folkekomedier, Lystspil og Operetter. Dèr udkæmpedes i Januar 1880 Affærens sidste Akt. »Leonarda« gav i sig selv ingen Anledning til Strid, men Tumulterne gentog sig, fordi Bjørnsons Venner ønskede

at give ham Oprejsning. Ikke ved Udførelsen, men ved at skabe et vigtigt Præcedens fik Opførelsen Betydning: Naar den offentlige Opinion var stærk nok til at suspendere Censors Dom, var et Digterværk ikke længer udelukket fra at blive spillet.

— Molbech stillede sig ogsaa afvisende overfor en gammel tre Akts Komedie *»Mercadet«* (Le faiseur ou Mercadet), af Honoré de Balzac, hvis Navn aldrig tidligere havde staaet paa Teatrets Plakat. Det opførtes første Gang 1851 paa »Gymnase«, og da Got i 1868 havde givet det varigt Liv paa »Théâtre Français«, fik Fallesen Lyst til at indføre Stykket paa den danske Scene. Men Molbech advarede: »Man bliver efterhaanden ubehagelig tilmode ved at følge en Handling, der ikke drejer sig om Andet end Bedrageri, og som er fuldstændig blottet for det sædelige Underlag, som et Skuespil aldrig bør savne. Vistnok kan en Mand som Mercadet og de Transaktioner, han foretager sig, have deres Betydning paa Scenen, men kun under to Forudsætninger, at de enten benyttes i en ethisk Idés Tjeneste eller med den gamle Komedies uskyldige festivitas gøres til Genstand for Latter. Men i det foreliggende Skuespil finder ingen af Delene Sted«. Fallesen lod alligevel Komedien oversætte af William Bloch, men han opnaaede ikke det Resultat, han havde ventet. Det var i Grunden ikke mærkeligt, thi den store Skribent, Faderen til den realistiske Roman, var ingen betydelig Dramatiker; han betragtede egentlig kun Teatret som et Middel til hurtigt at tjene Penge, men lærte aldrig at udnytte dette Middel. Derfor havde »Mercadet« gennemgaaet en scenisk nødvendig, men forfladigende Bearbejdelse af Teaterskrædderen d'Ennery, saaledes at Balzacs Urkraft og geniale Fantasi kun mærkedes nu og da i Replikkernes bidende Vid og hensynsløse Satire.

Handlingen drejede sig om en Børsspekulant (Olaf Poulsen), for hvem alle Kneb gælder og som befinder sig paa Fallittens Rand, fordi hans Kompagnon er flygtet. Han narrer opfindsomt sine ikke meget kløgtige Kreditorer, idet han haaber, at nye Spekulationer kan bringe ham paa Fode igen. Blandt disse er den væsentligste den, at han vil lade sin Datter (Lydia Sørensen) ægte en rig Baron (C. Price), som imidlertid viser sig at være en ruineret Eventyrer, der spekulerer i en Medgift som

sidste Udvej. Haabet glipper altsaa for dem begge, og Speku=lanten véd nu intet bedre end at overtale Baronen til at udgive sig for den bortrømte, nu hovedrige Kompagnon. Just som Fyren skal til at agere sin Rolle, kommer imidlertid — oh, hel=dige Træf — den virkelige Flygtning tilbage som Millionær. Spekulanten Mercadet bliver derved reddet, og hans Datter gifter sig nu med en hæderlig ung Mand (Axel Madsen), der heldigvis ogsaa arver en Formue.

»Mercadet« havde nærmest literaturhistorisk Interesse som Forløber for en senere Tids mere behændige Skuespil med lig=nende Emne. De grove Teaterkup skyldtes som sagt ikke Bal=zacs Pen, men Forfatteren til »Jorden rundt i 80 Dage«. Pressen stillede sig gennemgaaende paa Molbechs Standpunkt. Man kunde ikke tilgive Balzac, at han saa' med en vis Sympati paa Mercadets Moral og lod hans Udholdenhed som Svindler være lønnende. Man havde imødeset en Afstraffelse, en Moralpræ=diken. Men Digterens skarpe Iagttagelse af en Spekulants Tænkemaade, og Dialogens Vid undlod naturligvis ikke at gøre Virkning. Olaf Poulsens Fremstilling af denne Kæmperolle var en tidlig Studie til hans Isidore Lechat i »Forretning er Forret=ning«. Han havde Udtryk for Mercadets lynsnare Tænkeevne, baade naar han i Stilhed fulgte sine Beregninger, og naar hans funklende Blik eller kamplystne Ansigt røbede, at han øjnede en ny Chance, men i de alvorlige Momenter, paa hvilke Got lagde Hovedvægten, var hans Spil konstrueret. Vilh. Møller kaldte dog Resultatet »et vundet Slag paa et Felt, hvor Adskil=lige ikke troede Henriks overgivne Fremstiller Evne til at sejre«. Men han fik ingen Støtte af sine Medspillende, navnlig ikke af Carl Price, og derved faldt Stykkets bedste Scene, hvor Mer=cadet og hans udsete Svigersøn opdager hinandens Træskhed.

Det var et Fejlgreb at spille Stykket i Kostymer fra 1880, da det foregaar omkring 1840, dets Tilblivelsestid. »Jo længere det Usansynlige fjærnes fra Nutiden«, skrev Erik Bøgh, »jo mindre støder det i alt Fald«. Uheldigt var det ogsaa, at Fore=stillingen ved de første Opførelser allerede sluttede Kl. 9½. Senere blev Stykket spillet uden Dekorationsforandringer og Mellemakter, hvorved der vandtes Tid til en Pièce de rideau. »Mercadet« opførtes ni Gange.

— I Modsætning til den foregaaende Sæson forøgedes Re=

pertoiret kun med fire nye Enaktere. De franske Proverber fik deres første danske Aflægger i William Blochs lille Arbejde »Naar man flytter sine Møbler« eller, som Stykket kaldtes paa Plakaten, *»Naar Møbler flyttes«*. Sujettet var udformet i et naturligt Talesprog med vittige Bemærkninger; det drejede sig om en ægteskabelig Konflikt foranlediget ved en snart overvun⸗det Misforstaaelse, og det mindede noget om Handlingen i »Ser Jer i Spejl«. Da den lille huslige Scene fik en let Udførelse af Jerndorff som skinsyg Ægtemand, Fru Eckardt som hans unge Frue og Emil Poulsen som en skeptisk Ven, gjorde Stykket Lykke og opførtes 34 Gange indtil Udgangen af Sæsonen 1883. Forfatteren modtog 400 Kr. i Honorar én Gang for alle, og Teatret gjorde altsaa en god Forretning. Vigtigere var det dog, at han indsendte en af ham selv udarbejdet Iscenesættelse, hvorved Fallesen blev opmærksom paa hans særlige Evne, der skulde faa saa megen Betydning for dansk Skuespilkunst.

Medens William Blochs Stykke var et Forsøg i en ny Genre, spillede cand. teol. Rudolph Bays Skuespil *»Svalen«* paa gam⸗melkendte Strenge. Allerede 1871 blev Stykket indstillet af Molbech til Antagelse, men med saa valne Ord, at Direktionen forlangte en mere uforbeholden Dom. Da Molbech stadig ud⸗trykte sig med stor Forsigtighed, trak Opførelsen i Langdrag, medens Forfatteren udsendte Stykket i Bogform. Syv Aar se⸗nere stilledes det atter for Censors Dom. Skønt han var klar over, at Smagen i Mellemtiden havde fjernet sig endnu længere fra den »lyrisk⸗følsomme« Genre, hvortil Stykket hørte, troede han dog, at det i en god Udførelse havde »adskillige Chancer for sig«. Heri tog han fejl, thi skønt Emil Poulsen og Fru Eckardt havde overtaget Hovedrollerne og blev støttet af Jerndorff, Reumert og Frk. Lund, opførtes »Svalen« kun fem Gange. Ved sine Forudsætninger og sit franske Milieu virkede Stykket næ⸗sten som en Oversættelse, dog ikke af et Digterværk, thi den vidtløftige Dialog paa rimede Vers indeholdt ingen nye Tanker eller Billeder. »Svalen« fik den Skæbne, som P. Hansen forud⸗sagde: »Længe vil dens spæde lyriske Grønne næppe overleve Kritikens barske Storme, og inden den første Sne falder, vil »Svalen« og dens korte Flugt være som en skøn Drøm, som Forfatteren er den eneste, der husker«.

Større Værdi for Repertoiret fik derimod *»Gnisten«* (L'étin⸗

celle) af Edouard Pailleron, af hvem Teatret i 1873 havde op=ført »Jeg er Enke«. »Gnisten« var en Nyhed fra »Théâtre Français«, som Fallesen straks anmodede William Bloch om at oversætte. Handlingen i dette Lystspil, hvori Ordene — lige=som hos Marivaux — ofte betyder andet og mere, end de synes at udtrykke, drejede sig om en Kaptajn (E. Poulsen) og en ung Enkefrue (Fru Eckardt), der ad en Omvej finder hinanden. Navnlig interesserede en Situation, hvori de efter Aftale agerer en Kærlighedsscene, som under Ordskiftet, dem begge ubevidst, bliver til Virkelighed og ender med en alvorlig Kærlighedsfor=klaring. Men Stykkets Fortrin er væsentligst af formel Art. Dialogen er slebet saa elegant, at Karakterskildringens psyko=logiske Usandsynligheder skjules. Den, som tænder Gnisten, er det 18aarige Pigebarn Antoinette, hvis erotiske Følelsesliv forøvrigt ogsaa antændes. Rollen kreeredes af Mlle Samary, der gav den det rette landlige Præg, saaledes at der blev en Race=forskel mellem Stykkets to Kvinder. Friluftsbarnet kom ikke frem i Fru Hennings' Udførelse, men hun ejede sikre Udtryk for Tankens Hastighed, for det uskyldige Skælmeri og den lidt kunstige Naturlighed i Dialogens Overgange og Spring. Fru Hennings gjorde megen Lykke i denne Rolle, som længe var de franske og forøvrigt ogsaa de danske Teatres Model=Ingenu. Og som Enkefruen, Damen af det gode Selskab, var Fru Eckardt paa Højden af sin Evne. »Gnisten« opførtes 39 Gange i de nær=mest følgende Sæsoner, og da Bloch kun fik 100 Kr. for sin Oversættelse, gavnede det lille Lystspil i ikke ringe Grad Te=atrets Kasse.

Det gjorde derimod ikke François Coppées Komedie *»Den skjulte Skat«* (Le Trésor), som nylig havde haft Première paa »Odéon«. Handlingen foregik omkr. 1800 i et Kloster hos en gammel glad=naiv Abbed (O. Poulsen), og den drejede sig om en Kærlighedshistorie mellem en ung Adelsmand (E. Poulsen) og en ung, borgerlig Pige (Frk. Berthelsen). Hun finder den bortkomne Familieskat, men afslaar hans Haand paa Grund af Standsforskellen og hans Rigdom. Dog, da det viser sig, at Skatten er uægte, fjærnes Hindringen for deres Forbindelse. Hun bliver da selv — den skjulte Skat. Stykkets flove Motiv støttedes paa Fransk af smukke Vers, som i Fordanskningen

havde tabt deres sproglige Ynde. Oversættelsen skyldtes rime⸗ligvis Richard Kaufmann, men den var anonym — vel i Erin⸗dringen om den slemme Medfart, han nylig ved Opførelsen af »Amphitryon« havde været Genstand for (jvfr. pag. 83). Skønt Brødrene Poulsen spillede i »Den skjulte Skat«, opførtes Styk⸗ket kun seks Gange. En af Grundene hertil var den, at Frk. Berthelsen i sin Fremstilling af den unge Pige ikke kom op over Elevstandpunktet.

— Efter at have besejret alle Hovedstæder i tre Verdens⸗dele vilde den italienske Skuespillerinde Signora *Adelaide Ri⸗stori,* gift Markise del Grillo, i Efteraaret 1879 efterkomme Kong Oscars Opfordring om at optræde i Stockholm, og dette Gæstespil blev Anledningen til, at hun paa Vejen gav fire Forestillinger med sit Selskab paa det kgl. Teater, to om For⸗middagen og to om Aftenen; Bruttoindtægten blev delt saa⸗ledes, at Selskabet fik 70 pCt. (c. 11.590 Kr. ialt) og Teatret Resten (c. 5000 Kr.).

Skønt det var sent, Ristori kom til Kjøbenhavn, var hun endnu i Besiddelse af Geniets Almagt; hun fik Tilskuerne til at glemme, at hendes Skikkelse var en ældre Dames — hun nær⸗mede sig stærkt de 60 Aar. Selv de Tilskuere, og det var de fleste, som paa Grund af Ukendskab til Sproget ikke kunde følge Stykkernes Handling, henrev hun ved sit udtryksfulde Spil, der navnlig i de lidenskabelige Partier ejede Toner fra Sjælens Dyb, som fremkaldte baade Rædsel og Taarer. Bour⸗nonville kaldte hende »den store Mime« og hævdede, at han vilde kunne forstaa hende, selv om hun talte kinesisk.

Ristori aabnede sine Forestillinger med »Medea«, ikke Euri⸗pides' berømte Tragedie, men Legouvés Lejlighedsskuespil over samme Motiv. Dernæst spillede hun i reduceret Udgave Schil⸗lers »Maria Stuarda« og til Slut to Rabalderkomedier af P. Giacometti: »Maria Antoinetta«, som varede til Klokken næ⸗sten halvét om Natten, og »Elisabetta, Regina d' Inghilterra«. Naar »Maria Antoinetta« undtages, i hvis Prolog hun gav et Billede af den livsglade Dronning, havde disse Roller af højst ulige poetisk Værdi det tilfælles, at de handlede om falden, svunden Storhed, den bøjede Kvinde, som har bevaret sin ydre Majestæt og fra hvis Indre Lidenskaben endnu stundom vælder

frem i Smerte, Kærlighed, Forargelse, Hævn. Naar Ristori gengav historiske Personligheder i afgørende Øjeblikke, var hun paa Højden af sit Geni. Hun talte ikke i akademisk Deklamationsstil, men Ordenes brede Strøm blev ledsaget af malende Gestus og afbrudt af bratte Overgange i Stemmen, der kunde lyde baade mild og malmfuld og altid lod Tanken komme til sin Ret. Hun yndede plastiske Gruppestillinger; naar Medea kom til Syne med Børnene, eller Maria Stuart tog Afsked med Tjenerskabet, besad disse Grupper Antikkens gribende Højhed, men de kunde ogsaa udarte til smagløse Tableauer. Hver Enkelthed i hendes virkelighedstro Spil var bygget saa fast op, at det kunde synes den mejslede Idé af den Følelse, hun vilde fremstille. Selv kaldte hun sig en Dyrker af »den farverige Realisme«. Omgivet af uværdige Medspillende prægede Signora Ristori sig dybt i Tilskuernes Erindring. Størst var Indtrykket af hendes Dronning Elisabeth, dèr hvor hun i sidste Akt med Purpurkaabens prangende Skrud om sin bøjede Skikkelse og Guldkronen skævt paa sit rystende Hoved kæmper med Døden. Alt var betagende, hendes Hoste og Mælet, der svigtede i Mistænksomhedens Raseri. »Det nytter ikke at rose Enkeltheder i denne Rolle«, skrev Edv. Brandes, »den er et Mesterværk fra Ende til anden . . . I hendes Tale lyder paa een Gang den laveste Egoisme, Klogskab og Herskerdygtighed, Forfængelighed og Skinsyge, en hel Skala af Dyder og Laster. Hun spiller den syge og døende Elisabeth med en Dristighed, der vover det

Signora Ristori

Hæslige for at naa det Ophøjede. Mest illuderende synes mig at være det Øjeblik, hvor hun forsøger at gaa uden Hjælp og tumler om — Tilskuerne var ved at gribe efter hende«. Men nede i Parkettet hørte Dr. Schandorph, at Fru Heiberg udbrød: »Nej, hvor er det raat«. Det var Romantikens Repræsentant, som protesterede imod, at en Kvinde vovede sig saa langt ud i Virkeligheden. Men den yngre Generation havde ikke set Skuespilkunst, der i højere Grad end denne var præget af sand⸗dru Naturiagttagelse. I Søvngængerscenen (spillet paa Hof⸗teatret) lod hun Lady Macbeths sovende Aandedræt ledsage, men ikke afbryde Ordene.

Det kgl. Teaters Embedsmænd var i Ristori⸗Dagene over⸗vældede af Arbejde. Selskabet skulde selv medføre Dragter og Dekorationer, men da Bagtæpperne var for smaa, og Bagagen kom for sent, maatte Teatrets Materiel benyttes. Medens Konge⸗huset holdt sig tilbage, sendte Personalet efter den sidste Fore⸗stilling Signora en Laurbærkrans ledsaget af en af H. P. Holst paa Fransk affattet Adresse, hvori de danske Skuespillere gav Udtryk for deres Beundring. Fra Stockholm kom hendes Tak, der i Oversættelse lød:

»Mine Herrer og Damer!

De Beviser paa Sympati og Broderskab, som de venligst har gjort mig til Genstand for, har rørt mig dybt.

Jeg kan ikke nægte mig den Tilfredsstillelse at delagtiggøre Dem i disse Følelser.

Deres Krans skal følge mig til mit Fædreland, hvor den vil erindre mig om mit desværre altfor korte Ophold blandt dem.

Dens Blade vil visne, men hvad der aldrig vil visne, kære Kolleger i Kunsten, det er Erindringen om dem og om den velvillige Mod⸗tagelse, som er blevet mig til Del i Deres smukke Land.

Deres hengivne
Adelaide Ristori,
Del Grillo.

Stockholm, den 18. Oktober 1879«.

Hun kom vel tilbage, sidste Gang i Efteraaret 1880, men op⸗traadte ikke oftere paa det kgl. Teater. Den Feststemning, som hvilede over hendes første Forestillinger i Kjøbenhavn, maatte de senere savne, navnlig fordi hendes Medspillende stadig blev

ringere og ofte fremkaldte Munterhed paa de »gale Steder«. Sidste Gang, den unge Herman Bang saa' hende, stod hun i en Mellemakt paa Hofteatret lænet til Kulissen hensunken i Bøn med Rosenkransen mellem sine Fingre. Hun vilde gerne gøre Propaganda for katolske Anskuelser og betonede altid, naar det var foreneligt med Karakteren, sine Figurers Trosliv. Ogsaa af den Grund blev hun hyldet af hele Italien, da hun i 1902 som en af Kunstens sjeldne Racefugle fejrede sin 80 Aars Dag.

Denne rige og afvekslende Sæson bød ogsaa paa flere interessante Repriser, der egentlig kunde betragtes som Nyheder, dels fordi de havde hvilet i mangfoldige Aar, og dels fordi de opførtes i ny Oversættelse. To af dem var Komedier af Molière — Fallesens Lyst til at gøre Teatret til en Lydscene af »Théâtre Français« fornægtede sig ikke. *»Amphitryon«* (Amphitryon), Komedie i tre Akter paa rimede Vers, opførtes allerede paa Grønnegadeteatret, hvor Holberg lod Leander og Jeronimus omtale Stykket i »Henrik og Pernille« og »Kildereisen«. Siden benyttedes Prologen og første Akt til at vise Maskineriets Ydeevne ved en Prøveforestilling et Par Dage før »det danske Komediehus« blev aabnet 1748, men i 1776 forsvandt Stykket fra Repertoiret. Nu, over Hundrede Aar senere, fraraadede Molbech af moralske Grunde en Gentagelse af dette henrivende Arbejde, den letteste og morsomste af Mesterens Komedier, hvori han paa en gratiefyldt Maade driver Gæk med borgerlig Moral og bringer den fri Elskov en uforbeholden Hyldest paa Ægteskabets Bekostning. Men Fallesen var utrættelig i sin Omsorg; han hjalp ikke alene Oversætteren, Richard Kaufmann, der var anonym indtil Angreb kaldte ham frem, men Chefen satte endog Komedien i Scene og havde det Held at forme en elegant Forestilling, som kun høstede Anerkendelse. Ved at stryge nogle saftige Replikker mellem Sosio og hans Kone i anden Akt tog han paa Forhaand Hensyn til den letvakte moralske Indignation, saaledes at »Dagbl.« maatte »lade sine Betænkeligheder fare«, og M. V. Brun kunde udbryde »vor Frygt var ugrundet«. Hertil bidrog Fru Eckardt som Alkmene ved, hvad Herman Bang kaldte »en lykkelig Misforstaaelse«. Amphitryons Hustru er varm og glødende, men Fru Eckardt var kysk som en Vestalinde. Hun besad just den Renhed over

sin Personlighed, der løftede det ubevidste Ægteskabsbrud op i den højere Sfære, hvor Handlingen bevæger sig. Det umoralske Stykke blev lutret gennem hendes Kyskhed. Olaf Poulsen havde udarbejdet Sosios Monologer med en Rigdom af naturlige, uimodstaaelig komiske Nuancer, hvorved han besejrede Rollens Ensformighed, men tabte dens Naivitet. Emil Poulsen var rolig og værdig som Jupiter; derimod savnede Jerndorff maskulin Styrke som Amphitryon, og Cetti spillede Merkur uden Lune. Indtil 1885 naaede Forestillingen fjorten Opførelser; den fik et Efterspil i Pressen, da Oversættelsen forelaa i Bogform med et naivt Forord om Metrik; Erik Bøgh kaldte Versene »halte og forkrøblede«, og jo mere Kaufmann forsvarede sig, des mere blev han medtaget af P. Hansen og E. v. d. Recke, der dog som et Undskyldningsmoment hævdede, at for den Pris, Teatret betalte, nemlig 4 à 500 Kr., kunde end ikke »den største Mester i Versifikationen levere en Oversættelse af Molière. Opgaven er saa vanskelig, at de vanskeligste Opgaver, der kunne stilles en Versifikator, er Børneleg i Sammenligning med denne«.

Som det mest afklarede af Molières Værker holdes *»Misantrophen«* (Le Misantrophe), Komedie i fem Akter, stadig i Ære paa Frankrigs Nationalscene, medens fremmede Teatre i Reglen tager Afstand paa Grund af Stykkets Mangel paa Intrige. Komedien var dog engang tidligere spillet i Kjøbenhavn under den grove Titel »Menneskehaderen« og med fordanskede Navne, men ikke siden 1756; nu gaves den i en ny Oversættelse af P. Hansen, der havde valgt det flydende Versemaal, hvori for Eks. Christian Winthers »Træsnit« er skrevet, og løst sin vanskelige Opgave saa dygtigt, at Fallesen med Rette udvirkede et Ekstrahonorar til ham paa 1000 Kr. Mindre retfærdigt var det derimod, at Chefen samtidig skaffede Richard Kaufmann en Ekstrabelønning paa 900 Kr. for hans langt ringere Oversættelse af »Amphitryon«.

»Misantrophen« er et Udsnit af Molières Liv, den mest personligt følte af alle Mesterens Komedier. Fallesen ledede selv Prøverne og gav Skuespillerne Oplysninger om Udførelsen i Paris; han forskrev de mandlige Dragter og lod Dekorationen paa »Théâtre Français« kopiere. De universelle Skikkelser,

Sandhedsridderen Alceste, hvis Pessimisme betinges af hans ulykkelige Kærlighed til den koldt lysende Kokette Célimène, som havde kostet Molière dyrekøbte Studier, fik paa vor Scene en værdig Fremstilling. Fru Eckardt var atter paa Højden af sin Evne; hun havde ganske vist ikke Célimènes Ungdom og næppe heller hendes komplicerede Væsen, men hendes Skønhed og bevidste Koketteri. Edv. Brandes beundrede den slangeagtige Maade, hvorpaa hun snoede sig ud af Døren »med et Smil, der blænder og haaner«. Alceste er en tragi-komisk Skikkelse i sin ivrige Søgen for alle Vegne at finde Beviser paa Berettigelsen af sin Menneskeforagt. Men Emil Poulsen tilstræbte ingen Dobbelthed i Spillet; Alceste blev intet Øjeblik komisk i sin nervøse Oprevethed, Skuespilleren søgte blot at give hans bitre Udfald Dybde og Kraft. Det lykkedes navnlig Emil Poulsen at finde fine Udtryk for Alcestes ulykkelige Kærlighed, men Figuren var for ung og savnede et Særpræg. Tartuffe vedblev at være Kunstnerens betydeligste Skikkelse hos Molière.

Fru Eckardt som Célimène
(Efter Tegning af H. N. Hansen)

Helhedsindtrykket af Spillet blev i nogen Grad svækket, fordi Debutantinden Frk. Lange (jvfr. pag. 90) ikke magtede Stykkets tredievigtigste Rolle, den skinsyge Arsinoë, og fordi de komiske Figurer var udvendige i deres Latterlighed. P. Hansen gav i sit Blad Publikum en Kompliment for »den intelligente Modtagelighed«, det havde vist for Molières over to hundrede Aar gamle Komedie, som trods sin indadvendte Handling kunde opføres 14 Gange: »Den store Menneskekender og Menneskeskildrer har haft Ret i at gaa ud fra, at det sandt

Menneskelige i sig selv har Evne nok til at fængsle, — »thi Menneskenaturen er fælles for os Alle««.

Til Repriserne hørte ogsaa Shakespeares romantiske Lystspil i fem Akter *»Stor Staahei for Ingenting«* (Much ado about nothing), der dog ikke tilnærmelsesvis fik den Værdi for Teatret som »En Skærsommernatsdrøm«. Stykket var tyve Aar tidligere opført sytten Gange i Sille Beyers Bearbejdelse under Titlen »Kærlighed paa Vildspor«, men spilledes nu i ny Oversættelse af H. P. Holst, der havde indrettet Stykket til scenisk Brug efter Wilh. Oechelhäusers tyske Bearbejdelse. Som det fremgaar af dennes Indledning til den i Tyskland trykte Udgave, var Lystspillet oprindelig »under Tiecks Ledelse« oversat af Grev W. Baudissin, og af dette Arbejde havde en Hr. A. Schmidt foretaget en Revision, som atter var blevet »superrevideret« og indrettet for Scenen af Oechelhäuser. Shakespeares Digtning var med andre Ord gaaet gennem tre Hænder, inden den naaede til H. P. Holst, hvis Fordanskning altsaa kunde kaldes en Fjerdehaands-Gengivelse af Originalen. Mod denne Afstand mellem Digter og Teater nedlagde Molbech en bestemt Protest. Han kaldte det med Rette gentagne Gange en »æstetisk Forsyndelse« at gaa den lange Omvej, navnlig naar Edv. Lembcke havde oversat Lystspillet direkte og med poetisk Troskab mod Originalen. Men Fallesen tog ikke Hensyn til Protesten; han slog sig til Taals med, at I. L. Heiberg i sin Tid havde antaget Sille Beyers endnu værre Bearbejdelse, og sammenlignet med den betød den nuværende Sceneinstruktørs Oversættelse alligevel et Skridt i den rigtige Retning. Chefen maatte dog høre adskillige Sandheder i Pressen, fordi han næsten systematisk tilsidesatte Lembckes Livsværk.

Musikken, Dragterne og Dekorationerne i »En Skærsommernatsdrøm« betød mere for Udfaldet end Holst's Oversættelse af Teksten, men »Stor Staahei for Ingenting« var derimod en Digtning, som skulde virke ved Ordet alene. Her traadte det da skarpt frem, at Holst's Talent slet ikke var i Slægt med Shakespeares Geni. Alle de djærve Vendinger i dette for hans lystige Muse saa typiske Spil, blev gengivet i et udvandet Sprog, der skadede den sceniske Virkning. Og dertil kom, at Stykkets

aandelige Tyngdepunkt var forrykket af Oechelhäuser, idet Alvoren var trængt tilbage for de farceagtige Løjer.

Skønt Hovedhandlingen i Stykket er en Intrige, der spindes mod den ædle Hero (Fru Hennings), og som for en Tid bringer Uro mellem hende og Claudio (Axel Madsen), er det dog slet ikke dette Par og dets Skæbne, som fortrinsvis interesserer, men derimod Kærlighedshistorien mellem Benedict og Beatrice, disse to henrivende unge, overstadige Mennesker, som under Ufordragelighedens Maske elsker hinanden. De blev kækt og elegant spillet af Emil Poulsen og Fru Eckardt, der begge besad den fysiske Skønhed, men ikke den erotiske Vitalitet, som lever i Shakespeares Ord, da det Stridbare i deres Væsen smelter, og Kærligheden slaar ud i Flammer. Stykkets to forskellige Handlinger har kun det Tilknytningspunkt, som finder Udtryk i Titlen. Personerne handler i Følelsens Rus, snart i italiensk Begejstring, snart i Vrede; undertiden fører deres uoverlagte Handlinger dem ind i det Tragiske, men kun for et Øjeblik, thi alt, hvad der sker, er kun »Stor Staahei for Ingenting«. Paa ægte Shakespeare'sk Vis veksler patetiske Scener med groteskkomiske: Det sidste Element repræsenteredes af to dumvigtige Provins-Politimænd, hvoraf Olaf Poulsen som Konstablen Finkel i sin Maske og sin komiske Konfusion bar tydeligt Vidnesbyrd, ikke alene om ustandselig Drik, men af Tiden, hvori Stykket foregaar. Han sekunderedes af Konstablen Most, en af de Roller, hvor W. Kollings klynkende Agtbarhed virkede udmærket. Men flere af de andre Biroller blev daarligt spillede, for Eks. gjorde Sophus Petersen den interessante Don Juan til en fæl Teaterskurk. Holst's Iscenesættelse var ligesaa mat som hans Oversættelse og bidrog til, at »Stor Staahei for Ingenting« kun opførtes elleve Gange.

De Genoptagelser af ældre danske Skuespil, som fandt Sted, var ret uinteressante, naar Holbergs Treaktskomedie *»Den pantsatte Bondedreng«* undtages. Den var ikke spillet siden 1836; Olaf Poulsen havde altsaa ikke set Phister som Per, og ingen af de Optrædende havde tidligere medvirket i Stykket. Det var med andre Ord en ny Holberg-Forestilling, som det i Sæsonens sidste Maaned lykkedes at bringe frem i nogle af Slid stærkt medtagne Dekorationer og i en Iscenesættelse, som

paa mere end ét Punkt var meningsløs. Men takket være det Lune, hvormed Olaf Poulsen udtrykte Drengens maabende Dumhed og hans varierede Lektiebetoning af Sætningen »Spør min Hoffmester«, lykkedes det at vække Interesse for denne Komedie, der sammenlignet med »Jeppe paa Bjerget« eller »Erasmus Montanus« kun er en dramatisk Spøg, en hastig udkastet Skitse. Noget Naturstudium laa der næppe bag Olaf Poulsens Spil, og Edv. Brandes udtalte da ogsaa Haabet om, at Rigsdagen vilde votere ham en offentlig Understøttelse, »for at han kunde rejse omkring og studere Landbefolkningens Manerer og Karakter«. Udfra sin komiske Fantasi gjorde Olaf Poulsen Drengen til et dyrisk Individ, der gik og talte som i Naturtilstand. Men hans Fremstilling faldt i to Halvdele, thi ved at lægge hele Vægten paa den komiske Stupiditet i de første Akter, havde han ikke let ved at faa Folk til at tro paa Drengens forholdsvise Opvakthed i sidste Akt, og dette svækkede Virkningen.

Den pantsatte Bondedreng
(Olaf Poulsen)

Dog, trods de Indvendinger, som Pressen rettede mod hans »grove komiske Midler« — han maatte for Eks. ikke skyde den ene Sko af og klø sig med Foden paa den anden Læg — bar han den hele Komedie paa sine unge Skuldre, ligesom han et Par Aar forud havde baaret »De Usynlige«. Blandt sine Medspillende fik han kun Støtte af Rosenkildes gravitetiske Raadsherre og Schrams burlesk komiske Vært, thi Soph. Petersens Leerbeutel var karakterløs Rutinekomedie, og Frk. Betzonich, der udførte sin første Pernille, virkede endnu spinkel paa det Omraade, hvor hun siden blev en Mester. Det lykkedes Olaf

Poulsen at holde »Den pantsatte Bondedreng« 34 Gange paa Repertoiret til Udgangen af 1887. Ingen af hans Forgængere kunde opvise et lignende Resultat; Phister, som i 1825 debuterede som Per, udførte kun Rollen seks Gange.

Ringe Glæde fik Teatret derimod af at genoptage Hostrups Skuespil *»Tordenvejr«* i et tarveligt Udstyr og i en Rollebesætning«, der ikke stod Maal med den tidligere, da Kr. Mantzius (i 1870) var Ribolt og Fru Sødring Møllerkonen. Det kneb ikke mindst for de Spillende at tale Jysk, særlig for Fru Jacobson, der fremstillede Møllerkonen uden ægte landlig Kolorit. Gaardejer Lyng blev en af de Dialektroller, som Olaf Poulsen agerede med større ydre Liv end indre Lune; Rosenkilde var tør som Ribolt, og Jerndorff spillede Dr. Skarre som en Flab uden at eje den Hultmann'ske Charme. Bedst virkede Carl Price (Morten) og Fru Phister (den provinsielle Lægefrue), men som Helhed kunde Fremstillingen ikke skjule Stykkets Mangler eller fremhæve dets Fortrin. Syv Opførelser lagdes til de tidligere. — Nærmest for at give Adolph Rosenkilde Lejlighed til atter at vise sig som Justitsraad Winge, en af hans Glansroller, blev Hertz's Komedie *»Besøget i Kjøbenhavn«* genoptaget efter fire Aars Hvile. Som den islandske Student debuterede en af Eleverne, *Oddgeir Stephensen* (født 14. April 1860), der tidligere havde spillet Tjeneren i »Mercadet«. Han røbede ingen kunstnerisk Individualitet, men Evne til at bevæge sig frit og naturligt paa Scenen. Ansigtet mindede om Otto Zincks, dog uden dennes snurrige Lune. Skønt Stephensen stammede fra en gammel dansk-islandsk Slægt, var hans islandske Betoninger usikre. Scenisk Mod syntes foreløbig at være det Middel, den tyveaarige Debutant tydeligst var i Besiddelse af, og dette Indtryk fæstnede sig, da han i den følgende Sæson spillede Christoffer i »Den Vægelsindede« og Madsen i »Genboerne«. Undertiden virkede han paatrængende, men da han var flink til at dublere, ansattes han fra Juli 1881 med 600 Kr. i Gage og Feu af 4. Kl.

— C. Hauchs dramatiske Eventyr *»Søstrene paa Kinnakullen«* havde hvilet siden den sidste Sæson i det gamle Teater, men genopførtes nu i overvejende ny Rollebesætning med Jerndorff som Jørgen og E. Poulsen som Axel. Forestillingen, imod hvis mangelfulde ydre Iscenesættelse »Fædrel.« rettede

et skarpt Angreb, fik sin væsentligste Interesse derved, at Frk. *Ane Grethe Antonsen* (født 25. Juni 1855), en Gaardmandsdatter fra Barrit ved Horsens, debuterede i Ulrikkas Rolle. Aaret forud havde hun aflagt Prøve som Oehlenschlägers Valborg, men var blevet vist tilbage paa Grund af sin jyske Dialekt, som hun med beundringsværdig Flid nu havde frigjort sig for. Naar en Smule Vejledning hos Eckardt undtages, havde hun ikke modtaget nogen egentlig dramatisk Undervisning, og hendes Begreb om Skuespilkunst var saa lidt udviklet, at hun ved Prøven, da Emil Poulsen og Fru Eckardt (Johanna) tyssede paa hende i Scenen, hvor Ulrikka paakalder Fjeldkongen, fornærmet udbrød: »Hvad er det?« — »Vi tillader os blot at spille lidt Komedie,« svarede Emil Poulsen. Først efter sin Debut kom Frk. Antonsen i Skole hos Jerndorff. Det var derfor ikke underligt, at hendes Spil var umodent i Rollens yngre Del, men da Ulrikka ældes, forsvandt hendes egen Ungdom og Publikum saa' en krumbøjet Kvinde, hvis Væsen var præget af Ingemann'sk Fantasi. Frk. Antonsens Fremtræden var ikke alene ualmindelig derved, at hun var den første Bondepige, der uden Højskoleuddannelse som kulturel Mellemvej gjorde Springet fra Landsbyen til Nationalscenen; væsentligere var det, hvad P. Hansen bemærkede, at man gennem Spillets Mangler mærkede »en udpræget Personlighed, som det i alt Fald var interessant at gøre Bekendtskab med«. Det viste sig dog snart, for Eks. da hun spillede Hippolita i »En Skærsommernatsdrøm«, at hendes Udvikling næppe vilde gaa i roman=

Ane Grethe Antonsen

tisk Retning. Fra Juli 1881 ansattes hun med 600 Kr. i Gage og Feu af 4. Klasse. — Som Dorine i »Tartuffe« debuterede Frk. *Josephine Henriette Lange* (født 6. Febr. 1860), der i sidste Sæson udførte en mindre Rolle i »Skikkelige Folk«. Hun havde Dorines Ydre og en tydelig Stemme, men hendes Sjæl røbede mere tør Forstandighed end Friskhed og Lune. Da hun havde udført sine næste Roller, Arsinoë i »Misantrophen« og Camilla i »Besøget i Kjøbenhavn«, uden at hæve sig over Begynderstandpunktet, foreslog »Dagbl.«, at Fallesen hellere skulde give de Unge Lejlighed til Udvikling gennem Elevforestillinger paa Hofteatret: »Ogsaa for en vordende Sceneinstruktør, hvortil Theatret saa højlig trænger, kunde saadanne Forestillinger blive en god praktisk Skole«. Frk. Lange ansattes med 600 Kr. i Gage.

Operarepertoiret kunde ikke, som i de to foregaaende Sæsoner smykke sig med en Nyhed af dansk Oprindelse. Derimod lykkedes det at fremføre et Værk af Verdi, hvis Navn paa den danske Scene hidtil kun var knyttet til »Troubadouren« (1865). Da »Aïda« krævede for store Udgifter, valgtes nu hans lettere tilgængelige Opera seria i fire Akter *»Rigoletto«* (Rigoletto), hvis Tekst, oversat af Adolph Hertz, skyldtes F. M. Piave, der havde benyttet Victor Hugos Roman »Le roi s'amuse« saa frit og upsykologisk, at Digteren protesterede. Molbech betegnede med Rette dette Arbejde som et »gyseligt Sammensurium«. »Rigoletto« var kjøbenhavnske Musikvenner bekendt fra Opførelser paa Casino af italienske Operaselskaber og fra Koncertforedrag af enkelte Arier og kombinerede Numre, men Værket naaede ikke hos os den Popularitet, som blev den mere idérige »Troubadour« til Del. Udfra den Betragtning, at man ikke burde opføre et Arbejde, der viste Komponistens Evner i primitiv Tilstand, naar han senere havde skabt Mesterværker, billigede Pressen ikke Valget af denne gamle Musiktragedie fra 1851. Dog, »Rigoletto« var et typisk Værk fra de Dage, da Verdis Musik ved sine voldsomme Farver og sin dramatiske Effekt havde Del i Italiens Frigørelse. Hans Toner gengav ekscentrisk, mørkfarvet Romantik, patetisk Lidenskab, der

kunde forekomme hul, og som savnede den finere Udarbejdelse i det kunstneriske Udtryk.

Udførelsen gav ikke noget Kulturbillede fra det solhede Italien. Simonsen sang Titelrollen, en Hofnar, der uden selv at ane det bidrager til at udlevere sin elskede Datter til Hertugen af Mantua (Jastrau), Operaens Don Juan. Han skildrede en følelsesfuld, ulykkelig Fader, men ikke en tragikomisk Nar, der skal synge og danse med Sorg i sit Hjerte. Simonsens smukke Udfoldelse af Stemmen var ikke tilstrækkelig, thi Skikkelsen kan dramatisk set ikke undvære sublime Momenter. Augusta Schous »blonde« Spillemaade passede heller ikke til Narrens lidenskabelige Datter, der sætter Livet ind for sin troløse Elsker. Stemmen var som sædvanlig fuld af Vellyd, men hendes Sangkunst magtede ikke de store Linjer i denne Musik. Modsat savnede Jastrau de bedaarende Tenortoner, som skal forklare Hertugens flygtige Væsen, og Erhard Hansens Baryton var for lys til Greven af Monterones Basparti. »Troubadouren« havde henrevet Tilhørerne ved sit Budskab fra Sydens Liv og Varme, men »Rigoletto« interesserede kun, og efter fem Opførelser henlagdes dette kraftfulde Værk, som i andre Lande skaffede Komponisten hans første store Sceneheld. »Naar faar vi saa »Aïda« og Bizets »Carmen«?«, spurgte Dr. Gigas i »Fædrelandet«. »Forhaabentlig inden de bliver 30 Aar gamle!«

Heldigvis fik Teatret varig Glæde af den næste Nyhed: Ambroise Thomas' Opera i tre Akter: *»Mignon«* (Mignon), der længe havde staaet paa Ekspectancelisten. For fyrretyve Aar siden opførtes hans Syngestykke »Parykmageren« uden Held, hvad der maaske var Grunden til, at man forbigik Thomas' senere Arbejder. 1866 begyndte »Mignon«s Sejrsgang paa »Opéra comique«, og Toner derfra havde forlængst lydt i de kjøbenhavnske Koncertsale. Med de smaa Midler, som stod til Fallesens Raadighed, kunde han ikke købe Partituret én Gang for Alle, men maatte nøjes med foreløbig at erhverve det i fire Aar for 2200 Kr. Teksten skyldtes M. Carré og J. Barbier, Oversættelsen blev besørget af Adolph Hertz.

Det franske Forfatterfirma havde laant Figurernes Navne og udnyttet enkelte Situationer fra »Wilhelm Meister«, men

iøvrigt taget sig Forholdet til Goethes Ord og Personkarakteristik saa let, at Bearbejdelsen sammenlignet med den klassiske Kilde var en Profanation. Men betragtet uden Forbindelse med Goethes Værk var Teksten lagt kyndigt til Rette for musikalsk Udfoldelse. Straks i første Akt interesserede det livfulde Billede fra omrejsende Skuespilleres Tilværelse og af Zigeunerlivet, fra hvilket Wilhelm Meister frikøber Mignon, og i anden Akt, der foregaar paa Slottet, hvor Skuespillerne skal optræde, udviklede Forholdet sig mellem Aktricen Philine og Wilhelm Meister, medens Mignon følger ham i Tjenerdragt, og Jalousien bryder frem mellem de modsatte Kvindenaturer; i Aktens anden Afdeling reddes Mignon af Wilhelm fra at omkomme i den Brand, som den tungsindige Vandringsmand Lothario har antændt, og i sidste Akt genkender han hende som sin Datter, hvem Zigeunerne har røvet, men om hvis Fremtidslykke som Wilhelm Meisters Hustru Tilhørerne ikke lades i Tvivl.

Musikken passede til den danske Middeltemperatur: Den var intet Øjeblik genial, men altid forstandig, ikke fri for sødlige, banale Klange, men teknisk gennemarbejdet med taknemlige, sangbare Partier og saadanne Effektsteder som Philines Polonaise eller lyriske Hvilepunkter som Mignons Romance »Kender Du det Land«. — »Musikken sætter ikke Problemer under Debat«, skrev Angul Hammerich, »skiller ikke Meningerne ad, men er snarere skikket til at tiltale Alle, naturligvis med Risiko for ikke at gøre stort Indtryk hos Kendere«. Med »Mignon« var Repertoiret med andre Ord blevet forøget med et Værk i den højere Operettestil, der altid ved sine Rytmer og sin franske Gratie vilde samle det store Publikum. Adskillige Forkortninger var foretaget, og af Hensyn til Operisternes dramatiske Ubehjælpsomhed anvendtes Recitativer i Stedet for Tale.

Augusta Schou beherskede naturligvis Philines Koleraturparti og fremkaldte et orkanagtigt Bifald efter Polonaisen, men der var ingen Forskel paa hendes Spil, hvad enten hun skulde forestille den lidenskabelige Gilda i »Rigoletto«, Philine i »Mignon« eller Titelrollen i »Regimentets Datter«. Frk. Rosenstand havde Mignons Ydre, hun virkede halvt som Barn og halvt som

Kvinde, og hendes sanglige Udførelse af Rollen gav gode Løf=ter, der imidlertid aldrig blev indfriet, fordi hun kort efter ind=gik Ægteskab med Grosserer Ekman og forlod Teatret. Lo=thario var straks den første Aften og vedblev siden baade sang=ligt og dramatisk at være et af Simonsens mest klædelige Par=tier. Derimod virkede Christophersen fersk som Wilhelm Meister; det er ikke nok at kunne synge Partiet, men Sangeren maa med sin Personlighed supplere, hvad Musikken mangler i Skildringen af den unge Romantiker. Nogle Gange udførtes Rollen paa Italiensk af den svenske, i Frankrig uddannede Te=norsanger *Henrik Westberg,* der havde optraadt ude i Verden, men væsentligst som Koncertsanger, i hvilken Egenskab han ogsaa et Par Aftener paa heldig Vis forberedte sit Gæstespil i Kjøbenhavn. Men hans kunstfærdigt uddannede Stemme, der tog sig nydelig ud i Romancen, trængte kun med Vanskelighed gennem Orkestret, og hans noget kvindagtige Væsen fjer=nede yderligere Wilhelm Meister fra Goethes Skikkelse. Bal=lettens Medvirken og Axel Madsen som Frederik Student bi=drog til, at »Mignon« blev en fast Bestanddel af Repertoiret; allerede i Sæsonen 1884—85 naaede Operaen sin 50. Opførelse.

— Et andet Gæstespil var heller ikke absolut vellykket, nemlig Sangerparret *Campobellos* Optræden. Den italienske Signora Sinico Campobello var kendt fra »Her Majesty's The=atre« i London, og hendes Ægtefælle, Enrico Campobello, skjulte under dette italienske Navn sin Stilling som Medlem af en af Englands aristokratiske Familier. Den første Aften, da »Faust« opførtes, optraadte Signor Campobello imidlertid ikke »paa Grund af indtrufne Forhindringer«, men mødte paa Tilskuerpladsen for at overvære sin Frues Debut. Grunden til hans Vægring var den, at han ikke fandt Behag i noget af Te=atrets Kostymer — hans egen Valentin=Dragt var nemlig ikke ankommet. I sidste Øjeblik overtog Erhard Hansen Par=tiet, men Publikum var i ikke ringe Grad forbavset over den fremmede Sangers »Forhindring«, og mange forlangte Pengene tilbage. Hans Frues Stemme var en stor Mezzosopran, hvis Skole stod over de danske Operisters, men Tonerne bar Slid=dets Mærke, og hendes lille, svære Skikkelse passede aldeles ikke til Margarethes Personlighed. Da nu Tilfældet vilde, at

den danske Faust, Frederik Brun, var en meget høj Mand, opstod en komisk Virkning, hvis Følger blev meget mærkbare paa Tilskuerpladsen. Et Par Aftener senere viste Signor Campobello sig som Valentin og blev af Pressen omtalt som en dygtig Barytonist i den traditionelle Italienerstil med stærkt Hang til Vibreren. Begge Gæster traadte dog i et bedre Lys, da de sluttede deres Optræden som Don Juan og Zerlina, men som Helhed var Engagementet intet heldigt Valg, hvilket Pressen ikke undlod at lade Fallesen vide. Noget lignende gjaldt Mezzosopransangerinden Frk. *V. Nyeland* og Koleratursangerinden Signora *Scrivani* (Frk. Schreiber fra Wien), der optraadte som Koncertsangerinder i musikalske Divertissementer.

Blandt Genoptagelserne var Glucks historisk berømte Opera *»Iphigenia i Aulis«*, der gaves i Wagners Tekstbearbejdelse, oversat af Adolph Hertz, og med Simonsen som Agamemnon og Fru Keller som Ifigenia, altsaa hovedsagelig i den samme Udførelse, der blev det skønne Værk til Del paa det gamle Teater, men da Publikum udeblev, maatte Klassicitetens Mønsteropera desværre udgaa af Repertoiret. — Det samme blev Tilfældet med Aubers muntre Syngestykke *»Murmesteren«* (Le maçon), der ikke var opført i ti Aar. Schram (Klejnsmeden Baptiste), den eneste tilbageblevne af de tidligere Rollehavende, erindrede stadig de komiske Forsnakkelser, hvormed han siden 1847 havde udstyret denne Figur. Men ved Siden af ham agerede kun Fru Hilmer (Madame Bertrand) i Syngestykkets Aand, medens de andre Rollehavende Fr. Brun (Leon), Fru Keller (Irma), Christophersen (Mureren) nøjedes med at synge Partierne uden i deres Spil at eje det Fond af Lune eller det dramatiske Instinkt, som kræves for at interessere Publikum for den gratiøse og spirituelle Musik, der gjorde Aubers Navn berømt. Nu bidrog Udførelsen til at fæstne det Indtryk, at Tidens Tand truede det gamle Syngestykke, som siden 1828, da Overskou fordanskede Scribes og Delavignes Tekst, havde tilhørt Repertoiret. »Murmesteren« naaede ialt 70 Opførelser, deraf otte i denne sidste af Hastværk prægede Indstudering.

Operasæsonen bød ogsaa paa et Par Debuter: Som Mar-

garethe i »Faust« optraadte Fru *Anna Maria Magdalene Schønberg*, født *Larsen* (født 16. Januar 1852) første Gang. Hun var Elev af Fru Gerlach og havde tidligere ved Cæciliaforeningens Koncerter vakt Opmærksomhed ved sin veluddannede Sopran, hvis Højde var frisk og smuk, men som i nogen Grad savnede Volumen i Mellemtonerne. Foredraget var musikalsk, og hendes Fremtræden forstandig og klædelig, men da hun havde udført Henriette i »Murmesteren« og Viva i »Recensenten og Dyret«, forlod hun efter eget Ønske Teatret og overlod derved Frk. *Ida Wilhelmine Emanuela Schrøder* (født 29. Jan. 1858) den Opgave at erstatte den bortdragne Frk. Rosenstand. Straks i sin Debutrolle, Zerlina i »Don Juan«, viste Frk. Schrøder, at hun beherskede sin klangfulde, lyse Sopran med en ikke almindelig Dygtighed. Intonationen og Foredraget bar Vidnesbyrd om god musikalsk Dannelse, en Frugt af Skolegang paa Musikkonservatoriet og hos Carl Helsted, men hendes Spil røbede ingen dramatiske Anlæg. Fra Juli 1881 engageredes Frk. Schrøder med 800 Kr. i Gage, Feu af 3. Klasse og lidt efter lidt gled hun varigt ind i Repertoiret, for Eks. som Papagena i »Tryllefløjten« og Henriette i »Murmesteren«.

Emanuela Schrøder

Den 13. Oktbr. 1879 havde Opera- og Skuespilpersonalet ikke Adgang til Teatret om Formiddagen. Grunden hertil var, at nogle kgl. Personer efter Chefens Indbydelse vilde besøge de indre Lokaler fra Garderoberne til Danseskolen, hvor de imidlertid kun traf Børnene i Virksomhed. Rygtet havde nemlig fortalt, at Prinsen af Wales selvene agtede at overvære en Danseprøve, og som Talerør mellem Danserinderne og Bournonville havde Charlotte Bournonville været ivrig for at faa den forhindret. Forargelsen var imidlertid ligesaa urimelig som overflødig, idet Prinsen ikke alene var ledsaget af Prinsesse

Alexandra, men af den russiske Storfyrsttronfølger, Storfyrstinde Dagmar og Kronprins Frederik, og det eneste Resultat, Udeblivelsen medførte, var dette, at Charlotte Bournonville paadrog sig Fallesens bestandige Uvilje. Efter Omvisningen spiste Selskabet Frokost i Skuespillerfoyeren. Udgiften hertil, 375 Kr., fremkaldte siden Statsrevisionens Kritik.

I Novbr. gaves Balletten »Valdemar« for 150. Gang. Efter daarlig Sædvane blev Bournonvilles Arbejder ved Antagelsen betalt med en mindre Sum og først, naar de havde vist deres Tiltrækningskraft, fik han sin egentlige Løn i Form af »Ekstrahonorar«. Saaledes havde han for Eks. ved »Toreadoren«s og »Napoli«s 100 Opførelse faaet 600 Kr. og et lignende Beløb, da »Napoli« naaede de 150 Gange. Der var altsaa intet usædvanligt i, at Fallesen ved »Valdemar«s Jubilæum indstillede ham til en lignende Sum, men Kultusminister Fischer svarede ikke desto mindre, at Udgiften ikke kunde bevilges administrativt; den maatte opføres paa Tillægsbevillingsloven. Da Fallesen meddelte Bournonville dette ufestlige Budskab, bad han straks Chefen sige til Ministeren, at han ikke skulde »forebringe Sagen om det billige Extra-Honorar (som jeg under andre Omstændigheder vilde have modtaget som en Hædersgave) for en Forsamling, hvis overvejende Flertal ignorerer baade mit Navn og min Virksomhed, og for hvem Balletten er en Daarlighed og Theatret en Forargelse«. Det blev Bournonvilles sidste Ord om Rigsdagen, hvis Ukyndighed i Teatersager ofte havde inspireret ham til Artikler, der endnu har en Duft af frisk Samtid.

Den Aften, »Valdemar« for 150. Gang havde glædet Tilskuerne, ønskede de Medvirkende at hilse paa Mesteren ved en Sammenkomst i Balletfoyeren, hvor L. Gade tolkede Personalets Tak. Bournonville svarede med en faderlig Formaning til »sine kære Børn i Kunsten« om altid »at holde Idealets Fane højt og værne om Skønhed og Sandhed«. Den næste Aften overværede han Hans Becks Debut. Da han traadte ind i Parkettet, sagde han til Edgar Collin: »Nu skal De faa en flink ung Mand at se. Skade kun, at han optræder i et Parti, der er danset tidligere af en Anden, saa at man fristes til Sammenligning; var jeg ved Theatret endnu, havde jeg komponeret noget Nyt.« Trods sine 18 Aar var Hans Beck (jvfr. I pag. 129; II, 40, 94) en

gammel Danser, hvis Uddannelse Solodanser Hoppe og Balletmester Carey havde afsluttet. Allerede længe havde han medvirket i mindre Partier, men sin første større Opgave udførte han den 28. Novbr. 1879 i en »Pas de deux« med Frk. Westberg. Hans ualmindelige Elasticitet, Kraft og Smidighed vakte straks Opmærksomhed. Der var Sikkerhed, Lethed og ungdommelig Livsglæde i hans Dans. Derfor skrev Erik Bøgh: »Hr. Beck bestod sin Eksamen med Glans«. Hans Fader, der var Danselærer i Haderslev, havde nylig i et Brev til Fallesen udtalt Haabet om, at Sønnen »engang i Tiden maatte blive saa lykkelig at regnes blandt en af vort kære Danmarks Kunstnere«. Haabet gik allerede paa Debutaftenen i Opfyldelse. »For denne unge Mands Skyld kunde jeg have Lyst til endnu at virke ved Teatret«, sagde Bournonville til sin Datter, »thi hans Evner er enestaaende«, og da *»Brudefærden i Hardanger«* et Par Maaneder senere blev genoptaget i en delvis ny Rollebesætning og med Beck som Brudgommen, skrev Edv. Brandes: »Han vil sikkert blive et stort Lys ved vort Teater«. Fra Septbr. 1880 rykkede Beck op i Danserklassen, og Aaret efter udnævntes han til Solodanser med 1200 Kr. i Gage samt Feu af 2. Kl.: »Han er nu en saa udviklet Kunstner«, skrev Fallesen til Ministeriet, »at han maa regnes blandt de første i sit Fag«.

Hans Beck

Paa Hans Becks Debutaftenen sluttede Forestillingen med Bournonvilles »Polka militaire«, hvori flere af Mesterens »Fuldblodsdansere« optraadte. Tilfældet vilde, at denne Polka, som Bournonville i 1843 efter sin Faders Opfordring udførte ved hans Dødsleje, skulde blive den sidste Dans, han selv saa'. Thi da han Søndagen den 30. Novbr. gik fra Frue Kirke, faldt han døende om paa Hjørnet af Stormgade og Frederiksholms Kanal og blev af Forbipasserende baaret ind i Gadedøren til Ejendommen Nr. 1. Derfra kørtes han i en Droske til Kommune-

hospitalet, men inden han naaede dertil, var han død. Dagen efter udgik et Dansedivertissement af det kgl. Teaters Program, men Mindeforestillingen, ved hvilken E. Poulsen og Fru Eckardt reciterede en Kantate af H. P. Holst, fandt først Sted efter Sæsonens Slutning og gaves til Fordel for Ballettens Pensionskasse, som Bournonville havde stiftet.

Poetisk Værdi som Mesterens Værker havde Daniel Krums Forsøg paa at forny Repertoiret ikke haft. Solodanser Emil Hansen vilde løse Opgaven ved at gaa nye Veje i Retning af de Effektmidler, som Udlandets Balletscener anvendte, men hans Forsøg blev heller ikke af varig Art. I hans indisk-orientalske Debutarbejde *»Aditi«* var en Prins' Indtog som Sejrherre sat pragtfuldt i Scene med store Gadeoptog i delikate Farvesammensætninger, omgivet af nye Gyllich'ske Dekorationer. Det var Dragterne fra »Faraos Ring«, som Pietro Krohn nu udnyttede ved at fjerne deres ægyptiske Præg. Anden Akt rummede den egentlige Handling: Prinsen (W. Price) har forelsket sig i Tempelpigen Aditi (Frk. Westberg), der dømmes til at lide Offerdøden, fordi man mener, at hun har forhaanet Gudebilledet, men i sidste Øjeblik redder Prinsen hende fra Flammerne, hvorefter deres Forening foregaar under Glædesyttringer fra Folkets Side. Der var ikke megen Personkarakteristik, men smukke Variationer og Grupperinger i dette Arbejde, hvortil Frederik Rung havde skrevet en janitscharagtig Musik. I et Optrin benyttede Emil Hansen en veritabel indisk Sørgedans med matte, faldefærdige Bevægelser, men da Publikum lo, skønt Situationen krævede Alvor, maatte Dansen lempes ved senere Opførelser. Hele Balletkorpset medvirkede under Anførsel af Fru Tychsen, der snart som Bajadere, snart som Zigeunerske fuglelet og gratiøst udførte de vanskeligste Pas. »Aditi« gaves tyve Gange, og da Kongeparret ledsaget af Prinsessen af Wales havde overværet en Opførelse, tilkendegav de deres Paaskønnelse overfor Personalet.

Efter Ministeriets Ønske udgav Alderdomsforsørgelsesfondets sagkyndige Bestyrer, Direktør Tvermoes, en Beretning over Fondets Virksomhed siden Oprettelsen 1873 (jvfr. I pag. 178 ff.). Det fremgik deraf, at Stillingen var saa gunstig, at selv

om Indtægten skulde undergaa en Nedgang, vilde man »have tilstrækkelig Tid til at træffe saadanne Foranstaltninger, som uden Tilvejebringelse af forøgede Indtægter maatte være nødvendige for at sikre Fondets Holdbarhed ligeoverfor de til den Tid interesserede Personer og Lønninger«. 30. Juni 1880 androg Formuen 297.286 Kr.

Afgangen var ikke betydningsfuld i denne Sæson. Den 22. Jan. udeblev Økonomiinspektør Cetti fra Prøven, og to Dage senere skrev han til Ministeriet, at hans Gæld fra de Aar, da han var rejsende Teaterdirektør, med Renter indtil 40 pCt. nu androg nogle og tredive Tusind Kroner. Han saa' sig derfor ikke længer i Stand til at varetage sine Stillinger paa en tilfredsstillende Maade og bad om sin Afsked, som straks blev bevilget ham uden Pension. Samme Dag erklæredes han fallit og rejste til Norge. Hans otteaarige, dygtige Virksomhed var dermed afsluttet. I kunstnerisk Forstand havde Cetti (jvfr. I pag. 70) et ikke ufarligt Kendemærke: Han kunde spille alle mulige Roller. Han kendte Fagets Greb og var derfor Teatret til stor Nytte, ikke mindst som Dublant, men det hændte ofte, at han stak af mod Ensemblet ved sin altfor rutinerede Facon. Alligevel medførte hans Afskedigelse et Savn, idet Fallesen uden just at gavne Helhedsvirkningen for Fremtiden var henvist til at gøre hyppigere Brug af de ældre Operister, naar Skuespillets mindre Roller skulde besættes, eller til at benytte Koraspirant, tidl. Skuespiller i Provinserne og ved Casino *Viggo Valdemar Bloch-Suhr* (født 25. Maj 1841), som Emil Poulsen anbefalede, og som inden Sæsonen var til Ende havde spillet Oldingen i »Søstrene paa Kinnakullen« og Skibsbygger Aune i »Samfundets Støtter«. Efter at Cetti i et Par Aar havde levet en Provinsskuespillers omflakkende Liv, bad han om at faa Lov til atter at indtræde i sin gamle Stilling. »Jeg skal ikke,« skrev han, »trætte Hr. Kammerherren med at skildre, hvad jeg i de forløbne to Aar har gennemgaaet; kun saameget tør jeg sige, at har jeg fejlet, saa har jeg ogsaa i fuldt Maal faaet min Straf«. Men Svaret blev et Afslag. Denne mørke Periode i Cettis Liv afløstes dog af lysere Tider, da han kom til Dagmarteatret under Direktør Riis-Knudsen og til Casino, hvor han blev den første danske Copeau i »Faldgruben«, og hvor han 1899 sluttede sin Gerning. Men Guld

spandt han aldrig; det var bittert, at han paa sine gamle Dage maatte forsøge at skaffe sig Livets Ophold som Ølhandler i Klosterstræde, indtil Venner fik ham anbragt paa Sygehjemmet, hvor han døde i 1906. —

Cettis Stilling som Økonomiinspektør besattes med Maleren, cand. phil. *Pietro Købke Krohn* (født 23. Jan. 1840). Samtidig blev Embedet forenet med Kostymierstillingen, der oprettedes 1858 paa Høedts Initiativ for Maleren Edvard Lehmann som en Paaskønnelse af, at han i over tyve Aar uden Godtgørelse havde stillet sin Kunst til Disposition for Teatret. Som fast Embede blev Stillingen imidlertid inddraget 1867, og siden fik Bernhard Olsen ti-tyve Kroner for hver koloreret Tegning, han leverede. Pietro Krohn var ikke brudt igennem som Maler, men i den senere Tid havde han vakt Opmærksomhed ved sine dygtige Kostymebilleder, navnlig til »En Skærsommernatsdrøm«, og samtidig havde han røbet praktisk Sans som Indkøber af Stoffer til Dragter. I Indstillingen vedrørende hans Ansættelse kaldte Chefen ham »en paalidelig Mand med en bestemt Karakter«. Han fik 2400 Kroner i Gage og Cettis Fribolig paa Teatret. —

Pietro Krohn

Fru Kommandørinde Louise Jacobsons Repertoire (jvfr. I pag. 74 f.) havde i de senere Aar været ringe, og hendes nye Roller, for Eks. Lona Hessel, lykkedes ikke helt for hende. En vis tør, korrekt Form svækkede hendes elskværdige Djærvhed, og da der efterhaanden var indtraadt et Misforhold mellem hendes kunstneriske og hendes sociale Stilling, søgte hun sin Afsked. Fallesen anbefalede Begæringen og mindede Ministeriet om, at hun i tidligere Tid havde »vundet sig et Publikum

ved sit Spil, hvorover der var udbredt en vis naturlig Friskhed«. Pensionen androg 1291 Kroner. Nogen egentlig Afskedsfore=stilling fik Fru Jacobson ikke, men hun spillede mod Slutningen et Par af sine bedste Roller, for at Publikum kunde faa Lejlig=hed til at sige hende Farvel. Da hun for sidste Gang viste sig som Lona Hessel, modtoges hun med Bifald og en Regn af Blom=ster, blandt hvilke hun først optog den Buket, som Kongen egenhændig tilkastede hende. Efter sidste Akt forlangte Konge=huset og Publikum en Fremkaldelse, men Jerntæppet sænkede sig som et Symbol paa den militære Fasthed, hvormed Fallesen overholdt Regulativet, selv naar det gjaldt en naturlig Høflig=hed overfor en Skuespillerinde, der havde tjent Teatret i hen=ved 30 Aar, og hvis Forældre ogsaa havde været knyttet dertil. Ministeriets Svar paa Chefens Ansøgning om Lov til at lade Tæppet gaa op var nemlig ikke indløbet i rette Tid, og dette Uheld benyttede han nu til at faa udvirket en kgl. generel Til=ladelse til for Fremtiden at efterkomme Publikums Ønske ved Gæsters Optræden, eller naar Forestillingen havde en festlig Karakter. Da Fremkaldelser herefter blev mere almindelige, end de tidligere havde været, bortfalder deres Antegnelse i nær=værende Værks Repertoireliste. —

De Roller, Julie Lund (ɔ: Fru Redaktør Secher) spillede efter sin Debut (jvfr. II pag. 157 f.), havde i Grunden ikke udviklet hende. Sproget lød stadig sjusket=kjøbenhavnsk fra hendes Læ=ber, og Evnen til at arbejde intenst paa sin Uddannelse syntes hende nægtet. Hun foretrak da en mere letkøbt Karrière paa Folketeatret og Casino, hvor hun ved sin Skønhed og sin Be=gavelses Art havde Betingelser for at komme frem i første Række. Men ogsaa paa de mindre Scener vedblev hendes Fejl at være Diktionens uslebne Kjøbenhavneri, en vis forkælet Nonchalence, som efterhaanden syntes større end det zigeuner=agtige Temperament, hun ogsaa ejede. Hun blev paa Casino den første danske Fremstiller af Kameliadamen og Thérèse Raquin, men hun havde ikke vundet Herredømme over Kun=stens finere Midler, da hun i 1892 døde af Tuberkulose, kun 32 Aar gl.

Endvidere afgik Kapellets ældste Medlem, Violinisten J. L. Mohr, der havde beklædt sin Stiling siden 1821 og nu var Inde=

haver af den største Anciennitet. Hans Efterfølger blev Ludvig Holm. Balletdanserinderne Frkn. Kempf og H. C. Mibach tog ogsaa deres Afsked, og Debutanten Adolph Jensen (jvfr. II pag. 135) søgte videre Udvikling ved Privatteatrene, hvor han blev en anvendt Folkekomedieskuespiller.

Hidtil var det kun lykkedes Fallesen at skaffe Pressen gratis Adgang efter Kl. 5, hvis Dagens Billetsalg tillod det (jvfr. II pag. 101 f.), men efter at Redaktør Carstensen paa Hovedbladenes Vegne havde ansøgt om uindskrænket Friplads, gjorde Fallesen Ministeriet opmærksom paa, at det kgl. Teater uden Tvivl var den eneste Scene i Verden, der lod Anmelderne betale, og »da det var af Betydning, at de stadig fik Lejlighed til at følge Virksomheden«, udvirkede han, at der fra 1. Febr. 1880 inddroges 20 Pladser i Højresiden af første Parket til Brug for Pressens Repræsentanter. Dog viste det sig, at Adgangen godt kunde inddrages, naar et Blads Tone var Regeringen ubehagelig. Fallesen fik for Eks. Ordre til at degradere »Dags-Avisen«, saaledes at Anmelderen først fik Fribillet efter Kl. 5, hvis Pladserne ikke var solgt. Redaktør Secher svarede øjeblikkelig, at han ikke agtede at benytte den givne »Tilladelse«. Chefen nægtede alle Journalister Adgang til Lokalerne bag Scenen, og han stillede sig ogsaa afvisende, hvis Medlemmer af Personalet ønskede at optræde ved Matinéer, Aftenunderholdninger eller lign. Kun paa N. W. Gades og I. P. E. Hartmanns indtrængende Anmodning fik nogle Sangere Lov til at synge ved Musik- eller Cæciliaforeningens Koncerter. Fallesen vaagede overhovedet stærkt over Institutionens Rettigheder: Da Admiral Carstensen beklagede sig over, at Kadetterne skulde aflægge deres Vaaben, inden de gik ind paa Tilskuerpladsen, skønt Forlangendet stred mod Uniformsreglementet, svarede Fallesen, at han ikke fandt Grund til at fravige en Tradition fra Frederik den Sjettes Tid. Overfor et Artistpar i Hamborg, der udgav sig for Kunstnere fra det kgl. Teater, fremkaldte han den danske Generalkonsuls Protest, og naar Direktør Watt paa Folketeatrets Plakat brugte Betegnelsen Skuespil eller Komedie, blev han straks erindret om, at Privilegiet kun tillod Opførelsen af Lystspil, Operetter og Farcer. Derimod maatte Fallesen finde sig i, at »Jeppe paa

Bjerget« gaves som Privatforestilling i velgørende Øjemed paa Folketeatret med Professor Phister i sin gamle Glansrolle, og at Olaf Poulsen med nogle af sine Kolleger paa lignende Vis opførte »Kærlighed uden Strømper«, hvori han selv spillede Mads, en Figur, han aldrig udførte paa det kgl. Teater. Denne Forestilling gav forøvrigt Anledning til, at Fallesen gennem Ministeriet fik Reglementet skærpet til at omfatte »al Optræden«, selv naar den kaldtes »privat« og ikke blev bekendtgjort i Bladene. Men denne Strenghed lod sig ikke gennemføre i Længden.

Gennemsnitsindtægten var stigende: 2685 Kr. pr. Forestilling i denne Sæson mod 2622 Kr. i den foregaaende; Abonnementet var vokset til 1127 Kr. — 59 Kroner pr. Aften mere end sidste Aar. Den samlede Indkomst beløb sig til 742.441 Kroner, medens Udgiften kun var 742.227 Kr., altsaa fremkom et reelt Overskud paa 213 Kr., som Fallesen ikke uden Stolthed lod indbetale til Finanshovedkassen. Set paa Baggrund af Teatrets fortvivlede Stilling, da han i 1876 overtog Ledelsen, var Resultatet efter fire Aars Arbejde overmaade gunstigt, og, vel at mærke, det skyldtes hovedsagelig Chefens økonomiske Sans og Fritagelsen for Byggegælden, men ikke blændende Merindtægter paa Bekostning af den kunstneriske Standart. Teatrets skarpe Kritiker, Edv. Brandes, gav da ogsaa Fallesen den Kompliment, at han uden Tvivl var den dygtigste Direktør, vi havde haft i lange Tider: »Han er en Mand med Interesser, aktiv og dristig«. Medgangen forvirrede ham dog ingenlunde til at give Ministeriet gyldne Løfter for den nærmeste Fremtid. Han hævdede tværtimod atter og atter, at Teatret ikke i Længden vilde kunne bære sig, men kræve et aarligt Tilskud paa c. 30.000 Kroner. Hvor beskedent dette Krav var, fremgik af den Kendsgerning, at Institutionen gennemsnitligt i Perioden 1850—78 havde modtaget 114.224 Kr. om Aaret.

Men Fremgangen stemte stadig ikke Rigsdagen blidere. Flertallet udtalte tværtimod (i Betænkningen vedr. Finansloven 1880—81), at Bestyrelsens Bestræbelse, nu da Staten havde overtaget Gælden, ikke burde standse ved Balancen, men at den »efterhaanden gennem positive Overskud burde søge at vinde tilbage for Statskassen de Summer, den havde offret paa Teatret«. Ved paa Fremtidsbudgettet at nedsætte Udgifterne, bl. a.

til Udstyr og Dekorationer, og forhøje Forestillingsindtægterne — som om man paa Forhaand kunde fastsætte et Teaters Billetsalg! — gav Flertallet sine Ønsker Form, men Veje, ad hvilke det umulige Maal skulde naaes, anviste man ikke. Dog, Mindretallet saa' heldigvis anderledes paa Sagen: Det hævdede, at Teatret var en Kunstanstalt, og derfor maatte det økonomiske Moment komme i anden Række. Forskellen i Opfattelsen blev uddybet under Debatten i Folketinget, hvor Venstres Ordfører, Holstein-Ledreborg, holdt paa, at Fallesens økonomiske og ordentlige Ledelse burde fortsættes med det Maal for Øje, at Teatret snart kunde give nogle Tusind Kroners Overskud om Aaret til Betaling af sin »faktiske og moralske« Gæld til Staten. Men den kommende Kultusminister Jacob Scavenius blev ikke Svar skyldig: Han oplyste Tinget om, at det først og fremmest var et Nationalteaters Opgave — og da særlig en Nationalscene, der ikke alene dyrkede én, men tre Kunstarter — »at fremføre de nationale dramatiske Arbejder for Folket paa en kunstnerisk Maade«. Økonomisk Teaterindustri var derimod Staten uvedkommende og maatte henvises til Privatfolks Initiativ. Men ved Afstemningen sejrede naturligvis Flertallet, og senere fik Fallesen fra Finansudvalget Ordre til herefter at slutte Regnskabet den 31. Marts, saaledes at det kunde falde sammen med Finanslovens Regnskabsaar, en Ordning, der for Teatret var ligesaa upraktisk som tidsspildende.

Emil Poulsens Udnævnelse til kgl. Skuespiller lykkedes det kun med Nød og Næppe at gennemføre. Siden Fru Levinsohns Ansættelse i 1866 var denne Statens Paaskønnelse af kunstnerisk Fortjeneste ophørt, og for at Bestemmelsen ikke skulde kunne misforstaas, gentoges den hvert Aar paa Finansloven. Forslaget om at hædre Emil Poulsen blev alligevel vedtaget af Finansudvalget (med Undtagelse af Berg, Bojsen og Bønløkke), dog kun paa den Betingelse, at ingen Gentagelse maatte finde Sted. Berg indrømmede, at Emil Poulsen — hvis Navn iøvrigt ikke blev nævnt under Debatten — var »en udmærket fortjent Skuespiller«, men advarede dog mod at »kaste denne Brand ind blandt Teatrets Befolkning«, nu da Alderdomsforsørgelsen var ordnet paa en betryggende Maade. Han vilde ikke være med til at bryde et Princip: »Hvem indestaar os for, at der i denne

Teaterverden ikke vil opstaa Tanker saa hos den Ene og saa hos den Anden om, hvorfor den Ene er bleven foretrukken fremfor den Anden?... Efter A. idag følger nøjagtig med samme Ret B. imorgen; Principet er brudt, og vi staar overfor et Skøn«. Men Ministeren svarede, at der i det foreliggende Undtagelsestilfælde var »en ganske særegen Grund« til Stede, idet den paagældende Skuespiller for nylig ved sin Deltagelse i to nationale Fester havde »bidraget saare væsentligt til disses Forskønnelse«. Ved Afstemningen opnaaede Forslaget 49 mod 47 Stemmer; for Fremtiden skulde Finansloven atter indeholde en Bestemmelse om, at der ved Teatret og Kapellet i Aarets Løb »ikke kunde gives fast Ansættelse«.

Med denne knebne Landevinding var Rigsdagens Velvilje udtømt. Det lykkedes heller ikke Fallesen i Aar at faa 10.000 Kr. bevilget til den saakaldte »Koncertsal«s Ombygning til et haardt tiltrængt Skolelokale og en Prøvesal (jvfr. pag. 38 f.). Nægtelsen var ham en stor Skuffelse, sagde han i Landstinget: »Han havde dog udfoldet al sin Courtoisie overfor de ærede Rigsdagsmænd, da de besaa Lokalet, og han troede i Virkeligheden, at de var komne til den Overbevisning, at Savnet var saa galt, som det kunde være«.

HUNDREDE TRE OG TREDIVTE SÆSON

17. AUGUST 1880—10. JUNI 1881.

(253 ORD. FORESTILLINGER + 3 EKSTRAFORESTILLINGER OG 10 FORESTILLINGER AF FREMMEDE SELSKABER).

AUGUST.

Forestillinger af *Sarah Bernhardts* Selskab:

Ti. 17. Adrienne Lecouvreur.
O. 18. Froufrou.
To. 19. Adrienne Lecouvreur.
F. 20. Froufrou.
L. 21. Adrienne Lecouvreur.

(24. Aug. J. C. H. Fischer afgaar som Kultusminister og efterfølges af Godsejer J. F. Scavenius).

SEPTEMBER.

O. 1. Misanthropen (17). Aditi (12).
To. 2. Et Dukkehjem (22).
F. 3. Mignon (14). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
L. 4. Stor Staahei for Ingenting (24). Dansedivertissement.
(Pas de deux. Slowanka).
S. 5. Mignon (15). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
M. 6. Ambrosius (51).
Ti. 7. Mignon (16). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
O. 8. Stor Staahei for Ingenting (25). Dansedivertissement.
To. 9. Mignon (17). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
F. 10. Gnisten (17). Et Folkesagn (105).
L. 11. Mignon (18). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
S. 12. Den pantsatte Bondedreng (48). Recensenten og Dyret (202).
M. 13. Mignon (19). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
Ti. 14. Stor Staahei for Ingenting (26). Dansedivertissement.
O. 15. Naar Møbler flyttes (13). Farinelli (150).
To. 16. Mignon (20). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
F. 17. Ambrosius (52).
L. 18. Op. Don Juan (216). (Zerlina: Mlle Vanzandt som Gæst).
S. 19. Mignon (21). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
M. 20. Gnisten (18). Den pantsatte Bondedreng (49).
Ti. 21. Hans Heiling (91).
O. 22. En Skjærsommernatsdrøm (35).
(Titania: Frk. Anna Ingwersens Debut).
To. 23. Den Vægelsindede (60). Jeannettes Bryllup (15).
F. 24. Et Compagniskab (41). Fra Siberien til Moskou (31).
L. 25. Ambrosius (53).
S. 26. Gnisten (19). Regimentets Datter (113).
M. 27. Stor Staahei for Ingenting (27). Dansedivertissement.
Ti. 28. Den Vægelsindede (61). Jeannettes Bryllup (16).
O. 29. Et Dukkehjem (23).
To. 30. En Skjærsommernatsdrøm (36).

OKTOBER.

F. 1. Wilhelm Tell (84).
L. 2. Efteraarssol (36). Et Folkesagn (106).
S. 3. Den pantsatte Bondedreng (50). Recensenten og Dyret (203).
(3.—12. Oktbr.: Signora Ristori giver Forestillinger paa Hofteatret).
M. 4. Efteraarssol (37). Regimentets Datter (114).
Ti. 5. Besøget i Kjøbenhavn (61). Dansedivertissement.
O. 6. Et Compagniskab (42). Fra Siberien til Moskou (32).
To. 7. Wilhelm Tell (85).

F. 8. Stor Staahei for Ingenting (28). Dansedivertissement.
L. 9. Et Dukkehjem (24).
S. 10. Den Vægelsindede (62). Jeannettes Bryllup (17).
M. 11. Misanthropen (18). Aditi (13).
Ti. 12. Gnisten (20). Joseph og hans Brødre (91).
(Jacob: Sextus Miskows Debut).
O. 13. Lady Tartuffe (26).
To. 14. Den pantsatte Bondedreng (51). Recensenten og Dyret (204).
F. 15. Efteraarssol (38). Joseph og hans Brødre (92).
L. 16. Naar Møbler flyttes (14). Besøget i Kjøbenhavn (62).
S. 17. Et Compagniskab (43). Aditi (14).
M. 18. Recensenten og Dyret (205). Brudefærden i Hardanger (99).
Ti. 19. Drot og Marsk (12).
O. 20. Naar Møbler flyttes (15). Farinelli (151).
To. 21. Lady Tartuffe (27).
F. 22. Den Vægelsindede (63). Jeannettes Bryllup (18).
L. 23. Et Compagniskab (44). Fra Siberien til Moskou (33).
S. 24. Gnisten (21). Regimentets Datter (115).
M. 25. Et Dukkehjem (25).
Ti. 26. En Skjærsommernatsdrøm (37).
O. 27. Den Vægelsindede (64). Jeannettes Bryllup (19).
To. 28. Naar Møbler flyttes (16). Besøget i Kjøbenhavn (63).
F. 29. Regimentets Datter (116). **Zigeuner-Leiren** (1).
L. 30. Misanthropen (19). Aditi (15).
S. 31. Efteraarssol (39). Joseph og hans Brødre (93).

NOVEMBER.

M. 1. Drot og Marsk (13).
Ti. 2. Den pantsatte Bondedreng (52). Recensenten og Dyret (206).
O. 3. Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Mercadet (8). Debatten i Politivennen (59).
To. 4. Ambrosius (54).
F. 5. Mercadet (9). Skatten (145).
L. 6. Den Vægelsindede (65) Debatten i Politivennen (60).
S. 7. Et Dukkehjem (26).
M. 8. Et Compagniskab (45). Joseph og hans Brødre (94).
Ti. 9. Gnisten (22). Et Folkesagn (107).
O. 10. Farinelli (152). Zigeuner-Leiren (2).
To. 11. Tryllefløiten (66).
F. 12. Et Compagniskab (46). Aditi (16).
L. 13. Gnisten (23). Joseph og hans Brødre (95).
S. 14. Naar Møbler flyttes (17). **Paa Krigsfod** (1). Brudefærden i Hardanger (100).
M. 15. Tryllefløiten (67).

Ti. 16. Efteraarssol (40). Paa Krigsfod (2). Brudefærden i Hardanger (101).
O. 17. Kong Henrik den Fjerde (12).
To. 18. Den pantsatte Bondedreng (53). Paa Krigsfod (3). Zigeuner-Leiren (3).
F. 19. Den Vægelsindede (66). Debatten i Politivennen (61).
L. 20. Drot og Marsk (14).
S. 21. Naar Møbler flyttes (18). Regimentets Datter (117).
M. 22. Wilhelm Tell (86).
Ti. 23. Tryllefløiten (68).
O. 24. Gnisten (24). Joseph og hans Brødre (96).
To. 25. Kong Henrik den Fjerde (13).
F. 26. Naar Møbler flyttes (19). Paa Krigsfod (4). Bacchusfesten (20).
L. 27. Den pantsatte Bondedreng (54). Recensenten og Dyret (207).
(Signora Ristori optræder sidste Gang paa Hofteatret).
S. 28. Kong Henrik den Fjerde (14).
M. 29. Besøget i Kjøbenhavn (64). Zigeuner-Leiren (4).
Ti. 30. Et Compagniskab (47). Debatten i Politivennen (62).

DECEMBER.

O. 1. Kong Henrik den Fjerde (15).
To. 2. Op. Figaros Bryllup (157).
F. 3. Jægerbruden (146).
L. 4. Op. Figaros Bryllup (158).
S. 5. Drot og Marsk (15).
M. 6. Debatten i Politivennen (63). Fra Siberien til Moskou (34).
Ti. 7. Op. Figaros Bryllup (159).
O. 8. Regimentets Datter (118). Zigeuner-Leiren (5).
To. 9. De Usynlige (48). **I Mester Sebalds Have** (1).
F. 10. Drot og Marsk (16).
L. 11. De Usynlige (49). Brudefærden i Hardanger (102).
S. 12. Den pantsatte Bondedreng (55). Debatten i Politivennen (64).
M. 13. Paa Krigsfod (5). Aditi (17).
Ti. 14. Ambrosius (55).
O. 15. Søstrene paa Kinnakullen (49). Bacchusfesten (21).
To. 16. Op. Don Juan (217).
F. 17. **Lindows Børn** (1). Bellman (108).
L. 18. Naar Møbler flyttes (20). Besøget i Kjøbenhavn (65).
S. 19. Lindows Børn (2). I Mester Sebalds Have (2).
M. 20. Op. Figaros Bryllup (160).
Ti. 21. Lindows Børn (3). I Mester Sebalds Have (3).
O. 22. De Usynlige (50). Brudefærden i Hardanger (103).
To. 23. Farinelli (153). Bellman (109).
S. 26. Den Vægelsindede (67). Recensenten og Dyret (208).

M. 27. Lindows Børn (4). Bellman (110).
Ti. 28. Kong Henrik den Fjerde (16).
O. 29. Op. Figaros Bryllup (161).
To. 30. Debatten i Politivennen (65). Brudefærden i Hardanger (104).

1881. JANUAR.

L. 1. Lindows Børn (5). Jeannettes Bryllup (20).
S. 2. Gjenboerne (105).
M. 3. I Mester Sebalds Have (4). Et Folkesagn (108).
Ti. 4. Op. Figaros Bryllup (162).
O. 5. Lindows Børn (6). Bellman (111).
To. 6. Efteraarssol (41). Regimentets Datter (119).
F. 7. Den pantsatte Bondedreng (56). Recensenten og Dyret (209).
L. 8. I Mester Sebalds Have (5). Dansedivertissement. Skatten (146).
S. 9. Op. Figaros Bryllup (163).
M. 10. Gjenboerne (106).
Ti. 11. Wilhelm Tell (87).
O. 12. **Eva** (1). Bellman (112).
To. 13. Lindows Børn (7). Dansedivertissement.
F. 14. Søstrene paa Kinnakullen (50). Divertissement af Troubadouren.
L. 15. Kong Henrik den Fjerde (17).
S. 16. Eva (2). Livjægerne paa Amager (61).
M. 17. De Usynlige (51). Debatten i Politivennen (66).
Ti. 18. Gjenboerne (107).
O. 19. Eva (3). Livjægerne paa Amager (62).
To. 20. Søstrene paa Kinnakullen (51). Bellman (113).
F. 21. Den pantsatte Bondedreng (57). I Mester Sebalds Have (6).
L. 22. Efteraarssol (42). Regimentets Datter (120).
S. 23. Lindows Børn (8). Livjægerne paa Amager (63).
M. 24. Eva (4). Divertissement af Troubadouren.
Ti. 25. De Usynlige (52). Skatten (147).
O. 26. Eva (5). Livjægerne paa Amager (64).
To. 27. Gjenboerne (108).
F. 28. Kjartan og Gudrun (15).
L. 29. Den Vægelsindede (68). Jeannettes Bryllup (21).
S. 30. Eva (6). **Skildvagten** (1).
M. 31. Regimentets Datter (121). Divertissement af Troubadouren.

FEBRUAR.

Ti. 1. Lindows Børn (9). Concert.
O. 2. Kongen har sagt det (22).
To. 3. Kjartan og Gudrun (16).
F. 4. Tryllefløiten (69).

L. 5. Eva (7). Skildvagten (2).
S. 6. Op. Figaros Bryllup (164).
M. 7. Recensenten og Dyret (210). Fjernt fra Danmark (131).
(En Dame: Henriette Andersens sidste Optr.).
Ti. 8. Kongen har sagt det (23).
O. 9. **Tantes Planer** (1). Lindows Børn (10).
To. 10. Naar Møbler flyttes (21). Lindows Børn (11).
F. 11. Gjenboerne (109).
L. 12. Kjartan og Gudrun (17).
S. 13. Eva (8). Concert.
M. 14. Tantes Planer (2). Lindows Børn (12).
Ti. 15. Søstrene paa Kinnakullen (52). Bellman (114).
O. 16. Ambrosius (56).
To. 17. Et Compagniskab (48). Fjernt fra Danmark (132).
F. 18. Op. Figaros Bryllup (165).
L. 19. Tantes Planer (3). Lindows Børn (13).
S. 20. Op. Don Juan (218).
M. 21. Søstrene paa Kinnakullen (53). Blomsterfesten (2. Afd.).
Ti. 22. Eva (9). Skildvagten (3).
O. 23. **Hr. Poirier og hans Svigersøn** (1). Concert.
To. 24. Op. Figaros Bryllup (166).
F. 25. Hans Heiling (92).
L. 26. Lady Tartuffe (28).
S. 27. Tantes Planer (4). I Mester Sebalds Have (7). Fjernt fra Dan≠mark (133).
M. 28. De Usynlige (53). Skildvagten (4). Livjægerne paa Amager (65).

MARTS.

Ti. 1. Jægerbruden (147). (2. Marts: Henriette Andersens Dødsdag).
To. 3. Kongen har sagt det (24).
F. 4. Farinelli (154). Bellman (115).
L. 5. Wilhelm Tell (88).
S. 6. Eva (10). Brudefærden i Hardanger (105).
M. 7. Kjartan og Gudrun (18). (Hrefna: Frk. Lydia Sørensens sidste Optr.).
Ti. 8. Tantes Planer (5). Naar Møbler flyttes (22). Fjernt fra Dan≠mark (134).
O. 9. Lindows Børn (14). Bellman (116).
To. 10. } [Ingen Forestillinger paa Grund af Enkedronning Caroline Amalies
S. 13. } Død].
M. 14. Ambrosius (57). (Da Meddelelsen om Mordet paa Kej≠seren af Rusland indtraf, bad Skue≠spillerne om Fritagelse for at optræde, men Ministeriet nægtede sit Samtykke).

Ti. 15. Tantes Planer (6). Lindows Børn (15).
O. 16. Eva (11). Blomsterfesten (2. Afd.).
To. 17. **Jean fra Nivelle** (1). (Simone: Frk. Clara Skytts Debut). (100 Aarsdagen for Johannes Ewalds Død).
F. 18. Gnisten (25). Fjernt fra Danmark (135).
L. 19. Jean fra Nivelle (2).
S. 20. Jean fra Nivelle (3).
M. 21. Lady Tartuffe (29). (En Arkitekt: Louis Petersens sidste Optr. — Fru Duvernóis: Frk. Franziska Hansens sidste Optr.).
Ti. 22. Jean fra Nivelle (4).
O. 23. **Consequenser** (1). (Teatret i Nizza brænder).
To. 24. Consequenser (2).
F. 25. Naar Møbler flyttes (23). De Usynlige (54). Blomsterfesten (2. Afd.).
L. 26. Ambrosius (58).
S. 27. Consequenser (3).
M. 28. Ti. 29. [Ingen Forestillinger paa Grund af Enkedronning Caroline Amalies Bisættelse].
O. 30. Consequenser (4).
To. 31. [Ingen Forestilling paa Grund af Arveprinsesse Carolines Død].

APRIL.

F. 1. Tantes Planer (7). Eva (12).
L. 2. Liden Kirsten (75). Livjægerne paa Amager (66). (I Anledning af at det den 12. Marts var 25 Aarsdagen for Julius Steenbergs Debut).
S. 3. Drot og Marsk (17).
M. 4. Jean fra Nivelle (5).
Ti. 5. Consequenser (5).
O. 6. Drot og Marsk (18).
To. 7. Farinelli (155). Blomsterfesten (2. Afd.).
F. 8. Jean fra Nivelle (6).
L. 9. De Usynlige (55). Napoli (181).
S. 10. Consequenser (6).
M. 11. Op. Don Juan (219).
Ti. 12. [Ingen Forestilling paa Grund af Arveprinsesse Carolines Bisættelse].
M. 18. Consequenser (7).
Ti. 19. Liden Kirsten (76). Livjægerne paa Amager (67).
O. 20. Tantes Planer (8). Lindows Børn (16).
To. 21. **Fulvia** (1).
F. 22. Liden Kirsten (77). Livjægerne paa Amager (68).
L. 23. Jægerbruden (148). (Samiel: August Jensens sidste Optr.).
S. 24. Fulvia (2).
M. 25. Naar Møbler flyttes (24). Napoli (182).

Ti. 26. Jean fra Nivelle (7).
O. 27. Fulvia (3).
To. 28. De Usynlige (56). Fra Siberien til Moskou (35).
F. 29. Ambrosius (59).
L. 30. Op. Barberen i Sevilla (131).

MAJ.

S. 1. Fulvia (4).
M. 2. Op. Barberen i Sevilla (132).
Ti. 3. Wilhelm Tell (89).
O. 4. Tantes Planer (9). Napoli (183).
To. 5. Jean fra Nivelle (8). (Fru Liebe f. Egenses Dødsdag).
F. 6. Fulvia (5).
L. 7. Consequenser (8).
S. 8. Op. Don Juan (220).
M. 9. Consequenser (9).
Ti. 10. Fulvia (6).
O. 11. Lindows Børn (17). Toreadoren (137).
To. 12. Op. Barberen i Sevilla (133).
L. 14. Consequenser (10).
S. 15. **Lægemidler** (1). Toreadoren (138).
M. 16. Fulvia (7).
Ti. 17. Op. Faust (86).
O. 18. Lægemidler (2). Toreadoren (139).
To. 19. Drot og Marsk (19).
F. 20. Consequenser (11). (Caroline Kellermann f. Fjeldsteds Døds-dag).
L. 21. Eva (13). Livjægerne paa Amager (69).
S. 22. Fulvia (8).
M. 23. Lægemidler (3). Livjægerne paa Amager (70).
Ti. 24. Consequenser (12).
O. 25. Lægemidler (4). Toreadoren (140).
To. 26. Fulvia (9).
F. 27. Naar Møbler flyttes (25). Napoli (184).
L. 28. Op. Faust (87).
M. 30. Consequenser (13). (En Pige: Frk. Winsløw ɔ: Fru Pios sidste Optr.).
Ti. 31. Lægemidler (5). Skatten (148).

JUNI.

O. 1. Til Indtægt for Ballettens Pensionskasse: **Under Ballet** (1). Valdemar (154).
To. 2. Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Fulvia (10).

Forestillinger af B. C. Coquelins Selskab:

M. 6. Gabrielle. La Mouche. Les Rieuses.
Ti. 7. Mademoiselle de la Seiglière.
O. 8. Jean-Marie. Gringoire. Le Naufragé. Les Précieuses ridicules.
To. 9. Ernest. L'Aventurière. Le Chapeau.
F. 10. L'Aventurière. La Robe. Les Précieuses ridicules.

1. Juli ansattes Forfatteren *William Bloch* som 2. Sceneinstruktør.

[Operasanger Christophersen gav atter denne Sommer i Forbindelse med det svenske Sangerpar Willman og nogle af Operaens yngre Kræfter Forestillinger i danske og skaanske Byer. Programmet bestod af Udtog af »Den hvide Dame« og »Faust«.

Kammersanger Simonsen og Fru Eckardt optraadte ved en Række Soiréer i danske Provinser.]

Momentvis saa det mørkt ud i Sæsonen 1880—81. Blandt Aarets Tilskikkelser var ikke færre end 24 røde Plakater — navnlig virkede Rosenkildes lange Sygemelding generende — og Hofsorgen i Anledning af Enkedronning Caroline Amalies og Arveprinsesse Carolines Død standsede Forestillingerne i en Uge. Uheldene blev imidlertid opvejet af den Opsigt, »Eva« og »Fulvia« vakte, og Gæstespillene gjorde især Sæsonen til et af de interessante Aar i Scenens Historie.

Den 26. Juli 1880 kunde »Dagbl.«s Pariserkorrespondent meddele, at Kammerherre Fallesen under sit Sommerophold i Paris gennem den derboende svenske Impresario Bertha Straube havde engageret Madame *Sarah Bernhardt* og hendes Selskab til et snarligt Gæstespil i Kjøbenhavn. Det var et behændigt Greb, Teaterchefen her havde gjort. Kjøbenhavnernes franskvenlige Sympatier gav sig ikke sjeldent tydelige Udslag, for Eks. overfor Napoleon den Tredies Søn, Kejserprinsen, da han et Aarstid før sin tragiske Død gæstede Danmark, og just i Somren 1880 havde et Skuespillerselskab fra mindre franske Scener haft stort Besøg paa Klampenborgs Teater, hvor det bl. a. opførte »Le gendre de M. Poirier«. Rygtet om Sarah Bernhardts Geni og Ekstravagancer havde længe beskæftiget Pressen, og efter hendes dramatiske Brud med »Théâtre Français« hørte Nyheder om hendes Optræden i London, Am-

sterdam og Bryssel til Teaterrubrikkernes bedste Læsestof. Meddelelsen om, at det allerede i August, altsaa før den egentlige Sæson begyndte, vilde blive muligt at faa Madame selv at se, blev derfor modtaget som en Begivenhed. Ingen af Frankrigs verdensberømte Skuespillere fra en tidligere Periode havde nogensinde gæstet det danske Teater. I Boghandlernes Vinduer og paa de illustrerede Blades Forsider prangede Sarah Bernhardts Billede snart i Roller, snart som Billedhuggerske eller Malerinde, Aviserne vrimlede med svulmende Før-Artikler, og paa Banegaarden mødte flere TusindNysgerrige for at faa et Glimt af hende at se, da hun vinterklædt sammen med sin yngre Søster Jeanne Bernhardt og ledsaget af Kammerherre Fallesen kørte til Hotel d'Angleterre. Folk blev straks glædeligt forbavsede over den ringe Lighed, der var mellem Madame selv og de tæringssyge Billeder af hende, som spredtes over Jorden. Inden Premièren meldtes der udsolgt til hendes fem Forestillinger, bestaaende af »Adrienne Lecouvreur« og »Froufrou«; ikke faa Købere havde staaet hele Natten udenfor Teatrets Indgang for at være sikre paa at faa en Billet. Første Parket kostede ti, Galleriets Pladsloge to Kroner.

Sarah Bernhardt 1880

Tilskuersalen var overfyldt af et festklædt Publikum, da Tæppet gik op for *»Adrienne Lecouvreur«;* selv Kapellet var omdannet til et Fauteuils d'orchestre, hvortil de fremmede Diplomater havde Adgang. Men hvor højt Forventningerne end var spændt, sejrede Sarah Bernhardt. Med sine 36 Aar stod

hun i sin bedste Kraft med sin lyse, orientalske Raceskønhed i Flor og al Ungdommens Friskhed over sin Kunst, der endnu ikke var mærket af Turnélivets Slid og Jag efter Effekt. Hun optraadte dog ikke i et Repertoire, der var hendes Geni værdigt, og hvori hendes Betydning for fransk Skuespilkunst klarest havde aabenbaret sig, nemlig i klassisk-romantiske Kvindeskikkelser, skrevet af store Digtere og genskabt af hende, saa at de blev til varmblodige Kvinder fra hendes egen Tid. Udfra personlige Synspunkter havde hun valgt at vise sig i Scribes og Legouvés Intrigekomedie om det 18. Aarh.s store franske Aktrice Adrienne Lecouvreur, en Rolle, som var skrevet for Rachel, med hvem forøvrigt en af Sarahs Medspillende, M. Dieudonné, havde turneret paa hendes sidste Rejse hinsides Atlanterhavet, der førte til den store Tragediennes Død. Ligesom sin Forgænger havde Sarah Bernhardt altsaa ikke valgt at optræde i et Digterværk, men i et typisk Turnéstykke, der fremførtes i en fad Iscenesættelse, og hvori det Selskab, som omgav hende, ikke ydede noget fremragende, men kun udmærkede sig ved Tydelighed i Diktionen. Titelrollen gav hende imidlertid Lejlighed til at vise sit Geni i forskellig Belysning, og hun forvandlede Ordenes blodløse Prosa til lyrisk Poesi. Hun betonede Figurens svage Kvindelighed, dens vemodige eller trygt hengivende Stemning: »Den, som saa' og hørte hende«, skrev Vilh. Møller, »tvivlende-tillidsfuldt, uroligt-rolig svare det ene Ord »Ja« til hendes Elskedes Bøn om, at hun imod al Tro maatte tro ham ... den har oplevet et af Kunstens Mysterier. Her havde man den »Verden i en Nøddeskal«, hvorom Eventyrdigteren fantaserer, alle en Menneskesjæls stridige Tanker levendegjort i et Øjekast og i én Lyd«. Naar Lidenskaben brød frem, fløj hendes Ord med den elektriske Strøms Hastighed, uden at en eneste Modulation gik tabt. Denne spændstige Energi i Sætningerne tog Vejret fra Publikum, og der var ikke Skranker for dets Begejstring. De Tilskuere, som ikke kunde følge hende i Farten, henrev hun ved sit poetiske Sérblik eller ved sin Stemme, der var lutter Melodi fra den fineste Hvisken til det vildeste Skrig.

»Froufrou« var ikke bedre som Kunstværk — det skyldtes Offenbachs Operettetekstforfattere Meilhac og Halévy — men

det var kendt fra tidligere Opførelser paa Casino med Frk. Oda Larssen i Hovedrollen. Her, hvor Sarah Bernhardt fik Lejlighed til at skildre et sorgløst, egenraadigt Pigebarn fra Samtiden, bedaarede hun Tilskuerne ved sit Væsens Trylleri. Med overlegen Beherskelse af Midlerne og en Rigdom af fine Detaljer skildrede hun Karakterens Udvikling: Den kokette Kvinde, der bliver en utro Hustru og ender som en angrende Synderinde. Spillet var overalt præget af Sarah Bernhardts egne Erfaringer, Glæder og Lidelser, og Indtrykket var saa stærkt, at da Sophus Schandorph sammenlignede den franske Froufrou med den danske Nora »faldt vort hjemlige lovpriste Spil ned til at blive mat og tonløst«. Byen antog et Sarah Bernhardt-Fysiognomi i »den franske Uge«, man snakkede kun om hende og agtede næsten ikke, at Godsejer Scavenius overtog Kultusminister Fischers Portefølje. Der solgtes »Sarah-Cigaretter« og Chokolade med hendes Portræt, og man dansede en Polka, der bar hendes Navn. Hver Aften modtog hun et Væld af Blomster, og efter Forestillingen samledes paa Kongens Nytorv Tusinder af Mennesker, der bragte hende Ovationer, naar hun kørte fra Teatret, og kaldte hende frem paa Hotellets Balkon. Bankdirektør Tietgen — og ikke Kongen, som hun fortæller i sine »Erindringer« — stillede et Dampskib til hendes Disposition, for at hun kunde besøge de Steder, hvor Hamlet og Ofelia tænktes at have levet. Den kgl. Familie med dens græske og engelske Gæster viste hende megen Bevaagenhed. Af Dronning Louise modtog hun et Guldarmbaand, og Kongen kaldte hende op i Logen og skænkede hende Belønningsmedaljen i Guld med Krone. Opsigt langt udenfor Landets Grænser vakte en Tale ved en Fest, som Journalist- og Skuespillerforeningen den 20. August afholdt til hendes Ære paa Hotel d'Angleterre. Først skildrede Kammerherre Fallesen meget morsomt Madames Betænkeligheder ved at rejse til det for Franskmænd »saa ukendte Danmark, Norges Hovedstad, hvor Isbjørne og Ulve færdes paa Gader og Stræder«; derefter talte Redaktør Topsøe for Selskabets Medlemmer og Direktør Watt for Jeanne Bernhardt, hvem Kjøbenhavnerne havde lært at kende som en yndefuld og elegant Skuespillerinde. Paa Personalets Vegne bragte M. Boisselot en versificeret Tak, fordi Byen ikke alene havde haft Øje

Fallesen. Sarah Bernhardt. v. Magnus. Jeanne Bernhardt. Topsøe. Watt.

FESTEN FOR SARAH BERNHARDT 20. AUGUST 1880

for den store dramatiske Stjerne, men ogsaa for de beskedne Drabanter, som omgav hende. Midt i denne Idyl indtraf Festens Clou, der ikke var fri for et Stænk af Skandale. Sarah Bernhardts Hukommelse har i nogen Grad svigtet hende, da hun mange Aar senere skildrede Optrinet i sine »Erindringer«. Skønt Saaret efter den tysk=franske Krig endnu var friskt, deltog Tysklands Gesandt, Friherre Anton von Magnus, i Festen. Han var begejstret for Sarahs Personlighed og kunde ikke holde sine Følelser tilbage, men udbragte en Skaal »for la belle France, som havde sendt sin skønneste og talentfuldeste Datter, den store Kunstnerinde, til Danmark«. Medens han talte, skrev »Fædrel.«, var Sarah Bernhardts Ansigt »særdeles udtryksfuldt«. »Det var øjensynligt« — berettede »Dags=Telegr.« — »at denne Skaal ikke alene kom hende noget uventet, men at den tillige var hende meget imod; det fremgik saavel af det Lyn, der skød ud af hendes talende Øjne, som af den Bevægelse, ja, næsten Skælven, hvormed hun greb Champagneglasset. Hun betvang sig imidlertid, stødte sit Glas mod Baronens, der blev rakt ud mod hendes, og drak det ud«. Men straks efter rejste hun sig med Glasset i Haand og sagde under dyb Stilhed: »A la santé de la famille royale, à la santé de tout les Danois, à la santé de la France entière« — her vendte hun sig mod den tyske Gesandt, der havde placeret sig bagved hende og Søsteren — »N'est ce pas, Monsieur le Baron?« Jubelen over disse faa Ord, som hun sagde med al sin spændstige Ynde, var øredøvende; Orkestret faldt ind med »Marseillaisen«, der afløstes af »Den tapre Landsoldat«, hvorefter Chancelier ved Gesandtskabet M. de Serre forstærkede Optrinets politiske Moment ved at mindes den gamle Alliance mellem Frankrig og Danmark. Dog, da Dagen gryede, var Attachéen aabenbart blevet klar over Affærens mulige Konsekvenser, siden han lod Sarah Bernhardt vække og bad hende underskrive en Erklæring, der havde til Hensigt at dække Baron Magnus. Ordene var imidlertid saa undvigende og opstyltede, at hun nægtede at godkende dem.

Det var første, men det blev ikke sidste Gang, at Sarah Bernhardt optraadte som en Art Ambassadør for sit Land. Nogle af de kjøbenhavnske Aviser fandt det klogest at fortie Affæren, andre skildrede den, men kun ét Blad var forarget,

nemlig »Morgenbl.«, som forsvarede Gesandtens Kunstbegej=string og bebrejdede de tilstedeværende danske Herrer, at de ikke havde haft »Takt og Konduite til at bringe Kunstens inter=nationale Stilling i Erindring for derved at lægge en Dæmper paa Forsamlingens Larm og forebygge Fortsættelsen af en Dis=kussion, som ikke burde være rejst... Vi beundrer og glæder os over fransk Kunst, men enhver Tanke om fransk Alliance=politik paa Programmet Revanchekrig mod Tyskland ligger Landets Interesse og Folkets Sympathi saa fjærnt, at den skal anholdes og protesteres, ogsaa naar den vover sig frem i et nat=ligt Selskab og gør Støj ved Champagneglassene«. I Tyskland beklagede den nationalistiske Presse, at Gesandten havde valgt Selskab med en udpræget Tyskhader som Sarah Bernhardt, og Bismarcks Organ »Hamb. Nachr.« oplyste, at Sagen havde gjort »et højst pinligt Indtryk i den prøjsiske Hovedstad, og at det maatte anses for sandsynligt, at Gesandten vilde blive kaldt til=bage«. Der var ikke langt fra Ord til Handling. Allerede den 6. Septbr. blev han hjemkaldt under Formen: Orlov paa ubestemt Tid af Helbredshensyn. Det blev overalt beklaget, at Uheldet skulde ramme en brav, impulsiv Natur som Baron Magnus, der som Gesandt i Mexiko havde vist sig som en Mand i sit Forsøg paa at redde Kejser Maximilian fra Døden. Tildragelsen i Kjø=benhavn nedbrød hans Nerver, og i Foraaret 1882 meldte Tele=grafen, at han var død paa en Sindssygeanstalt i Gørlitz, 61 Aar gl.

Paa Hjemrejsen gennem Sjælland hyldede Publikum Sarah Bernhardt ved Stationerne, og i Roskilde overrakte begejstrede Tilskuere hende et Album med Haandtegninger af Marstrand og Lundbye. Da hun atter naaede Paris, sendte hun Fallesen en varm Hilsen og viste sin Taknemmelighed ved i Pressen med stærke Ord at opfordre sine Landsmænd til at besøge Dan=mark, »hvor Alverden talte Fransk«. Siden skrev hun i sin Lev=nedsbog: »Jeg har nydt mange Triumfer og været Genstand for megen Hyldest, men den Modtagelse, det danske Folk den Gang gav mig, vil bestandig staa for mig som et af mine kære=ste Minder«. Da hun var borte, og Rusen endt, fandt Edv. Bran=des Øjeblikket belejligt til at sige et »ædrueligt Ord«. Og han rettede da sin Kritik mod hendes Sødlighed, overdrevne Yn=

dighed i Talen og teatralske Hang: »Sarah Bernhardt er sikkert en højtbegavet og nobel Skuespillerinde«, skrev han, »men derfra og til at være den største for alle Tider er Springet stort og uoverkommeligt. Man behøver næppe at tage Eksempler fra fremmede Scener, men var Fru Heiberg ikke ligesaa højt begavet, var Michael Wiehe ikke ligesaa ædel i sin Kunst? Hvorfor være saa glemsom? Og dernæst, hvor høj end Feststemningen er, maa man dog blive ved Jorden og ikke latterligt nok gøre Sarah Bernhardts Optræden her til en verdenshistorisk Begivenhed«.

Som den paa en Gang dristige og forsigtige Mand, Fallesen var, havde han ikke imødekommet Impresarioens Ønske om Forskud. Det kgl. Teater er en Statsanstalt og den danske Statskasse »en af de bedst fonderede i Europa«. Basta. »Hvem ved«, skrev han, »om Madame Sarah, der er saa lunefuld, ikke betænker sig i sidste Øjeblik — hvorledes faar man saa sit Forskud tilbage?« Han mente, at Gæstespillet alene vilde faa kunstnerisk Interesse, men det viste sig, at den økonomiske Side af Engagementet ogsaa lykkedes: Gennemsnitsindtægten af hver Forestilling blev c. 9300 Kr., og deraf tjente Teatret c. 2500 Kr. Sarah Bernhardts personlige Udbytte af Rejsen var c. 15.000 fr., men Fallesen tillod sig den flotte Gestus at overrække hende en Anvisning paa 3000 fr. som Ekstrahonorar. Det var vel ogsaa i Erkendelsen heraf, at hun ved Sæsonens Slutning sendte Teatret sit egenhændige Bidrag til dets Udsmykning, et teatralsk Relief i Marmor af den druknede Ofelia, hvis fine Træk og jomfruelige Barm dukker op af Vandet, — en Hentydning til det Land, hvortil Handlingen i Shakespeares Tragedie er henlagt.

Fallesen havde sørget for en ny Stjerne, der skulde gaa op i Glans, saasnart Skinnet fra Sarah Bernhardts Glorie var kommet paa Afstand. Under sit Sommerophold i Paris engagerede han ogsaa den nittenaarige Sangerinde *Marie Vanzandt*, hvis Moder, Signora Vanzini, var en gammel Bekendt af kjøbenhavnske Operavenner fra sin Optræden paa Casino blandt italienske Kolleger. Datteren havde nylig under Vejledning af Thomas gjort stor Lykke som Mignon paa »Opéra comique«, efter at hun i Forvejen havde haft sit Gennembrud paa Operaen

i Turin og paa Covent Garden i London. Hun kaldtes fransk, men var af hollandsk=amerikansk Afstamning (født 8. Oktbr. 1861 i New York) og havde faaet sin Uddannelse hos Lamperti i Milano.

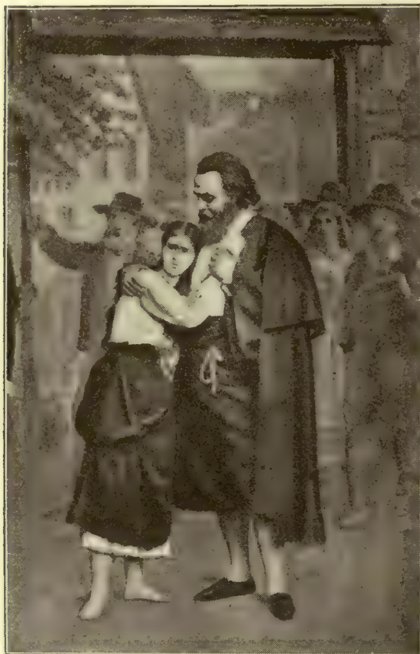
Hendes spæde, poetiske Skikkelse passede fuldendt til Mig=non, og da den sølvklare Stemme var ypperligt skolet, gjorde hun stor Lykke og skaffede Teatret en Række udsolgte Huse. Det musikalske Foredrag var indtagende ved en egen blid Energi, og Tekstudtalen saa tydelig, at franskkyndige Til=hørere bedre forstod hende end vore hjemlige Operister. En Formodning om at hendes Evne kun var knyttet til Mig=non, gjorde hun til Skamme, da hun (paa Italiensk) henri=vende kaadt og yndefuldt sang Zerlina i »Don Juan«. Her vi=ste hun sig som en individuel Kunstnerinde; hver Nuance af hendes dramatiske Forstaaelse af Rollen gav hun Udtryk gennem Tonerne. Efter Arien i anden Akt, hvor hun trøster Masetto, ledsagedes hendes Bortgang af et saa voldsomt Bifald, at hun maatte vise sig igen for at modtage den hos os ukendte »Fremkaldelse for aabent Tæppe«. Gæstespillet strakte sig over ni Aftener (à 4000 Kr. i Gennemsnit) og blev honoreret med 9000 fr. samt Rejsegodt=gørelse og gratis Ophold. Det sluttede med Ønsket om et snar=ligt Gensyn.

Mignon (Mlle Vanzandt)

Men disse Stjerner svækkede Publikums Interesse for Hver=dagens Arbejde. Hertil bidrog, at det først i Julemaaneden lyk=kedes at fremføre en Skuespilnyhed: Sophus Bauditz' lyriske Enakter *»I Mester Sebalds Have«*, hvis poetiske Handling var stillestaaende. Den drejede sig om en ung Piges jomfruelige Kærlighedslængsel, men dette sarte Emne taalte ikke at blive tynget af et stort scenisk Apparat. Teatrets bedste Kræfter var i

Ilden: Emil Poulsen foredrog som svensk Rytterofficer en rask Soldatervise, Fru Hennings var den unge Pige, der svarer sin synlige Elsker, medens hun tænker paa den usynlige; Jerndorff sang dennes længselsfulde Sange udenfor Scenen, Olaf Poulsen og Schram repræsenterede Byens Spidsborgere, men det var Lange-Müllers stemningsfulde og karakteristiske Musik og Gyllichs smukke Udsigt over Nürnberg Anno 1632, der — trods nogen pibende Modstand — bar »I Mester Sebalds Have« gennem syv Opførelser. Molbech kaldte Stykket »blottet for scenisk Interesse« og mente, at det burde forandres til en Operatekst. Musikkens Lødighed indgav Størstedelen af Pressen den samme Tanke.

Mignon og Lothario
(Mlle Vanzandt og N. J. Simonsen)

En anden ung Forfatter havde gentagne Gange indsendt en Komedie, der skiftede Navn efter hver Omarbejdelse, men tilsidst blev opført under Titlen *»Lindows Børn»*, Skuespil i fire Akter. I en af Censurerne skrev Molbech: »Det er øiensynligt, at man har med en dannet, i visse Retninger ikke ubegavet Forfatter at gøre, som med nogen poetisk Følelse og stilistisk Evne ogsaa synes at forbinde Sans for dramatisk Teknik«. Censor bebrejdede ham navnlig Mangel paa Originalitet: »Der er — trods al Forfatterens Stræben efter Naturlighed — noget Eftergjort i Skildringen, som paa forskellig Maade giver sig tilkende ... noget Beregnet, som er lige langt fra sand Lidenskab og sand Naturlighed og som gør, at man jævnlig kommer til at tænke paa Forfatteren ved Siden af den talende Person«. Under et af Forandringens Stadier havde han navngivet sig som Student Einar Christiansen, men baade ved Opførelsen og Udgivelsen var »Lindows Børn« navnløst. Pres-

sen vidste dog, at Stykket skyldtes en purung Skribent. Han var kun nitten Aar.

Handlingens Forudsætning var næsten det mest interes=sante ved hele Komedien: Den rige Godsejer Lindows Børn er i deres tidlige Barndom blevet forladt af deres Moder (Frk. Nielsen). Hun giftede sig med sin Elsker og blev ulykkelig med ham. Nu, da han har dræbt sig, søger hun efter sytten Aars Forløb til et Sted i Nærheden af det gamle Hjem for at gense sine Børn. Men det mærkes paa deres Væsen, at de in=gen Opdragelse har faaet: Datteren (Fru Hennings) er en lille fordringsfuld, egoistisk Kokette, Sønnen (Jerndorff) et vildt=voksende Skud, forelsket i sin unge Stedmoder (Fru Eckardt). Ved at bringe Ligevægt i Børnenes Sind gør Fru Lindow da Bod. Hun forener Datteren med en brav Ingeniør (Madsen) og bevæger Sønnen til at følge med sig til Udlandet. Lindows Sam=liv med sin anden Hustru, der var faretruet, kan fortsættes med Udsigt til en lykkelig Fremtid.

En veg Sørgmodighed, som virkede behageligt, var aaben=bart Forfatterens Ejendommelighed. Forøvrigt havde Stykket selvsagt mere Læsning og Stemning til Ophav end Oplevelse. »Ligesom et Barn, der leger med skarpe Knive, saaledes leger Forfatteren med de vildeste Lidenskaber», skrev Edv. Brandes. Men Stykkets Bygning var dramatisk anskuelig, og Dialogen røbede Anlæg for Karakterskildring. Ved at spille »Lindows Børn« opfyldte Teatret sin Pligt mod en gryende scenisk For=fatter. Naar en lille episodisk Rolle, en forelsket Præst, som Olaf Poulsen spillede, undtages, var Stykket uden befriende komisk Element til Afveksling fra dets følsomme Toner. Men disse, der navnlig kom til Udtryk i Genkendelsesscenen mel=lem Moder og Søn, bidrog til at skaffe Stykket en større Suk=ces, end et Debutarbejde plejede at opnaa. Fru Hennings' Gen=givelse af den unge Pige (som mindede om Signe i »En Fallit«) betød ogsaa meget for Stykkets Sceneheld; Forfatteren vidnede mange Aar efter, »at hun digtede og skabte paa famlende An=tydninger, ud af halvtænkte Tanker«. Den virkelige Moder spilledes konventionelt af Frk. B. M. Nielsen, medens Fru Eckardts kølige Ynde hjalp over Stykkets ikke ufarlige Mo=ment, Kærlighedsscenen mellem Stedmoderen og Sønnen, som

Jerndorff udførte. Endelig laante Emil Poulsen sin Autoritet til Godsejer Lindow, Stykkets mest utydelige Person. Milieuet bød en talentfuld Sceneinstruktør en interessant Opgave, som Teatret imidlertid af gode Grunde lod ligge. »Skulle vi da aldrig komme saa vidt, at vi lade vore Dramers Personer *bo* i deres Rum«, udbrød Herman Bang. Men trods Mangler opførtes »Lindows Børn« 23 Gange. Edv. Brandes mente, at Stykket ikke gav noget Vidnebyrd om, at en ny Dig=ter var født, men gjorde det sandsynligt, at en dramatisk For=fatter vilde opstaa. —

I fem og tyve Aar havde C. Hostrups dramatiske Pen hvilet, og det vakte derfor almindelig Opmærksomhed, da det ryg=tedes, at han havde fuldendt et nyt Skuespil med Titlen *»Eva«*. Det var en Ægteskabskomedie i fire Akter, fremkaldt, hed det sig, af »Et Dukkehjem«, men Hostrup erklærede gentagne Gange, at Stykkets Plan havde foreligget i alle Hovedtræk, længe førend Ibsens Værk udkom. Dog, ejendommeligt nok var det en Oplevelse, som den samme Kvinde, hvis Skæbne Ibsen digterisk behandlede i »Et Dukkehjem«, havde haft, der blev Anledningen til, at Hostrup skrev dette Arbejde om Kvin=dens Retsstilling som Moder. Fallesen ansaa Stykket for at være svagt, og Molbech nærede heller ingen Interesse for det; han syntes, det var fattigt paa dramatiske Situationer og kun besad lidt af det friske Lune, som udmærkede Forfatterens tidligere Arbejder, men da det bar Hostrups Navn og maaske tiltalte »den for Tiden herskende Smag for moraliserende Ten=densskuespil«, indstillede han det til Antagelse.

»Eva« var af en anden Art end Hostrups tidligere roman=tisk=lyriske Komedier eller Sangspil, naar enkelte Scener af »Tordenvejr« undtages. Det var et etisk=socialt Skuespil, et Angreb paa det urimelige Forhold, at Hustruen kun havde den Raadighed over Børnene, som Manden undte hende. Milieuet var et lykkeligt Hjem, hvor Husherren, Proprietær Rønnow (Jerndorff), skildres som karaktersvag og politisk forfængelig, sin Hustru (Fru Hennings) underlegen i Intelligens og Vilje=styrke. Men juridisk staar hun overfor ham som en Under=saat til en Enevoldsherre. Deraf fremgaar Konflikten. Hostrup vilde gøre Kvinden ligeberettiget med Manden; det var, skrev

han til Otto Borchsenius, hans Overbevisning, »at vi i Forhol=det mellem Mand og Kvinde gik en Revolution i Møde«. Men desværre virkede Konfliktens Aarsag — hvor og naar Husets Søn, en niaars Dreng, skal sættes i Skole — altfor tam, og ende=lig umuliggjordes enhver Disput af Stridens Løsning til alle Parters Tilfredshed. Efter Opførelsen forsøgte Hostrup at rejse en Debat, men Forsøget mislykkedes, thi der var i hans milde Behandling af Emnet altfor lidt Sprængstof til en Agita=tion i Retning af at faa Ægteskabsloven ændret. Men Behand=lingen var karakteristisk for Digterens hu=mane Livssyn: Hustruens forandrede Stilling skulde ikke som i »Et Dukkehjem« opnaas ved en Sprængning af Ægteskabet; Konflik=ten skulde tværtimod styrke det indre Sam=menhold, der bestod mellem Ægtefællerne. Medens Ibsen var en skarp, ubønhørlig Kri=tiker paa Idéens Vegne, troede Hostrup paa Kærligheden som Lægedom for Samfundets Brøst.

Prokurator Hatting
(Emil Poulsen)

Som Kunstværk taalte »Eva« ingen Sam=menligning med »Et Dukkehjem«. Scenisk bares Stykket overhovedet ikke af det Pro=blem, Hostrup vilde sætte under Debat, men af Bihandlingen, Forberedelsen til et Rigs=dagsvalg, der intet havde med Komediens egentlige Motiv at gøre. Her brød Hostrups hjertelige Lune igennem i Skildringen af nogle landlige Typer, en brav Mejeri=forpagter, som Rosenkilde spillede, og to rævesnu Vælgere, begge taget paa Kornet af C. Meyer og Wald. Kolling. For ikke at gentage Rollebesætningen fra »Et Dukkehjem« spillede Jern=dorff den mandlige Hovedrolle, men Digteren syntes, at Skik=kelsen blev for ubetydelig i hans Udførelse. Derimod var han meget tilfreds med Fru Hennings' forstandige Spil; kun bekla=gede han, at hun ikke havde Mod til at antyde, at Eva var frugt=sommelig. Rollen hørte til dem, Fru Hennings maatte tilpasse efter sin Personlighed: Der manglede i hendes Spil en vis bred Folkelighed, som tydeligere vilde have anskueliggjort denne første grundtvigianske Kvinde paa Scenen. Rollerne var iøvrigt

formede med Hostrups sikre, lette Haand og bød Skuespillerne taknemmelige Opgaver. Emil Poulsen karakteriserede med Lune i hver Enkelthed en snu Prokuratortype; Fru Eckardt fandt ypperlige Udtryk for sødladen Ondskabsfuldhed som hans Kone. Derimod virkede Fru Nyrop urimelig skruet som Husets Tjenestepige, og Axel Madsen spillede en Højskoleelev, der har arbejdet sig frem til Rigsdagskandidat, paa sin sædvanlige Elskermaner.

Premièren endte med Leveraab for Hostrup, men Publikum var først i Vildrede, thi det havde — ligesom en Del af Højrepressen — ikke let ved at forsone sig med, at »Genboerne«s og »Eventyr paa Fodrejsen«s Forfatter nu brugte sin harmløse Pen til at sætte Problemer under Debat — det var, mente »Fædrl.«, aldeles ikke Poesiens Opgave. Modsat hilste Sophus Schandorph og Edv. Brandes »vor eneste store dramatiske Digter velkommen tilbage... Hvad de norske Digtere have lært os, er i dette Stykke taget op og blevet dansk«. Og ved en Fest, som det politiske og literære Venstre afholdt, priste V. Hørup ham, fordi han, den forrige Generations Mand, »stod med begge Ben i den nuværende Generations Opgaver«. Festen fremkaldte iøvrigt en Del Kritik mod Hostrup baade fra nationalliberal og grundtvigsk Side.

Udadtil havde Hostrup megen Glæde af sit Skuespil, der straks opførtes i de andre nordiske Hovedbyer, men indendørs voldte det ham ikke ringe Kval. Det skadede Salget af Bogen, at den iflg. Reglementet ikke maatte udkomme inden Jul, naar Stykket først blev spillet i Januar, og siden maatte han kæmpe for at faa det anerkendt som en Helaftenskomedie. Med Mellemakter varede Opførelsen nemlig kun 2 Tim. og 15 Min., men Fallesen fastholdt, at ingen Forestilling maatte være kortere end halvtredie Time. Derfor lod han Aftenen slutte med en Ballet, hvilket efter Hostrups Mening var en »komplet Vandalisme«, fordi den »fuldkommen kvalte alle de Indtryk, som »Eva« muligvis havde fremkaldt«. Efter Forhandling med Ministeriet, overfor hvilket Fallesen bevidnede, hvor slet Hostrups tidligere Arbejder var blevet betalt (jvfr. pag. 24), lykkedes det at udvirke en kgl. Resolution, der »i Betragtning af Sognepræst Hostrups Betydning som dra-

matisk Digter« gav ham Ret til 50 pCt. udover det Maksimum, Reglementet fastsatte for Stykker, der kun udfyldte en Del af Forestillingen. »Eva« opførtes 17 Gange indtil Udgangen af Sæsonen 1883, men blev aldrig genoptaget. —

Repertoirets næste Nyhed skyldtes den franske Journalist Henry Nicolle. *»Tantes Planer«* (Les projets de ma tante) var et Scribe'sk Epigonarbejde i én Akt, anonymt oversat af Rich. Kaufmann. Molbech kaldte med Rette denne pièce de rideau »flau og triviel«, og han kunde som et yderligere Argument mod Opførelsen have anført, at Stykket for faa Aar siden var spillet paa Casino under Titlen »En Tantes Idéer«. Men da det stadig holdtes paa den franske Nationalscenes Repertoire, nærede Fallesen ingen Betænkelighed. Handlingen var kunstigt tilvejebragt; den drejede sig om en snedig Dame (Fru Nyrop), der paa en usandsynlig Maade manøvrerer to unge Mennesker (Fru Hennings og A. Madsen) i Armene paa hinanden, men Replikskiftet var kvikt og ikke uden overraskende Virkninger. Disse og Fru Hennings' Spil som Ingenuen var Grunden til, at »Tantes Planer» naaede ni Opførelser. —

Ét absolut Uheld ramte derimod Emile Augiers og Jules Sandeaus solide Komedie *»Hr. Poirier og hans Svigersøn«* (Le gendre de M. Poirier), der indførtes af Høedt i den navnkundige Hofteatersæson 1855—56 og siden tilhørte Folketeatret under Titlen »En fornem Svigersøn«. Medens Komedien i Paris var avanceret fra »Gymnase« til en varig Plads paa »Théâtre Français«'s Repertoire med Got i Hovedrollen, førte et tilsvarende Avancement i Danmark til dens Fald — den opførtes nemlig kun én Gang. Det var ikke selve Handlingen, der savnede Interesse; Konflikten mellem en rig Parvenu og en ung Markis, som han af taabelig Ærgerrighed har gjort til sin Svigersøn, var underholdende fremstillet i en livfuld Dialog, som William Bloch havde oversat, men Skuespillerne lod ikke det menneskelige Indhold i Karaktererne komme frem paa rette Maade. Rosenkilde akcentuerede alene det naragtige i Poirier, hvorved altfor mange af Figurens psykologiske Finheder blev stillet i Skygge, og Emil Poulsens Markis hørte ingenlunde til hans bedste Skikkelser. Dertil kom, at hverken Olaf Poulsen eller Jerndorff gav Forestillingen Støtte i Birollerne, og at den unge Frue,

Poiriers Datter, blev spillet af Debutantinden Frk. *Anna Elisabeth Kirstine Ingwersen* (født 18. Septbr. 1862), der lige saa lidt her som i sin tidligere Rolle, Titania i »En Skærsommernatsdrøm«, viste virkeligt Talent. Hendes ydre Fremtræden var tiltalende, men Diktionen saa lidt skolet, at Stemmen forsvandt i Rummet. Axel Henriques fandt Udtryk for den almindelige Mening, da han skrev: »Det maa siges til det kgl. Teaters Ære, at det er en Sjældenhed at se et Stykke blive spillet saa kedeligt af Teatrets Kærnetropper«. Nogle Dage efter Premièren meldte Rosenkilde sig syg for Resten af Sæsonen og dermed forsvandt »Hr. Poirier og hans Svigersøn« i Arkivet. —

William Blochs og Richard Kaufmanns anonyme Skuespil i fire Akter *»Konsekvenser«* (eller som Ordet stavedes paa Plakaten »Consequenser«) blev afvist af Molbech, da det indsendtes under Titlen »Løse Forhold«. Han mente — ligesom senere Pressen — at Stykket var en fransk Efterligning med dansk Etikette. Indholdet var angivet i Titlen: Naar en Mand undlader at fortælle sin Forlovede sine tidligere Oplevelser, bliver Konsekvensen let den, at Fortiden forstyrrer hans Lykke. Den karaktersvage Axel Holm (Jerndorff) staar i Begreb med at ægte en Jægermesters nydelige Datter (Fru Hennings), da hans tidligere Elskerinde, Madame Duvernois (Fru Nyrop), som er i Besiddelse af hans Kærlighedsbreve, truer ham med Skandale, skønt hun intet Krav har paa ham. Men Holms Ven, Stykkets vittige Ræsonnør (E. Poulsen), redder ham ved under Ægteskabsløfte at lokke den danske Lady Tartuffe til at udlevere Brevene. Da hun opdager Bedraget, søger hun Hævn ved snedigt paa selve Bryllupsdagen at arrangere en Sammenkomst med Holm udenfor de Vinduer, hvorfra hans Brud kan iagttage ham. Den unge Frue misforstaar Situationen og forlader dybt krænket Huset, men senere, da hun af Vennen erfarer, at Holm rimeligvis berøver sig Livet, faar hendes Kærlighed Magt over hendes Vrede, og da Husets fordrukne Gartner (Kolling) just har attrapperet Holm, fordi han ansaa ham for at være en Tyv, kaster hun sig i hans Arme. Slutningsidyllen bliver fuldkommen, da den selvopofrende Ven forlover sig med den unge Frues Søster (Frk. Betzonich).

Stykket gjorde ikke Indtryk af at være skrevet udfra nogen

anden Tilskyndelse end Ønsket om at underholde den mindre tænksomme Del af Publikum. Ingen af Forfatterne havde dog Lyst til at vedkende sig denne Stræben. Blochs Andel i Arbejdet bestod væsentligst i Replikkernes Udformning, som var gjort med Kendskab til Skuespillernes kjøbenhavnske Tonefald. Dialogens smaa satiriske Bemærkninger bed, naar de blev sagt af Emil Poulsen, og naar Olaf Poulsen som Jægermesteren skulde udtrykke animalsk Madglæde, fulgte Publikums Tilslutning ham. Der blev overhovedet spist og røget rigeligt i dette Stykke, men til Gengæld tog Fru Hennings, skrev Edv. Brandes, »hvert Ord op, selv det tørreste og mest dagligdags, og gjorde det poetisk, rammende og levende«. Alene for hendes Spils Skyld i Forsoningsscenen bør Stykket ses, tilføjede Sophus Schandorph. Iscenesættelsen stod over den sædvanlige, thi Bloch havde skrevet udførlige Redegørelser for Stuernes Udseende, Personernes Bevægelser, Pavser o. s. v. Medens han som Forfatter var en Epigon, der lod sine Figurer udtrykke sig i de allerede dengang forældede Monologer, røbede den sceniske Anvendelse af de karakteristiske Træk hans Instruktørevne. Ved »Consequenser«s Première forsøgte et Par ulidenskabelige Pibere at forplante Traditionen fra »Lygtemænd«, men de forøgede kun Bifaldet. Stykket opførtes 18 Gange. —

Frem mellem Aarets »Døgnfluer« ragede H. V. Kaalunds Drama i fem Akter *»Fulvia«*. Stoffet til dette Arbejde havde han fundet i Legenden om Munken Eugenius, saaledes som den, genfortalt af Gottfried Keller, var optaget i Maanedsskriftet »For Romantik og Historie«, men Udformningen af Emnet i den smukke lyriske Dialog var et baade karakteristisk og originalt Udtryk for Kaalunds Evne. Forøvrigt anede han ikke, at han havde haft en Forgænger af meget gammel Dato, idet Munkelegenden allerede i Slutningen af det 14. Aarh. var blevet benyttet til et dramatisk Arbejde af en nordfransk Forfatter. Da »Fulvia« kom til Bedømmelse paa Teatret, indrømmede Molbech, at Stykkets Grundtanke var »smuk og betydningsfuld«, og at det i det Hele var et »poetisk, stemningsfuldt, men i rent scenisk Henseende ufuldkomment Arbejde«. Han foreslog derfor Chefen, Konferensraad Linde, at han »med fuld Anerkendelse af Stykkets Værdi« burde opfordre Forfatteren til at

omarbejde det radikalt. Dette Forslag undlod imidlertid Linde at sende Kaalund, og da denne, trods personlig Henvendelse til Linde, stadig ikke hørte noget fra Censor, udbad han sig Stykket tilbage. Dette skete i Septbr. 1875. Tilbagesendelsen var ledsaget af nogle anerkendende Ord, som sluttede med Haabet om, at Forfatteren vilde omarbejde Stykket til scenisk Brug, hvilket var »højst ønskeligt«. Resultatet kom ikke Kaalund uventet. Han havde selv indset, skrev han til Fru Sødring, at »Fulvia« i dramatisk Henseende led af store Mangler. Tidligere havde han kun én Gang arbejdet for Scenen, nemlig da han i sin Ungdom skrev det første Udkast til Vaudevillen »En Fortid«, der 1852 med P. Chiewitz og Ad. Recke som Forfattere opførtes paa Casino.

I Decbr. 1875 udkom »Fulvia« med en Efterskrift, hvori Kaalund uden Bitterhed fortalte dets Skæbne paa Teatret. Ved nu at udgive Dramaet vilde han erfare, om han burde forsøge at imødekomme Bestyrelsens Ønske. Den Modtagelse, Bogen fik, gav ham Mod til Arbejdet. I Marts 1877 indsendte han en ny Redaktion, hvori han havde gavnet den dramatiske Form, bl. a. ved at nedbringe Stykkets Krav paa elleve forskellige Dekorationer til syv. Men Molbech kunde ikke indrømme, at »Fulvia« var blevet bedre som Skuespil og fraraadede Opførelsen. Egentlig forkastet blev Stykket ikke, men af økonomiske Grunde, som Fallesen i en Samtale nærmere udviklede for Forfatteren, blev Spørgsmaalets Afgørelse udsat. »Stærkt beskæftiget med en stor Mængde Forretninger« glemte Fallesen »Fulvia«, indtil Kaalund i Marts 1878 klagede over Tilsidesættelsen og atter forlangte Stykket hjemsendt. Resultatet gik ham nær til Hjerte, og han tilgav, vidnede Otto Borchsenius, næppe nogensinde Molbech, fordi først og fremmest han havde spærret Vejen for ham.

Dog, tre Aar senere (Febr. 1881) indsendte Kaalund igen en delvis ny Bearbejdelse, i hvilken han »havde stræbt at imødekomme enhver af Bestyrelsens Indvendinger«. Medens Stykket tidligere var i fire, bestod det nu af fem Akter, men havde kun Brug for seks Dekorationer, og af disse behøvede Teatret næppe at anskaffe mere end én. Desuden havde Fru Eckardts Fremstilling af Alkmene i »Amphitryon« overbevist ham om, at

hun med udmærket Virkning vilde kunne spille Fulvia. Han sluttede sit Indleveringsbrev saaledes: »Jeg nærer det faste Haab, at den samme Liberalitet, hvormed Deres Højvelbaarenhed har givet flere Yngre, endnu af Offentligheden kun lidet anerkjendte Forfattere Adgang til at faa deres første dramatiske Forsøg frem paa Det kgl. Theaters Scene, — ogsaa maa komme mig — den ældre og — som jeg tør mene: velansete Digter tilgode. Jeg vover endog at tro, at Theatret næppe vil have Skam af, — netop nu under den staaende Kamp om Idealisme og Realisme — at benytte dette mit Drama, hvis digteriske Værd den offentlige Kritik jo alt énstemmig har ydet fuld Anerkendelse — til en Kontraprøve mod den realistiske Aandsretning, som nu ogsaa paa den dramatiske Kunsts Omraade begynder at røbe sin vistnok altfor store, næsten materialistiske Ensidighed«. Skønt Aanden i »Fulvia« maatte tiltale Molbech, ønskede han af personlige Grunde ikke oftere at udtale sig, men sendte Stykket ulæst tilbage til Fallesen. Endelig handlede Chefen udfra den Opfattelse, at det tjener Nationalteatret til større Ære at opføre et Digterværk med sceniske Mangler end et drevent Rutinearbejde uden Poesi. Tre Maaneder senere, i April 1881, blev »Fulvia« spillet.

Kaalund havde saaledes tilbagelagt en lang Vej af Fortrædeligheder og Forhindringer, inden hans Værk naaede frem. I en tankevægtig, farverig Dialog, formet dels i Prosa, dels i rimede femfodede Jamber, fortalte han Legenden om den skønne, begavede Patricierdatter, der levede i Alexandria og som efter at have vundet Kransen for Lærdom og Veltalenhed under sin Higen mod Sandhedens Erkendelse skyder Kærligheden til Side, da den møder hende i den romerske Prokonsul Aqvilinus' Helteskikkelse. Studiet af sokratiske Filosofer har kun bragt hende Tvivl, og da hun har lidt en dyb Skuffelse, banker hun paa Klosterdøren og optages, forklædt i Mandsdragt, blandt Brødrene, hvor hun snart ved sin Lærdom bliver Abbed. Men ude i Staden mener Folket, at hun er blevet optaget blandt Guderne, og man vil derfor tilbede hendes Marmorstøtte. Men da hun som Kristen ikke vil dyrkes blandt Afguderne, fatter hun den Beslutning at knuse Støtten. Under Forsøget herpaa bliver hun Vidne til, at Prokonsulen omfavner

og kysser den, og ved dette Syn vaagner Kærligheden i hende. Klosterlivet har lært hende Forskellen mellem Kvindens og Mandens Evner og Opgaver at kende, og hun ser nu den rigeste Lykke i den forsmaaede Værdighed som Hustru for en elsket Mand. Tilsidst tilstaar hun Prokonsulen sin Kærlighed og drager med ham til Lilleasien. Hun bliver, hvad Naturen har bestemt hende til, Kvinde — intet uden Kvinde.

Stykket blev af Alle hilst, med et Udtryk af Kaalund selv, som en ægte »Eftervaarsdigtning«, ikke alene i hans eget Liv, men i vor nationale Literatur. Endog Realisternes Organ »Morgenbl.« var fuld af Anerkendelse: »Der er intet, som kan skurre eller drille«, skrev Sophus Schandorph. Under Overførelsen fra Fantasiens Scene til den virkelige Skueplads havde Kaalund tilstræbt større Klarhed i Karaktererne og Handlingen, men nægtes kunde det ikke, at Stykkets Konflikt var udramatisk, thi den foregik hovedsagelig i Fulvias Sjæleliv. Som de fleste Lyrikere savnede Kaalund scenisk Instinkt. Alligevel sejrede Dramaet ved sin Idealisme og sin skønne Lyrik, der kastede et Slør over det Episodiske og Monologiske i Udviklingen. Størst Støtte fik Opførelsen af Emil Poulsen, hvis Prokonsul lignede en human romersk Kejser, daadkraftig og selvbevidst; derimod havde Fru Eckardt kun Fulvias vestalske Skønhed og plastiske Holdning, men ikke Udtryk for hendes Begejstring for Tankens Idræt. Fulvia vil ligne den kolde Pallas Athene, men hendes varme Sind hindrer hende deri; det var denne Modsætning, Fru Eckardt ikke evnede at fremstille. Blandt Munkene, som var skildret i Henrik Hertz's Kapucinermanér, gjorde Olaf Poulsen Lykke som den fede Malchus; hans

Prokonsul Aqvilinus (Emil Poulsen)

Komik var baade behersket og fyldig. Stykkets to Avgurer holdtes i Maskekomediestilen, hvor navnlig Carl Price udmærkede sig. Men iøvrigt gav Opførelsen Pressen Lejlighed til at paapege Teatrets Fattigdom paa Skuespillere udover de faa fremragende. Dets Eneret til at opføre alvorlige Skuespil blev endnu mere urimelig, naar det ikke i hver Enkelthed kunde give dem en udmærket Udførelse.

Den ydre Udstyrelse var smuk, navnlig vakte Gyllichs maaneskinsbelyste Tempelplads stor Beundring. Lange-Müllers Musik var interessant ved sine Bestræbelser for at nærme sig Stykkets Karakter og Tidsforhold, men populære havde disse asketiske Toner ikke Udsigt til at blive. Opførelsen af »Fulvia« blev, hvad Kaalund havde ønsket: En Kontraprøve mod den realistiske Aandsretning, thi Dramaet gaves 50 Gange i Løbet af en halv Snes Aar. —

Fulvia (Fru Eckardt)

Sæsonens næste og sidste Nyhed var en Modsætning til »Fulvia«, nemlig *»Lægemidler«*, Skuespil i tre Akter af Folketingsmand, Dr. Edv. Brandes. Otto Borchsenius angav de to Arbejders øjeblikkelige Stilling, da han skrev: »Gennem Kaalunds skønne Lyrik i »Fulvia« og den interessante Dialog i Brandes' moderne Samfunds-Skuespil kæmper den gamle og den ny Tid fredeligt og nobelt med hinanden«. Da Dr. Brandes i Jan. 1881 indsendte »Lægemidler«, var det allerede udkommet i to Oplag, og forinden Opførelsen her blev det spillet paa det kgl. dram. Teater i Stockholm, hvis Presse anerkendte dets naturlige Dialog, men fandt Handlingen for spinkel. Molbechs Censur antog først

Karakteren af en Forelæsning, idet han vilde vise, hvorledes Ibsen efter »Et Dukkehjem« havde faaet Efterlignere først i Hostrups »Eva« og nu i »Lægemidler«, som efter hans Mening var det »mindst poetiske og mindst dramatiske i Rækken«. Han gennemheglede derefter Stykket, kaldte det »i Behandlingen magert, tørt, blottet for den Aandrighed, der kan hjælpe igen-nem en udtværet Handling« og indrømmede det kun »een eller to gode Scener, eet eller to gode Indfald — ikke meer«. Men da Chefen »mulig af en eller anden Grund« ønskede at bringe dette »respektable Forstandsarbejde« frem, indstillede han det ikke til Kassation; dog tilraadede han heller ikke en Opførelse, thi »det var ikke den Slags Lægemidler, Teatret trængte til«. Bedømmelsen var et karakteristisk Udtryk for den mindst til-talende Side af Molbechs Væsen som Censor.

Dr. Brandes' Debutarbejde var et tidstypisk Skuespil, fordi det tog sit Stof fra Hverdagslivet og behandlede et Yndlings-tema i nordisk Realisme: Det personlige Forhold til Sandheden. To Ungdomsvenner, begge medicinske Kandidater, er for flere Aar siden blevet adskilte, idet den ene, Dr. Eggert (A. Madsen), rejste til Indien for at prøve sin Lykke. Ved sin Hjemkomst til Kjøbenhavn træffer han den anden, Dr. Leuning (E. Poul-sen), som Homøopat med store Indtægter. Han tror dog ikke selv paa Sukkerkuglernes Evne til at helbrede, men har baseret sit Liv paa Verdens Trang til at ville bedrages. Den ærlige Eggert, som søger sig en hæderlig Eksistens og gerne vil dele den med Vennens Søster Astrid (Fru Hennings), forarges over sin Kolle-gas Charlataneri, men Leuning, der som Følge af sin uærlige Stilling let bliver hidsig, viser ham Døren. Kort efter dette Brud fortæller Leunings Frue (Fru Eckardt), at deres Barn plud-seligt er blevet meget sygt. Homøopaten gaar ind til den Lille og vender fortvivlet tilbage — der er rimeligvis Tale om en Difteritis. Nu kommer Stykkets mest dramatiske Scene: Han vil ikke give sit Barn de Lægemidler, han ikke selv tror paa. Me-dens Fruen heftigt bebrejder ham, hvor samvittighedsløst han leger med sine Patienters Liv, skynder Astrid sig til Jernbanen for om muligt at indhente Dr. Eggert, før Toget gaar. Det lyk-kes; han undersøger Barnet og haaber, det er udenfor Fare. Under disse Sindsbevægelser vaagner Homøopatens Samvittig-

hed; han faar Hustruens Tilgivelse, da han beslutter — ikke meget troværdigt for Resten — at opgive Kvaksalveriet, selv om han kun er »en af de talrige Humbugsmænd, som overalt med Alvorsminer tilbyde Samfundet deres frelsende Piller og skærer sig et Levebrød ud af deres Medmenneskers Illusioner«. Og han opgiver ogsaa et Projekt om at gifte Søsteren med en rig, men letlevende Godsejer (Jerndorff); hun har selv faaet Øjet op for, at der venter hende en bedre Fremtid hos den brave Dr. Eggert.

»Lægemidler« var intet Digterværk, men et tænksomt bygget Skuespil, et Udsnit af Livet mellem dannede Mennesker Anno 1881, klart i Karaktertegningen og omhyggeligt i Udarbejdelsen; mest levende var den lille verdenskloge Kjøbenhavnerinde Astrid. Men Stykket indeholdt flere ræsonnerende end dramatisk bevægede Scener, og dets Dialog var vel naturlig og vittig, men ogsaa kølig. »Forfatteren kan give os det rolige Liv«, skrev Herman Bang, »men vore Kampe har han ikke kunnet male«. Stykket blev modtaget med megen Spænding, da det jo var skrevet af den eneste Kritiker, som bedømte Teatrets Kunst efter europæiske Maal, men — »eet er et Søkort at forstaa, et andet Skib at føre«. Dog, »Lægemidler« bestod den vanskelige Prøve. Stykket fik en retfærdigere Bedømmelse i Højrebladene »Dags-Telegr.« og »Dagbl.«, end Molbech havde givet det. Den opbyggelige Slutning, som i kunstnerisk Henseende var det svageste Punkt, undlod ikke at gøre sin Virkning. Selv »Fædrel.« tilbageviste en enkelt umotiveret Piber; der var ikke »den fjerneste Grund til at tilkendegive Mishag«. Egentlig Forstaaelse af Dr. Brandes' Mening røbede kun »Social-Demokr.«, som nu efter at E. Wiinblad havde overtaget Redaktionen begyndte regelmæssigt at beskæftige sig med Teatret. Efter at have gjort opmærksom paa, at Stykket kun tilsyneladende var et Indlæg i Striden Homøopati kontra Alløopati, skrev Bladet: »Forfatteren kunde have valgt sine Figurer fra enhver anden Livsstilling, fra Teologien, Journalistiken, Politiken o. s. v., thi det er sandelig ikke alene en Læge, der sælger sin Overbevisning for paa en hurtig og bekvem Maade at skaffe sig et materielt Velvære, som han ellers kun gennem en haard Kamp kan naa, hvis det overhovedet kan lykkes ham at naa

det«. Siden oplyste Georg Brandes, at det egentlig var Teologien i Samfundshykleriets Tjeneste, Edvard Brandes vilde ramme.

Udførelsen støttede »Lægemidler«. Fru Hennings tegnede et præcist Billede af Astrid, Emil Poulsen gav Charlatanen et flot, paataget Væsen, medens Axel Madsen kun var brav, men ik=ke karakteristisk som hans Modsætning. Stykkets mor=somme Element, en indbildt syg Grosserer, repræsentere=des af Olaf Poulsen. Men Skue=spillets afdæmpede Tone og de nyudsprungne Bøge i Maj sikrede kun »Lægemidler« en Levetid paa fem Aftener. —

Dr. Leuning (Emil Poulsen) Grosserer Niemann (Olaf Poulsen)

Efter Sæsonen ved Ballet=tens Ekstraforestilling gaves *»Under Ballet«* (Pendant le bal), et lille Lystspil af Ed. Pailleron paa rimede Vers, frit oversat af W. Bloch og R. Kaufmann. Det var en gratiøs Situation mellem to unge Søstre, som efter Forældrenes Ordre har maattet forlade et Bal lidt før, end de selv ønskede det, og som nu pludrer om »ham«, der er blevet gift i Dag, og om deres Stemning, naar den lykkelige Time en=gang oprinder for dem. Den lille Bagatel var skrevet for Da=merne Reichemberg og Samary ved »Théâtre Français«, og Molbech nærede Tvivl om, den vilde egne sig til at omplantes paa vor store Scene. Han fik Ret. Stykket blev kun opført denne ene Gang, hvor Fru Hennings spillede den muntre, me=dens Frk. Ingwersen forsøgte sig som den sværmeriske Pige. Siden genopstod »Under Ballet« paa Folketeatret.

Repriserne i 1880—81 var hverken mange eller væsentlige. Holbergs *»Den Vægelsindede«* havde hvilet siden 1873, da Ti=telrollen mislykkedes for Fru Jacobson. Nu var den overtaget af Fru Eckardt, der havde en nervøs Eksaltation i sit gennem=tænkte Spil, og som gav Ordene et let Anstrøg af Simpel=hed, der skulde karakterisere Modehandlerinden. Men Fremstillingen savnede Glans. Fru Eckardts gutturale Organ strittede imod Diktionens fine Overgange, naar Lucretias ide=

lige Vekslen mellem Regn og Solskin skulde skildres. Ny var ogsaa Olaf Poulsen som Apicius. Han lagde ikke Vægt paa Libertiner-Elegancen som før i Tiden Michael Wiehe, men fremhævede desto morsommere Spradebassen og Gourmanden. Navnlig var Monologen et festligt Mesterværk. Først c. 125 Aar efter Komediens Tilblivelse var det i 1850 lykkedes Fru Heiberg at give den en varig Plads paa Repertoiret, men denne fornyedes ikke af Fru Eckardt, som kun spillede Rollen ti Gange. Hun fik hverken Støtte af Iscenesættelsen eller Udstyret: »Spillet vilde blive naturligere og bedre«, skrev Edv. Brandes, »hvis man ikke lod Holberg nøjes med det lige Nødvendige«. — Hertz' Vaudeville *»Debatten i Politivennen«* havde hvilet siden 1875. De ny Rollehavende, hvoraf to, Frk. J. Schow (Maria) og Frk. Schrøder (Petrea), var hentet fra Operaen, forøgede ikke ved deres Spil Interessen for denne Skildring af kjøbenhavnsk Spidsborgerliv omkr. 1830, men Schram (Hørkræmmeren) og navnlig Rosenkilde (Langhalm) havde nu som før den rette Kolorit over deres morsomme Figurer fra det forsvundne Kjøbenhavn. Stykket skulde nu ses som en kulturhistorisk Kuriositet og blev derfor spillet i Kostymer fra Hertz' Ungdom. »Morgenbl.« udbrød: »Hvor dog Tiden er gaaet fremad!« — I *»Kong Henrik den Fjerde«* forsøgte Olaf Poulsen at erstatte Mantzius som Falstaff, men, skrev Edv. Brandes, »han manglede det rolige Lune, som fremkalder den sunde Latter«. Han var for væver til den voluminøse Vaton, han bar, og havde ikke frigjort sig for Reminiscenser fra andre Roller. Det overdaadige, festlige i Falstaff kom ikke til Udtryk; Figuren blev til en brovtende Underofficer fra Samtiden, »en kvabset Stabssergent«, skrev »Morgenbl.«. Emil Poulsen straalede stadig som Prins Henrik, men med Carl Price som Poins, Liebe som Kongen og Jerndorff som Percy blev Forestillingen kun en Afglans af, hvad den for faa Aar siden havde været, og det urimelige i at slaa to Skuespil sammen til ét, traadte mere frem end før. Flere Anmeldere udtalte Haabet om, at Olaf Poulsen efterhaanden vilde naa at beherske Falstaff, men da han tabte Lysten til yderligere at arbejde med det vældige Stof, gik Haabet ikke i Opfyldelse. Han spillede kun seks Gange Rollen; en Menneskealder senere paabegyndte han en ny Indstudering, men op-

gav Forsøget efter nogle Prøver og nøjedes til Slut med at udføre en enkelt Scene ved sin Afskedsforestilling i 1917. —

Med Digteren Ernst v. d. Recke havde Fallesen en Konflikt, som saaede adskillig Bitterhed i de kommende Aar. Recke havde i 1879 indsendt et Udkast til en Tragedie i fem Akter med Titlen *»Knud og Magnus«*. Naar Manuskriptet var antaget, ønskede han det tilbage for at lægge sidste Haand paa Arbejdet. Molbech mente, at der ikke kunde være Tvivl om Sujettets Brugbarhed: »Hvilke Indvendinger, der end kunde rejses saavel imod Kompositionen i det Hele som imod Enkeltheder, er det et smukt poetisk Arbejde, hvis fædrelandske Stof, delvis gode Karaktertegning og ikke faa virkningsfulde Scener, i Forbindelse med en ren og ædel Diktion, gør det fortjent til Fremstilling«. Efter at have udviklet, hvor Værket trængte til Revision og Forkortning, sluttede han: »Trods disse og flere Indvendinger er det, som sagt, min Mening, at Tragedien »Knud og Magnus« bør antages til Opførelse paa den Betingelse, at Forf. underkaster sit Arbejde et nødvendigt Gennemsyn. Selv om dette ikke i Eet og Alt skulde føre til det ønskede Resultat, bør en dansk Tragedie med saa megen poetisk og dramatisk Gehalt som denne ikke banke forgæves paa det kgl. Teaters Dør«.

Men Fallesen mente, at det var bedst, at Teatret ikke udtalte nogen Dom, førend Stykket, som Forfatteren selv betegnede som »Udkast«, forelaa i sin endelige Skikkelse. Og han bad Molbech om at opfordre Recke til »ved den eventuelle Bearbejdelse at have for Øje, at der blandt det kgl. Teaters mandlige Personale kun fandtes meget faa Kræfter, der var i Stand til at gøre tilstrækkelig Fyldest paa det alvorlige Dramas Omraade«. Operisternes nødtvungne Medvirkning i Skuespillet gav Chefen Ret i denne Paastand. Da Recke havde afsluttet og atter indsendt »Knud og Magnus«, erklærede Molbech, at Stykket »ubestrideligt havde vundet ved de foretagne Forandringer», og han gentog derefter sin tidligere Dom. Men da Fallesen tøvede med at give Recke Svar, søgte Forfatteren ham personligt for at faa Resultatet at vide. Under Samtalen hævdede Chefen, at det ikke lod sig gøre at spille Tragedien med en Rollebesætning, som Recke havde foreslaaet, thi i saa Fald vilde

den gøre »komplet Fiasko«. Teatret kunde ikke for Tiden magte Opgaven, men han tilbød alligevel Forfatteren Antagelseshonoraret, imod at han gav Afkald paa Opførelsen. Dette Forslag vilde Recke ikke modtage, men af økonomiske Grunde indlod han sig paa et Kompromis, hvorefter han skriftligt billigede, at Opførelsen *foreløbig* blev udsat. Saa fik han Honoraret, 300 Kr., og den 31. Marts 1880 blev »Knud og Magnus« antaget.

Et Aars Tid senere beklagede Ploug i Landstinget, at Fallesen havde antaget et Stykke uden at spille det. Det ærede Medlem fra Bornholm svarede straks, at da det paagældende Arbejde krævede »syv unge Personer, unge Riddere, Adelsmænd, Kongesønner, som med de nuværende Kræfter umulig kunde spilles«, havde han sagt til Forfatteren, at det vilde være Synd mod ham at forkaste Tragedien af den Grund: »Vil De være glad ved, at jeg antager Stykket og lader være indtil bedre Tider at spille det, saa kan De faa Antagelseshonorar«. Dermed endte Diskussionen. Hvis nu Recke havde afventet de »bedre Tider«, hvad man for Arbejdets Skyld maa beklage, at han ikke gjorde, er der ingen Grund til at tro, at Fallesen skulde have brudt sit Løfte. Kaalund, der tilmed savnede Molbechs Støtte, maatte vente i seks Aar, inden »Fulvia« blev opført. Med sine Ord om de »bedre Tider« mente Fallesen selvsagt ogsaa et Øjeblik, hvor Rigsdagens Krav om Balance var mindre stramt end nu. Men skønt hans Svar til Ploug ikke indeholdt noget Udfald mod Forfatteren, foer Recke frem og hævdede i en bidsk Artikel i »Fædrel.«, at han aldrig havde samtykket i Stykkets endelige Henlæggelse, — hvad Fallesen heller ikke havde paastaaet. Forgæves havde Recke søgt at overbevise Chefen om, at der intet var i Vejen med Rollebesætningen, og at »Stykket i en Grad som aldrig nogen dansk Tragedie før det var anlagt paa Situationer, paa Totalvirkninger, som kun beroede paa en dygtig Iscenesættelse, og at det netop var skrevet med grundigt Kendskab til og beregnet paa de forhaandenværende Kræfter«. Recke tiltroede sig »saa megen dramatisk Indsigt og Smag, at de i alt Fald kunne veje op mod Kammerherre Fallesens tvivlsomme Kvalifikationer til at lede Nationens første Konstanstalt ... Men en virkelig Sagkyndig kunde ikke disputere med en indbildt, der tiltroede sig Kompetence til at behandle ham som

en Skoledreng«. Havde Recke været »fortumlet«, da han gik ind paa hint uheldige Kompromis, saa havde han nu genvundet Fatningen. Han tvivlede ikke om, at Chefen befandt sig i et Dilemma: Han »turde« ikke forkaste Tragedien, men vilde heller ikke spille den; altsaa havde han hittet paa en Udvej, som Regulativet ikke gav ham Ret til.

Med dette stejle Angreb gavnede Recke ikke Chancerne for sit Arbejdes Opførelse. Fallesen stod paa dette Tidspunkt som Teatrets økonomiske og politiske Redningsmand; han havde nylig gennemført en af de mest indholdsrige Sæsoner i dets nyere Historie, og ingen havde offentligt draget hans Kvalifikationer i Tvivl. Yderligere havde Opførelsen af »Fulvia« nylig betonet, at den romantiske Aandsretning ikke var forvist fra Teatret. Dagen efter svarede han overlegent i »Berl. Tid.«, at der »hørte mere Mod til at antage et Stykke end til at forkaste det. Øvelsen gør desuden saa meget«. Han hævdede atter, at Teatret ikke for Tiden kunde opføre »Knud og Magnus«, fordi Stykket havde 13 Mandsroller, »hvis Besættelse krævede, at der toges Hensyn til lidt Andet end til det rene Mandtal«. Han indrømmede, at det havde været det simpleste at sende Arbejdet tilbage. Men af Hensynsfuldhed mod en Forfatter, der tidligere med Held havde skrevet for Scenen, havde han valgt en anden Vej, og »denne Fremgangsmaade havde det været smukkere, om Forfatteren havde betragtet som det, den var: Et Udtryk for, at Teatret nødigt ved en ligefrem Forkastelse vilde sætte en Dæmper paa et dramatisk Talent, som det mulig vilde kunne have Nytte og Glæde af i Fremtiden«. Om Efteraaret udkom »Knud og Magnus« tilegnet Kong Christian IX, hvem Tragedien iflg. Dedikationen skyldte sin Tilblivelse. Højrebladet »Dags-Telegr.« hævdede, at »enhver upartisk Læser maatte godkende Fallesens Behandling og Betragtning«, og Erik Bøgh fastslog i en Anmeldelse, at Teatrets eneste Forsvar for Arbejdets Ikke-Opførelse laa i den gamle Sentens: »Ud over Evne er Ingen pligtig«. Tidens nivellerende Udvikling gav ikke Spirer til tragiske Talenter, og derfor maatte »Knud og Magnus« dele Skæbne med for Eks. »Hakon Jarl« og »Julius Cæsar«. Sagen faldt nu tilsyneladende til Ro, indtil Recke nogle Aar senere atter bragte den frem for Offentligheden.

Operasæsonen blev mager efter Mlle Vanzandts Bortrejse, navnlig da ingen af Nyhederne erobrede en varig Plads, og for at bøde herpaa optraadte d'Hrr. Kapelmusici Anton Svendsen, Hilmer og Schiørring som Solister paa Scenen. Den første Nyhed, Syngestykket *»Paa Krigsfod«*, var en Enakter med Musik af Organist Viggo Kalhauge. Tonernes Lethed og Rytme vidnede om Komponistens Skrivefærdighed, men Handlingen, en Landsbystemning i Duftvaudevillestil, virkede ganske antikveret. »Teksten gør Indtryk af at være forfattet for mindst et halvt Aarhundrede siden«, skrev Molbech, og deri havde han Ret, thi Planen var taget fra et efterladt Manuskript af Th. Overskou og siden omarbejdet af en Begynder, K. C. Mundt-Nielsen. De Morsomheder, hvormed Smeden Brask nogenlunde holdt Publikum i Aande, skyldtes Peter Schram. Pressen beklagede, at den store Sanger skulde anvende sin Opfindsomhed, Fru Hilmer (en Kroholderske) sit Humør, Christophersen (en Korporal) og Julie Schow (en Mølleejerske) deres Stemmer paa denne Børnekomedie, og Angul Hammerich hævdede, at det ene var Teksten, som ødelagde Kalhauges anerkendelsesværdige Arbejde. »Paa Krigsfod«, der oprindeligt skulde have heddet »O de Fruentimmer«, opførtes kun fem Gange.

Endnu daarligere gik det *»Skildvagten«*, Operette i en Akt, som Molbech kaldte »en dramatiseret Anekdote af den tarveligste Art«. Han anede ikke, at Teksten var en Bearbejdelse — ved Fabrikant Sofus Raaen — af den berømte tyske Digter Th. Kørners Sangspil »Der vierjährige Posten«, som havde været opført i Wien med Musik af Steinacker. Hos os skyldtes Tonerne den danskfødte Musiker Carl Reinecke, der var Hofpianist i Christian VIII's Tid, men som under Krigen 1848 forlod Danmark og nu dirigerede »Gewandhaus Koncerterne« i Leipzig. Handlingen eller rettere Anekdoten (som H. P. Holst har benyttet i et Digt) drejede sig om en fransk Skildvagt, der i en lille Grænseby deserterer fra sit Regiment, gifter sig og redder sig, da Regimentet nogle Aar efter vender tilbage, ved atter at stille sig paa sin Post, som om han aldrig havde forladt den. Musikken var virkningsfuldt instrumenteret, men uden Indhold. Baade den og Teksten fik en haard Medfart i Pressen, thi de savnede den spirituelle Lethed,

der karakteriserer Operettens Kunst. Det Hele virkede, skrev Dr. Gigas, »ved sin militære Karakter som et vandet Opkog paa »Regimentets Datter««. Da »Skildvagten« oprindeligt blev skrevet for Dilettanter med et begrænset Stemmeomfang, var det ubegribeligt, at Kapelmester Paulli havde villet spilde Per= sonalets Tid paa de lidet lønnende Opgaver. Der var nu for= løbet mere end et Aar siden »Mignon«s Førsteopførelse, og Publikum imødesaa derfor en ny Opera med Utaalmodighed. Fallesen skyndte sig da ogsaa efter fire Opførelser at bringe »Skildvagten« i Forglemmelse ved at sætte al Kraft ind paa Indstuderingen af

»Jean fra Nivelle« (Jean de Nivelle), Syngestykke i tre Akter af Léo Délibes, hvis tidligere Arbejde »Kongen har sagt det« Teatret stadigt havde paa Repertoiret. Rygtet om hans sidste Sukces, der løb af Stabelen 1880 paa »Opéra comique«, havde forlængst bredt sig over Verden, og Fallesen tog ikke i Betænkning at købe Opførelsesretten i fire Aar for 2000 fr. Teksten, som skyldtes Edm. Gondinet og Ph. Gille, blev over= sat af A. Zinck. Den var saa urimelig langstrakt og indviklet, at Publikum maatte have et Résumé med Aftenens Program. For= talt i korte Træk drejede den sig om en historisk Person, Her= tugen af Montmorency, der flygtede fra Kong Ludvig XI's Hof og levede i Burgund som Hyrde under Navnet Jean de Nivelle. Han havde god Grund til at skjule sig, thi Kongens berygtede Abildgaard var ham sikker, hvis han blev fanget. Smuk og mandig var han, alle Kvinder sværmede for ham, men han elskede kun Bondepigen Arlette, der ogsaa holdt af ham. Hun mishandledes af sin Slægtning, Spaakvinden Simone, og da hendes Dage bedres ved Hertugen af Burgunds Hof, vinder hun alle ved sin Uskyld og sine Sange. Men skønt hun er tro mod Jean, bliver han skinsyg paa en af Hoffets Kavalerer og dræber ham i en Duel. Dog, ved at tilkendegive sin fyrstelige Byrd slipper han for Straf, og da han i Burgundernes Felttog mod Frankrig har frelst Greven af Charolais' Liv, stiger hans Lykkestjerne, men han afslaar alle Tilbud for sammen med sin elskede Arlette at vende tilbage til Skovene, hvor de først traf hinanden.

Denne Libretto, som var en besynderlig Blanding af Folke=

komedie og Operettetekst, havde i Frankrig den Fordel, at Helten var Hvermand bekendt fra et gammelt Ordsprog. Den var fuld af Effektsteder, der gav Anledning til Optog= og Pragtudfoldelse, til Kærligheds= og Krigssange, men gennem alt det ydre Maskineri skred Handlingen kun trevent frem og blev tynget af en urimelig Ballast af Dialog, som end ikke Olaf Poulsen og Peter Schram i et Par Biroller (to Diplomater) kunde gøre morsom, og som lød slemt i Operisternes Mund. Musikalsk sét stod Værket ikke tilbage for »Kongen har sagt det«; Délibes havde Lune og elegant rytmisk Bevægelse i sine Toner, og han var en Mester i Instrumentationen. Men hans friske, livfulde Musik krævede dramatisk Fremstilling. Naar »Jean fra Nivelle« kun kunde opføres otte Gange hos os, var Grunden ikke alene den, at Værket i Kjøbenhavn savnede den nationale Baggrund, der havde bidraget til dets Held i Frankrig, men Udførelsens Svaghed kunde ikke skjules. Erik Bøgh, som selv var Mester for at kunne bearbejde en Sang=tekst, beklagede i skarpe Ord den Foragt, Operaens Ledelse nærede for Ordenes Tydelighed. »Man anstrænger sig forgæ=ves«, skrev han, »for at faa Mening i det uartikulerede Lyd=fluidum, hvormed Flertallet af vore Sangerinder og adskillige Sangere ledsager deres Toneproduktioner«. Simonsen som Greven var den, der hævdede sig bedst, men da Teatret sav=nede en charmerende Tenor til Titelpartiet, maatte man nøjes med Fr. Bruns og Jastraus musikalske Forstaaelse. Frk. Schrø=der, der sang Arlette dygtigt og fuldkommen rent, var i dra=matisk Henseende en Elev, og Frk. *Clara Vilhelmine Skytt* (født 15. Juli 1860), som tilhørte Koret og nu debuterede i Si=mones Parti, agerede ogsaa saa konventionelt, at Angul Ham=merich paatalte, at der i Retning af Sceneinstruktion blev ydet de unge Kræfter altfor ringe Støtte. Iøvrigt vakte Frk. Skytts smukke, dybe Altstemme megen Opmærksomhed; Pressen saa' i hende en Værdi for Fremtiden, da hendes Toneomfang var større og kraftigere end det Stemmemateriale, Teatrets andre Altsangerinder raadede over. Da hun i den følgende Sæson havde sin anden og tredie Debut som Azucena i »Trouba=douren« og som Moer Ingeborg i »Liden Kirsten« befæstedes Indtrykket af hendes gode Stemme, men det blev ogsaa klart,

at hun benyttede den uden tilstrækkelig kunstnerisk Uddannelse. Frk. Skytt udtraadte af Koret og ansattes med 1000 Kr. i Gage.

En Reprise var E. H. Méhuls Syngestykke i tre Akter *»Joseph og hans Brødre i Ægypten«* (Joseph) med Tekst af A. Duval, oversat af N. T. Bruun. Fra 1816—68 havde dette Værk indtaget en smuk Plads paa Repertoiret, og nu, da det gaves i delvis ny Rollebesætning, interesserede det atter ved Musikkens klare Tegning og plastiske Skønhed; Ensemblesatserne og den bibelske Aand, der levede i Værket, gav det undertiden Karakteren af et Oratorium, men Teksten virkede nu mere naiv-kedsommelig end nogensinde. Udførelsen hævede sig ikke op over det respektable, navnlig kom alle de Rollehavende til kort overfor Recitationskravene; Fr. Brun, der under Vanzandts Gæstespil overraskede ved sin Udførelse af Ottavio i »Don Juan«, sang Josephs Parti dygtigt, men naaede i dramatisk Henseende kun det negative Maal ikke ved sit Spil at forstyrre Nydelsen af Musikken. Det samme kunde ikke siges om Simonsen: Man advarede ham fra i Simeons Parti at søge Virkning ved »den rystende Stemme, de vaklende, stødvise Skridt med skrævende Ben og det krampagtige Greb med begge Hænder i Brystet, som Operavenner kan udenad«. *Sextus Miskow* (født 3. Febr. 1857) debuterede i Schrams Parti som Jacob, Israelitternes Stamfader. Han var Elev af Musikkonservatoriet og Adolph Rosenkilde og ejede en i Dybden velklingende Basbaryton, som han benyttede musikalsk. Men dens ungdommelige Klang passede ikke til Oldingens Skikkelse, og Pressen turde intet spaa om Debutantens Fremtid. Han trak sig forøvrigt snart tilbage til en omfattende Gerning som Komponist og Sanglærer. De 90 Gange »Joseph og hans Brødre i Ægypten« hidtil var opført, suppleredes med femten i denne nye, smagfulde Indstudering. — Iøvrigt genopførtes efter faa Aars Hvile Mozarts *»Tryllefløjten«* og *»Figaros Bryllup«*, hvori Fru Lütken (ɔ: Augusta Schou i Ægteskab med Marinekaptajn Otto Lütken) for første Gang sang Suzanne. Charles Kjerulf fastslog, at Partiet var den Arv efter Fru Levinsohn, hun bedst havde evnet at løfte.

Balletsæsonen var den første efter August Bournonvilles

Død og maaske derfor den ringeste, siden Teatret blev aabnet. Balletmester Gade havde aabenbart intet nyt paa Hjerte. Han nøjedes med Emil Hansens Divertissement *»Zigeuner=Lejren«*, hvortil Fr. Rung havde skrevet Musik, en videre Udformning af en Scene i »Aditi«. Men skønt hele Korpset dansede med elektricerende Kraft, oplevede den ubetydelige Situation kun fem Opførelser. Forøvrigt holdt Gade Liv i Bournonvilles gamle Arbejder *»Bellman eller Polskdansen paa Grönalund«*, hvor Fru Tychsen nu var Ulla og Krum Dansemesteren, samt *»Liv=jægerne paa Amager«* og *»Toreadoren«*. Her havde Fru Tych=sen første Gang Lejlighed til at vise sin Virtuositet som Solo=danserinden Celeste, medens Carl Price og Lense morede som de to Englændere. —

Der fandt heller ingen væsentlige Afgange Sted i denne Sæson, men derimod flere Nyansættelser, som fik Betydning for Fremtiden. I Marts døde efter næsten 43 Aars Tjeneste Frk. Henriette Andersen (jvfr. I pag. 86). Hun blev indstillet til Af=sked af Teaterchef Linde, men Fallesen reddede hende, fordi hun, hvis Fru Phister blev syg, var i Stand til at dublere hen=des Roller. Da Fru Phister imidlertid kunde glæde sig ved et fortrinligt Helbred, blev Følgen, at Frk. Andersen næsten gled helt ud af Repertoiret. Men i de komiske Smaaroller, hun ud=førte, viste hun altid Smag og Takt. Disse Egenskaber hævede ikke hendes Præstationer op over det Respektable, men de gavnede hende i Forholdet til Teatrets unge Skuespillerinder, blandt hvilke hun vejledede flere. Den yngre Slægt havde kun et utydeligt Indtryk af hendes Kunst, men indenfor Murene var hun afholdt paa Grund af sit dannede, elskværdige Væsen.

Louis Petersen (jvfr. I pag. 156) havde siden sin Debut i 1875 spillet en Del mindre Roller, men ikke vakt Opmærk=somhed, skønt han ikke var uden Talent. Fallesen troede ikke paa hans Fremtid og indstillede ham derfor til Afsked. Siden blev han, hvad han tidligere havde været, en meget anvendt Skuespiller ved Provinsscenerne. Endvidere fik Frkn. Anna Winsløw (jvfr. II pag. 141) og Lydia Sørensen (jvfr. II pag. 157) Afsked — de havde senere som Fruerne Pio og Lindemann An=sættelse ved Privatteatrene —, medens August Jensen (jvfr. II pag.

66) efter eget Ønske gik over til Privatlivet. Det samme gjorde Olaf Poulsens første Elev, Frk. Franciska Hansen (jvfr. II pag. 141), der dog uden at optræde fik Lov til at hæve sin Gage til Juli 1882. Hun ægtede Amtsfuldmægtig, cand jur. A. Stilling.

Den kunstneriske Iscenesættelse havde i flere Aar været Teatrets svage Side. Etatsraad H. P. Holst (jvfr. I pag. 168 f.) besad ingen Evner for denne Gerning, og hans Forbliven i Embedet trods sine 70 Aar gjorde ham til Genstand for Personalets dulgte Spot. Ved Hjælp af fremmede Instruktionsbøger forsøgte Fallesen gentagne Gange med Held at bøde paa Savnet, men hans øvrige Virksomhed levnede ham ikke tilstrækkelig Tid. Pressen havde længe krævet en ny Instruktør, men ingen kunde paavise hans Person. »Det gjaldt«, skrev Herman Bang, »at bekæmpe vor hjemlige Kunsts Dekadence ved det eneste Middel, der fandtes: Gennem Sceneinstruktionen at bøde paa Enkelthedernes Mangler ved Helhedens Harmoni«. Det var just Fallesens Mening, og da han i Maj 1881 indstillede Forfatteren *William Edvard Bloch* (født 30. Marts 1845) til Ansættelse, erklærede han, at Bloch »havde vist et ikke almindeligt Blik for Scenens Fordringer, dels i de af ham forfattede Stykker, dels ved den Maade, hvorpaa han havde udarbejdet »Mise-en-scène« til et Par af dem«. Stillingen skulde kaldes »anden Sceneinstruktør« og honoreres med 1800 Kr. William Bloch, som var juridisk Kandidat og Assistent i Landbygningernes alm. Brandforsikring, modtog nu dette Embede, som han hverken havde søgt eller uddannet sig til. Det tjente Fallesen til Ære, at han

William Bloch

kunde se i hvilken Retning, Blochs egentlige Evner gik. Han anede hans Værdi for Sammenspillets Kunst. Fallesens Lærer i Teatersager, Professor Høedt, havde ikke virket forgæves. I Fallesens Ungdom mente den Heibergske Lejr, at Instruktøren burde være en »Anordner«, en æstetisk Regissør, men Høedt blev her i Landet det første Eksempel paa det særlige Instruktørtalent. Man har det, eller man har det ikke. hvad enten man er Skuespiller eller Forfatter eller ingen af Delene. Af de Anvisninger, som var underlagt Ordene i Blochs Skuespil, forstod Fallesen, at han ejede denne særegne Evne, og at han vilde anvende den til menneskeligt at begrunde den sceniske Fremstilling. Emil Poulsen støttede Blochs Ansættelse, der allerede det følgende Aar blev fast og lønnet med 2400 Kr. Blochs skabende Fantasi og Krohns smagfulde Udstyrstalent prægede nu i stigende Grad Teatrets Forestillinger, medens H. P. Holst's Virksomhed indskrænkedes til det mindst mulige.

Fru Oda Petersen

Teatret blev ogsaa beriget med et Par dygtige Skuespillere, nemlig Christian Zangenberg og *Oda Laurenze Helmine Petersen* født *Larssen* (født ombord paa et Skib, hvor Faderen var Kaptajn, i Libau Havn 7. Aug. 1851). Ved sin halvt private Debut paa Casino 11. Maj 1870 — hendes Navn stod ikke paa Plakaten — som Thora i »Et enfoldigt Pigebarn« havde hun straks overtydet Tilskuerne om, at hun var født til Scenen, ikke fordi hun var gratiøs og havde Charme, men fordi hendes Replik var ualmindelig levende; hun kunde navnlig udtrykke dulgt Skælmeri, og hendes Sangstemme var nydelig og Tekstudtalen

meget forstaaelig. I den følgende Sæson fik hun en Del store Folkekomedie- og Operetteroller, næsten en ny Opgave hver Maaned. Undertiden bebrejdede Pressen hende, at Spillet i for høj Grad var »fiks og færdigt«, men som Frou-Frou og Esmeralda erobrede hun det sikre Tag i Publikum, og det betød derfor et stort Tab for Casino, da hun ved Sæsonens Slutning brød af og fulgte sin Mand, Stationschef i det store nordiske Telegrafselskab Jens Petersen, til Udlandet. I de ni Aar, hun var borte, saa' hun en Del af Verdens bedste Skuespilkunst. Hun vidnede senere, at hun bestandig stod i Gæld til Sarah Bernhardt, »thi alt, hvad Livet rummede af Skønhed, Smerte, Kærlighed, Hengivelse og Sorg havde hun sunget uforglemmeligt ind i hendes Sjæl«. Da Stationschef Petersen var død i Paris i Jan. 1880, vendte hans Frue tilbage til Kjøbenhavn, hvor hendes Genoptræden paa Casino som Dora blev en Begivenhed (Jan. 1881). Det franske Momentspil, der navnlig fik sin Næring i Sardous Dramer, holdt nu sit Indtog paa den danske Scene. Hun havde tilegnet sig Skolens flygtige Lethed, der afbrødes af Enkeltheder, hvor al legemlig og aandelig Kraft sattes ind. Metoden fængslede ved sin Modsætning til det jævnere danske Spil, men den passede ikke altid til Fruens Temperament, der vel kunde gnistre, men ikke flamme. Edv. Brandes syntes, at det var en »ufornøden Drigstighed« af Fru Petersen at indbyde til Sammenligning med Sarah Bernhardt. Men selv om han — ligesom Herman Bang — var klar over, at »hun laante meget i sin Kunst«, kunde der ikke være Tvivl om, at hendes Talent og Energi berettigede hende til snarlig Ansættelse ved Nationalscenen. Heldigvis mente Fallesen det samme.

Emil Christian Zangenberg (født 27. Septbr. 1853) var Guldsmedesvend, inden han 10. Marts 1872 optraadte første Gang blandt Dilettanter som Holm i »Plader« paa Frederiksberg Morskabsteater. Aaret efter debuterede han i Horsens som Frantz i »Landmandsliv«, og da han gjorde Lykke ved sit kønne Ydre, sin raske Holdning og sin Sangstemme, fangede Direktør Th. Andersen ham 1876 ind til Casino, hvor hans Popularitet steg fra Rolle til Rolle; frisk, brav og indtagende var han, hvad enten han spillede Student Halling i »En Spurv i Tranedans« eller klatrede over Muren som Trommeslageren i »Tamburmajorens

Datter«. Der var noget af det Stof i ham, hvoraf opstaar den Fugl Fønix, som kaldes en lyrisk Elsker, men hans Præg var ikke af aandig Art; han ejede hverken Wilhelm Wiehes lyriske Vingefang eller Hultmanns Finhed, men var langt mere i Slægt med den Elskertype, som Wilhelm Holst repræsenterede før Michael Wiehe, den glade, frejdige Svend, Naturens muntre Søn, der aldrig fornyr sig og derfor strander paa Ens=formighedens Skær. Men da Emil Poulsen i stigen=de Grad forlod Elskerrol=lerne, havde Teatret god Brug for Zangenberg, hos hvem Sympatiens Naade=gave dækkede over Spil=lets Mangel paa Menne=skekundskab, og da Fru Heiberg interesserede sig for hans Ansættelse, skrev Fallesen til Ministeriet: »Det behøver ikke at ud=vikles, at det under den Mangel paa tilstrækkelige Kræfter, hvorunder det kgl. Teater lider, saa godt som er en Nødvendig=hed, naar to saa dygtige Kunstnere tilbyder deres Tjene=ste, da at engagere dem. Fru Petersen forlanger 3000 Kr. og Feu af første Kl., Hr. Zangenberg 2800 Kr. og Feu af an=den Kl.«. —

Christian Zangenberg

Molbech ønskede, hvad der karakteriserede hans Forhold til Fallesen, at Censorembedet skulde lægges direkte under Mini=steriet. Men dette Krav var ligesaa urimeligt, som hans Forlan=gende om højere Gage var naturligt. Siden han i 1871 tiltraadte Censorpladsen, var Antallet af de aarligt indsendte Skuespil steget til c. 90, hvilket vilde sige, at hans Arbejde næsten var for=doblet, medens hans Indtægt samtidig faldt til 1200 Kr., idet et Ekstrahonorar paa 600 Kr. blev inddraget. Men da Ministeriets Svar ikke bragte ham de ønskede Forbedringer, besluttede han

at forlade Embedet, som ikke havde bragt ham Glæde siden Affæren »Leonarda«-»Faraos Ring«. Og nu, da hans nye polemiske Skuespil »Opad!« snart skulde opføres, ønskede han ikke, at det mislige i hans Dobbeltstilling atter traadte frem. Afskeden fremkaldte ingen offentlige Beklagelser. Molbechs Domme havde jo ikke alene været afvisende overfor de realistiske Forfatteres Arbejder, men et Værk af den tidligere Digterskole som Kaalunds »Fulvia« eller et Epigonlystspil som Topsøes »Umyndige i Kjærlighed« (jvfr. pag. 167 ff.) var heller ikke blevet opført, hvis han havde faaet sin Vilje. Mellem nyere danske Skribenter tiltalte Rudolf Schmidt og Ernst v. d. Recke ham mest. Og blandt Norske foretrak han Rolfsen for Bjørnson.

Ved at gaa nu (fra 1. Septbr. 1881) overlod Molbech sin Efterfølger, Redaktør *Erik Nicolai Bøgh* (født 17. Jan. 1822) at tage Stilling til to af Øjeblikkets mest interessante Skuespil. Han meddelte i sit Blad, at han vilde dømme udfra Heibergs Devise fra 1826: »Det er under et kgl. Teaters Værdighed at give *slette* Stykker, hvad enten de fører Navn af Vaudeviller, Tragedier eller Operaer, men det er til et kgl. Teaters Ære at give gode Stykker uden Hensyn paa, hvad Digtart de tilhører«. Dog, i Praksis efterlevede han ikke denne Regel, thi allerede i sit første Censoraar afviste han baade Ibsens »Gengangere« og Edv. Brandes' »Et Besøg« ligesaa kraftigt, som Molbech vilde have gjort det. Med Ordene »modbydeligt« og »brutalt« troede han at karakterisere Indholdet af disse Skuespil. Personskiftet betød forsaavidt ingen Forandring i Synsmaaderne. Men iøvrigt — sét paa Baggrund af Censoratets tidligere Indehavere: Heiberg, Hauch og Molbech — var Faldet til Erik Bøgh ikke ringe. Den behændige Teaterskribent og Rimsmed, Bearbejderen af ca. hundrede, især franske Stykker for Privatscenerne, var som Kritiker kun en Repræsentant for sund Fornuft og Bornerthed. Hans Udnævnelse var ikke æstetisk begrun-

Erik Bøgh

det, men maatte betragtes som en Anerkendelse af hans mangeaarige politiske Fortjenester overfor Højre. Kultusminister Scavenius ansaa disse for at være saa betydningsfulde, at de erstattede hans manglende Universitetsdannelse. Det morede Venstres Provinspresse, at Regeringen i dette Tilfælde havde beklædt en udsat Post med en forhenværende Skolelærer, en af de »Seminarister«, som Højre ellers foragtede. Iøvrigt blev Stillingen lønnet ligesaa slet som før. Det samme var Tilfældet med Embedet som Forstander for Balletskolen, fra hvilket cand. teol. Johan Krohn (jvfr. II pag. 100) den 1. Jan. 1881 tog Afsked for at blive Skolebestyrer i Kjøbenhavn. Han efterfulgtes af Forfatteren, cand. jur. *Sophus Gustav Bauditz* (født 23. Oktbr. 1850), som fik 800 Kr. i Gage. —

Dette Regnskabsaar var det første, som efter Finansudvalgets Ordre blev sluttet 31. Marts, skønt denne Ordning var den mest upraktiske for Teatret. Periodens samlede Indtægt beløb sig til c. 533.000 Kr., men da Udgiften androg c. 561.000 Kr., blev Underbalancen c. 28.000 Kr. Gennemsnitsindtægten pr. Forestilling var c. 2458 Kr., af hvilken Abonnementet gav 1148 Kr. Tilsyneladende betegnede de forløbne Maaneder en betydelig økonomisk Nedgang, men naar det toges i Betragtning, at Teatret var lukket i syv Aftener paa Grund af Enkedronningens og Arveprinsessens Død, og at der var afholdt Udgifter til Arbejder, som først senere kom til Opførelse, blev den virkelige Underbalance kun c. 7000 Kr., og den var nærmest foranlediget ved det store Antal Sygemeldinger og ved Kapellets forbedrede Lønninger. Kapelmesteren fik herefter 6000 Kr., Koncertmesteren 2200 Kr., de ældre Medlemmer 1700 Kr. og de yngre 1200 Kr. fast foruden Tillæg, og Oprykningen skulde for Fremtiden foregaa efter Anciennitet over hele Kapellet, ikke som tidligere efter Anciennitet paa hvert Instrument. Lønnen svarede alligevel kun daarligt til Musikernes Uddannelse og til den Brug, Teatret gjorde af deres Tid. De søgte da ogsaa at faa Betalingen forbedret, men Ministeriet svarede, at man for Tiden ikke kunde gennemføre mere.

Da Budgettet for Sæsonen 1881—82 kom til Behandling i Rigsdagen, hittede Flertallet paa at nedsætte Posterne paa Kontoerne »Garderobe«, »Maskiner og Dekorationer« samt »literære

Arbejder«, og det nyttede intet, at Fallesen gjorde opmærksom paa, at det for Eks. var betydeligt billigere at købe Lærred i store Portioner. Venstres Ordfører, Grev Holstein=Ledreborg, forventede stadig Overskud i Henhold til, hvad Kultusminister Fischer engang havde lovet, nemlig, at »naar man fik Bygningen kvit og frit, saa skulde Teatret nok bære sig selv«. Hertil sva=rede Scavenius, at hans Forgænger med Ordene »kvit og frit« havde ment Bygningens Vedligeholdelse, Skatter og Assurance. Hvis Staten forud paatog sig disse Udgifter, vilde Teatret kunne klare sig. Under Debatten fremkom iøvrigt kun én interessant Udtalelse. Som kyndig Dramaturg maatte det ny Medlem, Dr. Edv. Brandes, gaa imod sine politiske Venner og hævde, at Finansudvalget ikke kunde have nogen Mening om, hvor lidt eller hvor meget det var forsvarligt at anvende til Fremstilling af Dekorationer eller til Fornyelse af Repertoiret. Alle saadanne Bestemmelser maatte selvfølgelig overlades Administrationen. Han benyttede Lejligheden til at belyse det forældede Regula=tiv, som hindrede Forfatterne i at tjene, hvad de burde, og han drog til Felts mod Teatrets Eneret til at opføre den klassiske Literatur, for Eks. Holbergs eller Oehlenschlägers Værker. Erik Bøgh, hvem ingen kunde bebrejde Frisind, havde iøvrigt nogle Maaneder forinden i en Artikel ogsaa paatalt det ukunstneriske i Nationalscenens priviligerede Stilling. Nu hævdede Dr. Bran=des, at Baandlæggelsen af Digterværker, som Teatret ikke spil=lede, var en Uret mod Befolkningen. Og naar vor første Scene rekrutterede sit Personale fra Privatteatrene, stod de Nyenga=gerede raadvilde overfor klassiske Opgaver, fordi Monopolet havde hindret dem i at udvikle deres Evner. Hans Tale vakte Opmærksomhed, og selv om den ikke forandrede Afstemnin=gen, under hvilken de foreslaaede Nedsættelser gennemførtes, saa gjorde den dog Nytte, idet man fra flere Sider erkendte, at Nedskæringen kun skulde opfattes som et »allegorisk Æn=dringsforslag«. C. Berg sagde rent ud, at Brandes ikke skulde »grue for sine Venner«, thi der var intet »morderisk« i deres Holdning overfor Teatret. Forslaget var nærmest tænkt som en Advarsel i økonomisk Retning; det gjaldt om før Valgene at kunne sige til Vælgerne, at Budgettet balancerede. Efter disse Udtalelser opfattede Kultusminister Scavenius Nedsættelserne

som kalkulatoriske, og det samme gjorde Fallesen, da Sagen kom til Behandling i Landstinget. Det var umuligt, sagde han, at nøjes med 9000 Kr. til literære Arbejder i én Sæson, naar han alene for 16 Opførelser af »Drot og Marsk« havde betalt 9.400 Kr. i Honorar. Naar man vilde have gode Indtægter, maatte man ogsaa have Udgifter. Til dem, der ønskede flere Holberg-Forestillinger, vilde han sige, at man hædrede ikke en Forfatter ved at spille ham for tomme Bænke: »Den samme Festivitas, man forlanger, at der findes paa Scenen, naar man spiller Holberg, skal ogsaa være paa Tilskuerpladsen; men den er der ikke, naar man sidder i et næsten fuldstændigt tomt Hus«. Han forsøgte ogsaa at forsvare Regulativet ved at meddele, at Ernst v. d. Recke havde tjent 7—8000 Kr. paa »Bertran de Born«, og at Molbech havde faaet c. 11.000 Kr. for »Ambrosius« indtil Dato. —

Alle, undtagen de bevilgende Myndigheder, havde længe været enige om, at det var uværdigt at opretholde den Fischer'ske Foyerordning (jvfr. II pag. 60 f.), og at Underkørselen, i daglig Tale kaldet »Skuret«, var et hæsligt Træmonstrum, der skæmmede Kongens Nytorv. Da Sarah Bernhardt spurgte, hvorfor den smukke Bygning havde denne ejendommelige Udvækst, svarede Fallesen opfindsomt, at »Skuret« var en Levning af det oprindelige, paa Holbergs Tid byggede Teater, og at man derfor fredede det med Pietet. Et Forslag, som Kaptajn, Urtekræmmer Sielle fremsatte, og som gik ud paa at afkræve de Besøgende ti Øre i Afgift til Udsmykningen, vandt intet Bifald, og Folketingsmand, Gaardejer Haastrup, fik ikke sine Partifællers, Venstres Øre, da han i Rigsdagen kaldte Underkørselen »et Tørveskur«, hvorimod Kultusminister Scavenius gerne indrømmede, at det var »i højeste Grad upassende«. Og Erik Bøgh skrev, at de umalede Korridorer og Foyerens Uordentlighed gav Kunstens Tempel Præget af et Fattighus. Da Staten svigtede, og den tidligere Indsamlingskomité af 1870 var opløst, dannedes en ny, som i Decbr. 1880 udsendte et Opraab om privat Støtte. »Det danske Theater«, hed det deri, »har saa store Erindringer, og dets Betydning for Nationens aandelige Liv er saa ubestridelig, at vi haabe, at der ikke blot fra Hovedstaden, men ogsaa fra Provindserne vil tilflyde os saa rigelige Beløb, at

den indkomne Sum væsenlig vil kunne bidrage til en Udsmykning, der er Theatrets Bestemmelse værdig«. Underskriverne var Formanden, Overpræsident Rosenørn, Etatsraad H. P. Holst, Tømrermester Bock, Etatsraad Heinrich Hansen, Højesteretsadvokat Henrichsen, Kammerherre, Greve Holck, Brygger Jacobsen junr., Vexelmægler Lorck (Kasserer), Grosserer Puggaard, kgl. Skuespiller Rosenkilde, Fabrikant Ruben, Urtekræmmer Sielle, Grosserer Seidelin, Redaktør Topsøe, Geheimeetatsraad Trap, Justitsraad Westergaard og Kammerherre Worsaae. Der indkom c. 120.000 Kr., og for disse Penge naaede Udsmykningen et godt Stykke frem i Sommeren 1881. Den runde Balkonfoyer fik Parketgulv af Egetræ, forgyldte Spejle og Loftsdekorationer, som skyldtes Otto Bache og C. F. Aagaard. Balkonen blev befriet for sit skæmmende Restaurationslokale, der nu for en Leje af ni Kr. pr. Forestilling anbragtes i anden Etage, hvor ogsaa C. F. Lunds Frise forestillende »Danske Nationaldragter« fik sin Plads. Den havde tidligere smykket den danske Afdeling paa Verdensudstillingen i Paris og var skænket Teatret af Grosserer B. Ruben. Medens loyale Borgere lod Kongesalonen fuldføre, paatog Malermester Schmiegelow sig velvilligst at dekorere Loggiaen efter Maleren Fristrups Tegning. Vestibulerne, Trapper og Gange blev smykkede med Marmortoner og Sandstensindfatninger, Jernportene blev sølvbroncerede, men den firkantede Foyer maatte til Gêne for Publikum indtil videre afspærres, thi de c. 25,000 Kr., man mente, det vilde koste at sætte den i Salonstil med Parketgulv og Lysekroner, raadede Komitéen ikke over. Sarah Bernhardts Marmorrelief kunde altsaa endnu ikke anbringes paa sin fremtidige Plads, og »Skuret« ude paa Torvet fortalte stadig om Bevillingsmyndighedernes Uvilje. —

Ligesom Augustdagene 1880 stod Junidagene 1881 i Gæstespillets Tegn, idet Sarah Bernhardts Sukces gav Coquelin aîné fra »Théâtre Français« Mod til at prøve Lykken i Kjøbenhavn. Paa sin første Turné udenfor Frankrig vilde han via belgiske og hollandske Byer give Forestillinger i Skandinavien, hvor Richard Kaufmann skulde være hans Rejsesekretær. Han omgav sig med et Selskab, hvis Præstationer ikke hævede sig over det dygtige: Foruden Dieudonné, som var kendt fra Sarah-Dagene, bestod

det bl. a. af Pierre Berton, Forfatteren til det paa Casino yndede Lystspil »Kaptajnen bander«, og Gymnaseteatrets statelige Førstekraft Madame Pasca. Økonomisk ordnedes Gæstespillet saaledes, at Coquelin foruden 1500 fr. til Rejseudgifter fik de første 5000 fr. af Indtægten ved hver Forestilling, medens de næste 1000 fr. tilfaldt Teatret, og Resten blev delt i to Parter. Billetpriserne forhøjedes som under Sarah Bernhardts Optræden; Indtægten ved Coquelins fem Forestillinger androg c. 32.000 Kr., og deraf blev Teatrets Udbytte 5447 Kr. — et godt Resultat i Betragtning af, at Huset i Juni ellers var lukket.

Benoit Constant Coquelin hørte ikke til de Skuespillere, der straks indtog Publikum ved sit Ydre. Han besad ingen imponerende Skikkelse eller lyrisk Stemmeklang, hans Ansigt med den opadstræbende Næse havde Buldoggens Karakter, og hans Organ kunde lyde skrattende. Naar han alligevel sejrede, skyldtes det først og fremmest hans helstøbte Talekunst og den klare Intelligens, det smittende Lune, som spillede i hans Øjne og levendegjorde hans Mimik. Der var noget muskuløst og spændstigt over ham, noget mandigt og overlegent: »Han besad den mest betegnende Egenskab for en stor Komiker«, skrev Fru Heiberg, »nemlig Ro og Beherskelse over Lunet«. Hans Kunst var viljefast og sund.

Det Repertoire, han valgte at opføre i Kjøbenhavn, tilhørte Tiden før 1850; det bragte altsaa ikke Bud fra Frankrigs nyere dramatiske Literatur, men gav hans Talent Lejlighed til at spille i de forskelligste Afskygninger, der kun havde den fine Udarbejdelse tilfælles. Han var først Retskaffenhedens Repræsentant som Ægtemanden i Augiers »Gabrielle«, for hvilken Figur han iøvrigt hverken i Paris eller hos os høstede ubetinget Ros; dernæst gav han elegant som en glimrende Fægter den kløgtige Advokat i »Mlle de la Seiglière« (»Slottet i Poitou«), endvidere var han tragikomisk i historisk Stil som den forsultne Digter Gringoire, og endelig gjorde han den fordrukne, pralende Landsknægt i Augiers »L'aventurière« til en klassisk Type, et levende Maleri af Velasquez. Dog, størst Begejstring vakte han, da han agerede den som Markis forklædte Lakaj Mascarille i Molières »Les précieuses ridicules«, et Mesterværk af komiske Enkeltheder, en henrivende Parodi paa Alkovemarkierne og

dog midt i Overmodet en menneskelig Skildring af Tjenerens naive Glæde over de fine Klæder og Omgivelser. Coquelins skolede Komik fejrede her en Triumf; hans Mascarille var en af de Skikkelser, som stillede »Théâtre Français« i Spidsen for Al⸗verdens Skuespilkunst. Ind mellem disse Figurer, der alle bar Præg af Tiden, hvori Stykket foregik, føjede han nogle smaa Virtuosnumre, sine elegante og indtagende Fremsigelser af snart rørende, snart komiske Mono⸗loger.

B. C. Coquelin

Da der ikke var Tid til at arrangere en Aftenfest for den fyrretyveaarige Mester, blev han hyldet ved en Déjeuner i Tivolis Bazarbygning af Uni⸗versitetets Rektor, Professor Rasmus Nielsen, Kunstakade⸗miets Direktør, Kammerherre Meldahl, Borgerraadets For⸗mand og Repræsentanter for Teatret og Pressen. Edv. Bran⸗des protesterede imod, at det var Højres Redaktører, som indbød til Sammenkomsten, da Coquelin var kendt som en iv⸗rig Republikaner: »Hvis han anede, hvad disse Navne be⸗tød, vilde han aldrig i Evig⸗hed sætte sig til Bords og drikke Skaaler med de Herrer, som her indbyde ham. Det er af Gambetta, ikke af Cassagnac, at Hr. Coquelin er en Ven«. Men P. Hansen svarede, at Kunstneren kunde være Republikaner, saameget han ønskede; han var dog mindst af Alt »Demokrat efter vor bondeagtige Formel«. Festen forløb heldigvis uden Mislyd. Hovedtalen holdtes af Kammerherre Fallesen, og Coquelin gav Udtryk for sin Glæde over den udmærkede For⸗staaelse, hans Kunst havde mødt. Til Slut takkede han for Æren, der var vist ham, »en Ære, som var af dobbelt Værd for en fransk Kunstner, der hjemme endnu ofte kom til at lide un⸗

der gammel Fordom«. Efter den sidste Forestilling kaldte Kongen ham op i Logen og tildelte ham Ridderkorset, medens han bar Mascarilles Dragt. Paa dette Tidspunkt var ingen af den franske Nationalscenes Skuespillere dekoreret. Først nogle Maaneder senere modtog Got Æreslegionens Ridderkors, og det skyldtes ikke mindst Coquelins Arbejde for Standens sociale Anseelse, at den gamle Fordom efterhaanden blev besejret.

HUNDREDE FIRE OG TREDIVTE SÆSON

1. SEPTBR 1881—3. JUNI 1882.

(260 ORD. FORESTILLINGER + 7 EKSTRAFORESTILLINGER).

1881. SEPTEMBER.

To. 1. Jean de France (56). Toreadoren (141). (Professor Molbech forlader Censorposten, som besættes med Redaktør Erik Bøgh).
F. 2. **En Valkyrie** (1). (Ricard: Christian Zangenbergs første Optr.).
L. 3. Op. Barberen i Sevilla (134).
S. 4. En Valkyrie (2).
M. 5. Et Dukkehjem (27).
Ti. 6. En Valkyrie (3).
O. 7. Hans Heiling (93).
To. 8. Syvsoverdag (23). (Anna: Fru Oda Petersen f. Larssens første Optr.).
F. 9. Jean de France (57). Toreadoren (142).
L. 10. En Valkyrie (4).
S. 11. Syvsoverdag (24).
M. 12. Gjenboerne (110).
Ti. 13. Syvsoverdag (25).
O. 14. Mignon (22). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
To. 15. Et Dukkehjem (28).
F. 16. Op. Don Juan (221). (Zerlina: Mlle Vanzandt som Gæst).
L. 17. Jean de France (58). Toreadoren (143).
S. 18. Mignon (23). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
M. 19. Syvsoverdag (26).
Ti. 20. Op. Don Juan (222). (Zerlina: Mlle Vanzandt som Gæst).
O. 21. Jean de France (59). Toreadoren (144).
To. 22. Op. Figaros Bryllup (167). (Cherubino: Mlle Vanzandt som Gæst).
F. 23. Gjenboerne (111).

L. 24. Op. Figaros Bryllup (168).
(Cherubino: Mlle Vanzandt som Gæst).
(Petrine Fredstrups Dødsdag).
S. 25. Syvsoverdag (27).
M. 26. Mignon (24). (Mignon: Mlle Vanzandt som Gæst).
Ti. 27. Jean de France (60). Toreadoren (145).
O. 28. Op. Don Juan (223). (Zerlina: Mlle Vanzandt som Gæst).
To. 29. Gjenboerne (112).
F. 30. Op. Figaros Bryllup (169).
(Cherubino: Mlle Vanzandt som Gæst).

OKTOBER.

L. 1. Et Dukkehjem (29).
S, 2. Op. Figaros Bryllup (170).
(Cherubino: Mlle Vanzandt som Gæst).
M. 3. Naar Møbler flyttes (26). Op. Faust (1., 2. og 3. Akt).
(Margarethe: Mlle Vanzandt som Gæst; sidste Optr.).
Ti. 4. Gjenboerne (113).
O. 5. **Umyndige i Kjærlighed** (1). Livjægerne paa Amager (71).
To. 6. Umyndige i Kjærlighed (2). Jeannettes Bryllup (22).
F. 7. Et Dukkehjem (30).
L. 8. Syvsoverdag (28).
S. 9. Umyndige i Kjærlighed (3). Jeannettes Bryllup (23).
M. 10. Jean de France (61). Toreadoren (146).
(Brand i den kgl. Opera i Stockholm).
Ti. 11. Consequenser (14).
O. 12. Gjenboerne (114).
To. 13. Den hvide Dame (145).
F. 14. Syvsoverdag (29).
L. 15. Umyndige i Kjærlighed (4). Livjægerne paa Amager (72).
S. 16. Fulvia (11).
M. 17. Consequenser (15).
Ti. 18. Umyndige i Kjærlighed (5). Jeannettes Bryllup (24).
O. 19. Syvsoverdag (30).
To. 20. Fulvia (12).
F. 21. Umyndige i Kjærlighed (6). Livjægerne paa Amager (73).
L. 22. Regimentets Datter (122). Pas de deux. La Lithuanienne.
S. 23. Syvsoverdag (31).
M. 24. Umyndige i Kjærlighed (7). Jeannettes Bryllup (25).
(Etatsraaden: Adolph Rosenkildes sidste Optr.).
Ti. 25. Fulvia (13).
O. 26. Op. Barberen i Sevilla (135).
(Gustave Careys Dødsdag).

To. 27. Naar Møbler flyttes (27). Lindows Børn (18).
F. 28. Consequenser (16).
L. 29. Hans Heiling (94).
S. 30. Gnisten (26). Regimentets Datter (123).
M. 31. Fulvia (14).

NOVEMBER.

Ti. 1. Et Dukkehjem (31).
O. 2. Lindows Børn (19). Jeannettes Bryllup (26).
To. 3. Farinelli (156). Livjægerne paa Amager (74).
F. 4. Naar Møbler flyttes (28). Skatten (149). Fra Siberien til Moskou (36).
L. 5. Consequenser (17).
S. 6. Lindows Børn (20). Nei (181).
M. 7. Farinelli (157). Livjægerne paa Amager (75).
Ti. 8. Lindows Børn (21). Nei (182).
O. 9. Fulvia (15).
To. 10. Gnisten (27). Regimentets Datter (124).
F. 11. Farinelli (158). Nei (183).
L. 12. Den hvide Dame (146).
S. 13. **Opad!** (1). (Meningskamp og Piben, indtil Gongongen lød).
M. 14. Lindows Børn (22). Nei (184).
Ti. 15. De Usynlige (57). Skatten (150).
O. 16. Opad! (2). (Meningskamp og Piben),
To. 17. Nei (185). Napoli (185).
F. 18. Opad! (3).
L. 19. Farinelli (159). Nei (186).
S. 20. Op. **Hamlet** (1).
M. 21. Opad! (4).
Ti. 22. Op. Hamlet (2).
O. 23. Umyndige i Kjærlighed (8). Nei (187).
To. 24. Opad! (5).
F. 25. Umyndige i Kjærlighed (9). Livjægerne paa Amager (76).
L. 26. Op. Hamlet (3).
S. 27. Opad! (6).
M. 28. Op. Hamlet (4).
Ti. 29. Opad! (7).
O. 30. Syvsoverdag (32).

DECEMBER.

To. 1. Op. Hamlet (5).
F. 2. **Graaveir** (1). Musikalsk Divertissement. Toreadoren (147).
L. 3. Opad! (8).
S. 4. Graaveir (2). **Marianna** (1). Nei (188).

M. 5. Op. Barberen i Sevilla (136).
Ti. 6. Syvsoverdag (33).
O. 7. Den hvide Dame (147). (Sidste Dilettantforestilling paa Hof-teatret).
To. 8. Graaveir (3). Marianna (2). Toreadoren (148).
(Ringteatret i Wien brænder).
F. 9. Op. Hamlet (6).
L. 10. De Usynlige (58). Pas de deux og Galopade. Nei (189).
S. 11. Opad! (9).
M. 12. Marianna (3). Musikalsk Divertissement. Toreadoern (149).
(Det svenske Kronprinspar overværer Forestillingen).
Ti. 13. Den pantsatte Bondedreng (58). Pas de deux og Galopade. Nei (190).
O. 14. Op. Hamlet (7).
To. 15. Opad! (10).
F. 16. Syvsoverdag (34).
L. 17. Troubadouren (28). (Azucena: Frk. Clara Skytts Debut).
S. 18. Marianna (4). Nei (191). Toreadoren (**150**).
M. 19. Op. Hamlet (8).
Ti. 20. Graaveir (4). Marianna (5). Nei (192).
O. 21. Opad! (11).
To. 22. De Usynlige (59). Pas de deux og Galopade. Nei (193).
(Tre Gange rød Plakat).
M. 26. Syvsoverdag (35).
Ti. 27. Troubadouren (29).
O. 28. Graaveir (5). Marianna (6). Nei (194).
To. 29. Umyndige i Kjærlighed (10). Brudefærden i Hardanger (106).
F. 30. Opad! (12). (Elith Reumert afgaar).

1882. JANUAR.

S. 1. Umyndige i Kjærlighed (11). Nei (195).
M. 2. Troubadouren (30).
Ti. 3. Opad! (13).
O. 4. Op. Figaros Bryllup (171).
To. 5. Syvsoverdag (36).
F. 6. Graaveir (6). Marianna (7). Nei (196).
L. 7. Naar Møbler flyttes (29). Regimentets Datter (125).
S. 8. **Den Fremmede** (1).
M. 9. Syvsoverdag (37).
Ti. 10. Umyndige i Kjærlighed (12). Bellman (117).
O. 11. Et Dukkehjem (32).
To. 12. **»Quod felix —!«** (1). Pas de deux og Galopade. Henrik og Pernille (144).
F. 13. Den Fremmede (2).

L. 14. Op. Hamlet (9).
S. 15. Den Fremmede (3).
M. 16. »Quod felix —!« (2). Regimentets Datter (126).
Ti. 17. Den Fremmede (4).
O. 18. »Quod felix —!« (3). Napoli (186).
To. 19. Den Fremmede (5).
F. 20. Op. Hamlet (10).
L. 21. Graaveir (7). Marianna (8). Henrik og Pernille (145).
S. 22. Den Fremmede (6).
M. 23. Den Fremmede (7).
Ti. 24. Op. Hamlet (11).
O. 25. Den Fremmede (8).
To. 26. Marianna (9). Napoli (187).
F. 27. Tryllefløiten (70).
L. 28. Den Fremmede (9).
S. 29. Marianna (10). Umyndige i Kjærlighed (13).
M. 30. Opad! (14).
Ti. 31. Tryllefløiten (71).

FEBRUAR.

O. 1. Den Fremmede (10).
To. 2. Consequenser (18).
F. 3. Den Fremmede (11).
L. 4. Syvsoverdag (38).
S. 5. Liden Kirsten (78). Sylphiden (81).
(Operaen høres første Gang pr. Telefon i Industribygningen).
M. 6. Den pantsatte Bondedreng (59). Pas de deux og Galopade. Nei (197).
Ti. 7. Den Fremmede (12).
O. 8. Liden Kirsten (79). Sylphiden (82).
To. 9. Den Fremmede (13).
F. 10. Lindows Børn (23). Bellman (118).
L. 11. Umyndige i Kjærlighed (14). Nei (198).
S. 12. Den Fremmede (14).
M. 13. Den Fremmede (15).
Ti. 14. Marianna (11). Pas de deux og Galopade. Henrik og Pernille (146).
O. 15. Naar Møbler flyttes (30). Joseph og hans Brødre (97).
To. 16. Umyndige i Kjærlighed (15). Nei (199).
F. 17. Syvsoverdag (39).
L. 18. Liden Kirsten (80). Sylphiden (83).
S. 19. Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Umyndige i Kjærlighed (16). Et Reise-Eventyr (87).
M. 20. Syvsoverdag (40).

Ti. 21. Liden Kirsten (81). Sylphiden (84).
O. 22. Den pantsatte Bondedreng (60). Pas de deux. Et Reise=Eventyr (88).
To. 23. Hans Heiling (95).
F. 24. Liden Kirsten (82). Sylphiden (85).
L. 25. Joseph og hans Brødre (98). Pas de deux.
S. 26. **Hvor man kjeder sig** (1).
M. 27. Umyndige i Kjærlighed (17). Et Reise=Eventyr (89).
Ti. 28. Hvor man kjeder sig (2).

MARTS.

O. 1. Hvor man kjeder sig (3).
To. 2. Op. Barberen i Sevilla (137).
F. 3. Hvor man kjeder sig (4).
L. 4. Opad! (15).
S. 5. Hvor man kjeder sig (5).
M. 6. Hvor man kjeder sig (6).
Ti. 7. Et Reise=Eventyr (90). Napoli (188).
O. 8. Op. Faust (88).
To. 9. Hvor man kjeder sig (7).
(Kongeparret aabner Skuespillerforeningens første Marked, ved hvilket Teatrets Personale assisterer).
F. 10. Marianna (12). Pas de deux og Galopade. Liden Kirsten (83).
L. 11. Hvor man kjeder sig (8).
S. 12. Hvor man kjeder sig (9).
M. 13. Liden Kirsten (84). Sylphiden (86).
Ti. 14. Naar Møbler flyttes (31). Umyndige i Kjærlighed (18).
O. 15. Jægerbruden (149).
To. 16. Hvor man kjeder sig (10).
(Charlotte Amalie Bauer f. Weyles Dødsdag).
F. 17. Op. Faust (89).
L. 18. Hvor man kjeder sig (11).
S. 19. Hvor man kjeder sig (12).
M. 20. Umyndige i Kjærlighed (19). Et Reise=Eventyr (91).
Ti. 21. Op. Barberen i Sevilla (138).
O. 22. Hvor man kjeder sig (13).
To. 23. Den pantsatte Bondedreng (61). Skandinavisk Quadrille. Et Reise=Eventyr (92).
F. 24. Hvor man kjeder sig (14).
L. 25. Fulvia (16).
S. 26. Hvor man kjeder sig (15).
M. 27. Hvor man kjeder sig (16).
Ti. 28. Den hvide Dame (148).

O. 29. Umyndige i Kjærlighed (20). Nei **(200)**.
To. 30. **Fredløs** (1). Murmesteren (66).
F. 31. Hvor man kjeder sig (17).

APRIL.

L. 1. Syvsoverdag (41).
S. 2. **En Egoist** (1). Et Reise=Eventyr (93).
M. 3. Fredløs (2). Murmesteren (67).
Ti. 4. Hvor man kjeder sig (18).
L. 8. Kl. 1: Til Fordel for Teatrets kunstneriske Udsmykning: Hvor man kjeder sig (19).
M. 10. Fredløs (3). En Egoist (2). Nei (201).
Ti. 11. Syvsoverdag (42).
O. 12. Hvor man kjeder sig (20).
To. 13. Liden Kirsten (85). Sylphiden (87).
F. 14. Fulvia (17).
L. 15. Fredløs (4). Pas de deux og Galopade. En Egoist (3).
S. 16. Hvor man kjeder sig (21).
(Hofteatret i Schwerin brænder).
M. 17. Kl. 1: Til Fordel for Teatrets kunstneriske Udsmykning: Beethoven: Ouverture til Egmont. **Surrogater** (1). Concert af Dr. *Hans von Bülow*.
— Kl. 7: En Egoist (4). Nei (202).
Ti. 18. Wilhelm Tell (90). (Arnold: Christian Haunstrups Debut).
O. 19. Surrogater (2). En Egoist (5). Sylfiden (88).
To. 20. Hvor man kjeder sig (22).
F. 21. Wilhelm Tell (91).
L. 22. Den Fremmede (16).
S. 23. Surrogater (3). Valdemar (155).
M. 24. Marianna (13). Sylphiden (89).
Ti. 25. Hvor man kjeder sig (23).
O. 26. Fulvia (18).
To. 27. De Nygifte (72). Et Reise=Eventyr (94).
(Laura: Frk. Olga Meyers Debut).
F. 28. Drot og Marsk (20).
L. 29. Surrogater (4). De Nygifte (73). Et Reise=Eventyr (95).
S. 30. Den Fremmede (17).

MAJ.

M. 1. Wilhelm Tell (92).
Ti. 2. Kl. 1: Til Fordel for Teatrets kunstneriske Udsmykning: Am=brosius (60).
— Kl. 7: De Nygifte (74). Surrogater (5). En Egoist (6).
O. 3. Drot og Marsk (21).
To. 4. Surrogater (6). Valdemar (156).

F. 5. Den Fremmede (18).
L. 6. Surrogater (7). Murmesteren (68).
S. 7. Rosa og Rosita (62). Surrogater (8). Soldaterløjer (138).
M. 8. Hvor man kjeder sig (24).
Ti. 9. Rosa og Rosita (63). Livjægerne paa Amager (77).
O. 10. Farinelli (160). Soldaterløjer (139).
To. 11. Syvsoverdag (43).
F. 12. Umyndige i Kjærlighed (21). Et Reise=Eventyr (96).
L. 13. Rosa og Rosita (64). Soldaterløjer (140).
S. 14. Hvor man kjeder sig (25).
M. 15. Den Fremmede (19). (Brand i Foyeren).
Ti. 16. Concert af *Johan Smit*. Surrogater (9). Murmesteren (69).
O. 17. Den Fremmede (20).
To. 18. Rosa og Rosita (65). Surrogater (10). Soldaterløjer (141).
F. 19. En Egoist (7). Surrogater (11). Soldaterløjer (142).
L. 20. Hvor man kjeder sig (26).
S. 21. Hvor man kjeder sig (27).
M. 22. Rosa og Rosita (66). Surrogater (12). Soldaterløjer (143).
Ti. 23. Gnisten (28). Valdemar (157).
O. 24. Rosa og Rosita (67). Murmesteren (70).
To. 25. Farinelli (161). Soldaterløjer (144).
F. 26. Op. Barberen i Sevilla (139).
M. 29. Rosa og Rosita (68). Divertissement af Troubadouren. Soldaterløjer (145).
Ti. 30. Farinelli (162). Soldaterløjer (146).

To. 1. Juni: Til Indtægt for Ballettens Pensionskasse: Musik=Divertissement. Festen i Albano (106). Ildløs i Klosteret (23). De Danske i China.
F. 2. Juni: Til Indtægt for Alderdomsforsørgelsesfondet: Eventyr paa Fodrejsen (125).
L. 3. Juni Afskedsforestilling for *J. L. Nyrop:* Faust (1. og 2. Akt). Festen i Albano (107). Den Stumme i Portici (Ouverture, Barcarole og Duet af 2. Akt).

[Emil Poulsen gæstede i Juni Christiania Teater som Ambrosius, Shylock og Konsul Bernick.

Samtidig gæstede Fru Hennings Bergens Teater bl. a. som Nora og Suzanne i »Hvor man keder sig«.

Fru Oda Petersen og N. J. Simonsen gav i Juni Oplæsnings= og Sangaftener i Provinsbyerne.

Et Ensemble fra Operaen og Balletten samt nogle svenske Sangere opførte »Mignon« i Provinserne under Christophersens Ledelse. Første Forestilling fandt Sted 13. Juni paa Klampenborg Teater].

Efter Sarah Bernhardts og Coquelins Gæstespil var Bladene spændt paa, hvilke europæiske Celebriteter Fallesen nu agtede at forhandle med under sit aarlige Sommerophold i Paris. Denne Gang blev det imidlertid kun til at fastsætte en Gentagelse af Mlle Vanzandts Besøg. Iørigt afviste han en Forespørgsel fra Hertugen af Sachsen-Meiningens Hoftrup. Afslaget var ikke motiveret, men Grunden var det korte Spand af Tid, der var forløbet siden Ulykken i 1864.

Skønt Sæsonens første Nyhed blev en Fiasco, kunde dens Resultat som Helhed karakteriseres med Ordene »jævn Middelhøst«. I sit fireakts Skuespil *»En Valkyrie«* havde Forfatteren til »Et Solglimt«, Nordahl Rolfsen, vovet sig ind paa et dansk nationalt Omraade, Begivenhederne i 1848, hvis løftede Stemning det ikke var lykkedes ham som Nordmand at ramme. Kort fortalt drejede Handlingen sig om en ung Billedhugger (Zangenberg), som nylig har fuldendt et mislykket Værk, kaldet »Valkyrien og den døende Kriger«. Skuffet i sine Forhaabninger vil han nu leve uden Maal af den Formue, hans Fader (E. Poulsen) ejer. Men hans Kærlighed til sin Kusine (Fru Gjørling) rører op i ham, og Øjeblikkets patriotiske Stemning bevæger ham til at gaa frivilligt med i Krigen. Her avancerer han til Officer og dekoreres, og da han under Belejringen af Frederiksstad faar Besøg af Kusinen, kommer det til en lykkelig Forklaring mellem dem, men kort efter saares han dødeligt, hvorpaa han og den Elskede paa en højere Maade realiserer Idéen i »Valkyrien og den døende Kriger«. Ind mellem disse Folkekomedieoptrin snoede sig nogle Bifigurer, som i kunstnerisk Henseende var Stykkets mest værdifulde: En vindskibelig Præst (Jerndorff) og hans forkuede Moder (Frk. Nielsen), hvem han bruger til Trappestige for sit timelige Vel, samt en sorgløs Dagdriver af en Blomstermaler (O. Poulsen) og en rørende Tjenestepige (Frk. Antonsen), der har mistet sin Kæreste i Krigen.

Molbech havde kaldt »En Valkyrie« »et smukt og stemningsfuldt Arbejde«. Men da det blev spillet, virkede det usammenhængende og usandt i den psykologiske Udvikling. Medens Dr. Schandorph i »Morgenbl.« paaviste det kunstnerisk uforsvarlige i at spille en saadan norsk Folkekomedie, naar man

afviste et Digterværk af Bjørnson, lagde Højrebladene Hovedskylden for Stykkets Fald paa den Omstændighed, at Nordahl Rolfsen til Milieu havde benyttet den første slesvigske Krig uden at tage Hensyn til, at 1864 laa imellem som en svimlende Afgrund. »De Ældre krymper sig«, skrev Erik Bøgh, »ved at mindes de skønne Forventninger, der siden blev skuffede, og de Yngre er i Reglen altfor Gamle til at forstaa Datidens Ungdommelighed«. Denne Opfattelse blev imidlertid omstødt af »Landsoldaten«s kolossale Held fem Aar senere paa Dagmarteatret. Nej, »En Valkyrie« led sin ublide Skæbne, fordi Forfatteren havde tegnet et overvejende mørkt Billede af hine bevægede Dage, som Folk med Rette vilde erindre i lyse Farver. Personerne udtrykte sig ofte i dræbende Monologer, og de var hverken prægede af Tiden eller Landet, hvori de tænktes at leve.

Teatret havde ofret meget paa Udstyret; virkningsfuldt var navnlig Gyllichs Bataillemaleri fra Frederiksstads Belejring. Indtrykket af Zangenbergs første Optræden blev noget forrykket, fordi han havde flest alvorlige Scener — det klædte ham alle Dage bedst at være glad. Fru Gjørling (ɔ: Agnes Dehn i Ægteskab med Assistent G.) udførte efter at have været sygemeldt i næsten et Aar Titelrollen som en Personifikation af en Idé, ikke som et Menneske. Emil Poulsen forsøgte sig som robust, værdig Fader, hvilket gav Pressen Anledning til at beklage Tabet af Mantzius; Jerndorff virkede udmærket som den kolde Stræber og Præst, Olaf Poulsen gav Dagdriveren en godmodig Jovialitet, og Frk. Antonsen viste som den naive, landlige Tjenestepige for første Gang sit eget kunstneriske Omraade. Men »En Valkyrie« opførtes kun fire Gange.

Det baade var og er meget ualmindeligt, at en Forfatter faar to nye Arbejder opført i samme Sæson. Tilfældet hændte imidlertid Nordahl Rolfsen, hvis anonyme Skuespil i én Akt *»Fredløs«* foregik i Islands Sagatid. Handlingen drejede sig om en ung Kvinde, Bergthora (Fru Eckardt), som paa sin Bryllupsdag blev forladt af Thormod Skjald (Jerndorff) og senere havde ægtet Bonden Ingemund (E. Poulsen). Han er siden uskyldig blevet dømt fredløs, og nu deler hun hans onde Kaar. Da kom⸗

mer Thormod tilbage for at bede om Tilgivelse; ude i Verden har han vundet Ære og Rigdom og danner nu den største Modsætning til den fredløse, forpinte Mand. Bergthora vakler mellem sin Kærlighed og sin Pligt, men Opløsningen ender med Forsoning og Fred, idet Thormod antager sig den Fredløses Sag.

Stykket var scenisk i Udarbejdelsen og stemningsfuldt sat op. Dialogen savnede Sagastilens Poesi og Kraft, men denne Svaghed hævede det i Erik Bøghs Øjne; han kaldte det »urbant, skønt udgaaet fra den nynorske Skole«. Edv. Brandes paapegede derimod — ligesom tidligere Sophus Schandorph — det urimelige i, at Teatret anvendte sine bedste Kunstnere til disse Epigonarbejder, men kasserede »Leonarda« og »Gengangere«. Da »Fredløs« var opført fire Gange, sluttede Nordahl Rolfsens Virksomhed for det kgl. Teater. —

I April 1881 havde Redaktør Vilhelm Topsøe indleveret sit anonyme Skuespil i tre Akter »Kjærlighedens Myndlinge«, som Molbech indstillede til Forkastelse. Men Fallesen foreslog Forfatteren at konferere med William Bloch — de to Jurister havde tidligere i Fællesskab skrevet den lille Monolog »I Stuearrest«. Topsøe fulgte Raadet, men da han døde i Juli, var kun første Akt færdig, og Familien indsendte derfor Resten af Komedien i dens første Redaktion. Molbechs Dom var atter afvisende; skønt han indrømmede, at Stykket ved en behændig Overflade og naturlig Dialog muligvis kunde opnaa »en kortvarig, flygtig Velvillie«, maatte han dog betragte Indstuderingen »som spildt Arbejde, uden Betydning for Kunsten og Repertoiret«. Hvis Fallesen havde fulgt denne Indstilling, var Teatret gaaet Glip af en talentfuld Novelleforfatters første sceniske Forsøg, der gav dets nye Instruktør et just for ham egnet Stof, hvoraf navnlig Olaf Poulsen skabte et Mesterværk, som økonomisk gavnede Opførelsen.

Teatret kaldte Stykket *»Umyndige i Kjærlighed«* og spillede det paa 41-Aarsdagen for Forfatterens Fødsel. Det satte ingen Problemer under Debat og var overhovedet mest beslægtet med ældre danske Lystspil, omend enkelte Personer og Situationer havde Forbilleder i den nyere Tids Komedier. Handlingen drejede sig om en Etatsraad (Rosenkilde; senere

Schram), der driver politisk Kandestøberi, men ikke passer sine egne Sager og derfor staar overfor en Fallit, som han vil und-gaa ved at lade sin Datter (Fru Hennings) ægte en adelig Land-junker (O. Poulsen). Men hun foretrækker sin Barndoms-kæreste, en Billedhugger (Zangenberg), og det var paa Scenerne mellem dem, at Stykkets Poesi beroede. De mødes og skilles i Umyndighed, men føres atter sammen til Myndighed af hen-des anden, stilfærdigt resignerende Tilbeder, Dr. Brandt (E. Poulsen), en aandelig fornem Mand, Forfatterens Talerør. Man aner, at Baronen alligevel bliver den, som bringer Etats-raaden Hjælpen, idet han forlover sig med hans falmede Sviger-inde (Fru Hilmer).

Denne lidet originale Handling vilde ikke have kunnet fængsle, hvis ikke Skildringen af de uklare Følelser, de næppe fødte Længsler, alt det ubestemte, som flagrer omkring Kær-ligheden, havde vist Topsøe som den fine Kender af det Eroti-ske i Menneskesjælen. Og modsat var Stykket ogsaa præget af hans sikre Blik for Spidsborgerligheden, levendegjort i Bi-personerne undertiden med faa Sætninger. Disse Yderpunkter evnede Teatret at fremstille, og det kastede derved et Slør over de sidste Akters ufuldendte Form og teatralske Kneb. Fru Hen-nings magtede allerbedst de Øjeblikke, hvor Kærligheden fødes; hendes Spil var rigt paa talende Mimik og levende Pau-ser, og hun støttedes af Emil Poulsen, der ogsaa i sin Kunst helst undgik Sentimentaliteten og vidste, at de smaa Gestus, de dæmpede Tonefald, er Sindsbevægelsernes rette Udtryk. I Sammenspillet med dem virkede Zangenberg, der kom fra Ca-sinos Folkekomedier, altfor massiv og traditionel. Etatsraaden blev Rosenkildes sidste Rolle; han gav den en morsom, om-end ikke ny Blanding af Ynkelighed og Selvfølelse, og koste-lig var Olaf Poulsen som den godmodigt pralende, for sit Hel-bred ængstelige Baron, et kraftigt Greb ud af Virkeligheden, en Generalnævner for en hel Race, saa livagtig, at et Højre-blad følte sig opfordret til at forsvare de gode kreaturop-drættende Landjunkere ved at paastaa, at Kunstneren over-drev. Baronens Mundheld »første Sort« kom paa Mode i Kjø-benhavn.

Stykkets Milieu, de erotiske Stemninger og komiske Perso-

Baronen
(Olaf Poulsen)

ner, gav Bloch et udmærket Materiale at arbejde med, og hans fantasifulde Forstaaelse mærkedes da ogsaa overalt i Scene-instruktionen. Men i ydre Forstand forløb Debut'en ganske stille. Bloch virkede ligesaa usynlig for Publikum som Suf-fløren, men gjorde alligevel »Umyndige i Kjærlighed« til en ud-mærket Gradmaaler for Personalets Evne til nyere Karakter-fremstilling. Stykket opførtes 31 Gange til 1892, men ved Pre-mièren var Glæden over det blandet med Vemod, fordi det var Topsøes opus posthumum. —

I Febr. 1881 overrakte Molbech sit nye Skuespil *»Opad!«* til Fallesen, som antog det Dagen efter. Det var en femakts Folke-komedie i den melodramatiske Genre, klart bygget, men med uoriginale Figurer og tynget af lange Ræsonnementer, som standsede Handlingen. Motivet fra »Ambrosius«, en Digters Kamp med Verden, var gentaget, men Milieuet var denne Gang henlagt til Samtidens England. Den unge Dramatiker Campbell (E. Poulsen) forlader sin Hustru (Fru Hennings; Oda Petersen), fordi han er blevet indtaget i en begavet Skuespillerinde (Fru Eckardt), og drager til London, hvor hun skal hjælpe ham med at faa hans Tragedie om Digteren Thomas Chatterton op-ført. Men inde i Storbyens Teaterverden skaffer han sig en farlig Fjende i Libertineren Lord Stramford (Jerndorff), som er Teatrenes Overleder, og som vil erobre Skuespillerinden. Hun modstaar imidlertid hans Fristelser, og da hun erfarer, at Digteren er gift, kuer hun sin Følelse for ham, men han mis-forstaar hendes Holdning, bryder med hende og synker efter-haanden ned i dyb Fattigdom. Dèr redder Hustruen ham fra Selvmord, og da Skuespillerinden efter Lordens politiske Fald har faaet Tragedien opført med Sukces, hjælper begge Kvin-derne Digteren opad.

»Den poetiske Skønhed forenet med moralsk Sandhed« var det æstetiske Princip, efter hvilket Molbech bedømte sine Kol-legers Skuespil. Men hans eget taalte ikke, at nogen anlagde det samme Synspunkt. Thi der var ingen Poesi i denne Ko-medie, men derimod en Mængde Moral, som ikke var sand, d. v. s. ikke psykologisk begrundet. Efter gammel daarlig Teater-recept var Figurerne enten Engle eller Djævle — Skuespillet var i Grunden ikke værdigt en Skribent med Molbechs lyriske Talent og fremragende Kundskaber. Han vilde sige sin Me-

ning om Poesiens Bestemmelse og Værd og skildre den Korruption og Egoisme, som ofte trives i Spidsen for et Teater. Hist og her rettede han nogle Udfald mod Tendenser i Tiden, der ikke var ham behagelige, og i Skildringen af Londons Kulisseliv byggede han aabenbart paa Erfaringer, han havde gjort som Censor i Kjøbenhavn. Men Behandlingen var ufrisk. Molbech gav sine Modstandere altfor let Slag. Trods Allusioner til moderne Begivenheder stod Stykket fjernt for Tilskuerne. P. Hansen foreslog med Rette, at det burde spilles i »Pudder og Robe«.

Dog, Sentimentaliteten og det dygtige Spil undlod naturligvis ikke at gøre Virkning, men i sidste Akt, hvor Helten vil dræbe sig ved Kulos, indtraf Katastrofen. Folk lo befriede, da Emil Poulsen raabte: »Luft! Luft!« Endog »Fædrel.« stemplede denne Akt som en »scenisk Umulighed«. Men en Meningskamp med Piben, der først standsede, da Gongongen lød, vakte Røre omkring »Opad!« og bidrog til, at Stykket naaede femten Opførelser. For at bøde paa den hjemlige Kritik offentliggjorde Molbech en gunstig Dom, som den tyske Dramatiker Dr. Adolf Wilbrandt, Hofburgteatrets Direktør, nærede om Stykket, og dermed sluttede hans Forsøg paa at skrive idealistiske Skuespil som Modvægt til Tidens Realisme. —

Det kgl. Teater kendte Augier, ja endog Sardou, men ikke den yngre Alexandre Dumas, som henimod en Menneskealder havde været en af Frankrigs store Dramatikere, og hvis femakts Skuespil *»Den Fremmede«*, (L'Étrangère) nød Ry fra »Théâtre Français«, hvor det fremkom 1876 med Sarah Bernhardt i Titelrollen og Coquelin som Hertugen. Af Frygt for hans Emner havde Molbech altid modarbejdet Dumas, og Erik Bøgh ønskede heller ikke hans Værker indført, men suspenderede dog sit Judicium, fordi Teatret var i Forlegenhed for en Opgave i det nyere franske Drama til Fru Oda Petersen. Af samme Grund saa Fallesen bort fra, at »Den Fremmede« nylig, fordansket af Severin Abrahams, var faldet paa Folketeatret, hvis Skuespillere ikke havde magtet Opgaverne. Oversættelsen blev besørget af William Bloch.

»Den Fremmede« handlede om Forhold og foregik i Omgivelser, der var nye for det kjøbenhavnske Publikum: Libertineren, Hertugen af Septmonts (E. Poulsen) har for Formuens

Skyld ægtet en borgerlig Millionærs Datter (Oda Petersen), som ikke elskede ham, men lystrede sin forfængelige Faders Vilje. Hun er ulykkelig, Hertugen nedværdiger hende; hendes Hjerte tilhører en Barndomsven, den fattige, brave Ingeniør Gérard (A. Madsen), men — Skilsmisse kendtes ikke i Frankrig. Ved en Velgørenhedsfest indfører Hertugen en eksotisk Eventyrerske, Mrs. Clarkson (Fru Eckardt), i sin Hustrus Saloner, og her begynder Striden mellem de to forskelligartede Kvinder, som begge elsker den unge Mand. Mrs. Clarkson er kold, men hun ødelægger andre ved den Lidenskab, hun vækker. Hun drager Verden rundt som en Hadets Furie for at hævne den Uret, der i Sydstaterne er begaaet mod hendes Moder, en Mulatinde, men lider omsider Nederlag overfor Gérard, fordi hendes Hjerte for første Gang er med i Kampen. Gennem spændende Situationer ender Handlingen med, at hendes amerikanske Mand (S. Petersen) dræber Hertugen i en Duel, hvorefter Hertuginden har Udsigt til at blive lykkelig med Gérard. Medens Eventyrersken betyder Stykkets Mystik, repræsenterer Amerikaneren dets Moral: Trods Lovene er det berettiget at dræbe et Samfundets Skadedyr som Hertugen.

Det var egentlig et uheldigt Valg at indføre Dumas med »Den Fremmede«, thi Stykket nærmede sig Melodramaet og hørte til hans svagere Arbejder, selv om dets dramatiske Struktur var gjort med Mesterhaand. Paa flere Punkter er Handlingen usandsynlig, og Dumas anvendte en slem Portion Qvasi-Filosofi for at gøre den interessant, men der var det rette dramatiske Smæld i den kraftige og spændstige Dialog, som dog kun afspejlede Sindsbevægelserne i deres grove Omrids. Ingen udnyttede det levende Stof med større Fantasi end Emil Poulsen, hvis Spil var rigt paa dristige Enkeltheder. Vellystningen virkede ikke meget elegant, men desto mere ormædt med belagt Stemme, afsnuppet Diktion og udbrændte Øjne, der var halvt lukkede med svulne Laag. »Der hører«, skrev Herman Bang, »Overvindelse til at forandre Ambrosius' Læber, hvis Amorsbue en hel Dameverden har beundret, til denne Mund: Overlæben synes kort afskaaret, tykblodet, sanselig; Underlæben hænger slapt, og inden i dette Svælg bevæger Tungen sig bestandig vædende de tørre Læber ... Kunstneren er næppe nogensinde naaet saa højt som her«. »Vi

Mistress Clarkson (Fru Eckardt) — Hertugen af Septmonts (Emil Poulsen)

se endog Hertugen vandre over vor kgl. danske Scene som et afskrækkende Billede paa Gengangersygdommen«, vidnede Edv. Brandes. Fru Oda Petersen var fuldkommen fransk af Type og havde henrivende Momenter i sine Kærlighedsscener med Gérard, men blev teatralsk i de heftige Optrin; Fru Eckardt var pragtfuld at skue som den silkeklædte Mulatinde, men hun savnede Vulkanen bag sin beherskede Optræden, den eksotiske Poesi, som Sarah Bernhardt forlenede Figuren med og som gjorde den forstaaelig, hvad den ikke er fra Forfatterens Haand. Olaf Poulsen var bred og gemytlig, men ingen fransk Type som Dumas' moralske Talerør, Dr. Rémonin. Carl Price kunde ikke spille Millionær=Parvenuen.

Publikum led, naar Dyden led og jublede, naar Lasten fik sin Straf. Skuespillerne maatte flere Gange blive staaende »i Ta=bleau«, fordi Bifaldet ikke vilde tage nogen Ende. »Den Frem=mede« opførtes 32 Gange til 1888. Men da Fru Oda Nielsen tyve Aar efter Premièren tog Stykket op paa Casino, lød Dr. Rémonins Kærligheds= og Vibrions=Teorier ikke længer som aandfulde Ræsonnementer, men som Fraser, og Mrs. Clarkson, der engang havde virket som en Hævnens Svøbe over Mæn=denes Lavhed, var blevet til en tom Verdensdame, malet af Hans Makart. Tiden var løbet fra »Den Fremmede«, fordi Per=sonerne savnede det psykologiske Filigranarbejde i Udarbej=delsen, som Ibsen mestrede. —

Ed. Paillerons Lystspil i tre Akter »Le monde où l'on s'ennuie« fremkom 1881 paa »Théâtre Français« og blev en stor Sukces, der siden fortsattes over hele Verden. Ogsaa hos os blev Opførelsen Sæsonens Begivenhed i økonomisk Forstand. »Morgenbl.« bragte straks i sin Kronik en Oversættelse af det muntre Stykke, som William Bloch fordanskede til det kgl. Teater. Han gav det Titlen *»Hvor man kjeder sig«*. Oversættel=sen var iøvrigt Genstand for flere Angreb, som Bloch imidlertid i sit Svar opfattede som en Ros, da det var en Misforstaaelse at tro, at en Oversættelse skulde følge Originalen Ord for Ord. Det gjaldt tværtimod om at finde en Form, som gav et naturligt Udtryk for Forfatterens Tanker.

Handlingen foregaar i Salonlivet paa Samfundets Højder blandt den indflydelsesrige Middelmaadighed, der intrigerer og regerer, et Hotel de Rambouillet fra 1881, hvor, som Stykkets unge Præfekt udtrykker sig, »Pedanteri forveksles med Viden=skab, Sentimentalitet med Følelse og Snærperi med god Tone«, og hvor Venskabet er Beregning, den elegante Form kun et Middel til at komme i Vejret. Pailleron koketterede med braadne Kar i alle Lande, men hans fjedrede Pile fandt dog flest Skiver i Frankrig, hvor man mente at kende Personerne bag de opdigtede Navne. Ingen kunde vredes over denne spøgende Samfundssatire, der var uden poetisk Rang, men dannede Ram=men om en gratiøs Kærlighedsintrige i Vaudevillestil: Den unge Suzanne (Fru Hennings) elsker Videnskabsmanden Roger (Jern=dorff), men tror, at han vil fri til en literært anlagt Englænder=

inde (Fru Eckardt). Den spinkle Handling opstaar ved, at en Billet, som en letkomisk Filosof Bellac (O. Poulsen) har skrevet til Englænderinden, er blevet læst af Suzanne. Hun fortvivler, fordi hun mener, at Roger har skrevet den, og Misforstaaelsen resulterer i en tredobbelt Beluring af Stævnemøder nede i Haven, men tilsidst bliver Suzanne og Roger dog lykkelige ved den gamle, kloge Hertugindes Hjælp (Fru Phister).

Jeanne
(Fru Oda Petersen)

Baade Motiver og Situationer var gamle Kendinge. Dialogens lette Esprit mindede om Tonen i det 18. Aarh.s Memoirer, og den delvis karikerede Personskildring stillede ikke Skuespillerne vanskelige Opgaver. Af Stykkets tyve Rollehavende var det Damerne, som bar Prisen hjem. Fru Hennings føjede som Suzanne et nyt Blad til sin Laurbærkrans. Rollen mindede om Antoinette i »Gnisten» og spillede paa et Omraade, hvor Fru Hennings ofte havde vist sit Mesterskab: Barnets Forvandling til Kvinde gennem Kærlighedens Fødsel. Selv Fremmede blev grebne af hendes rene Udtryk: Da Coquelin nogle Aar senere havde Lejlighed til at se den danske Suzanne, sendte han hende en varm Kompliment. Fru Eckardts korrekte Væsen og tørre Lune passede fortrinligt til Englænderinden, i hvilken Skikkelse en smuk Kvinde og en Blaastrømpe skal tangere hinanden. Fru Phister savnede Fornemhed som Hertuginden, men hendes Replik bed, omend Viddet blev til matroneagtige Sandheder. Endelig vandt Fru Oda Petersen ved sit pikante Skælmeri sin første ubetingede Sejr i en af Siderollerne, den nygifte Jeanne. »Dags-Telegr.« bemærkede, at hun i sin Diktion havde

faaet de Kommaer med, som hun ellers sprang over, »thi Fru Petersen har i det Aar, hvori hun har spillet dansk Komedie, talt Fransk den meste Tid«. Emil Poulsen og Jerndorff havde ikke formet franske Typer som Stykkets unge Mænd, den nygifte Præfekt og Videnskabsmanden, og Olaf Poulsen kunde ikke individualisere Bellac, som han aabenbart kun spillede for Feu'ens Skyld; først gennem Jerndorffs Fremstilling i 1887 kom denne sødlige Damefilosof til sin Ret paa vor Scene. Men som Helhed var der Festivitas over Forestillingen, og den forplantede sig længe til Tilskuersalen. Først i 1899 spilledes »Hvor man kjeder sig« med ændret Rollebesætning for 81. og sidste Gang. Siden gik Stykket over til Privatscenernes Repertoire, hvor baade Fru Eckardt og Fru Oda Nielsen fremstillede Hertuginden, og hvor Komedien endnu i den seneste Tid (1923—24) har bevaret sin Tiltrækning. —

Hertuginden
(Fru Phister)

I kunstnerisk Henseende var Sæsonens smaa Skuespil mest interessante. Mussets skønne Ungdomsarbejde fra 1833 »Les Caprices de Marianne«, Skuespil i to Akter, opførtes fra 1851 paa »Théâtre Français«, hvor Got (Claudio) og Delaunay (Ottavio) udmærkede sig, men 1859 blev Stykket forkastet af J. L. Heiberg. Han tilføjede derved sin Frue Tabet af Mariannas Rolle og hindrede, hvad værre var, Michael Wiehe fra at levendegøre Célio, som Naturen havde bestemt ham for. 1876 gentoges Afslaget, idet Molbech erklærede, at Kærlighedens ubetingede Ret til Genkærlighed »ikke saaledes uden videre kunde praktiseres paa Skuepladsen, selv om Indklædningen var nok saa veltalende og begejstret«. Endelig foretog William Bloch 1880 en ny Oversættelse, som smukt gengav Originalens plastiske Elegi, men Molbech stillede sig atter afvisende, ikke alene fordi Mussets gratiefyldte Sprog drog »Sympatien fra

Pligten helt over paa Lidenskabens Side«, men fordi Teatret ikke ejede Skuespillere som kunde forlene Fremstillingen med den rette Poesi. Opførelsen modsagde ham desværre ikke.

»Marianna«, som Skuespillet kaldtes paa Dansk, er en gløsdende Digtning, i hvilken Kærligheden og Døden gaar Haand i Haand. Med Benyttelse af et italiensk Milieu under Frantz den Første har Musset personificeret sig selv i Stykkets to modsatte Skikkelser: Den melankolske Célio (eller Lélio) med det rene Sind og den letfærdige Ottavio, som døver sin Sjæl i Orgier, og som kun har bevaret én værdifuld Følelse, sit Venskab for Célio. Da denne Drømmer i sin Angst for Virkeligheden ikke kan finde Ord for sin Kærlighed til den skønne Marianna, skildrer Ottavio hans Følelser med saa megen Varme, at hvert Ord brænder sig ind i hende. Hendes Lidenskab vækkes, — ikke for Célio, men for Ottavio. Men da hendes gamle Ægteherre, Øvrighedspersonen Claudio, i Skinsyge har ladet Célio dræbe, slynger Ottavio hendes Gunst tilbage i hendes Ansigt: »Jeg elsker Dem ikke, Marianna. Det var Célio, der elskede Dem«.

»Marianna« burde have været opført tyve Aar forud; nu viste Udførelsen Evnernes Begrænsning. Zangenberg havde intet Udtryk for Célio's melankolske Idealisme og skælvende Lidenskab — hans sceniske Evner var af ganske modsat Art. Og Mariannas trodsige Ungdom og tilbagetrængte Lidenskab blev til dukkeagtig Lunefuldhed hos Fru Oda Petersen. Emil Poulsen var en bred og lystig Ottavio uden Figurens fortvivlede Ironi; Olaf Poulsen bar en fortrinlig Maske og fik Claudios Latterlighed frem, men ikke hans Grusomhed. Om dem alle gjaldt, at de var for borgerlige, for danske, især Frk. Nielsen som Célios højsindede Moder. Ypperlig var kun Carl Meyer som Claudios uhyggelige Tjener Tibia. Men trods Opførelsens Mangler var det rigtigt, at Fallesen trodsede Molbech og lod Mussets poetiske Genius komme til Orde. »Marianna« opførtes 18 Gange i to Sæsoner og blev siden genoptaget. —

Faa Dage efter at »Lindows Børn« var opført (jvfr. pag. 122 f.), indleverede Einar Christiansen sit næste Arbejde *»En Egoist«*, Lystspil i to Akter. Molbech anbefalede det udfra den Betragtning, at det var et »ret underholdende Stykke med en tydelig Personskildring og en na-

turlig, undertiden ganske fiint karakteriserende Dialog«. Svaret blev meddelt Forfatteren under Mærke paa Kjøbenhavns Postkontor.

Handlingen foregik hos en Etatsraadinde i landlige Omgivelser. Direktør Lindal (O. Poulsen) er en egoistisk Pebersvend, der agter at trække sig tilbage fra sinVirksomhed for at pleje sin Magelighed. Han forlover sig — ikke med sin Ungdomskærlighed, Fru Holt (Oda Petersen), som er blevet Enke, men med Husets unge Datter (Fru Hennings). Hun handler ikke udfra dybere Følelser, da hun svarer Ja, men glæder sin Moder, Etatsraadinden (Fru Phister), som kun tænker paa Partiets ydre Fordele. Men det viser sig snart, at de Forlovede slet ikke passer for hinanden. Heldigvis er der mellem Husets Inventar en vissen Pebermø (Fru Hilmer), hvis Ræsonnementer falder i Direktørens Smag, og blandt dets Gæster en ung Kandidat (A. Madsen), som den lille Backfisch synes om. Forlovelsen gaar overstyr, og Stykket ender ganske morsomt med et Semikolon, ikke med det sædvanlige Punktum. Skønt ingen kan være i Tvivl om, at de to Par vil finde hinanden, blev Slutningen dog modtaget med Hyssen. Man yndede ikke det usædvanlige.

»En Egoist« savnede en Idé, og den skitsemæssige Behandling af Karakterskildringen gav Pressen Anledning til at fraraade Forfatteren at lade sig friste af sin Skrivelethed, men der var Humør og Iagttagelse i Dialogen og dramatisk Haandelag i Scenegangen. Mest afluret Virkeligheden var den unge Pige, en lille egensindig Tingest, som Fru Hennings adskilte fra sit øvrige Galleri og forlenede med talrige morsomme Betoninger, »et i de fineste Shatteringer udført kjøbenhavnsk Genremaleri«, skrev Edv. Brandes. Men det var ikke muligt, selv for Olaf Poulsen, at faa Folk til at tro, at den fladbundede Direktør var en begavet, endsige fremragende Mand. De øvrige Rollehavende og Iscenesættelsen støttede Stykket, men »En Egoist« opførtes dog kun syv Gange. Skønt Einar Christiansens andet Skuespil ikke gjorde nær saa megen Lykke som hans følsomme »Lindows Børn«, var det alligevel et mere lovende Arbejde, friskere og mindre afhængigt af literære Forbilleder. —

Fremtid var der ogsaa i den Bagatel, som cand. polit. og pharm. Otto Benzon indsendte kort før Jul 1881. Den lille En-

akter hed *»Surrogater«*, men Erik Bøgh fraraadede at opføre den. Hans Grunde hertil var for det første den urimelige, at Stykket vilde »lægge Beslag paa to af Teatrets mest sysselsatte Skuespillere«, og dernæst stødte Dialogen ham ved dens Brud paa Takt og Tone. »Den er holdt i en burschekos Jargon«, skrev han, »der meget let vil virke frastødende, ja vel endogsaa, hvis Tilskuerne gik ind paa den, vilde berettige dem til at kalde »Hende« fræk og »Ham« flabet. Jeg tør vel ikke nægte, at denne Jargon (eller om man vil Udtryksform) for Tiden er stærkt i Mode, især blandt ganske unge Mennesker, der finder det flot at bære en forceret Nonchalance udenpaa en laant Overlegenhed og en eftergjort Blaserthed... men saa længe Scenen har den Opgave at virke for god Tone og dannet Sprog, tror jeg ikke, at den kan forsvare at indføre denne kunstlede Ugenerthed i Dialogen som en naturlig Samtaleform. Som Genstand for Satire vilde den derimod være fuldstændig berettiget«. Censor indrømmede dog, at Ordskiftet vidnede om Talent, og Fallesen foreslog derfor Benzon at omarbejde Stykket. Allerede midt i Januar forelaa den ny Udgave, om hvilken Forfatteren skrev: »Foruden en Mængde mindre Forandringer, hvorved jeg haaber at have fjærnet, hvad der tidligere fandtes af daarlig Tone, er Slutningen skreven om, hvorved den skjærende Disharmoni er mildnet i meget høj Grad, og Udtrykkene blevne mindre flade«. Efter at endnu en enkelt Rettelse var foretaget, erklærede Bøgh sig tilfreds, og ved en Formiddagsforestilling til Fordel for den kunstneriske Udsmykning stod Otto Benzons Navn første Gang paa Plakaten. Dette Tidspunkt betød, at »Surrogater« blev stillet paa en Uriaspost, men det kvikke Replikskifte sejrede alligevel over en halvfyldt og uoplagt Tilskuerplads. Motivet var udnyttet til alle Sider: En ung Enke kommer for at søge en Lejlighed ind i en Malers Atelier. Det viser sig, at de er gamle Bekendte — »han« har endogsaa engang friet til »hende«. Nu har Forholdene ganske forandret sig. Fruens senere Ægteskab var næppe lykkeligt, og Maleren er kommet ud over Illusionernes Alder, altsaa kan en Forbindelse mellem dem fuldbyrdes. Interessen knyttede sig dog ikke til Handlingen, men til Dialogen, der røbede en kommende Lystspilforfatter. Den var naturlig, vittig og fuldkommen fri for forlorne Aand-

righeder. De lunerige Indfald naaede med Dagliglivets smaa Betoninger ud til Publikum i Emil Poulsens og Fru Eckardts Gengivelse. »Surrogater« havde en udmærket Presse og holdt sig i denne Udførelse 46 Gange paa Repertoiret til 1886. —

Vegt og famlende, skønt skrevet af et Talent, var derimod Herman Bangs *»Graavejr«*, som Molbech hverken anbefalede eller indstillede til Forkastelse. Han troede, at den lille anonyme Situation skyldtes en anden ung Skribent og mente, at den i Modsætning til hans tidligere Arbejder frembød Muligheden af en Opførelse. Men da han fandt Situationen beslægtet med »Et Dukkehjem« frygtede han, at en Sammenligning vilde virke knusende. Familieskabet var dog meget langt ude.

Historien i »Graavejr« var den mindst mulige: En kjøbenhavnsk Grosserer er saa stærkt optaget af sit Arbejde, at han glemmer sin Hustru. Men en Graavejrsdag ude i Rungsted vækkes hans Jalousi og dermed hans Kærlighed. Det var hele Handlingen. Den blev fortalt i en naturlig Dialog uden noget Forsøg paa forloren Udpyntning, men trods sin Modernisme undgik Bang ikke Fortidens dræbende Monologer. Den sarte Stemning i Situationen harmonerede ikke med Teatrets store Scene, og det var kun med Nød og Næppe, at Jerndorff, Fru Eckardt og Blochs Iscenesættelse reddede Stykket fra Fald. Skønt den dramatiske Kunst udfyldte en stor Del af Herman Bangs Liv, blev denne lille »En Akt« hans eneste Berøring med Nationalscenen. »Graavejr« opførtes syv Gange. —

Endnu færre Opførelser naaede Enakteren *»Quod felix —!«*, som den anonyme Forfatter stud. jur. (senere Overretssagfører) Jens Petersen kaldte »Før Ballet«, og som under Prøverne hed »Slægtskab og Svogerskab«. Det var en landlig Idyl mellem en aldrende Proprietær (Jerndorff), hans voksne Søn (A. Madsen) og to kvindelige Slægtninge (Fru Gjørling og Frk. Betzonich). Han er forelsket i den yngste, Sønnen i den ældste, og Konflikten opstaar ved, at der ikke nævnes Navne, men kun siges »han«. Misforstaaelsen løses dog ligesaa let, som den opstaar, og Titlen maa betragtes som en Gratulation til de to Par, da de omsider faar hinanden. Ønsket gik ikke i Opfyldelse for Stykkets Vedkommende, men det naive Indhold gled dog nogenlunde takket være en kvik Replikbehandling. Forfatteren fik

ingen synderlig Støtte af de Rollehavende, naar undtages Frk. Betzonich, hvis friske Ungdom brød igennem den Ubemærkethed, hun for det meste var henvist til. »Quod felix —!« fik gennemgaaende en haard Medfart i Pressen og opførtes kun tre Gange. Det betød ikke Indgangen til et omfattende Forfatterskab, men Jens Petersens Navn blev dog senere knyttet til Gustav Wieds Skuespil »Første Violin«. —

I sit Arbejde for »Bevidsthedernes Revolutionering« var Henrik Ibsen nu naaet til »Gengangere«, men denne Gang afviste det bestaaende Samfund ham dybt forarget. Den Blæst, »Et Dukkehjem« havde vakt, var for intet at regne mod den kritiske Storm, som »Gengangere« fremkaldte. Forkastelsen paa Teatret, hvortil Stykket blev indsendt i Slutningen af Novbr. 1881, var blot et Led af den voldsomme Modstand, som Højrepressen iværksatte. Alene Ibsens store Navn hindrede den i at kaste Stykket »hen i den Kalkkule, hvor sligt i Grunden ene hører hjemme«. De Konservative saa rødt: Her var Angreb paa det kirkelige Ægteskab, her hævdedes ganske aabent Hustruens Ret til at forlade Mand og Hjem, og Barnets Pligt til at ære sine Forældre droges i Tvivl. Den lovløse, saakaldte »fri Kærlighed« blev forsvaret, Blodskamsforholdet tolereret, og endelig omtaltes, syntes man, den hæslige Kønssygdom, hvis Navn var unævneligt, med oprørende Kynisme. Baade i Danmark og Norge satte Pressen snavsede Fingre paa Værket gennem (for det meste anonyme) Artikler, hvori man gjorde Ibsen ansvarlig for de Meninger, Personerne udtalte. Man opnaaede at hindre, at Oplaget blev udsolgt, og at vække en Indignation, som var stærk nok til ogsaa at formindske Salget af Ibsens tidligere Skrifter. Paa Grundlag af Adam Øvres Lov erklærede Læger, at Syfilis ikke kan overføres ved Arv fra Faderen, thi naar Sygdommen er medfødt, forudsætter den altid en smittet Moder. Protesterne rokkede dog ikke en Tøddel ved Dramaets indre Mening, men forstærkede kun Indtrykket af Kammerherre Alvings fordærvede Liv, hvis Konsekvenser Digteren med ubøjelig Strenghed havde udviklet. De moralsk oprørte var af lutter Forargelse uenige om Stykkets sceniske Værdi, men ikke om at nægte det Adgang til Teatret. Endog Formidleren mellem Efterromantik og Realisme, Redaktør Otto Borchsenius, mente,

at »Gengangere« under de nuværende Forhold »var utænkeligt paa vor Scene«, skønt han tog Skuespillet i Forsvar som Kunstværk og hævdede, at det ikke gik an at gøre Digteren ansvarlig for Personernes Udtalelser.

Det laa ganske udenfor Censor Bøghs Evne at bedømme Arbejder, som aandelig talt flyttede Grænsepæle. Den, der for Eks. kendte hans banale Betragtninger over Søren Kierkegaard, maatte paa Forhaand vide, at han heller ikke kunde lodde Dybden i »Gengangere«. Paa Baggrund af de konservative Blades Raseri var det ikke nogen modig Handling at skride til Forkastelsen, som han 2. Juledag 1881 formede i disse Ord:

»Hvis Henrik Ibsen havde tilbudt det kgl. Teater et Stykke, der enten saaledes som »Fru Inger« var for pinligt til at kunne opføres med Haab om Succes, eller saaledes som »Et Dukkehjem« indeholdt et underordnet Motiv, der laa udenfor de skønne Kunsters Omraade, ja, selv hvis han — hvad der næsten vilde være utroligt — havde indsendt et Arbejde, som i kunstnerisk Henseende stod under Minimum af vor Scenes Fordringer, vilde jeg efter al Sandsynlighed i Betragtning af hans tidligere dramatiske Fortjenester have bøjet mig for hans Autoritet og villig anerkendt hans Ret til et »Exempt«, men naar han skriver et Drama, der saaledes som »Gengangere« gør et modbydeligt patologisk Fænomen til Handlingens Hovedmotiv, samtidig med, at det undergraver den Moral, der danner Grundvolden for vor Samfundsorden, saa betragter jeg mig som aldeles uberettiget til at respektere nogen Exemption, da hverken Lov eller Moral kender Persons Anseelse, og Størrelsen af de anvendte Ævner kun forøger Størrelsen af Angrebets Farlighed.

Allerede deri, at Stykket paakalder Tilskuernes Interesse for Udviklingen og Følgerne af den syfilitiske Smitte som Osvald Alving enten har arvet med sin Faders Blod eller indsuget af hans Tobakspibe, og som fremkalder Katastrofen ved at slaa sig paa hans Hjærne og bevirke en Paresis, synes der mig at ligge en fuldgyldig Forkastelsesgrund. Fremstillingen og Bedømmelsen af det Slags Onder tilhører de kliniske Foredrag paa Hospitalets fjerde Afdeling og egner sig aller mindst for et Teater, der har et uforholdsmæssig stort abonnerende Damepublikum. Selv i det tolerante Paris har man med Rette taget Forargelse over, at et Sekondteater bragte la petite-vérole paa Scenen — la grosse-vérole som Hovedmotiv i et Drama paa Danmarks første Skueplads kan jeg kun tænke mig som en Skandale.

Og dog er det modbydelige Æmne næppe det Værste i Stykket.

At den gældende Morals Repræsentant og Talsmand i enhver Replik er lagt for Had og Foragt som en ynkelig Træl af Skinnet,

Fordomme og Mængdens Mening, en sandhedssky Blindhedssimulant, der hykler for sig selv og hele Verden og stadig under Fromhedens og Tillidens Maske tager Parti for al Last og Lumpenhed, mens Dramaets eneste respektable Figur Fru Alving erklærer: at da hun gav sig til at se Pligtlæren efter i Sømmene, løb det hele op som Maskinsyning, naar hun blot pillede en Knude op ...

— at det frie kønslige Samliv mellem Pariserkunstnerne og deres Kærester (med tilhørende Børn) nævnes som Mønster paa Ærbarhed, mens »de mønstergyldige Ægtemænd og Familiefædre« omtales som Usædelighedens intimeste Fortrolige og det lovlige Ægteskab fremstilles i to saa afskrækkende Vrængebilleder som Forholdene mellem Fruen og hendes »ryggesløse« Kaptain og mellem hans aflagte Frille og hendes købte Skærmbrædt, Forbryderen Engstrand...

— at Moderen kun i sin »Feighed« (for Genganger-Fordommene) ser en Hindring for at tillade Sønnen at gifte sig med sin uægte Halvsøster eller »at indrette sig som de vil«, og at Præstens Indvendinger mod Partiet latterliggøres ved en Paamindelse om Slægtens Nedstamning fra *et* Par ...

— at Forholdet mellem den syfilitiske Osvald og hans Halvsøster er skildret som saa vidt fremskredet, at de værste Mistanker berettiges, idet man hører Regine udbryde i de selv samme Ord (endogsaa forstærkede), hvormed hendes Moder i sin Tid havde røbet sig som Faderens Maitresse ...

— at Fru Alving faar Ordskiftets Medhold, naar hun kalder det Præstens »ynkeligste Nederlag« og »en Forbrydelse mod dem begge«, at han viste hende tilbage, da hun løb bort fra Manden og fortvivlet tilraabte sin gamle Halvkæreste: »Her er jeg — tag mig!« ...

— at Forvorpenheden faar Ordet paa en saa gemen Maade som i Snedkerens Forsøg paa at hverve Steddatteren for Sømandsknejpen, idet han møder hendes Ulyst til Styrmænd og Kaptainer med den Indrømmelse: »Saa lad være at gifte Dig med dem! Det lønner sig endda (fortroligere). Han Engelskmanden med Lystkutteren gav 300 Spdl., og *hun* var ikke smukkere end Du« — en Replik, der bliver dobbelt modbydelig, naar man senere faar Rede paa, at »hun« var hans egen Kone, at den formentlige Englænder var Alving, og at de 300 Spdl. netop var den Medgift, for hvis Skyld hun blev gift ...

— at endelig Osvald efter at have faaet Vished om, at hans Syge vil ende med Afsind og tiltagende Lammelse, har besluttet sig til Selvmord og afnøder sin Moder det Løfte: at hun vil give ham Gift, naar Paresen indtræder, og at Tæppet falder, mens hun vakler mellem at opfylde eller bryde dette Løfte:

Det er efter mit Skøn et saadant Overmaal af Nedbrydningstendens, at jeg anser det for min ufravigelige Pligt: uden Hensyn til det Mesterskab, der er udviklet i Stykkets Komposition og Udarbejdelse, *ubetinget* at indstille det til Forkastelse«.

Den eneste, der med Varme forsvarede Digtningen og forklarede dens Indhold, var Dr. Georg Brandes. Møjsommeligt tog han de mest forvrængende danske og norske Anmeldelser op til Revision og viste deres Hulhed eller Naivitet. Flammende protesterede han imod, at Digteren blev gjort ansvarlig for de Meninger, Dramaets Personer nærede, og han forsvarede Ibsens Trang til at se bagved »det gode Selskab«s Facade. Angribernes fælles Argument, at Stykket ikke var Poesi, tilbageviste han ved at oplyse, hvorledes Begrebet om Poesi havde forandret sig gennem Tiderne: »Man kan være rolig, »Gengangere« bliver saavist nok Poesi«. Han paapegede, at det var et Tidens Tegn, at Stykket kom samtidig med Karl Gjellerups Prisafhandling »Arvelighed og Moral«, og sluttede med at takke Ibsen, fordi han havde vovet at sætte »hele sin møjsomt og langsomt indvundne Autoritet, sin Yndest hos Publikum, næsten sin borgerlige Anseelse paa Spil« for at skrive denne moderne Tragedie. Var Skuespillet trods dets eminente Betydning maaske ikke det mest fuldkomne Drama, Ibsen havde skrevet, »var det den nobleste Handling i hans litterære Liv«. Men Georg Brandes nærede ikke Tvivl om, at det nok vilde lykkes Angriberne at hindre »Gengangere«s Opførelse i Kjøbenhavn »til Trods for Teaterchefens intelligente og uhildede Blik og til Trods for alt, hvad Teatret skyldte Ibsen«.

Brandes' Stilling var dog paa det Tidspunkt for polemisk bestemt til at han kunde afværge Forkastelsen. Dagen efter skrev Fallesen til Dr. Ibsen i Rom: »At Deres Skuespil »Gengangere« ikke er antaget til Opførelse paa det kgl. Theater, beklager jeg meget at maatte meddele Dem«. Men personlig nærede han uden Tvivl en anden Mening om Stykket og vilde helst unddrage sig Ansvaret, thi hans første Udkast lød: »At man ikke ønsker at opføre Deres Skuespil »Gengangere« paa det kgl. Theater, beklager jeg herved at maatte meddele Dem«.

Digteren tog det kritiske Uvejr med mandig Ro. »I intet af mine Skuespil«, skrev han til Schandorph, »er Forfatteren saa udenforstaaende, saa absolut fraværende, som i dette sidste«. Han benægtede, at Stykket »forkyndte nogetsomhelst«. Det pegede kun hen paa, »at der gærede Nihilisme under Overfladen, hjemme som andetsteds«. Personerne sagde og var kun det, de

maatte sige og være af indre Nødvendighed. Det var et Stykke Virkelighed, han havde villet oprulle, ikke Teorier og Ideer. Han indrømmede højst — i et Brev til Otto Borchsenius — at »Gengangere« var noget »vovet«, men syntes, at den Tid »nu var kommen, da der maatte flyttes nogle Grænsepæle«. Iøvrigt var han forberedt paa Hyl fra Stagnationsmændenes Lejr, og det anfægtede ham ikke mere »end om en Flok Lænkehunde gøede efter ham«. Thi han vidste, skrev han til Frederik Hegel, at »alle disse henvisnende affældige Figurer«, som havde kastet sig over »Gengangere«, engang vilde »faa en knusende Dom over sig selv i Fremtidens Literaturhistorie«.

Ogsaa Norges og Sveriges førende Scener afviste »Gengangere«, hvis Førsteopførelse ikke, som det overalt fortælles, blev iværksat af August Lindberg, men fandt Sted 20. Maj 1882 i »Aurora Turner Hall« i Chicago ved et dansk-norsk Selskab med Fru Helga Bluhme som Verdens tidligste Fru Alving. Først Aaret efter begyndte August Lindberg sin navnkundige Turné, der startedes i Helsingborg og naaede Folketeatret i Kjøbenhavn 28. August 1883. —

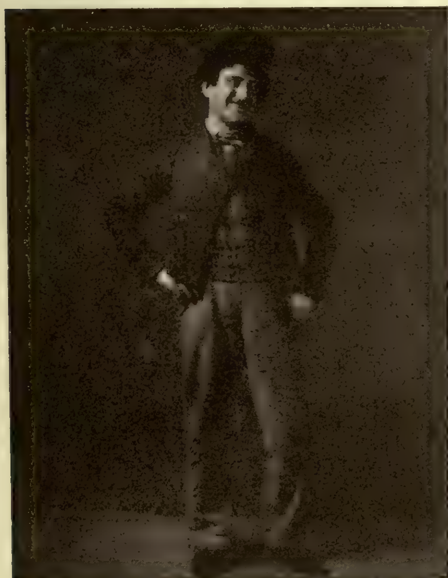
Blandt Sæsonens Repriser var Arbejder af Holberg, Heiberg og Hostrup. *»Jean de France«* havde aldrig gjort rigtig Lykke og var siden 1870 gaaet ud af Repertoiret. Jerndorff forsøgte nu at puste nyt Liv i Titelrollen; han saa' morsom ud og dansede fortrinligt, men Lunet var ikke tilstrækkeligt til at dække Figurens Ensformighed. Blandt de nye Medvirkende var Fru Hilmer som Marthe — altid dygtig i Replikbehandlingen, men ensartet i Karakteristikken — og Olaf Poulsen som Arv, en af de Roller, hvori han intet gav af sit eget, men nøjedes med gamle Teaterfif. Rosenkilde var nu som før Forestillingens Pryd ved sin snurrige Værdighed som Jeronimus, en uforlignelig Spidsborgertype. Edv. Brandes foregreb Blochs senere Virksomhed, da han paatalte Dekorationens Meningsløshed, hvorved Personerne kom og gik paa de gale Steder. Det samme var Tilfældet i »Henrik og Pernille«. Han ledsagede sin Anmeldelse med et gammelt Billede af Graabrødretorv og forlangte, at Holbergs Komedier fik mere levende Rammer. Derimod var Dragterne paa Krohns Initiativ fornyede, saaledes at de virkelig gjorde Indtryk af at være fra Tiden omkr. 1722. Men som Hel-

hed savnede Forestillingen Harmoni, og den opførtes kun seks Gange. Holbergs Komedier blev i disse Aar kun set af de literært-historisk Interesserede, medens det store Publikum blev borte. Der tiltrængtes en Fornyelse, som Sophus Schandorph gav Udtryk for, da han skrev: »Traditionen forslaar ikke mere; den maa befrugtes og fornyes ved Naturstudium«. — Heibergs Festspil *»Syvsoverdag«*, skrevet i Anledning af Christian VIII's Kroning, var ikke opført siden den sidste Sæson i det gamle Teater, da Fru Heiberg ved sin Iscenesættelse gav denne lyrisk-romantiske Komedie en tiltrængt Renæssance. Blandt de ny Rollehavende var det navnlig Fru Oda Petersens Debut som Anna, der interesserede. Rollen passede ikke for hendes Individualitet, men hun fik Lejlighed til at vise, at hun sangligt og dramatisk beherskede det store Rum. Som Thorstein skulde Zangenberg tale paa Vers, og her mærkedes det, at han ikke havde gennemgaaet nogen kunstnerisk Skole. Jerndorff bar Prokuratorens Spradebasse-Kostyme fra 1840 med megen Stilfølelse, og Rosenkilde og Olaf Poulsen morede meget i deres gamle Roller som Max og Balthazar. Gyllichs nye Dekorationer og Hartmanns gamle Musik bidrog til, at »Syvsoverdag« kunde opføres 27 Gange i to Sæsoner. — Heibergs Vaudeville *»Nej«* havde hvilet, siden Phister sidste Gang spillede Klokker Link i 1873. Genoptagelsen blev en Sukces, fordi Zangenbergs Friskhed passede til Kandidat Hammer, og Fru Oda Petersen havde Udtryk for Sophies kunstige Naivitet; men, skrev Herman Bang, »hun mægtede ikke at blive en Datter af dette Hus fra Frederik VI's Tid«. Schram havde overtaget Justitsraaden efter Rosenkilde, og Olaf Poulsen krøb i Phisters aflagte Kjole; Dialekten voldte ham Vanskeligheder, og nogen ægte Menneskeskildring gav han ikke, men Fru Heiberg bevidnede ham alligevel sin Tilfredshed. »Nej« gik 22 Gange i Løbet af Sæsonen og naaede dermed sin 200. Opførelse. — I Hostrups *»Soldaterløjer«*, der ligeledes havde hvilet siden 1873, var Oda Petersen og Axel Madsen ny som Elskerparret og Schram som Barding. Han havde bevaret en Del af Phisters Træk i denne Rolle og iøvrigt givet Figuren en ubestemmelig Jargon, hvori de lukkede Vokaler blev aabne og omvendt. Nu som tidligere var det dog Olaf Poulsen som Anker, der førte Lystigheden an.

Birkedommer Krans
(Olaf Poulsen)

Var hans Svensker maaske ringere end Mantzius' Gengivelse, saa var til Gengæld Ankers anden Forklædning, den gale Brown, straalende komisk. Han gav den med kraftige Farver som en fluefangende Delirist, og der var ingen Grænser for hans Indfald. Scenen mellem ham og Schram, hvis fantastiske Fingre yderligere bidrog til Munterheden, holdt længe »Soldaterløjer« paa Plakaten; først i 1897 spillede Olaf Poulsen Anker for 88. og sidste Gang ved Afskedsforestillingen for Waldemar Kolling, der som Mads havde en af sine bedste Roller. — Teatret fik ogsaa Glæde af at genoptage Hostrups Vaudevillekomedie *»Eventyr paa Fodrejsen«*, som ikke var givet siden Mantzius' Gæstespil i 1878. Olaf Poulsens Birkedommer Krans var mindre robust end Forgængeren, men ligesaa lattervækkende og ganske i Stykkets Aand. Forestillingen blev særlig bemærkelsesværdig derved, at Carl Meyer omsider fik sit Gennembrud som Skriverhans. I de femten Aar, han havde virket siden sin Debut, var Smaarollerne hans Omraade, men han viste nu, at hans Evner ogsaa strakte til, naar Kravet gjaldt en større Opgave. Der var en vis Mystik i hans halvt romantiske, halvt realistiske Spil, og han foredrog Sangene med dramatisk Instinkt. Pressen paapegede

Skriverhans
(Carl Meyer)

det urimelige i hans beskedne Stilling, men ligesom det skyldtes Tilfældet, nemlig Emil Poulsens Bortrejse, at han overhovedet fik Lov til at prøve sine Kræfter i denne Rolle, saaledes blev den heldige Udførelse deraf uden Betydning for hans fremtidige Stilling. Komediens Ungdom udførtes nu af Fru Oda Petersen (Johanne), Frk. Antonsen (Laura), Zangenberg (Herløv) og Axel Madsen (Ejbæk), og trods det næsten skandaløse Udstyr holdt Stykket sig længe paa Repertoiret; Carl Meyer spillede sit Livs største Rolle ialt 48 Gange paa det kgl. Teater indtil 1890, og senere gentog han den paa Privatscenerne. — Skønt Clara Andersens anonyme Lystspil *»Rosa og Rosita«*, sidst opført 1873, kun var tyve Aar gammelt, havde Tidens Tand allerede gnavet stærkt paa Karakterskildringen og Dialogen. Pressen henviste nu Stykket til Privatscenerne, men dets gode Idé og Udførelsen var dog stærk nok til at bære det gennem 23 Opførelser. Frk. Wiehe og Frk. Betzonich spillede Titelrollerne, Zangenberg og Madsen de unge Mænd, Olaf Poulsen og Fru Phister det ældre Ægtepar. Mest Lykke gjorde Frk. Betzonich; hendes muntre, men ikke fejlfri Diktion friskede op paa den naturløse Dialog. I 1885 gik »Rosa og Rosita« for 84. og sidste Gang. — Arnesens Vaudeville *»Et Rejseeventyr«* nød ufortjent Ry fra tidligere Tid paa Grund af Phisters og Hultmanns lystige Spil. Stykket er kun et Rutinearbejde, fuldt af haardtrukne Morsomheder, men det lod til, at dets Historie nu efter en halv Snes Aars Hvile vilde gentage sig. Thi Olaf Poulsen havde bevaret en Del af Phisters Paahit som Kammerraaden; han var navnlig morsom i de bratte Overgange fra opfarende Hidsighed til selskabelig Artighed, og i Scenerne med Kolling (Forvalteren) fremkaldte hans Lazzi stormende Munterhed. Og som Smith havde Zangenberg atter en Rolle, hvor hans tiltalende Ungdommelighed kom til sin Ret. Disse to bar »Et Rejseeventyr« gennem 17 Opførelser, og for Udfaldet betød det altsaa intet, at Frk. Berthelsen ikke kunde synge Claras Parti, eller at Kostymerne fra 1837 ikke var gennemført korrekte. — I Bjørnsons *»De Nygifte«*, sidst opført 1878, var Rollebesætningen en Del forandret, men ikke til det bedre. Sophus Petersen kunde ikke spille Amtmanden, Frk. Nielsen havde forladt sin bedste Rolle, Mathilde, for at overtage Amt-

mandinden, som hun gav den grædende Tone, paa hvilken hun ofte strandede; Frk. Antonsen spillede nu, skrev Edv. Bran⸗des, Mathilde med »et extatisk Blik, der syntes at betegne den Begejstring, hun selv følte overfor Opgaven, men som det ikke lykkedes hendes Flid at bringe Tilskuerne til at dele«. En af Rosenkildes Elever, Frk. *Olga Meyer* (født 7. August 1866, Datter af Skuespillerinden Marie Benedictsen Meyer), debute⸗rede i Lauras Rolle, men virkede saa barnligt, at det ikke var muligt at sige andet om hendes Fremtræden, end at hun var velinstrueret og aabenbart kom fra det gode Selskab. Axel Henriques gjorde den Iagttagelse, at Portrætterne paa Væggen af Amtmandsparret, som i Mantzius' Dage var fyldige, nu var skrumpet ind; saaledes var det gaaet alle Stykkets Personer. I denne poesiforladte Udførelse gled »De Nygifte« ud af Re⸗pertoiret efter fire Opførelser; siden Premièren i 1865 var Styk⸗ket spillet 75 Gange. —

Operasæsonen var ikke særlig interessant. Mlle Vanzandt fyldte atter Huset elleve Gange og føjede til sine tidligere Sejre Cherubino i »Figaros Bryllup«, som hun gjorde til en Gamin, en Don Juan i Knop, medens danske Sangerinder plejede at lægge Vægten paa det Sentimentale. Alle hendes kaade Indfald blev givet med Beherskelse af Midlerne, med den hende egne Ro og Sikkerhed. Den sidste Aften sang hun paa Italiensk de første Akter af Margarethe i »Faust«. Selv om Publikum ikke fik at vide, om hun kunde udføre de tragiske Scener, var det interes⸗sant at se en Margarethe, som var milevidt fra den almindelige Fremstilling, en purung Pige, som sang uden Patos og jublede som et Barn, da hun gav Udtryk for sin Glæde over Smyk⸗kerne. Flere af vore Sangerinder ejede større Stemmemidler end Marie Vanzandt, men ingen hendes sangdramatiske Talent, hendes Poesi, Lune og Intelligens. Skønt det altid er vanske⸗ligt at vende tilbage til Stedet for tidligere Triumfer, sejrede hun ligesaa fuldt nu som første Gang. Efter en Koncert paa Bernstorff sendte Dronningen hende et Guldarmbaand i old⸗nordisk Stil, Brygger Jacobsen d. æ. honorerede hende med 2000 Kr. for at synge paa Carlsberg — hvilket vakte Forbitrelse i »Social⸗Demokr.« —, en Kafé fik hendes Navn, og Medlem⸗

mer af alle Teatrets Kunstarter arrangerede en Fest for hende paa Hotel d'Angleterre, hvor Fallesen talte for den tyveaarige Hædersgæst og Kapelmester Paulli for hendes Moder. Som et Udtryk for sin Taknemmelighed skænkede hun én Aftens Honorar, 1000 fr., til Udsmykningen af det Teater, der aldrig gensaa' hende. —

Samtidig med »Jean fra Nivelle« havde Fallesen (for 2000 fr. i 4 Aar) købt Ambr. Thomas' Opera i fem Akter *»Hamlet«*, som var fremkommet 1868 paa den store Opera i Paris, hvor Kristina Nilsson vakte Begejstring som Ofelia, ikke mindst fordi Komponisten snildelig havde indlagt en svensk Folkevisemelodi (»Näckens polska«) i Vanvidsscenen. Bag H. P. Holst's Oversættelse af M. Carrés og J. Barbiers Tekst stod som en truende Skygge Shakespeares Mesterværk, af hvilket alt det Ydre uden Skrupler var benyttet, Navnene og Dragterne og enkelte Hovedoptrin, som sluttede med Hamlets Udraabelse til Konge. Molbech syntes, at Forvanskningerne gjorde et »mere æstetisk Indtryk« paa Fransk end i den danske Gengivelse.

Thomas' Evne var sikker i Opéra comique, men ikke i Opéra seria. Som en Modsætning til »Mignon«s melodiske Genrebilleder vilde han i »Hamlet« skabe Musik i den store Stil, og ved flot Instrumentation og scenisk Blik naaede han ofte en betydelig dramatisk Effekt, men Tonerne var uden dybere Indhold. Angul Hammerich skrev, at Thomas »ikke var i Besiddelse af den Fantasiens Ønskekvist, der omdanner Digterværker til tonende Musik«. For Kyndige betød »Hamlet« intet, men det brede Publikum fandt rig Underholdning i denne virkningsfulde Udstyrsopera i Verdensformat, hvorfra man dog, urimeligt nok, havde udeladt Balletten. Partierne klædte de Syngendes Stemmer: Simonsens Hamlet var en Variant af Hans Heiling, men af den navnkundige Filosof saas kun den sorte Dragt; Fru Lütken magtede de vanskelige Koloraturer som en Virtuos, men den Forening af Koketteri og Tragik, som kan hæve Vanvidsscenen til Kunst, ejede hun ikke Udtryk for. Af de Optrædende var Schram som Kong Claudius den eneste, der dramatisk sét hørte hjemme i den dybsindige Tragedie, hvis Titel

Thomas havde laant. »Hamlet« fik ingen varig Plads paa Repertoiret, men opførtes dog 17 Gange. —

Iøvrigt bød Sæsonen paa en ny Sverkel i *»Liden Kirsten«*, som Simonsen overtog uden dog at bringe Steenberg i Forglem=melse. Simonsens Røst var vel langt større, men Steenbergs Stemmeklang ejede mere af den blide Romantik, der er Nerven i Hartmanns Musik. Den smukke Romance med Kor og Dans »Fra Klosteret til Kirken er Nonnens Gang«, som længe havde været udeladt, fandtes atter paa sin naturlige Plads i anden Akt. — I Arnolds Parti i *»Wilhelm Tell«* debuterede en fra Studenterforeningen kendt Sanger Magister *Christian Hyld=gaard Haunstrup* (født 15. Septbr. 1854). Stemmens lyse Tenor=klang var navnlig smuk i Højden, og da han sang med Forstand og Følelse, blev han modtaget med Glæde. Man haabede i ham at have fundet den længe savnede Heltetenor, skønt Røstens Timbre snarere tydede paa, at lyriske Partier vilde blive hans egentlige Omraade. Endnu havde han meget at lære, ogsaa i dramatisk Henseende, men det rungende Bifald tilkendegav, at Publikum mente, at Debutanten sad inde med store Mulighe=der. Fallesen vilde dog ikke give ham nogen Løfter for Frem=tiden; derfor skrev Haunstrup i Maj 1882, at han straks agtede at forlade Scenen: »Naar Hr. Kammerherren ytrede at ville gøre Størrelsen af den Betaling, jeg kunde vente, afhængig dels af Pressens Udtalelser, dels af Billetsalget, forudser jeg, at jeg derved vilde blive holdt i en permanent Uro, som let kunde have en forstyrrende Indflydelse paa mine Præstationer; jeg maatte staa og synge, betagen af den Tanke: Hvor mange Bil=letter er der solgt? Hvor meget giver det i Kassen? Mon Theaterchefen er tilfreds dermed?« Dog, da Frederik Brun samtidig besluttede at søge videre Udvikling i Udlandet, fore=løbig ved Operaen i Berlin, kunde Fallesen give Haunstrup hans Gage, 1200 Kr. og Feu af 2. Kl.

For at bøde en Kende paa Operasæsonens Magerhed op=traadte den berømte tyske Dirigent, Dr. Hans v. Bülow som Pianist ved en af de Forestillinger, der gaves til Fordel for den kunstneriske Udsmykning. Programmet bestod af Beethoven'=ske Værker, tildels med Kapellets Ledsagelse; hans Optræden

var Indledningen til nogle Koncerter i Kjøbenhavn. Publikum lønnede den klassiske Musiks Ridder med stærkt Bifald, men paa Grund af Forestillingens Matiné-Karakter var Huset kun halvt fuldt. En Gang lod ligeledes den purunge hollandske Virtuos Johan Smit sin Violin høre i et musikalsk Divertissement.

Virksomheden blev hæmmet af flere Uheld. Efter at »Colomba« var indstuderet, meldte Fru Lütken sig syg, og to Maaneders Arbejde var dermed foreløbig spildt. Genoptagelsen af »Lohengrin« gik det ikke bedre, thi da Opførelsen var averteret, blev Fru Erhard Hansen upasselig. Kapelmester Paulli (jvfr. I pag. 129 f.; II pag. 176) fik ganske ufortjent Skylden for disse Uheld, der maaske vilde være undgaaet, hvis Dubleringssystemet havde været anvendt, og Fallesen, som var ukyndig i Musikspørgsmaal, dækkede ham ikke, hverken overfor Offentligheden eller fælles Foresatte. Dette bidrog til, at Beslutningen om at tage Afsked i al Stilhed modnedes hos Paulli, og paa Sæsonens sidste Prøvedag gav han Kapellet Meddelelse herom. Beslutningen rygtedes under Aftenforestillingen og gav Anledning til en Demonstration. Da en Stemme havde raabt »Paulli leve!«, rejste Publikum sig og raabte »Hurra«, en Fanfare fulgte øjeblikkelig fra Orkestret, hvorefter et øredøvende Bifald tvang den gamle Professor til fra Dirigentpulten at takke for den spontane Hyldest. Da han var 74 Aar og havde tjent Kapellet med Ære siden 1828, altsaa i 54 Aar, deraf de sidste nitten som Chef, maatte Ministeriet opfylde hans Ønske. Afskeden gjaldt fra 1. August 1882, og hans Pension blev udregnet til 3446 Kr., men da Fr. Neruda, som Paulli gerne saa' som sin Efterfølger, ikke ønskede Stillingen, var det umuligt i Løbet af Somren at finde en Mand, der var kvalificeret til at overtage dette Landets første Musikembede. Ministeriet maatte derfor bede Paulli om endnu ét Aar at fungere, hvor han »saalænge havde virket med stor Dygtighed og aldrig svigtende Flid«. Han skulde have 4000 Kr. i Gage, saaledes at hans Indtægt ikke blev ringere end den Lønning, han hidtil havde oppebaaret. Skønt Paulli ikke mente at have Grund til at gøre Fallesen nogen Tjeneste, gik han af Hensyn til Operaen ind paa dette Forslag. Og da Publikum ved »Lohen-

grin«s Genopførelse om Efteraaret atter saa' ham bestige Diri=gentpladsen, hyldede man ham paany, medens Orkestret istemte en Fanfare.

Balletten fortsatte sin noget afblegede Tilværelse. Ballet=mester Gade stræbte ikke at forny Repertoiret, men lod det udmærkede Korps arbejde med de gamle Sager. *»Sylfiden«* havde hvilet i ti Aar, da den nu genoptoges med Fru Tychsen i Titelpartiet og Beck som James. Koreografisk stod de fuldt paa Højde med deres navnkundige Forgængere, men mimisk var de ringere, og Fru Tychsen savnede navnlig den elegiske Ynde, som ældre Tilskuere havde beundret hos Juliette Price. Edv. Brandes kaldte Opførelsen »en sørgelig Forestilling«, væsent=ligst fordi »Udstyrelsen led under en Tarvelighed, der var halv=vejs utilladelig«. Han anbefalede Fallesen at vove noget mere paa Ballettens Omraade.

»Festen i Albano«, en Hyldest, som Bournonville skrev i Anledning af Thorvaldsens Hjemkomst, var ikke opført siden 1870. I den ny Indstudering tog navnlig den rivende Tarantel stærkt Bifald, udført, som den blev, med Ungdom og Kraft af Hans Beck og Fru Reumert (ɔ: Frk. Flammé, der havde ægtet Elith Reumert). De Tableauer efter Thorvaldsens Værker, som oprindelig hørte til denne Ballet, men som senere blev udeladt, var atter indlagt. Iøvrigt bød Sæsonen kun paa et Par Brud=stykker af Balletten »Fantasiens Ø«, nemlig en *»Pas de deux«* (Hans Beck og Fru Reumert) og *»De Danske i Kina«*, hvori Beck atter brillerede som den engelske Matros.

Blandt de Unge, der begyndte at vække Opmærksomhed i mindre Partier, var Frkn. *Elisabeth Augusta Frederikke Soyer* ɔ: *Fru Beck* (f. 4. Oktbr. 1865) og *Charlotte Marie Hansen* ɔ: Fru *Wiehe* (født 28. Aug. 1865). De rykkede nu frem til fast Lønning, henholdsvis 300 og 330 Kr. om Aaret. —

Da J. L. Nyrop ikke ønskede at komme paa Afgangslisten, skønt hans Dage ved Teatret var onde, blev Fallesen nødt til at give ham Afsked, hvilken han motiverede saaledes: »Kgl. Skue=spiller J. L. Nyrop har, som formentlig det høje Ministerium bekendt, i de senere Aar kun sjældent været anvendt i Ope=raen, og naar det undtagelsesvis er sket, har han ikke formaaet

at hævde sin Plads paa fyldestgørende Maade. Da han desuden ikke har tilstrækkelige Evner til at kunne optræde i Skuespillet, er han saaledes nu uden Betydning for Theatret, hvorfor jeg ser mig nødsaget til at indstille ham til Afsked med Udgangen af Juni Maaned d. A«. Chefens Handlemaade, der i og for sig var berettiget, kastede en vis Sympati over Nyrops Farvel til den Gerning, som han paa den mest straalende Maade begyndte (jvfr. I pag. 101). Selv om Huset paa hans Afskedsaften, da han sang et Par Akter af »Faust« og et Udtog af »Den Stumme«, ikke var udsolgt, nærmede Begejstringen sig de kri≈tikløse Overdrivelser, han tyve Aar forud havde været Gen≈stand for. Feststemningen kastede atter Glans over hans Navn, saaledes at han med et ambulant Selskab kunde foretage et Afskeds≈Sejrstog gennem Provinserne, hvor hans Foredrag af Barcarolen »En nyfødt Sol i Østen gløder« lød for sidste Gang. Han fik 1310 Kr. i Pension og udnævntes siden til Klasselotteri≈kollektør.

Af Operaens Personale agtede som nævnt Frederik Brun at tage Ophold i Udlandet. Skuespillet mistede Elith Reumert, der fra 1. Jan. 1882 ønskede at søge videre Udvikling paa Folke≈teatret. Nogle af Ballettens Medlemmer afgik ogsaa: Foruden Balletdanserinden Fru Anna Menzell født Walbom (en Søster til Arnold W.) og Balletdanser Ludvig Ring (født 14. Marts 1818), der efter 52 Aars Tjeneste fik 768 Kr. i Pension, maatte den unge Danserinde Charlotte Schousgaard (jvfr. I pag. 126 f.) tage Afsked, fordi hun ikke havde forvundet Følgerne af en Fodskade, der ramte hende under Opførelsen af »Aditi« et Par Aar forud. Som Tilskadekommen i Teatrets Tjeneste fik hun 800 Kr. i Pension.

Blandt Kapellets Medlemmer skete den Forandring, at Oboist Otto Bendix, der længe havde haft Orlov, søgte sin Afsked og fra 1. April 1882 uden Konkurrence blev erstattet af sin Vikar, Olivo Krause, hvis Uddannelse Teatret havde be≈kostet »for at Traditionen for vor ejendommelige Oboetone kunde vedligeholdes«.

Sæsonen endte som sædvanlig med nogle Lønforhøjelser og Avancementer indenfor de forskellige Kunstarter. Dens økono≈miske Resultat bestemtes ejendommeligt nok af en Katastrofe,

som fandt Sted mange Mil fra Kongens Nytorv, nemlig Teater⸗branden i Wien. Hvis den ikke var indtruffet, kunde Regnskabet, som atter faldt sammen med Statens Finansaar, været afsluttet med et Overskud, der nu blev slugt af Udgifter til Sikkerhedsfor⸗anstaltninger. Indtægten (deri Statens paaregnede Bidrag c. 30.000 Kr.) udgjorde 763.669 Kr., Udgiften c. 769.812 Kr., altsaa fremkom en Underbalance paa godt og vel 6000 Kr. Gennemsnits⸗indtægten pr. Forestilling var 2756 Kr., hvoraf Abonnementet, der for første Gang ogsaa omfattede Onsdag Aften, indbragte c. 1063 Kr. Disse Tal betød en god Stigning i den samlede Af⸗tenindtægt, men et Fald i Abonnementet som en naturlig Følge af det større Logeudbud.

Med de forbedrede Lysvirkninger var Brandfaren steget rundt om i Verdens Teatre. Statistiken viste, at der mellem 1761 og 1877 havde været Ild i 426 Skuespil⸗ og Operahuse, hvor⸗ved c. 6000 Mennesker var blevet et Bytte for Flammerne. Torsdag den 8. Decbr. 1881 indtraf dog den største Katastrofe, som blev Samtaleemne over hele Verden — Ringteatrets Brand i Wien, hvor henved 400 Mennesker omkom. Ulykken skete kort forinden Opførelsen af Offenbachs sidste Arbejde »Hoff⸗manns Eventyr«. En Lampist, der skulde tænde Gassen i Sof⸗fiterne ved Hjælp af en lang Stang med en Spiritusflamme, kom for nær til et Flortæppe, der straks stod i Lue og antændte For⸗tæppet. Et Øjeblik senere var baade Scene og Tilskuerplads et Ildhav, og da ingen Sikkerhedsforanstaltninger var i Orden, fik Ulykken det frygtelige Omfang. Offentligheden anlagde Sag baade mod Direktionen og Brandvæsenet for »ved utrolig Ef⸗terladenhed, grænseløs Letsindighed og uforsvarlig Forsømme⸗lighed« at have foraarsaget Katastrofen. Dommen frikendte dog Brandvæsenet, men Direktøren og flere Funktionærer fik haarde Fængselsstraffe. Ulykken fremkaldte Panikfrygt over⸗alt og slog mange brandfarlige Teatre i Laas. Hos os forbød Myndighederne Afbenyttelsen af Hofteatret, og derved bort⸗faldt Fallesens Plan om at lade William Bloch indstudere Elev⸗forestillinger dèr som i Rahbeks Dage. Justitsministeriet paa⸗lagde Magistraten og Amtmændene at overveje, hvilke Be⸗stemmelser der maatte træffes for at hindre Udbrud af Ild i Teatrene, og efter Konference med Brandvæsenet udfærdigede

Magistraten Kravet om en Række Sikkerhedsforanstaltninger, der af Fallesen betegnedes som »meget yderliggaaende«. Alle Yderdøre blev indrettet til at aabne udad; en Dagvagt sattes i Forbindelse med Natvagten, saaledes at Teatret altid var under Opsyn; et nyt elektrisk Signalapparat fra Regissørkontoret til Brandstationen i Nikolaj Taarn blev indrettet; tændte Olielamper ophængtes paa Tilskuerpladsens Gange og Trapper, og Lygter med Lys fordeltes til Kontrollørerne med Instruks om straks at tænde dem, hvis Gassen slukkede, hvad den gjorde under Ulykken i Wien; alle Brandslanger fornyedes, og de over Scenen hængende »Herser« indrettedes til at sænkes ned mod Gulvet for lettere at kunne tændes, og Brugen af lange Stænger med Spiritusflammer blev forbudt. Jerntæpper indførtes i alle Hovedstadens Teatre, og paa den kgl. Scene blev dets Sænkning og Hejsning forandret ved et hydraulisk Apparat. Der anbragtes dobbelte Jerngelændere paa Midten af de brede Tilskuertrapper, og over Scenens Snoreloft indrettedes senere et Overrislingsapparat, hvorfra en stærk Regn vilde kunne udgydes over alle Rummets Dekorationer. Ingen af disse maatte længer opbevares i Kælderen, og Teatret fik derfor overladt en Del af Staldetatens Hømagasin i Filosofgangen til Oplagsrum. De Blinde, som havde Plads i Maskinkælderen, skulde altid være ledsaget af en Seende; Tobaksrygning blev forbudt overalt, og en Brandofficer skulde overvære alle Forestillinger. Disse Foranstaltninger slugte ikke alene Teatrets mulige Driftsoverskud, men ogsaa c. 10.000 Kr., som blev bevilget paa Tillægsbevillingsloven. Da alle Kravene ikke var gennemført i Maj 1882, truede Justitsministeriet med at drage Fallesen til Ansvar.

Ogsaa med »Billetsjoveriet« havde Fallesen en Del Ubehageligheder. Falbyden af Billetter var vel forbudt ved en gentagne Gange indskærpet Politiplakat af 1809, men vedvarede alligevel — ja, var endog tiltaget siden en Ordning, der gav Udenbysboende Forkøbsret pr. Telegram eller Bud, var blevet ophævet paa Grund af Misbrug. Bladene indeholdt ofte Klager og Forslag, og i Folketinget bad Prof. Scharling Ministeren om at gøre Billethandlen tidssvarende, for Eks. ved Filialudsalg paa forskellige Steder i Byen, men da Scavenius spurgte Fallesen,

hvilke Forbedringer han vilde foreslaa, svarede han, at alle Forholdsregler kunde omgaas. Det eneste, der burde gøres, var at gennemføre en Lov, som under Bødestraf saavel til Sælger som Køber forhindrede alle Metoder for Billethandel paa Gade eller i Hus. En saadan Lov forelagdes imidlertid ikke, derimod blev hele Spørgsmaalet behandlet af Kaptajn Julius Westrup i en Pjece, som var tilegnet Kultusministeren og kaldtes »Generalintendant v. Hülsen — Theaterchef v. Fallesen og Billetsjoveriet«. Heri beskyldte den anonyme Forfatter Chefen for at protegere Handelen og anbefalede Indførelse af et »Meldekortsystem«, som Generalintendant v. Hülsen havde gennemført ved det kgl. Teater i Berlin. Da Systemet imidlertid var særdeles omstændeligt uden hverken at hindre »Billetsjoveriet« eller gavne de Købere, som besøgte Teatret samme Dag, de besluttede det, tog Fallesen intet Hensyn til Forslaget, men lod den bestaaende Ordning vedvare. De udenfor Teatret stationerede »Grosserere«, der med hensynsfulde Miner henviste Publikum til deres nærliggende Forretninger, forsvandt altsaa ikke fra Gadebilledet.

Fallesens Trang til at hævde det kgl. Teaters eksklusive Stilling kolliderede mere end én Gang med Ministeriets Bestemmelser. Det behagede ham ikke, at Industriforeningen fik Tilladelse til at oprette en Telefonforbindelse fra Scenen til Foredragssalen paa Vesterbro. Den benyttedes første Gang ved Opførelsen af »Liden Kirsten« 5. Febr. 1882. Der anbragtes 5 à 6 Høreapparater, og Resultatet blev, at Tale ikke kunde opfattes tydeligt, men at Gengivelsen af Musik og Sang lød »nogenlunde tilfredsstillende«. Ministeriet tog ogsaa nogle Beslutninger, der for Fremtiden blev bestemmende for Kunstnernes Optræden udenfor Statsscenen. Det var Kammersanger Simonsen, som gav Anledningen. I Bevidstheden om sin Værdi for Operaen havde han flere Gange forlangt Afsked, naar han ikke straks fik gennemført sine mere eller mindre berettigede Ønsker. Dette hændte for Eks. i 1879, da Fallesen ikke vilde give ham Tilladelse til hvert Aar at afholde en Koncert, men Simonsen tog dog Opsigelsen tilbage, efter at Ministeriet havde indrømmet ham en Præmie paa 25 Kr. hver Aften, han sang. Derved vilde hans Indtægt naa op til ca. 6000 Kr., hvad Mini-

steriet fandt rimeligt, naar Kunstnere som Schram, Rosenkilde og Emil Poulsen tjente 7 à 8000 Kr. Det generede dog stadig Simonsen, at Fallesen forbød al Optræden udenfor Teatertjenesten, thi derved blev den vennesæle Kammersanger forhindret i at efterkomme de mange Opfordringer, han modtog fra Samfundets forskellige Lag. Som Følge deraf var Forholdet spændt mellem dem. Simonsens Misfornøjelse brød ud i Lue, da Chefen i Decbr. 1881 nægtede ham Tilladelse til at optræde blandt Dilettanter i den ædle Ridekunst i Jernbanegades nye Cirkus, hvor Kongehuset vilde komme til Stede. Men han trodsede Forbudet ud fra den Betragtning, at hans Ridt var en privat Sport. Denne Selvstændighed opfattede Oberst Fallesen som en Insubordination, men inden han fik indhentet Ministeriets Afgørelse, vilde Tilfældet, at en Sygemelding nødvendiggjorde rød Plakat om Aftenen, hvorefter Operaen »Hamlet« ansattes til Opførelse. For at redde Rideopvisningen nægtede Simonsen nu med saa kort Varsel at synge sit anstrengende Titelparti, men tilbød at udføre en anden af sine Opgaver i det løbende Repertoire — vel vidende, at ingen Opera kunde sættes op paa Grund af Sygdom i Personalet. Rasende over at blive tvunget til at opføre »De Usynlige« og »Nej«, hvortil der kun solgtes for 388 Kr., idømte Chefen ham en Mulkt paa 40 Kr.

Da Sammenstødets to Faser kom til Afgørelse i Ministeriet, sejrede Fallesen ikke absolut. Det nyttede intet, at han bad om den strengeste Fortolkning af Udtrykket »al Optræden« for at hindre Medlemmer af Personalet i at hitte paa Former, hvorunder de kunde virke udenfor Tjenesten, for Eks. ved Fægtning eller Gymnastik. Ministeriet resolverede, at Simonsens Ridekunst var Reglementet uvedkommende. Og hans Vægring ved at optræde i »Hamlet« dømte Ministeriet heller ikke. Dets Afgørelse bestemtes af en skriftlig Forklaring, som Peter Schram bekræftede: »Det ligger i Sagens Natur,« skrev Simonsen, »at en dramatisk Kunstner, og ikke mindst en Sanger, kan føle sig ude af Stand til at udføre én Rolle, men derimod i Stand til at udføre andre... at dette er Noget, som kun vedkommende Sanger selv kan føle og bedømme, vil enhver musikalsk Autoritet bekræfte«. Ministeriet nægtede ikke, at Chefen for-

melt havde Ret til at diktere Bøden, men troede iøvrigt, at en mindre streng Anvendelse af Reglementet i dette Tilfælde vilde have været »heldigst«. Dog eftergav Scavenius ikke Simonsen Mulkten.

Fallesen maatte ogsaa finde sig i, at Ministeriet gav Kunstnerne Tilladelse til at medvirke ved Skuespillerforeningens første Marked i Marts 1882, og Aaret efter fik de Lov til at arrangere en Forestilling paa Folketeatret i samme velgørende Øjemed. Dette harmonerede ikke med hans Opfattelse af Personalets Værdighed. Den gav sig et karakteristisk Udslag, da han nægtede Operasangerne at optræde i »Tivoli«s Koncertsal, skønt Direktionen tilbød at give en Fest til Fordel for Udsmykningen. Komitéen trængte ellers stærkt til Penge, thi Offentlighedens Gavmildhed i Retning af Udsmykningens Fuldendelse var nu udtømt; et sidste Opraab fra Oktober 1881 indbragte langtfra tilstrækkeligt. For at komme til Vejs Ende fik Komitéen Lov til at afholde tre Formiddagsforestillinger i Sæsonen 1881—82; men de indbragte kun 4850 Kr. Da Sagen maatte bringes over det døde Punkt, stillede Kultusministeren ved Tillægsbevillingsloven Forslag om at bevilge 20.000 Kr. til Udsmykningens Afslutning. Forslaget var bl. a. motiveret med, at det ikke gik an bestandig at lade den store Foyer være utilgængelig. Under Sagens Behandling indlagde Redaktør Tauber sig den tvivlsomme Ære at bevæge Folketinget til at forkaste Bevillingen med 59 mod 25 Stemmer. Nogle Dage senere tilbød Brygger Jacobsen atter sin pragtfulde Gave (jvfr. II pag. 60), en Række Buster, der skulde smykke Foyeren, men Fallesen maatte stille deres Anvendelse i Bero.

KILDEHENVISNINGER OG REGISTRE.

I Repertoirefortegnelsen angiver Tallet Værkets Opførelses-antal regnet fra Teatrets Aabning paa Kongens Nytorv i 1748.

Fed Type angiver, at Værket opføres første Gang.

Fede Tal anvendes, naar Værket opføres 50. eller 100. eller 150. Gang o. s. fr.

Opførelsesantallet vedrørende Brudstykker af Skuespil, Opera og Ballet (Udtog af Divertissements og enkelte Danse) angives ikke.

Betegnelsen Op. findes ved Operaer, som har Titel tilfælles med opførte Arbejder indenfor de andre Kunstarter.

Naar intet andet opgives, er Proveniensen Teaterarkivet i Rigsarkivet.

Forkortelser: T. K. = Teaterdirektionens Kopibog. U. A. = Undervisningsministeriets Arkiv (Sager vedr. Teatret). H. D. = Hauchs Dagbøger (Privateje).

Side 1—8: Repertoirelisterne er som sædv. udarbejdet efter Regissørens Journal, hvortil er føjet Meddelelser fra Dagspressen.

Side 9—10: Citatet er taget fra Statsrev. Bemærkninger til Statsregnskabet for Finansaaret 1876—77. Fallesens Tale er trykt i »Berl. Tid.« $^{11}/_{11}$ 1878; jvfr. endv. T. K. Aug. 1878; Tillæg A. til »Rigsdagstid.« 1878—79, pag. 567. »Morgenbl.« $^{22}/_{11}$ 1878; Forh. i Folketinget $^{19}/_{5}$ 1879.

Side 11: Molbechs Censur over »Græshoppen« og »Et ungt Menneske« er dat. $^{27}/_{12}$ 1877 og $^{18}/_{2}$ 1878; jvfr. »Morgenbl.« $^{17}/_{9}$ 1878. »Græshoppen« udkom ikke.

Side 12—13: Censuren over »Mands Mod« er dat. $^{24}/_{10}$ 1878. Stykket udkom 1879. »Vaarluft« blev censureret $^{3}/_{4}$ 1878; jvfr. »Morgen-Telegr.« $^{2}/_{12}$ 1878. Hverken »Vaarluft« eller »Et Solglimt« udkom i Bogform.

Side 14—15: Om »Gift« jvfr. »Ill. Tid.« $^{10}/_{11}$ 1878. Stykket udkom s. A. Om »Familien Fourchambault« jvfr. »Nær og Fjern« $^{5}/_{1}$ 1879; »Berl. Tid.« $^{30}/_{12}$ 1878. Stykket udkom s. A. Censuren over »Det gamle Hus« er dat. $^{9}/_{10}$ 1878; jvfr. »Folkets Avis« $^{3}/_{3}$ 1879. Stykket blev ikke trykt.

Side 16: »Erik den Fjortende« blev censureret $^{13}/_{6}$ 1876; jvfr. »Berl. Tid.« $^{2}/_{12}$ 1878 samt Forordet til Reckes Udg. af Bahnsons Digte »Vandringsmandens Sange«. Stykket udkom s. A.

Side 17: Om Magdalene Thoresens Forhold til Teatret jvfr. hendes Breve udg. af Clausen og Rist. »Inden Døre« blev censureret $^{10}/_{9}$ 1877.

Side 18—21: Om »En Skærsommernatsdrøm«s Opførelse jvfr. »Morgenbl.« $^{1}/_{4}$ 1879; »Dagens Nyh.« $^{2}/_{4}$ 1879.

Side 22: E. Bøghs Anm. af »Alferne« findes i »Dagens Nyh.« $^{5}/_{9}$ 1878; jvfr. »Dagbl.« $^{17}/_{9}$ 1878.

Side 23—25: Om Opførelsen af »Genboerne« jvfr. »Dagens Nyh.« $^{28}/_{12}$ 1878;»Ude o. Hjemme« $^{9}/_{1}$ 1881; »Ill. Tid.« $^{9}/_{1}$ 1881; »Dags-Telegr.« $^{28}/_{12}$ 1878; endv. Hostrups »Erindringer« I, 168; »Teatret«, Decbr. 1917 samt H. D. — Om »Farinelli« jvfr. »Dagens Nyh.« $^{17}/_{10}$ 1878; »Morgenbl.« $^{17}/_{10}$ 1878.

Side 26—29: »Drot og Marsk« blev censureret $^{6}/_{12}$ 1875. Om Operaens Tilblivelse jvfr. H. Ploug i »Berl. Tid.« $^{24}/_{11}$ f. 1922; endv. G. Hauch i »Nat.-Tid.« $^{22}/_{11}$ 1922; jvfr. Breve fra P. Heise udg. af Carl S. Petersen, »Tilskueren« 1910; Breve mellem P. Heise og H. Hertz, »Aarb. f. Musik« 1922. Ang. Opførelsen jvfr. E. Poulsen i »Teatret« IX; »Fædrel.« $^{26}/_{9}$, »Dagbl.« $^{27}/_{9}$, »Dagens Nyh.« $^{28}/_{9}$, Folkets Avis« $^{27}/_{9}$, »Nat.-Tid.« $^{27}/_{9}$, »Morgen-Telegr.« $^{5}/_{10}$ 1878; endv. H. D. og Brev fra Richardt til Fallesen $^{10}/_{6}$ 1880. Om Heise og Wagner jvfr. H. Nyblom »Mina Levnadsminnen« I, 208 ff.

Side 30: Oversættelsen af »Jeannettes Bryllup« udkom 1879.

Side 31: Ang. Bruns Angreb og Fallesens Svar jvfr. »Folkets Avis« $^{26}/_{1}$ og »Berl. Tid.« $^{28}/_{1}$ 1879.

Side 32—33: Teksten til »I Carnevalstiden« udkom 1878. Bruns Forklaring findes i »Folkets Avis« $^{27}/_{10}$ 1878.

Side 34—35: Wiehes Afskedsbegæring findes i U. A.; jvfr. endv. E. Brandes i »Det 19. Aarh.« 1876; N. Bøghs Afh. i »Lit. og Kritik« I; »Dannebrog« $^{1}/_{10}$ 1892; »Folkets Avis« $^{9}/_{6}$ 1879; H. Ibsen »Saml. Skrifter« X; E. Gosse »To Besøg i Danmark«; E. Bøgh »Dit og Dat« 1882—85.

Side 36: Fru Levinsohns Afskedsbegæring findes i U. A.; jvfr. »Dannebrog« $^{25}/_{12}$ 1892; »Ill. Tid.« $^{20}/_{7}$ 1879. Brevet fra Dronningen ejes af Fuldmægtig Levinsohn.

Side 37: Om Døcker jvfr. »Dannebrog« $^{4}/_{12}$ 1892; »Højskolebladet« 1905, Nr. 7. Hans Afsked lød fra $^{1}/_{10}$ 1879.

Side 38: Bajers Ønske fremsattes i Folketinget $^{20}/_{11}$ 1878. Fallesens Krav om 30.000 Kr. fremgaar af en Indberetning til Min. Juli 1879, T. K. — C. Bergs Udtalelse fandt Sted i Folketinget $^{2}/_{4}$ 1879; Fallesens Svar i Landstinget $^{17}/_{5}$ 1879; jvfr. »Rigsdagstid.«

Side 39: Fallesens Ønske om en Elevskole fremgaar af H. D. — Den første Afstemning fandt Sted i Folketinget $^{2}/_{4}$ 1879; Forslaget vedtoges $^{19}/_{5}$ 1879.

Side 40: C. Bergs Forslag nedstemtes $^{24}/_{5}$ 1879. Behandlingen i Landstinget fandt Sted $^{17}/_{5}$ 1879; jvfr. »Rigsdagstid.«

Side 49—57: Rasmus Nielsens Tale er trykt i »Ill. Tid.« $^{23}/_{11}$ 1879. E. Bøghs Anm. af »Kjartan og Gudrun« findes i »Dagens Nyh.« $^{16}/_{11}$ 1879; jvfr. T. K.

Side 58—65: Ang. Købet af »Et Dukkehjem« jvfr. »F. V. Hegel«, Breve, 340 ff.; endv. T. K. Novbr. 1879. Om Opførelsen jvfr. »Ill. Tid.« $^{28}/_{12}$ 1879; »Dagens Nyh.« $^{22}/_{12}$ 1879, $^{1}/_{1}$ 1880; »Fædrel.« og »Dagbl.« $^{22}/_{12}$ 1879; »Ude o. Hjemme« $^{4}/_{1}$ og $^{14}/_{3}$ 1880; »Nær o. Fjern« $^{11}/_{1}$ 1880; »Dags Avisen« $^{24}/_{12}$ 1879; endv. V. Vedel i »Samtidens« Festskrift til Ibsen, 85. Om Forandringen af Stykkets Slutning jvfr. Ibsens »Breve« II, 73 f.; G. Brandes' »Saml. Skr.« I Udg. XIV, 266. Om Forbilledet til Nora jvfr. Halvorsens Opl. til Ibsens Værker, 57; endv. »Berl. Tid.« $^{26}/_{1}$ 1924; Talen er om den norsk-danske Forf. Laura Kieler. — Fru Heibergs Udt. findes i hendes Breve til Krieger II, 327 f. Endv. er benyttet »Et Dukkehjem« med Tekst af H. Bang samt mundtlige Meddelelser af Fru Hennings.

Side 66—74: Molbech censurerede »Leonarda« $^{1}/_{4}$ 1879. »Faraos Ring« blev antaget $^{23}/_{4}$ 1878; Molbech skrev i et Privatbrev, at Stykket som Digterværk i hans egne Tanker stod under »Ambrosius« (Privateje). Drachmanns Angreb findes i »Dags-Telegr.« $^{21}/_{9}$, $^{26}/_{9}$ 1879; jvfr. »Dags Avisen« $^{1}/_{11}$ s. A. Mødet mellem Fallesen, Holst og Molbech fremgaar af H. D.; jvfr. »Fædrel.« $^{3}/_{10}$ 1879. Offentliggørelsen af Censuren fandt Sted $^{3}/_{10}$ 1879. Schandorphs Angreb findes i »Dagens Nyh.« $^{8}/_{10}$ 1879; E. Brandes' i »Ude o. Hjemme« $^{2}/_{11}$ 1879; jvfr. »Dagens Nyh.« $^{19}/_{10}$ og »Nær o. Fjern« $^{28}/_{9}$ 1879. Om Bjørnsons Erkl. jvfr. »Dagbl.« $^{14}/_{10}$ 1879. »Faraos Ring« udkom s. A. Om Opførelsen jvfr. »Berl. Tid.« $^{27}/_{10}$; »Morgenbl.« $^{28}/_{10}$; endv. T. K. 1879. Ang. Ordenssekretærens Erklæring jvfr. »Dagbl.« $^{11}/_{11}$ 1879.

Side 75—76: »Mercadet« blev censureret $^{30}/_{10}$ 1879. Stykket udkom 1880. Om Opførelsen jvfr. »Dagbl.« $^{20}/_{1}$; »Nutiden« $^{25}/_{1}$; »Dagens Nyh.« $^{20}/_{1}$ 1880.

Side 77: Censuren over »Naar Møbler flyttes« er dat. $^{22}/_{1}$ 1879; Bloch indsendte sin Iscenesættlse $^{23}/_{3}$; Stykket udkom s. A. — »Svalen« blev censureret $^{23}/_{9}$, $^{7}/_{10}$ 1871 og $^{8}/_{8}$ 1878. Stykket udkom i »Poesier« 1872. Om Opførelsen jvfr. »Nær o. Fjern« $^{28}/_{9}$ 1879.

Side 78: Ang. Opførelsen af »Gnisten« jvfr. H. Bang »Kritiske Studier«, 137 ff. Stykket udkom 1879. — »Den skjulte Skat« udkom 1880.

Side 79—81: Om Ristori jvfr. »Ill. Tid.« $^{18}/_{1}$ 1880; E. Brandes i »Ude o. Hjemme« $^{19}/_{10}$ 1879; H. Bang i »Ugeskr. for Theater og Musik« $^{22}/_{12}$ 1880; endv. »Politiken« $^{25}/_{12}$ 1890; K. Mantzius: »Skuespilk.s Hist. i 19. Aarh.«; H. Nyblom: »Mina Levnadsminnen« II, 208 ff.

Side 82—84: Molbech censurerede »Amphitryon« $^{15}/_{5}$ 1879; om Opførelsen jvfr. »Dagbl.« $^{12}/_{9}$, »Folkets Avis« $^{13}/_{9}$

1879; endv. H. Bang: »Krit. Studier«, 130. Angrebene paa Oversættelsen, der s. A. udkom, findes i »Nær o. Fjern« $^{21}/_{9}$, $^{28}/_{9}$, $^{5}/_{10}$; endv. i »Dagens Nyh.« $^{28}/_{9}$, $^{5}/_{10}$; Svar i »Berl. Tid.« $^{24}/_{9}$, $^{30}/_{9}$, $^{8}/_{10}$ 1879. — Oversættelsen af »Misantrophen« udkom 1880; om Udførelsen jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{4}/_{4}$ 1880; »Nær o. Fjern« $^{14}/_{3}$ 1880.

Side 85—86: Molbech cencurerede Oversættelsen af »Stor Staahei« $^{17}/_{1}$, $^{22}/_{1}$ 1880; den udkom s. A. Ang. Opførelsen jvfr. »Dags-Telegr.« $^{22}/_{4}$, »Folkets Avis« $^{23}/_{4}$, »Dags-Avisen« $^{22}/_{4}$ 1880.

Side 87: Om Opførelsen af »Den pantsatte Bondedreng« jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{16}/_{5}$, »Dagbl.« $^{4}/_{5}$, »Morgenbl.«, »Folkets Avis« s. D. 1880.

Side 89: Angrebet paa Iscenesættelsen af »Søstrene paa Kinnakullen« jvfr. »Fædrel.« $^{17}/_{1}$ 1881; om Frk. Antonsen jvfr. »Nær o. Fjern« $^{10}/_{5}$ 1880; endv. Privatbr. af $^{5}/_{2}$ 1924. Forslaget ang. Elevforestillinger findes i »Dagbl.« $^{9}/_{10}$ 1880.

Side 90: Censuren over Teksten til »Rigoletto« er dat. $^{24}/_{1}$ 1879; den udkom s. A. Om Opførelsen jvfr. »Ill. Tid.« $^{19}/_{10}$; »Fædrel.« $^{19}/_{9}$ 1879.

Side 91—92: Teksten til »Mignon« udkom 1881. Om Opførelsen jvfr. »Nær o. Fjern« $^{11}/_{1}$ 1880.

Side 93—94: Om Campobellos Optræden jvfr. »Dags-Telegr.« $^{13}/_{4}$ 1880.

Side 95: Om Prinsen af Wales' Besøg jvfr. H. D.; endv. Charl. Bournonville: »Erindringer«, 260.

Side 96—97: Om Bournonvilles Honorar jvfr. T. K. $^{26}/_{11}$, $^{8}/_{12}$ 1879; hans sidste Brev er dat. $^{28}/_{11}$ 1879. Om hans sidste Besøg i Teatret jvfr. »Nær o. Fjern« $^{7}/_{12}$ 1879; Charl. Bournonville: »Erindringer«, 173; om hans Død jvfr. »Ill. Tid.« $^{28}/_{11}$ 1915; Holst's Kantate er trykt i »Fra Romantik og Hist.«, 25 Bind. — Ang. Hans Beck jvfr. »Dagens Nyh.« $^{30}/_{11}$ 1879; »Ude o. Hjemme« $^{1}/_{2}$ 1880; Charl. Bournonville: »Aug. Bournonville«, 20. T. K. 1880.

Side 98: Teksten til »Aditi« udkom 1880.

Side 99—100: Om Cettis Afsked jvfr. U. A. 1880; hans Brev er dat. $^{28}/_{2}$ 1882. Ang. Krohns Ansættelse jvfr. T. K. 1880.

Side 101: Fru Jacobsons Ansøgning er dat. $^{3}/_{12}$ 1879. U. A. Den genr. Tilladelse til Fremkaldelser er dat. $^{5}/_{6}$ 1880.

Side 102—103: Fremstillingen af de indre Forhold hviler paa T. K. 1879—81. Opførelsen af »Kærlighed uden Strømper« fandt Sted $^{30}/_{4}$ 1881. Brandes' Udtalelse findes i »Ude o. Hjemme« $^{14}/_{11}$ 1880.

Side 104—105: Debatten i Folketinget fandt Sted $^{16}/_{1}$ 1880, Afstemningen s. D. Fallesen talte i Landstinget $^{6}/_{3}$ 1880.

Side 113—120: Sarah Bernhardts Repertoire udkom i dansk Oversættelse. Om Forestillingerne jvfr. »Nutiden« $^{22}/_{8}$,

»Morgenbl.« $^{20}/_{8}$ 1880; en Milieuskildring findes i Karl Larsen: »Den gl. Historie« I, men den deri optrædende Digter Holk (Herman Bang) var i Udlandet under Sarah Bernhardts Besøg, jvfr. »Ugeskr. for Teater o. Musik« 1880, Nr. 4. Forskydningerne i hendes Hukommelse fremgaar ved at sammenligne hendes »Erindringer« med G. A. Hagemanns Beretning i Kollegiets Aarsskrift 1913—14. Skuespillernes Tak blev trykt i »Dags Avisen« $^{21}/_{8}$ 1880, hvor Festen er skildret; jvfr. »Dagbl.« $^{21}/_{8}$, »Fædrel.«, »Dags-Telegr.« s. D., »Morgenbl.« $^{22}/_{8}$; endv. »Dagbl.« $^{28}/_{8}$, $^{31}/_{8}$ 1880. Brandes' Udtalelse findes i »Ude o. Hjemme« $^{29}/_{8}$ 1880. Fallesens Brev i T. K.

Side 121: Molbech censurerede »I Mester Sebalds Have« $^{1}/_{4}$ 1880; Stykket udkom s. A.

Side 122—123: »Lindows Børn« hed først »Montaigu«, senere »De to Søskende Rønnow«. Den citerede Censur af Molbech er dat. $^{1}/_{3}$ 1880; Stykket blev antaget $^{22}/_{4}$ 1880, da Forf. ikke var fyldt 19 Aar. Om Opførelsen jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{26}/_{12}$ 1880; »Ugeskr. for Teater o. Musik« $^{22}/_{12}$ 1880. Forf. Udt. om Fru Hennings findes i »Ill. Tid.« $^{15}/_{12}$ 1895.

Side 124—126: Om »Eva« jvfr. Borchsenius: »Hjeml. Interiører«, 311 ff.; Helge Hostrup: »I. C. Hostrup«, 266; »Breve fra o. t. Hostrup«, 598. Molbechs Censur er dat. $^{15}/_{8}$ 1880. Forf.s Udt. om Problemet findes i »Fædrel.« $^{26}/_{1}$ 1881. Om Opførelsen jvfr. »Dagbl.« $^{14}/_{1}$; »Dagens Nyh.« $^{16}/_{1}$; »Morgenbl.« $^{14}/_{1}$; »Ude o. Hjemme« $^{16}/_{1}$ 1881; endv. »Hørup i Skrift og Tale«, 148. Den kgl. Res. blev udstedt $^{9}/_{2}$ 1881. Stykket udkom s. A.

Side 127: »Tantes Planer« blev censureret $^{12}/_{10}$ 1880. Henriques' Omtale af »Hr. Poirier« findes i »Dags Avisen« $^{25}/_{2}$ 1881.

Side 128: Molbech cencurerede »Konsekvenser« $^{7}/_{1}$ 1881. Om Opførelsen jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{3}/_{4}$ 1881; »Morgenbl.« $^{25}/_{3}$ 1881. Stykket udkom s. A.

Side 129—132: Om »Fulvia« jvfr. Otto Borchsenius: »Hjem. Interiører«, 107 ff. Molbechs første Censur er dat. $^{10}/_{5}$ 1875; endv. T. K. og indk. Breve 1875—81; Tillæg til Fru Sødrings »Erindringer«; Edv. Agerholms Afh. i »Vor Fortid« 1918; P. Hansen: »Den danske Skueplads« III, 376, hvori berettes, at Erik Bøgh var Kaalund behjælpelig med den sidste Omarbejdelse. Ang. Opførelsen jvfr. »Morgenbl.« $^{22}/_{4}$ 1881.

Side 133—135: Borchsenius' Udt. om »Lægemidler« findes i »Ude o. Hjemme« $^{22}/_{5}$ 1881. Molbechs Censur er dat. $^{26}/_{1}$ 1881. Om Opførelsen jvfr. »Ugeskr. for Theater o. Musik« $^{20}/_{1}$; »Dags-Telegr.« $^{17}/_{5}$; »Dagbl.« $^{17}/_{5}$; »Fædrel.« $^{16}/_{5}$; »Social-Demokr.« $^{25}/_{5}$ 1881. Se endv. G. Brandes'

»Saml. Skr.« 1. Udg. III, 133. Om den svenske Oversættelse ved August Strindberg jvfr. »Politiken« $^{10}/_{9}$ 1925.

Side 136: »Under Ballet« blev censureret $^{11}/_{4}$ 1881.

Side 137: E. Brandes' Udt. om Holberg-Udstyret findes i »Ude o. Hjemme«$^{3}/_{10}$ 1880. — Om Opførelsen af »Debatten i Politivennen« jvfr. »Morgenbl.« $^{4}/_{11}$ 1880. — Ang. »Kong Henrik den Fjerde« jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{28}/_{11}$; »Morgenbl.« $^{19}/_{11}$; »Ill. Tid.« $^{21}/_{11}$; »Folkets Avis« $^{28}/_{11}$ 1880.

Side 138—140: Molbech censurerede »Knud og Magnus« $^{12}/_{5}$ 1879 og $^{8}/_{1}$ 1880; jvfr. T. K. $^{22}/_{5}$ 1879; »Dagbl.« $^{16}/_{3}$ 1889; Landstingets Forh. $^{26}/_{4}$ 1881; »Fædrel.« $^{28}/_{4}$; »Berl. Tid. $^{29}/_{4}$; »Dags-Telegr.« $^{28}/_{11}$; »Dagens Nyh.« $^{16}/_{10}$ 1881.

Side 141: Molbech censurerede Teksten til »Paa Krigsfod« $^{30}/_{5}$ 1877; om Opførelsen jvfr. »Dagens Nyh.« $^{18}/_{11}$; »Dags-Telegr.« $^{20}/_{11}$ 1880. Teksten udkom s. A. — Molbechs Censur over »Skildvagten« er dat. $^{24}/_{9}$ 1880. Ang. Opførelsen jvfr. »Fædrl.« $^{31}/_{1}$ 1881.

Side 142—143: Teksten til »Jean fra Nivelle« udkom 1881. 0m Opførelsen jvfr. »Dagens Nyh.« $^{20}/_{3}$; »Dags-Telegr.« $^{20}/_{3}$ 1881. Om Frk. Skytt jvfr. »Dags Avisen« $^{19}/_{12}$; »Dagens Nyh.« $^{19}/_{12}$ 1881; »Dags-Telegr.« $^{19}/_{2}$ 1882.

Side 144: Bedømmelsen af Simonsens Spil findes i »Ude o. Hjemme« $^{24}/_{10}$ 1880. Om Fru Lütken jvfr. »Dags Avisen« $^{4}/_{12}$ 1880.

Side 145—147: Om Afskedigelser og Ansættelser jvfr. T. K. 1880—82. H. Bangs Krav om Sceneinstruktion jvfr. »Dags-Telegr.« $^{17}/_{10}$ 1880.

Side 148—149: Om Oda Petersen jvfr. »Teatret« XIX, 1920; »Dannebrog« $^{18}/_{9}$ 1892; »Ude o. Hjemme« $^{6}/_{1}$, $^{20}/_{3}$ 1881; »Nat. Tid.« $^{22}/_{5}$ 1881; endv. T. K. $^{8}/_{5}$ s. A.

Side 150—151: Molbechs Andragende er dat. Maj 1881; jvfr. T. K. s. A. Bøghs Udt. om Censorembedet findes i »Dagens Nyh.« $^{11}/_{9}$ 1881. Han censurerede »Gengangere« $^{26}/_{12}$ 1881 og »Et Besøg« $^{8}/_{6}$ 1882. Om Regnskabet 1881 jvfr. Aarsberetningen.

Side 152—154: Fallesens Udt. faldt i Landstinget $^{30}/_{1}$ 1881; jvfr. iøvrigt Folketingets Forh. $^{16}/_{11}$; $^{19}/_{11}$ 1880; $^{17-19}/_{3}$ 1881; »Dagens Nyh.« $^{16}/_{11}$ 1880; Fallesens Svar i Landstinget $^{26}/_{4}$ 1881. Sielles Forslag blev indsendt Febr. 1879; jvfr. »Berl. Tid.« $^{5}/_{11}$ 1880. Gaardejer Haastrups Udt. faldt i Folketinget $^{16}/_{11}$ 1880; jvfr. »Dagens Nyh.« $^{23}/_{1}$ 1881.

Side 155—157: Om Coquelin jvfr. »C. og hans Selskab i Skandinavien« Kbhvn. 1881. Fru Heibergs Udt. findes i hendes Breve til Krieger II, 346. Brandes' Protest findes i »Morgenbl.« $^{9}/_{6}$ 1881; jvfr. »Ill. Tid.« $^{19}/_{6}$ s.

A. Da Coquelin erfarede, at Topsøe var død, sendte han et Bidrag til hans Mindesmærke. Om Gots Udnævnelse jvfr. »Dags⸗Telegr.« $^{9}/_{8}$ 1881.

Side 165—166: Ang. Forespørgselen fra Meiningerne jvfr. T. K. 1882. — Molbech censurerede »En Valkyrie« $^{5}/_{3}$ 1880. Om Opførelsen jvfr. »Morgenbl.« $^{4}/_{9}$; »Dags⸗Telegr.« $^{4}/_{9}$; »Dagbl.« $^{5}/_{9}$; »Dagens Nyh.« $^{18}/_{9}$ 1881. Stykket udkom s. A. — Bøghs Censur over »Fredløs« er dat. $^{3}/_{11}$ 1881. Brandes' Anm. findes i »Ude o. Hjemme« $^{9}/_{4}$ 1882; Stykket udkom ikke.

Side 167—169: Molbech afviste »Umyndige i Kjærlighed« $^{7}/_{5}$, $^{22}/_{8}$ 1881. Om Olaf Poulsens Spil jvfr. »Dags⸗Telegr.« $^{7}/_{10}$ 1881. Stykket udkom s. A.

Side 170—171: »Opad!« blev antaget $^{16}/_{2}$ 1881. Om Opførelsen jvfr. »Ill. Tid.« $^{20}/_{11}$; »Fædrl.« $^{14}/_{11}$ 1881. Wilbrandts Brev findes i »Berl. Tid.« $^{28}/_{11}$ 1881 Aft. Stykket udkom s. A.

Side 172—173: Bøgh censurerede »Den Fremmede« $^{8}/_{11}$ 1881. Om Opførelsen jvfr. »Dags⸗Telegr.« $^{29}/_{1}$; »Ude o. Hjemme« $^{22}/_{1}$ 1882. Et Resumé af Handlingen udkom paa Dansk.

Side 174—175: Angrebene paa Blochs Oversættelse af »Hvor man keder sig«, der udkom s. A., findes i »Dags Avis.« $^{19}/_{3}$, $^{2}/_{4}$; »Morgenbl.« $^{28}/_{2}$; Blochs Svar i »Nat. Tid.« $^{20}/_{3}$ 1882 Aft. Om Udførelsen jvfr. »Dags⸗Telegr.« $^{28}/_{2}$ 1882; »Juleroser« 1895.

Side 176—177: Molbech censurerede »Marianna« $^{18}/_{4}$ 1876 og $^{6}/_{3}$ 1880. Blochs Oversættelse udk. anonymt s. A.

Side 178: Molbech censurerede »En Egoist« $^{28}/_{12}$ 1880. Om Opførelsen jvfr. »Dagbl.« $^{4}/_{4}$; »Ude o. Hjemme« $^{9}/_{4}$ 1882. Stykket udk. s. A.

Side 179: Bøgh censurerede »Surrogater« $^{5}/_{1}$, $^{4}/_{2}$ 1882. Forf.s Brev er dat. $^{16}/_{1}$ s. A. Stykket udk. s. A.

Side 180: Molbechs Censur over »Graavejr« er dat. $^{17}/_{3}$ 1880. Han troede, at Forf.s Navn var Emil Holstein. Stykket udk. 1881. — »Quod felix —!« udkom ikke.

Side 181—184: »Gengangere« anmeldtes af Falkman i »Dags⸗Telegr.« $^{19}/_{12}$; af Molbech i »Dagbl.« $^{21}/_{12}$; i »Berl. Tid.« $^{19}/_{12}$ 1881; af P. Hansen i »Ill. Tid.« $^{8}/_{1}$; af Borchsenius i »Ude o. Hjemme« $^{8}/_{1}$ 1882. Bøghs Betragtninger over S. Kierkegaard findes i «Dit og Dat« 1876—77. G. Brandes' Forsvar findes i »Morgenbl.« $^{28}/_{12}$ 1881 og er delvis optrykt i »Levned« III; jvfr. »Morgenbl.« $^{14}/_{1}$ 1882; »F. V. Hegel«, Breve, 352 f.; Ibsens »Breve« II, 105 ff.

Side 185—188: Om E. Brandes' Kritik af Holberg⸗Instruktionen jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{11}/_{9}$ 1881; jvfr. »Morgenbl.« $^{14}/_{1}$ 1882. — Om »Nej« jvfr. »Nutiden« $^{16}/_{7}$ 1882; »Olaf

Poulsen« ved Østergaard, 165 f. — Om Carl Meyer jvfr. »Teatret« 18. Aarg. — Ang. »De Nygifte« jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{7}/_{5}$; »Dags Avis.« $^{28}/_{4}$ 1882.

Side 189—192: Om Vanzandt paa Carlsberg jvfr. »Social⸗Demokr.« $^{16}/_{10}$ 1881. — Censuren over Teksten til »Hamlet« er dat. $^{2}/_{10}$ 1880; den udkom 1881. Ang. Opførelsen jvfr. »Ill. Tid.« $^{27}/_{11}$ s. A. — Dr. Bülows Honorar var 500 fr.; i »Skandinav. Koncertrejseskitser« har han skildret sit Ophold i Kbhvn.; jvfr. iøvrigt »Dags Avisen« $^{17}/_{5}$ 1882. — Johan Smit var anbefalet af Prof. Gade. — Forh. vedr. Paullis Afsked fremgaar af. T. K. og U. A. 1882; jvfr. F. Hendriksen »Mennesker og Oplevelser« 338 f.

Side 193—194: E. Brandes om »Sylfiden« jvfr. »Ude o. Hjemme« $^{5}/_{3}$ 1882. — Nyrops Afsked jvfr. T. K. 1882. — Frk. Schousgaard var Plejedatter i Prof. Phisters Hjem og blev siden gift med Forstkandidat Knud Dahl; hun lever i Italien.

Side 195—197: Om Status jvfr. Aarsberet. 1881—82. Abonnementet indførtes første Gang 1775—76. — Om Brande jvfr. Følschs Statistik, jvfr. »Morgenbl.« $^{28}/_{1}$ 1882; endv. en Art. af L. Bramsen i »Nær o. Fjern« $^{22}/_{8}$ 1874. Dommen fremgaar af Dagspressen $^{16}/_{5}$ 1882. Justitsmin. Bekendtgørelse er dat. $^{14}/_{12}$ 1881; Magistratens Ordre $^{21}/_{12}$ s. A. — Korrespondancen vedr. »Billetsjoveriet« fremgaar af T. K. 1881—82. Forf. takker Bibliotekar Emil Elberling for Oplysningen om, at Pjecen skyldes Jul. Westrup.

Side 198—199: Striden Fallesen—Simonsen fremgaar af T. K. og Aktstykker i U. A. 1881. Afstemningen vedr. Bevillingen til Udsmykningen fandt Sted i Folketinget $^{17}/_{5}$ 1882.

Størstedelen af de Fotografier, hvorefter nærværende Bind bringer Gengivelser, opbevares i Teatermuseet ved Christiansborg. Carl Thomsens Tegning af Kr. Mantzius som v. Buddinge findes i E. Brandes' »Dansk Skuespilkunst«. Anna Bruuns Billede fra »Drot og Marsk« er gengivet i »Ill. Tid.« $^{3}/_{10}$ 1878. Carsten Ravns Tegning af Wilh. Wiehe som Hakon Jarl, konstrueret efter Kunstnerens Død, findes i »Theaterbladet« 1883—84. H. N. Hansens Tegning af Fru Eckardt som Celimène opbevares paa Teatermuseet. Knud Gamborgs Situationsbillede fra Sarah Bernhardt⸗Festen er gengivet i »Ill. Tid.« $^{29}/_{8}$ 1880. Tegningerne af E. Poulsen i »Eva« og Brødrene Poulsen i »Lægemidler« findes i »Ude o. Hjemme« $^{23}/_{1}$ og $^{22}/_{5}$ 1881. Scenebilledet fra »Den Fremmede« er taget fra »Ill. Tid.« $^{22}/_{1}$ 1882.

SKUESPIL-, OPERA- OG BALLETREGISTER.

(Listen omfatter nye og nyindstuderede Arbejder i Sæsonerne 1878—1882. Iøvrigt henvises til Repertoirefortegnelserne for de paagældende Aar).

TRYKFEJL, RETTELSER OG TILFØJELSER TIL BD. I—III.

I pag. 55. Lin. 5 f. n.: lydfri. Læs: lydefri.

I pag. 109. Lin. 13 f. n.: Oehlenschlägers 70 Aarsdag. Læs: 71 Aarsdagen for Oehlenschlägers Fødsel.

I pag. 143 f. Om »Arbejderliv«s Tilblivelse har Coquelin givet nogle Oplysninger, jvfr. »Ill. Tid.« 16. Oktbr. 1881.

II pag. 80. I »Fædrel.« 31. Jan. 1880 navngav Rud. Schmidt sig som Forf. til »En Opvækkelse«.

II pag. 96. Lin. 12 f. o.: Oversættelsen af »Lady Tartuffe« skyldes Lægen Frederik Lange.

II pag. 96. Lin. 15 f. o.: Rigsdagen vedtog 1878 at forhøje Fru Schiemanns Pension med 200 Kr. om Aaret.

II pag. 105. Lin. 17 f. o.: Redaktør. Læs: Højesteretsassessor.

II pag. 107. Lin. 11 f. o.: Redaktør. Læs: Højesteretsassessor.

II pag. 135. Kr. Mantzius læste sidste Gang 11. Maj 1879 paa Universitetet bl. a. Arbejder af Drachmann og Scener af »Den politiske Kandestøber«. Efter Anbefaling bl. a. C. Berg blev der samtidig tilstaaet ham en aarlig Understøttelse paa Finansloven i Erkendelse af den Betydning, hans Oplæservirksomhed havde haft for store Dele af Befolkningen, men Beløbet var ikke naaet til Udbetaling, da han døde 5. Juni s. A.

II pag. 142. Lin. 14 f. o.: 885. Læs: 585.

II pag. 177. Lin. 8 f. n.: 19. Jan. 1880 faldt Dommen i den Sag, som Molbech havde anlagt mod Bogtrykkerne Hoffensberg, Trap og Jespersen i Anledning af Beskyldningen for Plagiat i Forordet til Skuespillet »Helene«. Hof- og Stadsretten mortificerede de fornærmelige Sigtelser og dømte de Indstævnede til en Bøde til Statskassen, hver især, paa 150 Kr. Endvidere skulde de betale Sagens Omkostninger.

II pag. 194. Tilføjelse til Noten til pag. 81—83: Oversættelsen af »Skuespillerinden« udkom som meddelt ikke i Bogform, men tryktes i »Fra Romantik og Historie« 18. Bind.

II pag. 196.	Tilføjelse til Noten til pag. 135—39: »Eftersommer« ud= kom som meddelt ikke i Bogform, men tryktes i »Fra Romantik og Historie« 19 .Bind.
III pag. 11.	Lin. 9 f. n.: Reche. Læs: Recke.
III pag. 36.	Lin. 16 f. o.: Snille. Læs: Snilde.
III pag. 43.	Lin. 7 f. o.: Bøje. Læs: Boje.
III pag. 136.	Lin. 14 f. n.: Reichemberg. Læs: Reichenberg.
III pag. 144.	Lin. 4 f. o.: E. H. Læs: E. N.
III pag. 151.	Lin. 10 f. o.: hvilket. Læs: hvilken.

NAVNEREGISTER